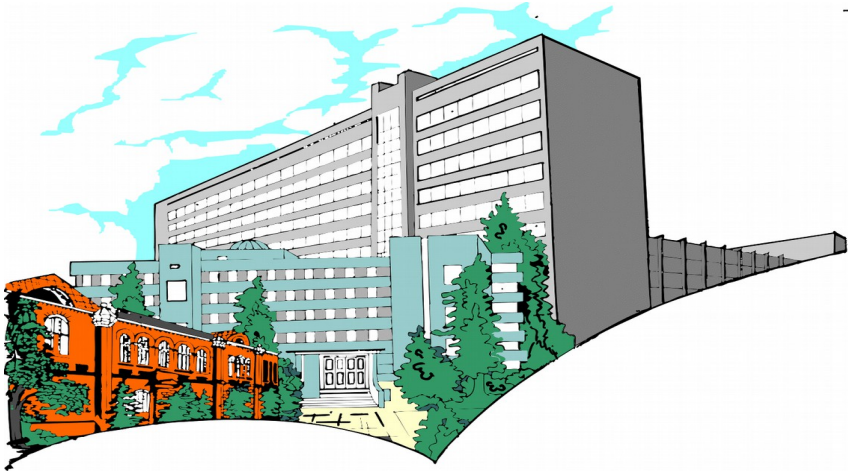

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Херсонський державний університет
Загальноуніверситетська кафедра мовної освіти

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, аспірантів і молодих учених*

**«Роль іншомовної підготовки студентів
нефілологічних спеціальностей у сучасному
освітньо-професійному середовищі»**

17-18 травня 2016 року

ХЕРСОН

Рекомендовано до друку на засіданні загальноуніверситетської кафедри мовної освіти (протокол № 12 від «10» травня 2016 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради Херсонського державного університету (протокол № 9 від «30» травня 2016 р.)

Рецензенти:

Заболотська О.О.

– доктор педагогічних наук, професор кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету

Свиридов О.Ф.

– кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики галузевого перекладу Херсонського національного технічного університету

М-34

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених «Роль іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей у сучасному освітньо-професійному середовищі». 17-18 травня 2016 року. Херсон. [Текст] / за заг. ред. В. І. Грицини, Т. В. Мунтян. — Херсон, 2016 — 202 с.

Матеріали є підсумком обговорення на Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих учених «Роль іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей у сучасному освітньо-професійному середовищі» кола проблем: європейські стандарти в освітньому процесі вищої школи; рівень сформованості у студентів-нефілологів іншомовної комунікативної компетентності; практичне значення іноземної мови в професійній діяльності, у міжнародному та міжетнічному спілкуванні; реформування процесу навчання іноземних мов у ВНЗ на засадах інноваційних підходів та технологій; шляхи вдосконалення й підвищення рівня якості іншомовної освіти студентів нефілологічних спеціальностей.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, учителів.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ № 1

Європейські стандарти в освітньому процесі вищої школи

<i>Довгань О.</i> Роль англійської мови в Україні.....	7	
<i>Москаленко А.</i> Роль практико-орієнтованого навчання іноземним мовам у координатах євроінтеграційного розвитку.....	9	9
<i>Ніколаєнко О.</i> Регулювання у сфері вищої освіти: канадський досвід.....	11	
<i>Харчук А.</i> Eurointegration and teaching English for specific purposes.....	15	
<i>Христюк С.</i> Стратегія розвитку багатомовної освіти у вищих навчальних закладах України та країнах Європи.....	17	1

СЕКЦІЯ № 2

Рівень сформованості у студентів-нефілологів іншомовної комунікативної компетентності

<i>Воробйова А.В., Мала Г.</i> The Role of English in Scientific Communication...	21	
<i>Гнатюк В.</i> Особливості вивчення англійської мови та іншомовної термінології майбутніми агрономами.....	24	2
<i>Горбань М.</i> Виявлення комунікативного наміру запрошення на основі тексту «Safety devices»	27	2
<i>Грегорашук Ю.В.</i> Сутність і структура професійної іншомовної комунікативної компетентності.....	29	2
<i>Добрицький Я.</i> Особливості вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей.....	31	
<i>Загоненко В.</i> Досвід використання комунікативної таблиці запитань під час опрацювання тексту «Light»	34	3
<i>Ігнатенко В.</i> Вияв комунікативного наміру прохання при вивченні тексту «Generators»	36	3
<i>Коваль О.</i> The problem of development of foreign language communicative competence at students of engineering and technical education profile.....	38	3
<i>Литвиненко І.Ю.</i> Рівень сформованості в майбутніх судоводіїв іншомовної професійної компетентності в англійськомовному читанні.....	40	4
<i>Масюк М.</i> Іншомовна підготовка фахівців технічних спеціальностей в умовах сьогодення	43	4
<i>Мироненко А.</i> Удосконалення практичного іншомовного навчання як основа підготовки компетентних фахівців.....	45	
<i>Нацюк М.Б.</i> Теоретичні основи формування лінгвосоціокультурної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей у процесі читання художніх творів.....	48	
<i>Осипов В.</i> Розвиток компетентності бакалавра через анутовання тексту «Dynamo machine»	51	5

Скірканич Т. Щодо покращення комунікативної активності студентів немовних спеціальностей на заняттях з іноземної мови.....	53	5
Чупилка О. Прагнення до практичного володіння англійською мовою.....	55	

СЕКЦІЯ № 3

Практичне значення іноземної мови в професійній діяльності, у міжнародному та міжетнічному спілкуванні

Береза Т. Значення іноземної мови в підготовці сучасного фахівця.....	57	
Бойчук А. Місце англійської мови в процесі професіоналізації майбутніх агрономів	58	5
Гайченя Ю. Роль мотивації у вивченні іноземної мови студентами біологічних спеціальностей.....	60	
Дармостук В. The role of foreign language study in professional training of students of biological specialties	62	
Еррера А. Концептуальна метафора в політичному дискурсі.....	65	
Засць А. Роль англійської мови та її значення у професійній діяльності майбутніх агрономів	67	6
Замрига В. Місце професійної іншомовної компетентності майбутніх фахівців аграрного профілю в системі їх професійної підготовки.....	71	7
Заставний В. Міжкультурна комунікація та її значення у професійній діяльності.....	73	7
Іосипчук А. Трудности перевода биологических текстов.....	75	
Кадикало І. Значення іноземної мови в професійній діяльності інженерів.....	79	
Кальян О. Специфіка перекладу англомовних наукових текстів.....	83	
Литвиненко Д. Іноземна мова як засіб спілкування в міжнародному та міжкультурному середовищі	86	8
Машевський Д. Проблеми і перспективи вивчення іноземних мов у сучасних вищих навчальних закладах України.....	88	8
Місяк Н.В., Москаль А. Проблеми орфографії сучасних запозичених економічних термінів.....	90	9
Мішина І. Different approaches to foreign language teaching for the students of the field of engineering.....	94	9
Найдьонов М. The role of foreign language in preparation of the future experts of non-linguistic specialties.....	96	9
Овсянюк О. Роль іноземної мови у формуванні полікультурного фахівця..	98	
Оліферук М. Знання англійської мови – професіоналізм у галузі.....	100	
Поліщук Ю. The role of English in student professional activity of technical branch.....	103	
Собора С. Роль і значення англійської мови в підготовці конкурентоспроможного фахівця аграрного профілю.....	105	1
Терещенко Я. Особливості формування англомовної професійної компетентності майбутніх агрономів.....	107	2

СЕКЦІЯ № 4

Реформування процесу навчання іноземних мов у ВНЗ на засадах інноваційних підходів та технологій

<i>Бордюг Г.</i> Інтерактивний метод навчання як інноваційний підхід до навчання іноземних мов	112	1
<i>Вострікова В.В.</i> Використання сучасних інноваційних технологій у процесі викладання іноземних мов.....	113	1
<i>Гора Т.В.</i> Ефективне функціонування англомовного середовища в умовах загальноосвітнього навчального закладу	116	
<i>Дашковський С.</i> Використання новітніх інформаційних технологій у процесі вивчення іноземної мови	118	1
<i>Клименко А.О.</i> Використання SWOT-аналізу в інформаційній діяльності сучасного викладача іноземної мови.....	123	1
<i>Коваль А.</i> Роль міжпредметної інтеграції в навчанні іноземної мови.....	125	
<i>Коломієць І.</i> Роль інноваційних технологій у вивченні іноземної мови.....	129	
<i>Надєєва В., Логвіна Є.</i> Використання майнд-мепінгу як ефективного методу вивчення іноземної мови.....	131	1
<i>Петруняк І.</i> Роль інтерактивного навчання у формуванні навчально-пізнавальної діяльності студентів.....	134	1
<i>Печенюк Р.</i> Використання інноваційних технологій навчання у процесі вивчення іноземної мови у ВНЗ.....	136	1
<i>Степаненко І.</i> The reform of the process of learning foreign languages in Ukraine universities.....	139	
<i>Федорук Н.</i> Інноваційні стратегії онлайн самоосвіти з іноземної мови.....	140	
<i>Циванюк Д.</i> Використання інформаційних ресурсів у формуванні іншомовної компетентності майбутніх фахівців.....	143	1
<i>Шалена Л.</i> Мобільне вивчення англійської мови як важливий складник у системі дистанційної освіти.....	146	
<i>Шоха Л.</i> Інноваційні підходи до вивчення англійської мови.....	149	
<i>Яковів І.</i> Використання мультимедійних та інтернет-технологій на заняттях іноземної мови.....	151	

СЕКЦІЯ № 5

Шляхи вдосконалення й підвищення рівня якості іншомовної освіти студентів нефілологічних спеціальностей

<i>Васильєва О.В.</i> Формування основ наукової комунікації іноземною мовою у студентів нефілологічних спеціальностей	153	1
<i>Васильковська М.</i> Німецькі запозичення в туристичній термінології.....	156	
<i>Гармаш Д.</i> Труднощі використання граматичних конструкцій під час вивчення іноземної мови.....	158	1

Грицай О. Англійські запозичення в термінології готельно-ресторанного бізнесу.....	160	1
Димов В. Вплив англійської мови на процес неологізації екологічного дискурсу.....	164	1
Ірклій Є.О. Коммуникативная методика изучения английского языка (практическое значение)	168	1
Костюшко В.І. Прагматичний підхід у навчанні студентів англійської мови.....	170	1
Ленюк Н.М. Компетентнісний підхід до організації самостійної роботи студентів-нефілологів у процесі навчання професійного іншомовного спілкування.....	173	
Максименко О. Особливості процесу неологізації біологічної термінології.....	175	1
Мунтян Т.В. Knowledge acquisition in language learning paradigm.....	178	
Огородник Н.Є. Розвиток критичного мислення майбутніх фахівців флоту на заняттях з англійської мови.....	182	1
Петрашенко С. Викладання фахової англійської мови та її роль у формуванні професіонала.....	186	1
Поплавська Є. Особливості перекладу діалектів українською мовою (на прикладі роману М. Твена «Гекльберрі Фінн»)	188	1
Трібушина О. Інноваційні підходи та технології як складові світової системи вивчення іноземних мов.....	191	1
Франков Н. Застосування відео- та аудіоматеріалів на заняттях з іноземної мови (англійської)	195	1
Чабан Н.І. Методичні особливості викладання української мови як іноземної.....	198	1

СЕКЦІЯ № 1

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Довгань О.

*Науковий керівник – к.пед.н. Іванова О.В.
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

Сьогодні вимагає від кожного кваліфікованого фахівця знань англійської мови. Переоцінити значення англійської мови, без усякого сумніву, дуже складно, адже цією мовою говорять у 51 країні світу. Близько 410 млн. людей є носіями англійської мови і вважають її рідною, а близько 1 млрд. – розмовляють нею. Тому англійська мова заслужено вважається міжнародною мовою спілкування, а багато лінгвістів, спираючись на існуючі тенденції, доходять висновку, що менше ніж через сто років мовний бар'єр практично перестане існувати і люди будуть використовувати для спілкування винятково англійську мову.

Мета статті – висвітлити важливість мови міжнародного спілкування, що є каналом для залучення українського народу до цивілізаційного прогресу, що відбувається в усіх сферах життя людей.

Оволодіння англійською мовою широкими колами громадян України стимулюватиме імплементацію в українське суспільство світових досягнень економічної, політичної, правової, моральної культури, що необхідно для модернізації суспільного життя людей в Україні. Зокрема, це безумовно сприятиме поліпшенню інвестиційного клімату й активізації участі української економіки на світовому ринку [1].

Більше того, новітня європейська мовна політика орієнтує громадян Європи на багатомовність. Без цього неможлива успішна інтеграція в сучасному світі. Вивчення в навчальних закладах більш ніж однієї іноземної мови, безумовно, знаходиться в колі інтересів загальної національної політики України. Уже сьогодні в нашому вищій обов'язковим є вивчення однієї основної іноземної мови студентами, а також другої мови за вибором студента. Це свідчить про те, що знання майбутніми фахівцями декількох мов є надійною інвестицією в умовах ринкової економіки [3].

Україна не може нехтувати політичним і культурним значенням цих подій та стояти осторонь від загальних інтеграційних тенденцій у європейській системі освіти. Вища освіта зазнає змін відповідно до процесів європейської інтеграції, що підтримуються урядом України і Міністерством освіти й науки України. Національна політика в галузі викладання/вивчення іноземних мов зазнала значних позитивних змін.

Навчання іноземної мови було й залишається невід'ємною складовою процесу формування сучасного фахівця. Про значущість виконання соціального замовлення свідчить той факт, що показник рівня володіння іноземною мовою включений у кваліфікаційну характеристику випускника вишу [3].

На думку Академіка НАН України, доктора юридичних наук, професора О. Костенко, прогрес в Україні неможливий без інтеграції у світовий простір, а ця

інтеграція, у свою чергу, неможлива без використання мови міжнародного спілкування. Ця мова просто необхідна для розвитку економічного, політичного, правового і морального співіснування між народами, їхнього взаєморозуміння та співробітництва. Так уже історично склалося, що сьогодні цією мовою є англійська [1].

Отже, необхідність визнання англійської мовою міжнародного спілкування, як зауважує О. Костенко, – це факт, на який слід особливо зважати в мовній політиці України. Цей статус може передбачати, зокрема: визначення ролі англійської мови як одного з інструментів «просвітницької революції» і вивчення її як обов'язкового компонента всіх стандартних освітніх програм в Україні; створення державою достатніх умов для оволодіння всіма громадянами України англійською мовою в межах, визначених певними стандартами; пріоритетність у конкурсах на заняття вакансій у державних органах для осіб, які не лише володіють державною мовою, а й успішно склали іспит з англійської мови та використання її в роботі як підстава для просування по службі. Науковець указує також на необхідність державного сприяння співпраці українських ЗМІ з англійськими засобами інформації та поширенню в Україні оригінальних англійських просвітницьких програм, що знайомлять із надбаннями народів світу в усіх сферах суспільного життя і підтримку інституцій громадянського суспільства, що ініціюють заходи, спрямовані на оволодіння англійською мовою [1].

Директор Інституту суспільних досліджень, кандидат історичних наук В. Панченко висунув пропозицію, щоб англійська стала другою державною мовою в Україні. Історик вважає, що англійська з часом буде потрібною скрізь, тому що англійська є світовою мовою, і нею вже спілкуються між собою представники молодого покоління різних країн. В. Панченко зауважує, що англійська у сучасному світі є не просто правилом гарного тону. Знання англійської є конкурентною перевагою для кожної людини [2].

Отже, зважаючи на це, не дивно, що Президент України Петро Олексійович Порошенко оголосив 2016 рік Роком англійської мови в Україні, аби забезпечити інтеграцію України до європейського політичного, економічного і науково-освітнього простору, на підтримку програми Go Global, що визначає вивчення англійської мови одним із пріоритетів стратегії розвитку. У цьому році затверджено комплекс заходів на 2016 та наступні роки, спрямованих на активізацію вивчення громадянами англійської мови з метою створення для них можливостей її використання у сферах освіти, науки, культури, економіки та інших сферах, передбачивши здійснення в установленому порядку заходів, зокрема щодо: 1) організації на базі вищих навчальних закладів курсів із вивчення англійської мови студентами, аспірантами, докторантами, педагогічними і науково-педагогічними працівниками, іншими громадянами; 2) сприяння розширенню в установленому порядку викладання здобувачам вищої освіти навчальних дисциплін англійською мовою; 3) запровадження вивчення англійської мови як другої іноземної в загальноосвітніх навчальних закладах, у яких вона не вивчається; 4) розвитку взаємного обміну учнями, студентами між навчальними закладами України та держав, у яких англійська мова є основною мовою спілкування; 5) активізація участі

загальноосвітніх навчальних закладів України в навчальній програмі Європейського Союзу «E-Twinning Plus»; 6) розширення мережі літніх мовних таборів з метою вивчення іноземних мов в Україні; 7) започаткування проекту підвищення фахової кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників з англійської мови тощо [4].

Отже, англійська мова відіграє важливу роль в україномовному суспільстві, а тому слід вважати, що Україна має багато підстав говорити про особливий статус для мови міжнародного спілкування, що потребує в перспективі відповідного законодавчого закріплення.

Література

1. Костенко О. Мовою міжнародного спілкування в Україні має бути англійська // День. – 2012. – № 134.
2. Васюнець Н. За другу державну – за англійську! // Експрес. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://expres.ua/main/2014/04/28/105605-drugu-derzhavnu-angliysku>
3. Моїсєєва Ф. А. Роль іноземної мови в загальній концепції підготовки сучасного фахівця / Ф. А. Моїсєєва. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rusnauka.com/NIO/Philologia/moisjejeva.doc.htm>
4. Указ Президента України №641/2015 Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/6412015-19560>

Москаленко А.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

РОЛЬ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ В КООРДИНАТАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Володіння англійською мовою необхідне для сучасного кваліфікованого фахівця не лише гуманітарного профілю, що вже загально визнано, але й технічного. І потреба у кваліфікованих фахівцях технічного профілю, які на належному рівні володіють англійською мовою, постійно зростає. Причиною того є швидкоплинні зміни в суспільстві, яке швидко глобалізується, завдяки розвитку інформаційних технологій, які впливають на всі сфери діяльності сучасного світу. У цьому контексті, аби утримати свої позиції на ринку виробництва, підприємства потребують фахівців, які здатні опрацювати весь спектр інформації з конкретного напрямку, адаптуватись до можливих змін та налагодити власний процес з їх урахуванням. На цьому шляху володіння англійською мовою, (як письмовою її формою, так і усною) вкрай необхідні інженеру-програмісту, професійна діяльність якого, безпосередньо пов'язана зі знанням англійської мови [4].

Дослідженню проблем вивчення іноземної мови в процесі навчання були присвячені роботи О. Єльнікової, Г. Коберника, О. Коберника, Т. Кравченко, М. Крайньої, Г. Кривчикової, В. Мельника, Л. Пироженка, О. Пометун та інших. Вони обґрунтовують і доводять доцільність використання інтерактивних методів для посилення ефективності процесу навчання.

У статті «Специфіка навчання іноземної мови студентів технічних університетів» Король С.В. досліджує проблему навчання іноземній мові студентів технічних університетів і визначає особливості цього навчання. Актуальність піднятої проблеми полягає у тому, що сьогодні існує суперечність між соціальним замовленням на висококваліфікованого фахівця, який добре володіє іноземною мовою і може використовувати її у своїй професійній діяльності та невисоким рівнем підготовки випускників технічних спеціальностей з іноземної мови [2].

У статті «Сучасні підходи викладання іноземних мов на нефілологічних спеціальностях вищих навчальних закладів» досліджуються сучасні підходи викладання іноземних мов на нефілологічних спеціальностях вищих навчальних закладах. Аналізуються «спеціальні цілі» з вивчення іноземних мов та розвиток комунікативних навичок з підготовки фахівців зі спеціальностей: медичного, економічного, юридичного, технічного та інших напрямів у формі безпосередніх усних контактів (доповідей, семінарів, дискусій тощо) [3].

Мета статті: розглянути основні проблеми вивчення іноземної мови для студентів технічних спеціальностей

Важливим фактором є те, що студенти технічних вузів виявляють зацікавленість і готовність до подальшого вивчення іноземних мов, розуміють важливість їхнього вивчення. Основними мотивами для вивчення іноземної мови є подальше навчання в магістратурі та аспірантурі, спілкування з іноземцями за кордоном, майбутнє працевлаштування [6; с. 233].

Завдання підготовки такого фахівця не є простим. Студенти вищих технічних навчальних закладів, зазвичай, перевантажені фаховими дисциплінами і мають обмежену кількість годин на вивчення іноземної мови. Результатом цього, як визнають роботодавці та викладачі англійської мови професійного спрямування є те, що сучасні випускники технічних університетів, одночасно із високим професійним потенціалом та ґрунтовною базою підготовки в межах основних дисциплін, виявляють незадовільний рівень володіння англійською мовою. Потребують покращення сприйняття англійського мовлення на слух та рівень усного англомовного спілкування в межах спеціальності. Зокрема, недостатньо розвинені уміння формулювати і пояснювати власні думки іноземною мовою, обґрунтовувати свої професійні позиції, а також вміння вести розширену бесіду іноземною мовою із закордонними колегами у професійно-орієнтованих ситуаціях спілкування, виступати з доповідями [4].

Однак, незважаючи на всезростаючу роль іноземної мови, перед викладачами та студентами технічних вузів стоїть проблема обмеженої кількості годин, виділеної на вивчення іноземної мови. Саме тому в таких умовах повинні використовуватися саме ті методи та технології навчання, застосування яких сприятиме раціональному використанню часу, відведеному на проведення практичних занять та самостійної роботи студентів, яка набуває особливої актуальності під час вивчення іноземної мови, оскільки стимулює студентів до роботи з необхідною спеціалізованою літературою, виробляє навички самостійного опрацювання матеріалу. Тільки практико-орієнтоване навчання відповідає вимогам сучасного життя та сприяє формуванню особистості майбутнього професіонала.

Проте багато вчених, як наприклад Леонт'єв А.А., ставлять під сумнів твердження, що оволодіння іноземною мовою як формально-мовною системою чи сукупністю засобів, необхідних для спілкування, являють собою основну і навіть єдину суть процесу навчання. Леонт'єв А.А. є прихильником комунікативного принципу. Він вважає, що комунікативна направленість повинна бути основоположною в процесі викладання іноземної мови, оскільки вона направлена на спілкування з іншою людиною [5; с. 101–107].

Традиційно навчання іноземній мові в немовному вузі було більш орієнтоване на читання, переклад та розуміння спеціалізованих, професійних текстів, а також вивчення наукового стилю. Зараз необхідно акцентувати увагу на розвиток навичок мовлення на професійно-орієнтовані теми та введення наукових дискусій, тим паче, що робота над ними також сприяє розвитку навичок, умінь і знань, оскільки саме на них базується [1; с. 136–139].

Професійна спрямованість у навчанні читання відображає не тільки тематику текстів, а й характер текстових вправ, що є основою виконання навчальних дій. Методичні матеріали з вивчення іноземних мов повинні базуватися на текстових вправах, що мають проблемний характер, містять у собі запитання, на які в підручнику немає готової відповіді, таким чином створюється проблемна ситуація. Саме такі вправи ставлять студентів в інтелектуальний «глухий кут», спонукають до аналізу та спрямовують їх зусилля зрозуміти й оцінити текстову інформацію та знайти відповідь.

Висновки. Заучування чи відтворення текстів іноземною мовою не відповідають сучасним вимогам з підготовки професійних кадрів і, на думку автора, в цьому напрямі вітчизняним науковцям та викладачам-методистам доведеться не один рік працювати для розроблення методик навчання іноземних мов для «спеціальних цілей» з професійної підготовки спеціалістів.

Література

1. Андронкіна Н. М. Проблемы обучения иноязычному общению в преподавании иностранного языка как специальности / Н.М. Андронкіна // Обучение языкам в школе и вузе. – СПб.: Изд-во РГПУ, 2001. – С. 136–139.
2. Король С. В. Специфіка навчання іноземній мові студентів технічних спеціальностей / С. В. Король // Вісник Запорізького національного університету. – 2008. – № 1. – С. 127–131.
3. Дудікова, Лариса. Сучасні підходи викладання іноземних мов на не філологічних спеціальностях вищих навчальних закладів / Л. Дудікова // Вісник Українського наукового журналу «Освіта регіону». – 2013. – № 1. – С. 59–62.
4. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е.И. Пассов.— М.: Просвещение, 1985. – С. 101–107.
5. Сунцова Е. Н. Выбор методов обучения студентов неязыкового вуза иностранному языку в условиях ограниченности учебного времени / Е.Н. Сунцова // Молодой ученый. – 2011. – №1. – С. 232-234.

Ніколаснко О.

Науковий керівник – к.філол. н. Дем'янова Ю.О.

РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: КАНАДСЬКИЙ ДОСВІД

Забезпечення якості, доступності та ефективності вищої освіти, удосконалення механізмів державного регулювання та фінансування з погляду інтересів глобального, національного, регіонального соціально-економічного розвитку є пріоритетними напрямками національної освітньої політики кожної розвиненої країни. Проблеми, завдання і перспективи національної внутрішньої політики, які гостро постають перед системою вищої освіти в Україні, спонукають нас до пошуку ефективних моделей регулювання у сфері вищої освіти. До головних проблем, що стримують розвиток освітньої галузі, передусім належать: невідповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці; недосконалість змісту освіти; недостатня зорієнтованість структури і змісту професійно-технічної та вищої освіти на потреби ринку праці; відсутність ефективної системи національного моніторингу та оцінювання якості освіти; неефективність управління системою та закладами освіти та ін. [3, с.5]. Також багатьма стратегічними документами, зокрема Національною програмою вивчення та популяризації іноземних мов «GO GLOBAL», наголошується на пріоритетності підвищення якості іншомовної освіти в Україні: «одним з головних інструментів невідворотності приєднання країни до ділового, освітнього, наукового та культурного простору країн Європейської спільноти є знання мов» [6]. Створення загальноєвропейського освітнього простору передбачає можливість фахового спілкування іноземними мовами, що вимагає знання двох-трьох європейських мов та стійких навичок між/полікультурної комунікації.

Таким чином, аналіз досвіду прогресивних країн у галузі вищої освіти уявляється надзвичайно актуальним для розробки чіткої національної стратегії реформування вищої освіти в Україні, що в цілому сприятиме зростанню обсягу експорту освітніх послуг, темпів розвитку міжнародних освітніх програм, розвитку студентської та академічної мобільності, а отже, – більш ефективній інтеграції української вищої школи до загальноєвропейського та загальносвітового освітньо-наукового простору. Отже, метою нашого дослідження є аналіз канадської моделі регулювання у сфері освіти та окреслення основних тенденцій освітньої політики.

Різні аспекти регулювання у сфері національних систем освіти не раз поставали об'єктом вивчення у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців. Так, організаційно-правові основи системи фінансового контролю у сфері освіти в Канаді та США визначають коло дослідницьких інтересів Д. Корфа [1]; сутність і основні моделі децентралізації управління вищою освітою в зарубіжних країнах вивчає В. Пашков [2]; дослідженню світових моделей управління освітою присвячено колективну монографію під загальною редакцією В. Беха [3]; загальні питання розвитку системи вищої освіти в Канаді вивчає Г. Джоунз [7].

Канада – це країна, одним з найбільших досягнень якої є система вищої освіти, що, відповідно, є результатом грамотно побудованої моделі регулювання та

освітнього менеджменту. При цьому відмінність канадської системи вищої освіти від близьких до неї систем «атлантичної» моделі полягає в особливостях адміністративно-територіального та політичного устрою країни, високому рівні автономії канадських вишів та ефективних практиках фінансування діяльності вищих навчальних закладів, вивчення та впровадження яких сприятиме зміні напрямку від державної до державно-громадської форми управління вищою освітою в Україні «в умовах демократизації суспільних відносин, децентралізації управління розвитком освіти задля максимального врахування і задоволення освітніх потреб громадян, роботодавців, суспільства в цілому» [3, с.6].

Специфічною рисою канадської система управління вищою освітою є відсутність єдиного державного органу, що регулює діяльність вищих навчальних закладів. Усі десять провінцій та три території Канади утворюють тринадцять незалежних освітніх систем, яким відповідає така ж кількість регіональних органів управління освітою, в компетенції яких перебувають усі рівні національного освітнього рівня в масштабі провінції або території [5, с.4]. І хоча уряди провінцій несуть основний тягар управління вищими навчальними закладами, це зумовлює високий рівень автономії вишів: канадські ВНЗ є «повністю самостійними у своїй діяльності, вільно розпоряджаються власними бюджетами, мають статус юридичної особи» [2, с. 144]. Для реалізації загальнонаціональних цілей і завдань розвитку вищої освіти в Канаді функціонує Рада міністрів освіти, до компетентності яких, проте, вирішення питань університетського самоврядування не входить. Таким чином, канадські університети є незалежними адміністративними установами, що самостійно приймають рішення щодо всіх питань здобуття вищої освіти й система управління яких має подібний склад, до якої входять голова університету, ректор, проректор, заступник проректора, сенату та ради. Основним фактором диференціації вишів за ступенем автономності є відмінності в державному фінансуванні.

Система вищої освіти в Канаді представлена головно трьома видами установ: університетами, коледжами та політехнічними інститутами. Усі вони пропонують курси та кваліфікації в різноманітних способах їх поєднання для здобуття ступенів бакалавра, а також магістра й доктора наук з широкого кола спеціальностей. Окремого розгляду заслуговує система дистанційної освіти в Канаді як пріоритетний напрям національної освітньої політики. До списку шести академічних установ Канади, які обрали курс на дистанційну освіту та онлайн навчання, входять університет Роял Роудз, університет Томпсон Ріверз, університет Атабаски, університет Меморіал, TÉLUQ [5, с.7]. Усе більше і більше канадських вишів розглядають можливості онлайн навчання як стратегічне завдання, розробляючи дистанційні курси та залучаючи інвестиції з боку урядів у розвиток онлайн освіти та підтримку освітніх технологій. Сьогодні Канада «переживає переломний момент і має всі шанси стати світовим лідером у сфері проектування, розробки, поширення та забезпечення інтернет-навчання» [8, с.21]. Стратегічні документи серед пріоритетів національної політики у сфері вищої освіти визначають такі: забезпечення якості та рівності доступу до вищої освіти, створення позитивного навчального середовища й вдосконалення системи оцінювання навчальних досягнень студентів, інноваційне навчання, практичне спрямування

навчального процесу, покращення системи фінансування вишів та системи студентських позик, грантів та стипендій для здійснення дослідницької діяльності, підвищення ефективності адміністрування системи загалом [5]. Це також орієнтація на збільшення масштабів і глибини активного співробітництва між канадськими та зарубіжними академічними установами та дослідницькими центрами, поглиблення зв'язків між науково-дослідницькими інституціями та підтримка інституційних партнерських відносин, розширення програм студентських та викладацьких обмінів, забезпечення мобільності студентів і викладачів, можливості спільних досліджень, спільна розробка навчальних програм [4].

Таким чином, децентралізована системи вищої освіти в Канаді являє собою гнучку форму управління вищими навчальними закладами, що дозволяє підтримувати на високому рівні якість надання освітніх послуг та забезпечувати вільний доступ до них. Вважаємо, що децентралізація регулювання системи вищої освіти є прогресивною тенденцією реформування вищої школи, а вивчення та впровадження позитивного досвіду Канади забезпечить зростання якості надання освітніх послуг в українських вишах та активізує процес входження України у світовий освітньо-інформаційний простір.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку вбачаємо у розгляді практичних можливостей запровадження прогресивного досвіду автономії та децентралізації управління у сфері вищої освіти в українських вишах шляхом модернізації змісту навчальних програм та оновлення методичного інструментарію.

Література

1. Корф Д. В. Финансовый контроль в сфере образования Канады и провинции Онтарио / Д.В. Корф // Реформы и право. – 2012. – № 3. – С. 58-65.
2. Пашков В. Сутність та основні моделі децентралізації управління вищою освітою у зарубіжних країнах та проблеми України / В. Пашков // Порівняльно-педагогічні студії. – 2014. – № 6(20). – Ч.2. – С. 140-148.
3. Управління освітою / Міністерство освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова; за науковою ред. В.П. Беха; редкол.: В.П. Бех (голова), М.В. Михайліченко (заст. голови) [та ін]. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – 546 с.
4. Canada's International Education Strategy. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://international.gc.ca/global-markets-marches-mondiaux/education/strategy-strategie.aspx?lang=en>
5. Education Policy Outlook: Canada 2015 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.oecd.org/edu/EDUCATION%20POLICY%20OUTLOOK%20CANADA.pdf>
6. Go Global: Національна програма вивчення та популяризації іноземних мов, 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://reforms.in.ua/sites/default/files/go_global.pdf
7. Jones G. A. An introduction to higher education in Canada / Glen Jones // In K. M. Joshi and Sae Paivandi (eds.) «Higher education across nations». – Vol.1. – Delhi: B.R. Publishing, 2014. – P.1-38.
8. Online Learning in Canada: At a Tipping Point. A Cross-Country Check-Up

[Electronic resource]. – Mode of access:
http://teachonline.ca/sites/default/files/contactNorth/files/pdf/publications/online_learning_in_canada_at_a_tipping_point_-_a_cross_country_check_up_2012_-_july_18_2012_final.pdf

EUROINTEGRATION AND TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES

This paper is concerned with the current view on teaching English for Specific Purposes (ESP) in Ukraine, with the focus on the changed role of the ESP teacher.

Significant transformations that occur in Ukraine are being reflected in the system of education. Such changes in educational system are highly important, as young generation should expect changes in total.

More and more international opportunities for a professional career are opening up in the flexible modern world. Specialists need knowledge of a foreign language in order to be able to communicate effectively in the world of work and be competitive on demanding job market.

Entering the European area Ukraine is expected to follow the European standards in language proficiency. The exit level of proficiency for Bachelors is B2 (Independent User) to be assessed at the end of the course according to the B2 level descriptors of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) [1].

The entry level of Ukrainian university students ranges from A1 to B2.

The aim of the article is to define the changes in Ukrainian higher educational system within Eurointegration process and the role of teacher in it.

The teaching of English for Specific Purposes (ESP) has been seen as a separate activity within English language teaching (ELT). It is believed that for some of its teaching ESP has developed its own methodology and its research draws on researches from various disciplines in addition to applied linguistics – this is the key distinguishing characteristic of ESP. ESP has always been with needs analysis and preparing learners to communicate effectively in the tasks prescribed by their field of study or work situation. The emphasis of ELT is always on practical outcomes. The theory of ESP could be outlined based on specific nature of the texts that learners need knowledge of or need-related nature of teaching.

As ESP teaching is extremely varied some authors (Dudley-Evans and St John) use the term “practitioner” rather than “teacher” to emphasize that ESP work involves much more than teaching. ESP practitioner can have several roles:

1. *The ESP practitioner as a teacher.* ESP is a practical discipline with the most important objective of helping students to learn. However, the teacher is not the primary knower of the carrier content of the material. The students, especially where the course is specifically oriented towards the subject content or work the students are engaged in, may know more about the content than the teacher. The teacher has the opportunity to draw on students’ knowledge of the content in order to generate communication in the classroom.

2. *The ESP practitioner as authentic material provider.*

3. *The ESP practitioner as a researcher.* ESP teachers need to be in touch with the research.

4. *The ESP practitioner as collaborator.* It is known that subject-specific work is often best approached through collaboration with specialist. This may involve cooperation in which ESP teacher finds out about the subject syllabus in an academic context or the tasks that students have to carry out in a work or business situation.

5. *The ESP practitioner as an evaluator* The ESP practitioner is often involved in various types of evaluation – testing of students, evaluation of courses and teaching materials. Tests are conducted to assess whether students have the necessary language skills to undertake a particular academic course or career which is important and to assess the level of their achievements – how much learners have achieved from a course [5].

In order to be successful in learning a foreign language, students have to develop skills, which are necessary for autonomous language learning. Among them:

- understanding the purpose of their learning;
- planning their own learning;
- accepting responsibility for their learning;
- defining their language learning goals;
- being actively involved in the search for appropriate learning materials by monitoring and evaluating their own progress [2].

Monitoring their own work helps students to watch the changes in their progress and learn to correct themselves. Students learn how to evaluate and assess their own work.

The tasks of the teacher are to:

- raise students' awareness about how they are learning;
- help them to find more effective ways of working, so that they can continue working efficiently even when away from their teacher and the classroom;
- make the learning process transparent for students;
- help students develop their cognitive abilities;
- find more effective ways of working;
- get them actively involved into the learning process;
- create a good atmosphere in the language classroom in which they can learn [3].

Just like European integration is impossible without cooperation of the countries involved, ESP teaching/learning can be successful, but given cooperation between teachers and learners. This implies an innovative concept of sharing responsibility for the learning outcomes, put forward by the Common European Framework of Reference. The idea of co-operation and collaboration is crucial in getting insight into the desired relationship between language and specialism aspects in ESP teaching with both ESP trainers - learners relationship and that of ESP trainers – content teachers being involved.

ESP teachers should take the role of facilitators in the learning process, looking «beyond the competence that enables someone to perform, because what we really want to discover is not the competence itself, but how someone acquires that competence» [3, c.73]. The idea of the shared responsibility for the learning outcomes implies that attention should be paid primarily to the very process of learning. It matters not only *what* is taught, but rather *how* students learn. As C. Kennedy and R. Bolitho put it, the curriculum «must not focus too much on the desired end product, without giving enough thought to the

process of achieving it » [4, с.137].

The Curriculum is a flexible document, incorporating a set of generative features to enable practising teachers to 'tailor' ESP syllabuses to meet students' and teachers' diverse needs. It can be applied, with necessary adaptations, to the specific situations and needs of universities and their students. It is then open to further development and refinement with the experience of use.

So, we can make a conclusion that fully participation in the Bologna process Ukraine must have national higher education of the level relevant to that of the EU. Hence, the ESP Curriculum is designed to meet the requirements of the Modular Credit Transfer System (MCTS).

References

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. – Cambridge: University Press, 2001.
2. Holec, H. Autonomy and foreign language learning. / H. Holec. – Oxford, Pergamon, 1981. – P. 8.
3. National Curriculum for Universities. English for Specific Purposes (ESP). – Kyiv, 2005.
4. Poland and Ukraine: cooperation in students' language training in the conditions of European integration. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://im.nmu.org.ua/ua/library/%D0%A8%D0%B2%D0%B5%D1%86/Poland%20and%20Ukraine.pdf>
5. Teaching Foreign Language for Specific Purposes: Teacher Development .– [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pef.uni-lj.si/ate/978-961-6637-06-0/487-493.pdf>

Христюк С.Б.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ БАГАТОМОВНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Людство в етнічному відношенні настільки розмаїте, що навіть не знає точної кількості націй, народностей, племен, з яких воно складається. Неймовірна строкатість сучасної етнічної картини світу. За даними ЮНЕСКО, на нашій планеті проживає понад 2 тисячі народів (останнім часом все частіше вживається поняття «етнос», або «етнічні спільноти» – від грец. етнос – плем'я). З них: в Європі – біля 50, в Азії – понад 800, у Північній та Південній Америці – понад 300, в Австралії та Океанії – більш як 200.

Історично склалося так, що протягом століть територія сучасної України була під впливом різних держав, а відтак і різноманітних мов та культур, що і спричинило до зародження, в першу чергу, білінгвізму. В Україні, за офіційними даними, проживають представники понад 130 націй та народностей, переважають, звичайно, українці – біля 70 % населення, значна частина росіян – приблизно 20 %, багато євреїв, білорусів, молдаван, болгар, поляків, угорців, румун, кримських татар, греків, вірменів, циган.

Із понад 200 існуючих нині держав майже 9/10 є багатонаціональними. Європа, як і Україна, є багатомовним суспільством, оскільки на її території існує багато мов. Наприклад, у Люксембурзі основна місцева мова – летцебургиш, а офіційними мовами є французька та німецька; в Бельгії три державні мови – фламандська, французька та німецька. У межах їх спільнот існують як плюрлінгвальні громадяни, які володіють декількома мовами, так і монолінгвальні громадяни, які володіють лише однією мовою.

У сучасному світі спостерігаються дві різноспрямовані тенденції – інтеграційні процеси, які ставлять людину перед необхідністю знати принаймні одну із мов міжнародного спілкування, та прагнення кожної нації до збереження своєї мови, культури та самобутності. Розв'язанню цієї проблеми значною мірою сприяє, як показує світовий освітній досвід, мультилінгвальна або білінгвальна освіта. Освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів. Пріоритетним завданням освіти нині є адаптація знань фахівців до єдиних європейських освітнянських критеріїв і стандартів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені [1, с. 3-4; 5, с. 4-6]. Відповідно до Болонської декларації студенти повинні мати право на одержання таких освітньо-професійних рівнів, які будуть ефективно використовуватися не тільки в тих країнах, де вони їх одержали, а й у країнах ЄС [2, с. 135]. Навчання на мультилінгвальній основі забезпечує студентам широкий доступ до інформації в різних предметних галузях, отримання нової інформації відповідно до індивідуальних потреб, можливість отримання безперервної освіти, а це в свою чергу надає їм додаткові шанси конкурувати на світовому та загальноєвропейському ринках спеціалістів.

Багатомовність (мультилінгвізм, плюрлінгвізм) – поняття, що визначає співіснування більше двох мов у мовленнєво-мисленнєвій сфері особи, яка використовує ці мови в різних комунікативних ситуаціях залежно від мети спілкування, місця реалізації акту комунікації.

Дослідження окремих аспектів малтлінгвізму (багатомовності) вже тривалий час є проблемою, яка викликає підвищений інтерес науковців. Перші спроби теоретичного осмислення цього явища з'являються у 50–70-х роках ХХ століття. Другий етап розвитку досліджень малтлінгвізму та білінгвізму можна віднести до другої половини 80-х років ХХ століття, який триває й дотепер і присвячений (переважно) прикладним аспектам соціолінгвістики.

Проблематиці різних аспектів концептів «мультилінгвальна освіта» та «багатомовність» присвячені численні теоретичні та науково-практичні праці багатьох лінгвістів, педагогів, психологів, зокрема: С. Лорі, Д. Саєр, Ф. Гудінаф, Ж. Ронж, Л. С. Виготський, Е. Піл, В. Ламберт, М. Сигуан, У. Маккі, С. Крашен, Ф. Грожан, В. Кук, Дж. Каммінз, Т. Скутнаб-Кангас, П. Токумаа, Е.Бялісток, М.Н. Певзнер, А. Вілтон, Н. Хорнбергер, Дж. Дебаєле та ін. Їх наукові надбання свідчать про те, що питання мультилінгвальної освіти є досить актуальним у сучасному світі.

Слід зазначити, що термін «багатомовна освіта» (Multilingual education) використовується в системі UNESCO з 1953 р. та передбачає застосування в

навчальному процесі двох і більше мов з метою їх опанування як систем і використання як засобів навчання. У Резолюції 12 Генеральної конференції ЮНЕСКО (1999 р.) термін «багатомовність» було уточнено і тепер означає застосування в навчальному процесі трьох мов: рідної, державної (національної або регіональної) та міжнародної.

Результатом мультилінгвальної освіти є досягнення базової мультилінгвальної компетенції, що дозволяє розглядати її не тільки як альтернативний шлях вивчення мови, але й як шлях опанування спеціальних знань, дозволяє доторкнутися до цінностей світової культури та розвитку соціально-комунікативних здібностей особистості.

Сучасна Європа прагне не тільки політичного й економічного співробітництва, вона потребує культурної інтеграції, що полягає у збереженні багатонаціонального культурного спадку, інтенсифікації культурного та політичного діалогу. У сучасній європейській освіті роль мовної галузі є визначальною, адже мови є засобом спілкування і взаєморозуміння, розвитку і самореалізації громадян на континенті, що об'єднується. Наявність великої кількості мов на континенті, а сьогодні їх нараховують до 225, є і багатством, і проблемою, адже їх дуже важливо зберегти для майбутніх поколінь.

Нині багатомовна освіта в країнах Європи – комплексна галузь, що активно розвивається: в її основі – теорія, що багатомовність особи виникає в процесі розширення мовного досвіду людини, починаючи від рідної мови, яка використовується здебільшого в сім'ї, до опанування мов інших народів, які вчили в школі чи безпосередньо в мовному оточенні. Людина не фіксує ці мови окремо одну від одної, а формує багатомовну комунікативну компетентність на основі знань та усього мовного досвіду, в якому мови взаємопов'язані і взаємодіють. Відповідно до ситуації комунікативні партнери можуть вільно переходити від однієї мови до іншої, демонструючи здатність особистості виражати думки та розуміти їх. Завдяки цьому людина може використовувати знання кількох мов для того, щоб зрозуміти текст (письмовий чи усний), виражений мовою, раніше незнаною, впізнаючи слова, які мають подібне звучання чи написання в кількох мовах, у «новій формі». З такої точки зору мета мовного навчання змінюється. Досконале (на рівні носія мови) опанування однією, двома чи трьома нерідними мовами, взятими окремо, тепер не є метою навчання. Сьогодні, на думку європейських фахівців, мета полягає у розвитку такого лінгвістичного репертуару, де знайдеться місце усім лінгвістичним умінням. Так, останні зміни в мовній програмі Ради Європи спрямовані на розроблення засобів сприяння розвитку багатомовності особистості. Зокрема Європейський мовний портфель є документом, де має бути зафіксований і формально визнаний різноманітний досвід особи у вивченні мов і міжкультурного спілкування [3].

2016 рік оголошено роком англійської мови в Україні відповідно до Указу Президента України № 641/2015 від 16.11.2015 року. Цим документом регламентована позиція України сприяти вивченню англійської мови задля розширення доступу громадян до світових економічних, соціальних освітніх і культурних можливостей та забезпечити інтеграцію України до європейського політичного, економічного та науково-освітнього простору, сприяти підтримці

програми Go Global, що визначає вивчення англійської мови одним із пріоритетів стратегії розвитку [4].

Перед системою освіти України стоїть завдання адаптації до існуючих реалій і створення умов для забезпечення школярів та студентів якісною освітою, в контексті якої передбачено збалансоване використання різних мов із метою формування громадянина України, здатного до міжкультурного спілкування з використанням вивчених у процесі навчання мов. Розв'язати цю проблему покликане педагогічне явище, що має назву «багатомовна освіта».

Важливим фактором розвитку мультилінгвізму у вищих навчальних закладах України є приєднання України до Болонського процесу, метою якого є створення сильної єдиної європейської системи освіти, а отже й підготовка конкурентоспроможного спеціаліста, готового до постійного розвитку особистих навичок та отримання нових знань. Найвні ресурси та сучасні розробки відкривають нові перспективи для більш широкого впровадження проекту багатомовної освіти в українських навчальних закладах.

Таким чином, значення мультилінгвізму як соціокультурного явища сучасного суспільства насправді є визначним, адже розвиток багатомовності є місцем зустрічі з іншою культурою, що відкриває нові горизонти для розширення знань, у процесі її вивчення відбувається національна самоідентифікація людини, а також усвідомлення різноманітності культур, які виявляються у побуті, виробництві, традиціях, системі соціальних норм та ціннісних орієнтацій, комунікативній поведінці її носіїв. Інтеграційні процеси у світі поставили першочергове завдання для системи освіти кожної країни – перетворити різноманітність мов і культур з перешкоди у спілкуванні людей на джерело взаємного збагачення та взаєморозуміння, виховувати студентську молодь у дусі толерантності до національно-культурних розбіжностей. У цьому контексті мультилінгвізм як тенденція мовного розвитку сучасного суспільства надає людині можливість усвідомити своє місце та свою культуру в діалозі культур та цивілізацій у процесі співробітництва з іншими людьми. Саме тому надзвичайно важливим є подальше дослідження питання впровадження методик викладання, що містять мультилінгвальний компонент, в загальні освітні програми вищих навчальних закладів.

Література

1. Бех П. О. Концепція викладання іноземних мов в Україні / П. О. Бех, Л. В. Биркун // Іноземні мови. – 1996. – № 2. – С.3–8.
2. Зубаль Н. Г. Сутність принципів кредитно-модульної технології навчання іноземної мови / Н. Г. Зубаль, С. Р. Добровольська, Н. Б. Гавришків // Болонський процес: проблеми і перспективи Львівського державного аграрного університету. Матеріали наук.-метод. конференції. – Львів : Львівський ДАУ, 2006. – С. 134–136.
3. Методичні рекомендації з розвитку багатомовної освіти у навчальних закладах України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/...osvita/metodichni-recomendacziyi.html>
4. Указ Президента України № 641/2015. Офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/6412015-19560>

5. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным: Базовый курс лекций. Пособие для студентов педагогических вузов и учителей / Е. Н. Соловова. – М. : Просвещение, 2002. – 239 с.

Vorobiova A. V., Mala G.
Kherson State University

THE ROLE OF ENGLISH IN SCIENTIFIC COMMUNICATION

Nowadays the pace of life accelerates. People are looking for new ways and opportunities to simplify an exciting, difficult and challenging life. All spheres of life require continuous development. Science is an activity centered on systematization and practical application of knowledge. Its purpose is to produce useful models of reality. Development of science is difficult to overestimate. It underpins improvements in human welfare, through technologies which it develops for health, food production, engineering and communication.

Communication between “knowledge holders” is a matter of great concern. Teamwork is increasingly spreading in the scientific fields. The main objective of modern science is to produce more and more accurate natural explanations of how the natural world works, what its components are, and how the world got to be the way it is now. Classically, science’s goal has been building knowledge and understanding, regardless of its potential applications – for example, investigating the chemical reactions that an organic compound undergoes in order to learn about its structure. However, increasingly, scientific research is undertaken with the explicit goal of solving a problem or developing a technology, and along the path to the goal; new knowledge and explanations are constructed. It means that the further development in every branch of science is impossible without close communication between scientists from different countries with different languages, cultures and approaches to science.

Undoubtedly, the most clearly defined problem in scientific communication is language barrier. Thus we define the following tasks: 1) to reveal the importance and prevalence of the English language in international scientific communication; 2) to show the importance of a well-defined language; 3) to create a number of recommendations for those who learn English for scientific communication.

English is now used almost exclusively as the language of science [1]. For example, roughly 80 % of all the journals indexed in Scopus are published in English. The adoption of English as the universal language of science is due in part to historical, political and economic factors which favored English over other potential candidate languages such as Chinese, French, German or Spanish [1, 2, 3]. Indeed, German was actually the favored language in scholarly communication for the first part of the 20th century [2].

The adoption of a de facto universal language of science has had an extraordinary effect on scientific communication. Scientists who studied a single language gain access to the vast scientific literature. Knowledge holders and knowledge seekers can communicate each other. Such communication groups have gained the capacity to create new knowledge.

However, the use of English as the universal scientific language creates distinct challenges for those who are not native speakers of English [1]. Researchers continue to publish their work in other languages than English as well [2]. It is estimated that less than 15% of the world's population speaks English, with just 5 % being native. This extraordinary imbalance emphasizes the importance of recognizing and alleviating the difficulties faced by nonnative speakers of English if they are to have a truly global community of scientists. For researchers whose first language is not English, writing manuscripts and grants, preparing the effective oral presentations, and communicating directly with other colleagues in English is much more challenging than for native English speakers. Communicating subtle nuances, which can be done easily in one's native tongue, becomes difficult or impossible. A common complaint of nonnative English speakers is that manuscript reviewers often focus on criticizing their English rather than looking beyond the language to evaluate the scientific results and logic of a research work. This makes it difficult for their manuscripts to get a fair review and to be accepted for publication [1].

The fact that English is the *de facto* language of international scientific communication is not likely to change anytime soon. Optimizing communication among members of the international community of scientists, and thus advancing scientific progress, depends on elimination of obstacles faced by nonnative speakers of the English language. This ideal can best be achieved when all members of the scientific community work together [1].

The importance of English can also be illustrated by the concept of *lingua franca*. Today English is the primary means of international communication. In this regard, it incorporates all features of the culture in which it is used and develops. Now, in the process of globalization the English language turns into the universal language – *lingua franca*. “A *lingua franca* (or working language, bridge language, vehicular language) is a language systematically used to make communication possible between people not sharing a mother tongue, in particular when it is a third language, distinct from both mother tongues [3]”. B. Seidlhofer believes that the English language must be used exactly as the *lingua franca* [4]. The researcher suggests English in function of *lingua franca* should be regarded as new English, adapted to the modern requirements of a globalized world [3].

The need for a well-defined language in international scientific communication appeared at the beginning of the history. Latin was the first of its kind. In ancient history of Italy Latin eventually took the dominant position in the western Mediterranean. And for many years it was the universal means of communication in Western Europe – from the late medieval period to the mid-17th century – then it began to fracture. Latin became one of many languages in which science was done. The first person to publish extensively in his native language was Galileo. Galileo wrote in Italian and was then translated to Latin so that more scientists might read his work [5]. Latin was used as the language of science and international communication until well into the 18th century, when it began to be supplanted by vernaculars.

With regard to the question about English, P. Gordin, a professor of the History of Science at Princeton, in his upcoming book “*Scientific Babel*” emphasizes that English was far from the dominant scientific language in 1900. The dominant language was

German. He writes: “So the story of the 20th century is not so much the rise of English as the serial collapse of German as the up-and-coming language of scientific communication... [5]”

From all of the above, every historical period has its particular language for scientific communication. Today English fulfills the task. This language corresponds to the political, social, scientific and aesthetic requirements. We are witnessing of the penetration of English in all areas of activity so we cannot avoid this phenomenon.

It is necessary for the scientists to be engaged in the processes of the English language integration into world of science. Therefore we created a number of guidelines for those who want to learn English from scratch or to improve English language skills for further science communication activities.

1. Home Reading. It is an important part of learning a foreign language for the students of nonlinguistic specialties. It can be scientific or imaginative literature (articles, magazines, books, online resources, etc.). We might come to the obvious conclusion that reading is important for increasing vocabulary.

2. Diving into foreign language. This item does not necessarily mean visiting an English-speaking country, living abroad for a long time. The lack of opportunities to travel should not stop you. TV shows, movies, videos, songs in English will help you to dive into the language. When diving into a new language, fear of not being understood can be more detrimental than anything, but speaking confidently can sometimes be more valuable than coherency. Of course, the main condition is the regularity.

3. English clubs. No, this is not the creation of another learning circle to study grammar. When we study grammar rules, we are learning about English – it’s only when we try to put these rules into practice that we actually start learning to use English. And this is where a problem can arise. You may have very little opportunity to practice what you have been studying. This is where an English Club can help. It is something like a club of interests, an informal dialogue in English on any topic (defined in advance).

4. International Communication. Now it has become more accessible because of the Internet. There are special sites where you can practice via Skype. Post crossing is another great opportunity to practice your English. After registration on post crossing site you get the address at which you should send a postcard with greetings in English. At the same time you also get postcards from different countries.

5. Vocabulary Expanding. You can make a vocabulary and set yourself the minimum task, for example, to learn five words a day by heart. Desirably repeat them every day but also in further. Repetition and multiple exposures to new vocabulary enhance vocabulary knowledge. Vocabulary can also be learned indirectly/incidentally through exposure. Vocabulary knowledge can be acquired through oral conversations, discussions and other verbal presentations. In general, written language contains a higher level of vocabulary than oral language.

Finally, it may be concluded that science is major cultural product of human history and all citizens, dependently or independently of their occupational “needs”, should be acquainted with it as element of human culture. The successful and effective scientific communication depends on the willingness and actions of every scientist. Many aspects mentioned above prove the importance and prevalence of the English language in

international communication. Also our research shows the importance of lingua franca in scientific communication. Eventually we offer to use the recommendations listed above for those people who are involved in science communication.

References

1. Drubin D. G. English as the universal language of science: opportunities and challenges [Електронний ресурс] / D. G. Drubin, D. R. Kellogg // Mol Biol Cell. – 2012. – Режим доступу: <http://www.molbiolcell.org/content/23/8/1399.full>
2. Weijen D. The Language of (Future) Scientific Communication [Електронний ресурс] // D. van Weijen // Country trends, – 2012. – Режим доступу: <http://www.researchtrends.com/issue-31-november-2012/the-language-of-future-scientific-communication/>
3. Palmyan D. H. The role English as a lingua franca in the effective cross-cultural communication in the tourism sector in the process of globalization [Електронний ресурс] // Palmyan D. H., Davydenko L.G. // Youth Science Forum: Humanities, – 2013. – Режим доступу: <http://nauchforum.ru/node/376>
4. Seidlhofer B. A concept of International English and related issues: from real English to realistic English [Електронний ресурс] / Seidlhofer B. // Council of Europe. — 2003. — Режим доступу: <https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/SeidlhoferEN.pdf>
5. Porzucki N. How did English become the language of science? [Електронний ресурс] // Porzucki Nina // Public Radio International, – 2014. – Режим доступу: <http://www.pri.org/stories/2014-10-06/how-did-english-become-language-science>

Гнатюк В

Науковий керівник – Журба О. Р.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ІНШОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ МАЙБУТНІМИ АГРОНОМАМИ

Постановка проблеми. Попри багатотисячлітню історію та практику викладання англійської мови для студентів, деякі її аспекти залишаються недостатньо вивченими. Беручи до уваги політичні обставини, а також вимоги наукового і навчального процесу зумовили на сьогоднішній початок нового етапу в методиці викладання англійської мови у вишах для технічних спеціальностей.

Комунікативна складова навчання іноземної мови з позицій професійного спілкування на сьогодні а однією з найактуальніших проблем, цю постає перед викладачами та студентами. Основними завданнями викладання є не лише формування у студентів прагматичних мовних особливостей, оволодіння необхідними мовленнєвими засобами, але й напрацювання у студентів комунікативних навичок, які в першу чергу необхідні їм, щоб задовольнити свої професійні потреби, зокрема отримання і використання необхідної інформації зі спеціальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями проблем професійної термінології займалися вітчизняні та зарубіжні науковці Д.С. Лотте,

Т.Л. Канделакі, В.П. Даниленко, Г.О. Винокур, К.Я. Авербух, В.І. Карабан та інші [1]. Проблемами методологічних засад вивчення термінології присвячені роботи таких вчених, як: Т.І. Панько, З. Куньч, Ю.А. Зацний, Т.О. Пахомова, О.В. Столярська, О.О. Баловнева [1]. Дослідження аспектів викладання фахової мови та особливостей вивчення фахової лексики, застосування ефективних новітніх методик у роботі із термінологією займалися І.М. Берман, К.Ф. Кусько, С.К. Фоломкіна, Ю.О. Семенчук, У.Ю. Жирик та інші.

Виклад основного матеріалу. Перед викладачем та студентами агробіологічних спеціальностей сьогодні постають нові завдання, вирішення яких відбувається за рахунок добору текстів спеціального призначення. Варто зазначити, що текстів процес відбору потребує дотримання принципу «від простого до складного», враховуючи особливості функціонування лексичних, граматичних та стилістичних компонентів таких текстів [2].

Оскільки йдеться про наукові фахові тексти, то слід зауважити, що їх характерною рисою є науково-технічний стиль, який відповідає цілям і задачам змісту наукової літератури. Основна його функція є інтелектуально-комунікативна, тобто така, що забезпечує передачу повідомлення і закріплення процесу пізнання. Відтак, однією з головних особливостей вузькогалузевої літератури стає значна насиченість мови тексту спеціальними термінами, які є засобом вираження, збереження та передачі спеціальних понять у певній галузі науки. Проблемою є те, що такі лексичні одиниці досить часто відсутні не лише в звичайних англо-українських, але й термінологічних словниках.

Переклад таких спеціальних текстів потребує знання фахової термінології, а також ґрунтовних знань у тій сфері науки, до якої відносяться згадані терміни, вміння перекласти їх рідною мовою. Це становить одну з основних складностей роботи з текстами професійного спрямування, особливо на перших курсах, (часто науковий зміст англomовного матеріалу випереджає введення відповідних понять в спеціальних дисциплінах рідною мовою). З метою уникнути цієї проблеми, багато дослідників пропонують сьогодні навчати студентів технології ймовірного програмування, суть якого полягає в передбаченні мовного явища, його граматичного або лексичного значення, місця у реченні.

У процесі опрацювання текстів професійного спрямування слід звертати увагу на складні випадки функціонування і варіантів передачі на рідну мову агробіологічних термінів [3]. Деякі загальнонавчовані слова набувають значення, специфічні для агробіологічної сфери, стають вузькими термінами:

cell – камера; келья; ячейка; біол. клітина;

meal – їжа; борошно грубого помелу.

У сучасній науковій аграрній літературі ми часто стикаємося з таким явищем, коли термін має декілька значень в одній галузі [3]:

crop – урожай; жнива; посів; с.-г. культура (*industrial crops* – технічні культури); *crop rotation* – сівозміна;

Yield – урожай; збір плодів; розмір виробітку;

consumers – консументи, споживачи;

producers – продуценти, виробники.

Така багатозначність створює нечіткість і вносить неясність у змістову основу тексту. Важливо враховувати контекст (граматичне і лексичне оточення даного терміну). Контекст допомагає виявити чи:

живається слово в своєму звичайному значенні чи в спеціальному технічному. Наприклад [4], *maturity* – зрілість, стиглість або наставання строку платежу; термін обертання (облігацій).

Варто зазначити, що в сучасній англомовній науково-технічній літературі досить поширеними є терміни-словосполучки. Переклад таких термінів здійснюється за допомогою слів і виразів рідної мови, які в точності відображають слова і вирази англійської мови (так зване калькування) [6]:

Наприклад:

genetically modified organism (GMO) – генетично модифікований організм (ГМО)

Також, часто переклад особливих термінів–словосполучок здійснюється з використанням родового відмінку, наприклад [6]:

Plant protection – захист рослин;

Soil erosion – ерозія ґрунту

Деколи терміни–словосполучки можливо перекласти лише за допомогою групи пояснювальних слів, наприклад [6]:

Relay cropping – змінна система вирощування с/г культур;

Herbicide-tolerant crop – сільськогосподарська культура, стійка до гербіцидів;

Biotechnology-derived – той, що має біотехнологічне походження

Особливої уваги заслуговують термінологічні сполучення, що складаються з дво або більше слів, оскільки без допомоги викладача студентам не завжди вдається правильно перекласти подібні фахові терміни [6]:

food crop – сільськогосподарська продовольча культура;

insect free crop – неінсектиційна сільськогосподарська культура

Висновки. Отже агробіологічна фахова термінологія має безліч варіантів перекладу, а складні слова здебільшого потребують особливого знання в своїй галузі та осмислення агробіологічних процесів. З метою уникнення труднощів, що виникають у студентів у процесі перекладу фахових текстів, виникає необхідність у більш активній роботі зі спеціальною лексикою, ґрунтовному вивченні її багатозначності, синонімії, антонімії, особливостей словотворення та можливостей перекладу.

Необхідно шляхи та можливості для практичного застосування традиційних та новітніх засобів перекладу агробіологічної термінології для подальшого ефективного опрацювання професійно спрямованих англомовних текстів, які одночасно сприяють розширенню знань студентів у сфері аграрних наук.

Література

1. Вороніна Г. Р. Шляхи ефективного вивчення професійно-орієнтованої термінології студентами технічних спеціальностей / Г. Р. Вороніна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1135>

2. Лучкіна Л. Ф. Формування фахового словника в майбутніх учителів технічних спеціальностей // Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2002. № 3. – С. 104.

3. Ляховицький М. В. Методика преподавания иностранных языков. М.: Высшая школа, 1981. – С. 202.

4. Кусько К. Ф. Лінгвістика тексту за фахом // Лінгводидактична організація навчального процесу з іноземних мов у вузі. Колективна монографія. – Львів: “Світ”, 1996. – с. 45–49.

5. Олійник А. Д., Англо-російсько-український глосарій термінів аграрної екології та екобіотехнології / Олійник А. Д., Ритікова Л. Л.; – Видавничий центр НАУ, 2008. – С. 250.

6. Андреев С. М. Англо-російсько-український словник науково-технічної термінології / Андреев С. М., Васицький К. К., Уліщенко Б. Ф.; – Харків: Факт, 1999. – С. 316.

Горбань М.

Науковий керівник – Якушко К.Г.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ВИЯВЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО НАМІРУ ЗАПРОШЕННЯ НА ОСНОВІ ТЕКСТУ «SAFETY DEVICES»

На даний час вважається, що формування професійно-орієнтованого спілкування доречно здійснювати через розвиток практичних «діалогічних» (Л. Рись) навичок: поінформувати, запросити, попросити тощо відповідно до ситуації спілкування [2]. При цьому постає проблема здійснити ці комунікативні наміри, використовуючи іншомовну терміносистему.

Метою нашого дослідження було розглянути можливості вираження запрошення під час вивчення тексту «Safety devices» на практичних заняттях з іноземної мови з технічним професійним спрямуванням.

До уваги був запропонований наступний уривок тексту «Safety devices» [1, с.150]:

Electricity may be dangerous if it is not carefully used. A faulty installation or a defective piece of equipment can cause a serious fire and there is also the danger of an electric shock, with possible fatal consequences. Many safety devices should be used to minimize these dangers. Insulation, earthing, fuses and automatic cut- outs are among the most common safety devices.

Insulation is the covering of a conductor with a non- conducting material to prevent it from touching another conductor. The insulation of power leads to portable appliances must be flexible and also very strong.

The materials are also used vary according to the nature of the conductor and the condition in which it is used. It has to be with stand extremes of temperature and resist to corrosion. The insulation of power leads to portable appliances must be flexible and also very strong.

Earthing is brought about by connecting the metal body or frame, directly to earth

with a thick conductor. In a 3-pin power plug the thickest pin is always to earth the connection. If a fault develops inside the apparatus or if the insulation on a flexible lead breaks down, an electric shock because of touching the apparatus may be avoided since the current will take the easier path back to earth.

The most common safety device and one which is used in every household installation is the ordinary fuse.

This is simply a piece of wire to be connected in series in the circuit. The fuse should be of such a resistance that will melt and therefore break the circuit if the current flowing in the circuit exceeds a certain amount. When it happens, we say that the fuse «blows». It is very important for fuse wire of the correct amperage to be used.

Для досягнення нашої мети, ми, насамперед, уточнили термінологічний апарат: «insulation – ізоляція», «conductor – провідник», «earthing – заземлення», «power leads – кінці дроту», «fuses – запобіжники», «automatic cut-outs – автоматичні рубильники», «resist – стійкий», «plug – штепсель», «circuit – електричний ланцюг(поле)», «in series – послідовно», «current flowing – потік струму», «wiring – обмотка» тощо.

Після того, склавши загальну думку про зміст запропонованого уривка (цей текст про використання, структуру та принципи роботи засобів попередження ураження електричним струмом), ми змоделивали розмовну ситуацію запрошення іноземного колеги у галузі електрифікації та енергетики на виставку досягнень електротехніки.

Наступною нашою метою було застосувати такі комунікативні структури як «I'd like to invite you...», «Will you please to...», «Let's join us...», «Visit our...» та «Be invited to...».

Вважаємо доречним застосувати розглянуті структури стосовно опрацьованого тексту через фрази на кшталт «I'd like to invite you to power engineering exhibition», «Will you please to look at the new means of insulating such as new fuses, conductors and automatic cut-outs», «Let's join us to review the board to be dedicated the schemes of circuit structure and current flowing», «Visit our colleagues to deal with the power leads» та «Be invited to our workshop to prepare new kind of wiring for our exhibition».

Отже, ілюкативні навички запрошення можливо розвинути при вивченні іншомовних технічних текстів, пов'язаних із галуззю електрифікації та енергетики, на прикладі тексту «Safety devices».

Перспективою подальших досліджень є застосування, окрім допоміжних кліше вираження запрошення, і інших комунікативних структур під час моделювання розмовних ситуацій у процесі опрацювання технічних текстів на практичних заняттях з англійської мови професійного спрямування.

Література

1. Англійська мова: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів спеціальностей 6.100101 «Енергетика та електротехнічні системи в АПК» та 6.050202 «Автоматика та комп'ютерно-інтегровані технології в АПК» [укл. К.Г. Якушко] – К.: Ту-Прінт, 2015. – 164 с.

2. Рись Л.Ф. Формування іншомовної комунікативної компетенції / Л. Ф. Рись //

Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія :
Філологічна. – Острог, 2014. – Вип. 42. – С. 291–294.

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Іншомовна підготовка фахівців нефілологічних спеціальностей стала однією із важливих складових сучасної вищої школи. У програмі з англійської мови для вищих навчальних закладів зазначено, що метою навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах є: оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації (що сприяє розвитку у студентів здатності використовувати її як інструмент спілкування у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу); та набуття професійно-спрямованої іншомовної компетентності. Мова розглядається як засіб міжособистісної взаємодії в умовах багатонаціонального і полікультурного простору [2].

Процес навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі має забезпечувати студентів не тільки відповідним рівнем знань мови, вміннями та навичками використовувати її у різноманітних ситуаціях життєдіяльності, а й сприяти успішній реалізації освітньо-розвиваючого потенціалу цього навчального предмета.

Проблема формування іншомовних навичок у майбутніх спеціалістів завжди привертала увагу педагогів. У роботах сучасних дослідників (І. Анічков, О. Волченко, І. Зимня, Ю. Пассов, В. Редько, Г. Рогова) наголошується на актуальності проблеми вдосконалення змісту навчання іноземних мов майбутніх фахівців.

Іншомовна підготовка відкриває широкі можливості для загальнокультурного, особистісного і професійного розвитку кожної особистості, тому доцільною є спрямованість навчання іноземної мови на формування професійної компетентності.

Поняття *«професійна компетентність»* характеризує і визначає рівень професіоналізму особистості, яка володіє знаннями, навичками та вміннями, набутими власним шляхом та з досвіду практичної діяльності, що дають змогу їй демонструвати професійно грамотне мислення, оцінку, думку і здатність розв'язувати проблеми професійного характеру [4].

Під *професійною іншомовною компетентністю* ми розуміємо сукупність знань (лексичних, граматичних, фонетичних, орфографічних), умінь в аудіюванні, говорінні, читанні, письмі та навичок спілкування, що забезпечує володіння іноземною мовою на професійному рівні [1].

Формування професійної іншомовної комунікативної компетенції студентів є необхідним при навчанні студентів нефілологічних спеціальностей.

Під *професійною іншомовною комунікативною компетенцією* ми матимемо на увазі складну специфічну, багатокomпонентну за структурою здатність фахівця здійснювати іншомовне спілкування в єдності всіх його функцій (інформаційної, регулятивної, емоційно-оцінної і етикетної) в різних ситуаціях професійного спілкування на основі загальних, професійних та іншомовних знань, навичок і вмінь.

Праналізуємо сутність професійної іншомовної комунікативної компетенції та її місце в структурі компетенцій майбутнього фахівця. Цей компонент загальної комунікативної компетенції існує виключно в професійному контексті. Таким чином, ця компетенція розглядається нами як похідна від комунікативної.

Формування цієї компетенції як комунікативної здібності в ситуаціях професійного спілкування неможливе без певного рівня володіння іноземною мовою, що становить іншомовну комунікативну компетенцію. Отже, ця компетенція буде по відношенню до професійної іншомовної комунікативної компетенції для фахівців нефілологічних спеціальностей базовою.

У той же час успішне освоєння іноземної мови є неможливим без певного рівня сформованості загальної комунікативної компетенції, яка надає здатність здійснювати ефективну комунікацію з носіями рідної мови і культури, яка буде по відношенню до них ключовою.

Визначивши місце і роль професійної іншомовної комунікативної компетенції у професійній моделі фахівця, необхідно також розглянути структурний склад цієї компетенції і описати, що відрізняє її від базової і ключової компетенцій.

На нашу думку, структурний склад професійної іншомовної комунікативної компетенції є складним і включає в себе компетенції двох видів: загальні з базовою та ключовою компетенціями (їх специфікою в цьому випадку буде рівень володіння компетенцією) і спеціальні, необхідні для здійснення професійної діяльності.

Будучи похідною і складовою частиною загальної комунікативної, а також іншомовної комунікативної компетенцій, досліджувана здатність до професійного іншомовного спілкування, на наш погляд, повинна включати в себе ті ж компоненти, що і загальна комунікативна компетенція, а саме – лінгвістичну, мовну, соціокультурну, навчальну та компенсаторну компетенції.

У той же час, будучи більш диференційованою по відношенню до комунікативної та іншомовної комунікативної компетенцій, вона повинна також включати і професійний компонент, який полягає в наступному.

По-перше, особливістю професійного спілкування є використання професійної термінології, лексики, а також знання професійного значення стійких граматичних структур, метою якого є здійснення всіх видів професійної комунікативної діяльності: мовного спілкування, аудіювання (сприйняття на слух професійно значимої інформації іноземною мовою), читання (в тому числі і специфічних текстових матеріалів – спеціальної документації, аналітичних довідок, звітів, доповідних, зведень і т.д.), письма (складання текстів професійної документації – договорів, листів, довідок, звітів, митних декларацій, рахунків-фактур і т.д. залежно від специфіки основної професії). Тому до спеціальних структурних компонентів слід віднести мовну професійну компетенцію, яка представляє собою знання спеціальних термінів основного професійного профілю фахівця й уміння ними вільно користуватися в різних ситуаціях професійного спілкування) [3, С. 211].

Крім цього, доцільно також виділити перекладознавчу компетенцію, що включає в себе знання основ перекладацької діяльності і вміння здійснювати адекватний переклад в залежності від характеру вихідної іншомовної інформації –

вміння передати не тільки зміст, але й стиль, жанр, манеру викладу, метафоричність мови і т.д. І, хоча професійна мовна та перекладознавча компетенції є, по своїй суті, складовими лінгвістичної, мовної і соціокультурної компетенції, доцільно виділити їх як окремі структурні елементи спеціальної компетенції, оскільки вони підкреслюють її відмінність від базової і ключової комунікативних компетенцій.

Особливістю навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах є те, що відомчі нормативи висувають високі вимоги до знання предмета (володіння мовою на рівні B2), у той час як на його вивчення відводиться значно менше часу, ніж в лінгвістичних вищих навчальних закладах і факультетах. За такий період часу, навіть з урахуванням пропонованого збільшення обсягу навчальних програм, вивчити іноземну мову в необхідному обсязі вельми складно. Тому, додаткова до основної, мовна освіта пред'являє особливі вимоги до самоосвіти випускників. Цей процес, у свою чергу, неможливий без сформованості інформаційно-аналітичної компетенції. Ця компетенція відіграє особливу роль у підготовці фахівців, але не входить до складу комунікативної компетенції, тому віднесемо її до спеціальних компонентів професійної іншомовної комунікативної компетенції.

Визначивши поняття, місце і структуру професійної іншомовної комунікативної компетенції для немовних спеціальностей, ми можемо зробити такий висновок, що структурний склад професійної іншомовної комунікативної компетенції складається з компетенції двох видів: загальних (лінгвістична, мовна, соціокультурна, навчальна та компенсаторна компетенції) з базовою (іншомовна комунікативна компетенція) та ключовою (загальна комунікативна компетенція) компетенціями і спеціальних (мовна професійна, перекладознавча, інформаційно-аналітична компетенції).

Література

1. Зеер Э. Ф. Модернизация профессионального образования: Компетентностный подход : учебное пособие / Э. Ф. Зеер, А. М. Павлова, Э. Э. Сыманюк; Рос. акад. образования, Московский психол.-соц. ин-т. – М. : МПСИ, 2005. – 216 с.
2. Костенко Н.І. Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів ВНЗ нефілологічних спеціальностей. – [WWW document] . URL [htt p:// www. nbuv.gov.ua/ port al /soc _gum/Znphist/ 2012/](http://www.nbu.gov.ua/port al /soc _gum/Znphist/ 2012/).
3. Мыльцева Н. А. Система языкового образования в неязыковых специализированных вузах (на материале английского языка) : диссертация ... доктора педагогических наук : 13.00.02 / Мыльцева Н. А.; [Место защиты: Московский государственный университет].- Москва, 2008. – 433 с.
4. Федоренко О. М. До питання про модель професійно-спрямованої іншомовної підготовки студентів юридичних спеціальностей / О. М. Федоренко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 111. – С. 363-367.

Добрицький Я.

Науковий керівник – Журба О.Р.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Постановка проблеми. З розширенням міжнародних зв'язків України відбувається інтернаціоналізація усіх аспектів суспільного життя, постає необхідність іноземної мови в різних сферах діяльності людини; вона стає дійовим фактором соціально-економічного, науково-технічного та загальнокультурного прогресу суспільства. Наша країна чітко визначила орієнтири на входження в освітній і науковий простір Європи: здійснюється модернізація освітньої діяльності, відбулося приєднання до Болонського у травні 2005 року процесу, де передбачається демократизація та гуманізація освіти та обов'язкове оволодіння студентами однією або двома іноземними мовами.

Основне призначення іноземної мови – сприяти в оволодінні особистістю уміннями і навичками спілкуватися в усній і писемній формах відповідно до мотивів, цілей і соціальних норм мовленнєвої поведінки в типових сферах і ситуаціях. І саме комунікативна іншомовна компетентність визначає якість і рівень фахової спроможності кожного працівника окремої галузі [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Учені Единбурзького університету проводили дослідження щодо процесу вивчення другої мови, який сприяє підвищенню навичок мислення, покращенню психічного стану, спритності, що може затримати старіння мозку.

Дослідження показали, що діти і дорослі, які навчаються говорити іншою мовою, отримують плюси від додаткових зусиль.

«Часто батьки намагаються менше говорити зі своїми дітьми на мовах меншин через відсутність корисності. Багато людей до сих пір думають, що мова меншини змушує підлітків плутати слова і ставить їх у невідповідне становище в суспільстві», – зазначає Антонелла Сорас з Единбурзького університету [2].

Численні дослідження показують: відмінності, що існують між одномовними й двомовними людьми, майже завжди на користь білінгвів.

Виклад основного матеріалу. Вимоги до сучасного спеціаліста нефілологічного профілю надзвичайно високі, але варто зазначити, що подібні вимоги є абсолютно виправдані. Проте, на практиці з'ясовується, що більшість студентів, які навчаються на немовному факультеті, не тільки не готові до спілкування іноземною мовою, але й не володіють елементарним лексичним мінімумом, не знають необхідних та простих граматичних правил. Досвід показує, що до вищих навчальних закладів вступають випускники шкіл, які практично не володіють розмовним рівнем англійської мови. Тому перед викладачами стоїть важливе завдання – викликати інтерес до іноземної мови у студентів та активізувати навчальну та пізнавальну діяльність.

Однак, незважаючи на всезростаючу роль іноземної мови, перед викладачами та студентами нелінгвістичних вузів стоїть проблема обмеження та скорочення кількості годин, для вивчення іноземної мови. Саме тому в таких умовах повинні використовуватися методи та технології навчання, застосування яких сприятиме раціональному використанню часу під час практичних занять та самостійної роботи студентів, відповідно і саме самостійна робота та

самовдосконалення набувають особливої актуальності під час вивчення іноземної мови, оскільки з'являється стимул до роботи з необхідною спеціалізованою або фаховою літературою, а також формуються навички самостійного опрацювання матеріалу. Як наслідок – тільки практико-орієнтоване навчання відповідає вимогам сучасного життя та сприяє формуванню особистості майбутнього професіонала.

Подібний підхід має інше трактування поняття спілкування в процесі навчання іноземної мови: безпосереднє включення спілкування в навчальний процес (Dive into English methodology), у результаті якого відбувається оптимізація оволодіння мовою через організацію спілкування. У сучасних умовах, враховуючи катастрофічну нестачу часу, даний принцип є найбільш продуктивним.

Для того, щоб вирішити проблему викладання іноземної мови студентам немовних спеціальностей, необхідно підготувати спеціаліста, який добре володіє іноземною мовою, за відносно короткий проміжок часу, враховуючи вимоги навчальної програми немовного вузу та мінімальну кількість годин в навчальному плані. Перед сучасним педагогом постає завдання – навчити студента за короткий період часу говорити та розуміти носіїв мови. Для реалізації поставленого завдання необхідно поєднувати традиційні та нетрадиційні методи (у тому числі інтерактивні), орієнтуючись на принцип комунікативності, а також використання спеціальних навчальних матеріалів і сучасних навчальних посібників [3].

Традиційно навчання іноземній мові в немовному вузі було більш орієнтоване на читання, переклад та розуміння спеціалізованих, професійних текстів, а також вивчення наукового стилю. Зараз необхідно акцентувати увагу на розвиток навичок мовлення, професійно-орієнтовані теми та введення наукових дискусій, оскільки саме ці види навчальної діяльності сприяють розвитку навичок, вмінь і аналізувати, об'єднувати та використовувати інформацію.

Варто зазначити, що в процесі навчання іноземної мови повинні широко використовуватися сучасні дидактичні принципи сугестивності, наочності, використання аудіо- та мультимедійних засобів. Беручи до уваги систему вправ, що передують усному мовленню, викладач повинен пам'ятати про їхню загальну побудову та рівень складності. Працюючи в немовному вузі, викладач іноземної мови повинен добре знати особливості наукових і спеціалізованих текстів з відповідної спеціальності та поступово знайомити з ними студентів.

У процесі розвитку навичок мовлення з іноземної мови зі спеціальності необхідно пам'ятати, що монологічне мовлення не поступається діалогічному. Тому необхідно поступово збільшувати об'єм монологічного мовлення в діалогічному та, з часом, перейти до монологічних форм усного мовлення – резюме, реферування, анотування, опис, а також запис почутого, що стане в нагоді для конспектування лекцій.

Викладання іноземної мови необхідно починати за принципом «від простого до складного», якнайшвидше виробити в студента алгоритм його діяльності в режимі комунікативного ряду «викладач / аудіо- та мультимедійні засоби – студент», «студент – студент» [3].

Висновки. Таким чином, сучасна методика викладання іноземних мов – це гнучке інформаційно-навчальне середовище. Сучасний підхід до питання пошуку

оптимальної та ефективної методики викладання іноземних мов у немовному вузі полягає в поєднанні традиційних і інтенсивних методів навчання. Активне використання сучасних педагогічних технологій у процесі навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей дає позитивний результат на засвоєння та використання іноземної мови майбутніми спеціалістами в їхній професійній сфері.

Література

1. Гурмаза В. В. Роль міжкультурного аспекту у викладанні іноземної мови / В. В. Гурмаза. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/gurmaza-vv-rol-mizhkulturnogo-aspektu-u-vikladanni-inozemnoyi-movi/>
2. Фещук А. М. Необхідність вивчення іноземних мов студентами немовних спеціальностей у ВНЗ / А. М. Фещук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/29_SSN_2013/Pedagogica/2_145587.doc.htm
3. Чернова М. М. Основи розвитку міжкультурної комунікації в навчанні студентів іноземним мовам/ М. М. Чернова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/filologiya/31/1881>

Загоненко В.

Науковий керівник – Якушко К.Г.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ТАБЛИЦІ ЗАПИТАНЬ ПІД ЧАС ОПРАЦЮВАННЯ ТЕКСТУ «LIGHT»

У сучасних педагогічних дослідженнях наголошується на важливості проектування вивчення іншомовної терміносистеми на практичне вживання термінологічного апарату під час виявлення власних комунікативних намірів через «міжособистісну взаємодію у сфері інформаційно-пізнавального контакту, яка передбачає взаємообмін інформацією на основі зворотнього зв'язку» [1; с.8]. Відповідно, постає проблема практичного вживання термінологічного іншомовного апарату, наприклад, галузі електрифікації та енергетики і на практичних заняттях з іноземної мови за професійним технічним спрямуванням для уточнення розуміння співбесідником комунікативної ситуації при опрацюванні фахово-орієнтованих іншомовних текстів завдяки роботі з комунікативними таблицями.

Наша мета – описати досвід роботи з комунікативною таблицею під час вивчення, наприклад, наступного тексту «Light» [1, с.144] :

Light can be produced in any one of several ways. Certainly one of the earliest sources of light was the torch, made by setting on fire one end of a heavy stick of wood. Later there came other devices for obtaining light from a burning object. Lamps, whether or not they use wicks, utilize this principle; candles likewise supply light by burning the material of which they are made; and illuminating gas affords still another example of the production of light by flame. Such sources of light as these are quite inefficient; most of the energy produced in the transformation that takes place is lost to the surroundings as heat energy.

Modern incandescent lamps have filaments made of tungsten, a metal which has an extremely high melting point. The filament of such a lamp can be raised to a very high

temperature, and the light becomes more nearly like sunlight as we raise the temperature of the filament.

Light is also produced by the luminous tubes of neon signs. Some years ago arc lights were used for lighting city streets; such arc lights have comparatively few applications now, for incandescent lamps serve most of the purposes previously served by arc light. Coming into prominence at present as a source of illumination is the fluorescent tube, a source of light which is at the same time more efficient and more like sun light than most other source now available.

The light which reaches us from the sun is generally thought of as being very nearly perfect for our visual needs. The light from an incandescent lamp has less blue in it than does sunlight; when we compare the “white light” of sunlight with the «white light» produced by an incandescent lamp, therefore, we find that the light from the incandescent lamp has a decidedly yellow tinge.

Для досягнення нашої мети розроблена комунікативна таблиця (табл.1):

Таблиця 1

Questions – запитання

When...?	are you...?
Why...?	can you...?
What way....?	were you...?
Where...?.	was it...for you?
How...?	will you be...?
How much... ?	will it be... for you?
	do you...?
	did you...?

Використавши першу колонку цієї таблиці, ми змогли поставити такі шість спеціальних запитань для розуміння тексту в цілому на кшталт: «When were arc lights used for lighting of city street?», «Why some sources of light are quite inefficient?», «What way light may be produced?», «Where were some light examples used?», «How do the candles give light?», «How much energy is produced during to the transformation?»

Залучивши другу колонку цієї таблиці, нам стало під силу пов'язати абстрактні положення тексту з уточненням досвіду співбесідника в наступних запитаннях: «Why are you using modern incandescent lamps?», «When can you explain why the light from the incandescent lamp has a decidedly yellow tinge?», «When were you at the enterprise to produce modern lamps?», «Where was your experience to mount lighting installation positive?», «Will you be waiting for new discoveries in the field of lighting?», «Will it be the useful experience to study light sources especially for you?», «Do you want to use modern lamp at agriculture?», «Did you have extensive or intensive experience using modern lamps?».

Залучивши відразу дві колонки комунікативної таблиці, ми набули досвіду конкретизації місця, часу, причини, способу та обсягу названих після відповідей на попередні запитання співбесідником дій, відносних до лексики, засвоєної після опрацювання тексту «Light» : «What way are you using modern incandescent lamps?», «How can you explain why the light from the incandescent lamp has a decidedly yellow tinge?», «When were you at the enterprise to produce modern lamps?», «What way was

your experience to mount lighting installation positive?», «Will you be waiting for new discoveries in the field of lighting?», «Why will it be the useful experience to study light sources especially for you?», «How much do you want to use modern lamp for agriculture?», «When did you have extensive or intensive experience using modern lamps?»).

Отже, досвід уточнення комунікативної ситуації при вивченні тексту «Light» виявився позитивним, а робота з комунікативною таблицею запитань – перспективною і під час опрацювання інших технічних текстів у галузі електрифікації та енергетики.

Література

1. Англійська мова: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів спеціальностей 6.100101 «Енергетика та електротехнічні системи в АПК» та 6.050202 «Автоматика та комп'ютерно-інтегровані технології в АПК» [укл. К. Г. Якушко] – К.: Ту-Прінт, 2015. – 164 с.
2. Гапоненко Л. П. Формування готовності студентів вищих педагогічних закладів до іншомовного спілкування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.пед.наук 13.00.04 / Л. П. Гапоненко. – Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, Друкарня СП Міра. – 20 с.

Ігнатенко В.

Науковий керівник – Якушко К.Г.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ВИЯВ КОМУНІКАТИВНОГО НАМІРУ ПРОХАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕКСТУ «GENERATORS»

На даному етапі розвитку педагогічної науки вважається, що професійні обов'язки робітників різних сфер – це «складне утворення з домінативністю комунікативної функції» [2, с. 12]. Відповідно, постає проблема правильного оформлення певних комунікативних намірів, наприклад, іноземною мовою під час опрацювання технічних текстів на практичних заняттях з англійської мови за професійним спрямуванням у ВНЗ.

Нашою метою став опис досвіду вияву комунікативного наміру прохання під час опрацювання тексту, пов'язаного з терміносистемою галузі електрифікації та енергетики.

За основу був взятий наступний уривок тексту «Generators» [1, с. 145] :

There are such main kinds of generators as d.c. generator and alternator.

A magneto-hydrodynamic generator directly extracts electric power from moving hot gases through a magnetic field, without the use of rotating electromagnetic machinery. MHD generators were originally developed because the output of a plasma MHD generator is a flame, well able to heat the boilers of a steam power plant. The first practical design was the AVCO Mk. 25, developed in 1965. The U.S. government funded substantial development, culminating in a 25Mw demonstration plant.

The two main parts of a generator or motor can be described in either mechanical or electrical terms.

From the mechanical point of view the generators include rotor and stator.

We can determine rotor as the rotating part of an alternator, generator, dynamo or motor. And stator is regarded as the stationary part of an alternator, generator, dynamo or motor.

From the electrical point of view the generators include armature and field.

We can distinguish armature as the power-producing component of an alternator, generator,

dynamo or motor. In a generator, alternator, or dynamo the armature windings generate the electric current. The armature can be on either the rotor or the stator.

Besides, we understand field as the magnetic field component of an alternator, generator, dynamo or motor.

The magnetic field of the dynamo or alternator can be provided by either electromagnets or permanent magnets mounted on either the rotor or the stator.

Because power transferred into the field circuit is much less than in the armature circuit, AC generators nearly always have the field winding on the rotor and the stator as the armature winding. Only a small amount of field current must be transferred to the moving rotor, using slip rings. Direct current machines necessarily have the commutator on the rotating shaft, so the armature winding is on the rotor of the machine.

Вияснивши базові терміни (наприклад, flame – полум'я, to heat – обігріти, power plant – теплостанція, d.c. generator – генератор постійного струму, alternator – генератор змінного струму, rotating part – обертова деталь, stationary part – нерухома деталь, direct current – постійний струм, field – поле, circuit – електричне коло, ланцюг, armature – якір, winding – обмотка, rings – кільця) та склавши загальну думку про зміст цього уривка (цей текст про структуру та принципи роботи різних видів генераторів), ми змоделивали розмовну ситуацію прохання практикантів до робітника теплостанції провес ти екскурсію на цьому підприємстві та показати принципи роботи генераторів.

Звернувши увагу на такі комунікативні структури як «May I...?», «Will you please to», «Don't you mind...?», «Can you...?» та «Would you like to...?», ми вжили їх через ряд фраз на кшталт «May I ask you to organize excursion to power plant?», «Will you please to show us the rotating parts of alternator and the stationary part of direct current generator?», «Don't you mind to show us any armature or winding?», «Can you show us the flame to heat the boilers using magneto-hydrodynamic generator?» та «Would you like to show us how to detect the circuit?».

Отже, комунікативний намір вияву прохання можливо здійснити на основі тексту «Generators» за допомогою використання допоміжних комунікативних кліше.

Перспективою дослідження є опис досвіду здійснення і таких намірів спілкування, як запрошення, пропозиція, згода, незгода, наказ тощо під час використання знакової системи англійської мови як підґрунтя залучення терміносистеми фахових іншомовних професійно-орієнтованих текстів до практичного вжитку.

Література

1. Англійська мова: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів спеціальностей 6.100101 «Енергетика та електротехнічні системи в АПК»

та 6.050202 «Автоматика та комп'ютерно-інтегровані технології в АПК» [укл. К. Г. Якушко] – К.: Ту-Прінт, 2015. – 164 с.

2. Беженар Г. Д. Психолого-педагогічні умови розвитку професійної компетентності керівника навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. псих. наук : 19.00.07 / Г.Д.Беженар – Хмельницький, 2009. – 19 с.

THE PROBLEM OF DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE AT STUDENTS OF ENGINEERING AND TECHNICAL EDUCATION PROFILE

Globalization and integration of Ukraine into world space, economic reforms undertaken by the state today, and active cooperation of our country with other countries actualize the necessity of specialists training, whose professionalism depends on the level and quality of foreign language communicative competence, willing to engage in professional business communication with other cultures.

The introduction of competence approach in educational area also caused by the transition to a humanistic-progressive educational paradigm and change in emphasis from the "knowledge" to "competency" approach, which fundamentally changes the goals of education and formulates new challenges for higher education, which has developed person to be able to use the acquired knowledge in various life situations, ready to participate actively in public life, to self-fulfillment and continuous self-improvement. Competence of the individual becomes critical condition and measure success in human life in general and in particular professional activity [3].

The analysis of scientific sources and publications shows that the problems associated with the conceptual provisions of competence approach and ideas of its use in training process of future professionals, with questions of communicative, intercultural and language competences, with the theories of professional and communicative orientation of the educational process in teaching foreign as revealed in the works of many scientists, including N. Chomsky, W. Müller, M. Müller, R. wetlands, Nohas G., D. Hayms, G. Ottenheymer, I. Zymnyaya.

However, the issue of formation of foreign language communicative competence of students of engineering and technical education profile is insufficiently studied. The development of foreign language communicative competence of future engineers require improvement of their foreign language training, for example, development of new methods and forms of learning search technology of the educational process, which are adequate to modern requirements.

The purpose of the research is to attempt to rethink some teaching position in terms of the latest achievements of the theory and practice of teaching foreign languages in school maintenance and analysis of modern technologies learning based on new methodological basis of modern didactic principles, psychological and pedagogical theories.

Speaking about the development of foreign language communicative competence in general, we must distinguish two basic concepts such as: «competense» and «competence». According to definitional analysis, the difference between these concepts is that competense is the institutional concept that defines the status of any person, and competency is functional concept [1].

In modern condition of formation of the labor market when the professional

mobility is a primary problem and graduate of engineering educational institution is a specialist, who has the knowledge needed to perform engineering functions for the development, production, exploration and exploitation production facilities, and also capable of professional and intercultural communication in a foreign language environment.

Future engineers should form communication skills and the need for partner collaboration commitment to establishing and maintaining productive and effective relationship. Thanks to foreign language, they can quickly acquaint with the latest achievements in their professional field using the Internet technology. In order to form necessary skills and knowledge in a particular kind of speech foreign language and foreign language communicative competence at an optimum level an active oral practice for all students is required. Therefore, for the formation of foreign language communicative competence is not enough to use opportunistic communication or communication exercises that permits to solve relevant tasks.

For students' perception language as a means of intercultural interaction, it is necessary not only to acquaint them with the local lore theme, but also look for ways to include them in an active dialogue of cultures so that they could practically learn the peculiarities of the language in a new culture for them. The solution of this problem is possible with participation in language programs within the international professional interactions, which is the basis of professional communication [2].

The considered above leads to the conclusion about the need to optimize foreign language education of students of engineering specialties to enhance foreign language communicative competence, including the volume of vocabulary, listening comprehension texts of professional content, build professionally oriented monologues and dialogues.

Therefore, to optimize the process of teaching foreign languages it is possible to distinguish the following recommendations:

- increasing the students motivation to learn foreign languages;
- use of competency approach in teaching foreign language;
- use of modern forms and methods of teaching foreign languages such as communication-oriented, intensive, computer training;
- activation independence of students, providing competitive nature of training activities.

References

1. Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax / N. Chomsky. – Cambridge, MA: MIT Press, 1994. – 251 p.
2. Hymes D. On communicative competence / D. Hymes // Linguistic Anthropology: A Reader. – Malden, MA: Blackwell, 2000. – P. 53-73.
3. Zymnyaya I. A. Key competence is a new paradigm of education results / I.A. Zymnyaya // High society. Education today. – 2003. – №5. – P. 34–42.

РІВЕНЬ СФОРМОВАНOSTI В МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ЧИТАННІ

У рецептивних видах мовлення текст є об'єктом діяльності студента, результатом якої є смислове сприйняття тексту. Параметрами оцінки цього результату є ступінь правильності інтерпретації комунікативного наміру; адекватність ступеня повноти й точності розуміння інформації тексту поставленій меті, з якою реципієнт читає текст; темпоральні характеристики процесу розуміння. Провідну роль в оволодінні читанням іноземною мовою відіграє сформованість умінь визначати в тексті необхідні фактологічні, логічні, контекстуальні опори для розуміння змісту та смислу тексту.

Питання іншомовної професійної компетентності в англomовному читанні вивчали Г.Е. Борецька, Г.І. Бородіна, Ю.В. Британ, Г.В. Кравчук, С.О. Львова та ін..

Проблему рівня сформованості іншомовної професійної компетентності в англomовному читанні розглядали Т.І. Горпініч (для фармацевтів), Л.В. Гурєєва (для менеджерів), І.П. Дроздова (для студентів ВНЗ нефілологічного профілю), Ю.В. Романюк (для майбутніх фахівців з інженерної механіки) та ін. [2; 4].

На сьогодні питання рівня сформованості саме в майбутніх судноводів іншомовної професійної компетентності в англomовному читанні не досить розглянуто.

Мета нашого дослідження – визначити та охарактеризувати рівень сформованості в майбутніх судноводів іншомовної професійної компетентності в англomовному читанні.

Для визначення рівня сформованості англomовної комунікативної компетенції Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти визначаються умови відповідного тестування [1, с. 111], відповідно до яких тест (за прикладом Вісконсінського університету (University of Wisconsin) складається з трьох частин:

1. English Usage – тестові завдання для перевірки рівня сформованості лексико-граматичної, орфографічної та орфоепічної компетенцій. Екзаменований має прочитати речення і знайти помилку.

2. Sentence Correction – тестові завдання для перевірки рівня сформованості лексико-граматичної компетенції з використанням різних стратегій. Екзаменований має прочитати речення, підкреслена частина якого містить помилку, і вибрати правильний варіант відповіді, яким потрібно замінити цю частину речення.

3. Reading Comprehension – тестові завдання для перевірки рівня сформованості компетенції в читанні. Екзаменований має прочитати і зрозуміти глибину тексту, проаналізувати його й окремі частини, оцінити фігуративне мовлення автора, пояснити значення деяких слів і виразів тощо [1, с. 121].

Ці схематичні моделі конкретизовано методистами в численних тестах з перевірки набутих знань.

У нашому дослідженні ми пропонуємо використовувати одну з найоптимальніших форм контролю, на нашу думку, метод проектів, а саме –

підготовку презентації з наступним її обговоренням.

В основі методу проектів лежить розвиток пізнавальних умінь майбутніх судноводіїв, умінь самостійно конструювати здобутті раніше знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного і творчого мислення. Проектна методика дозволяє організовувати індивідуальну роботу над темою, яка викликає найбільший інтерес у кожного студента, що стимулює підвищену активність суб'єктів навчання. Позитивним моментом є той факт, що студенти звертаються до додаткових джерел інформації (до спеціальної літератури, енциклопедій, сучасних Інтернет-джерел) аналізують, порівнюють, відбирають найголовніше [4, с.85].

У керівництві підготовкою проектів орієнтуємося на такі аспекти: 1) вибір теми проекту, його типу, кількості учасників; 2) визначення й постановка проблем, які слід вирішити; 3) розподіл завдань учасникам проекту; 4) самостійна робота учасників проекту за своїми індивідуальними чи груповими дослідницькими, творчими завданнями; 5) проміжні обговорення отриманих даних у групах; 6) захист проекту, опонування; 7) колективне обговорення проекту, оголошенням результатів зовнішньої оцінки, формулювання висновків [4, с.76].

На заняттях з англійської мови застосування методу проектів дає можливість студентам самостійно і з високим ступенем умотивованості отримувати знання з різних джерел; учитися користуватися цими знаннями для вирішення нових пізнавальних завдань; набувати комунікативних умінь; розвивати свої дослідницькі вміння (виявлення проблеми, збір інформації); розвивати аналітичне мислення [4, с. 80].

Беручи за основу ознаки проектів, визначені німецькими дослідниками (Bastian J., Gudjons H., Schnack J., Speth M.): предметна галузь проекту, об'єкт дії/продукт, характер координації, кількість учасників, тривалість проекту, вважаємо доцільним у практиці підготовки судноводіїв використовувати переважно *інформаційні проекти*, які спрямовані на збір інформації про який-небудь об'єкт, явище, на ознайомлення учасників проекту з цією інформацією, її аналіз і узагальнення фактів, *міжпредметні* (залучення даних кількох суміжних галузей знань), *одноосібні або багатоосібні* [3, с. 67].

Проектна методика (підготовка презентації з обговоренням) у навчанні читання майбутніх судноводіїв здатна вирішувати кілька навчальних завдань: а) формування умінь ознайомлювального, пошукового та вивчаючого читання; б) формування, розширення та поглиблення фахових знань, знань фахової лексики та термінології; в) формування умінь монологічного та діалогічного усного мовлення; г) удосконалення лексичних, граматичних та лінгвосоціокультурних навичок.

У нашому дослідженні ми обрали триетапну роботу над проектом: підготовчий, організаційний, презентація проекту.

Під час організації проекту студентами-судноводіями **на підготовчому етапі** відбувається планування проекту, де викладач дає тему одноосібного або багатоосібного проекту, разом зі студентами визначає план; викладач подає вербальне наповнення – слова, які повинні бути задіяні в презентації.

На організаційному етапі студенти здійснюють добір фактуальної інформації (який відбувається в результаті ознайомлювального, пошукового та

вивчаючого читання); добір наочності; складають доповіді; коригують доповіді.

Добір фактуальної інформації відбувається в результаті ознайомлювального, пошукового та вивчаючого читання. Після цього відбувається складання доповіді (доповідей), інтеракція усіх учасників проекту, коригування доповіді (доповідей).

На етапі **власне презентації проекту** відбувається виголошення доповіді з візуальним підкріпленням; постановка запитань до доповідачів; опонування; обговорення проекту, – такий формат сприяє формуванню умінь монологічного та діалогічного мовлення, розширення та вдосконалення фахових знань студентів, удосконалення лексичних і граматичних навичок, лінгвосоціокультурних знань та навичок.

Наприкінці студенти-судноводії повинні мати високий рівень сформованості іншомовної професійної компетентності в читанні та їхня мовленнєва компетентність в читанні повинна відповідати рівням B1 та B2 (за «Загальноєвропейськими рекомендаціями...»); майбутні судноводії повинні оволодіти умінями вивчаючого читання (повно й точно розуміти зміст цілого тексту або необхідних фрагментів; повно й точно розуміти терміни, поняття, описувані процеси, явища, інструкції), ознайомлювального читання (розуміти основний зміст тексту, виділяти головну інформацію) та пошукового читання (знаходити в текстах потрібну інформацію).

У контексті інтегрування читання з іншими видами мовленнєвої діяльності читання слугує засобом збору й накопичення фактуальної інформації, лексичних, фразеологічних одиниць, мовних кліше, граматичних конструкцій, які мають стати матеріалом для подальшого використання в усному та писемному мовленні.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Кравчук Г. В. Методика навчання студентів технічних спеціальностей професійно орієнтованого англійського діалогічного мовлення на основі текстів науково-технічної реклами : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Кравчук Ганна Валеріївна. – К., 2010. – 184 с.
3. Львова С. А. Обучение профессионально-ориентированному иноязычному общению студентов факультета управления (немецкий язык) : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Львова Светлана Анатольевна. – С.-Пб., 2006. – 223 с.
4. Морозова С. И. Формирование у студентов функциональной самостоятельности средствами метода проектов : дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / Морозова Светлана Ивановна. – Брянск, 2008. – 151 с.
5. Романюк Ю. В. Методика формування у майбутніх фахівців з інженерної механіки читацької англійської компетентності з використанням навчального веб-сайту : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Ю. В. Романюк. – К., 2011. – 277 с.

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Постановка проблеми. Професійно-орієнтоване навчання є вагомим засобом формування професійної спрямованості, одержання додаткової інформації про майбутню професію, а також засобом формування і розвитку професійних інтересів майбутніх фахівців.

Ефективності формування позитивних мотивів під час занять з іноземної мови і розвитку професійно та соціально значущих якостей сприяє зміст навчального матеріалу, організація навчальної і позанавчальної діяльності та стосунки, що виникають між викладачем і студентами. Професійно-орієнтоване навчання – це процес викладання іноземної мови в немовному вищому навчальному закладі, що орієнтований на читання літератури за фахом, вивчення професійної лексики та термінології, а, останнім часом, і на спілкування у сфері професійної діяльності [1].

Перед вищими освітніми закладами України сьогодні стоїть відповідальне завдання – задовольнити потреби суспільства у спеціалістах із глибокою професійною підготовкою, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження інформаційних технологій, що володіють добре як рідною, так і хоча б однією іноземною мовою з метою спілкування в професійному середовищі.

У матеріалах Другого міжнародного конгресу ЮНЕСКО з технічної та професійної освіти (Сеул, 1999) зазначено, що працівник сфери послуг ХХІ століття має бути не тільки добре освічений як фахівець у своїй галузі, але й володіти широкими знаннями у сфері культури та навичками спілкування. Необхідно також зазначити, що Рада Європи висуває вимогу про знання громадянами країн-учасниць (у число яких входить і Україна) не менше чотирьох мов [2].

Тому сучасний навчальний процес має озброїти майбутніх фахівців основами продуктивного професійного мислення з одного боку, а з іншого – необхідними професійно-спрямованими знаннями з іноземної мови на рівні компетентного володіння, підготувати їх до здійснення ефективної комунікаційної взаємодії у майбутньому професійному середовищі.

Мета дослідження – розкрити зміст іншомовної підготовки фахівців технічних спеціальностей в умовах сьогодення

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Іншомовна підготовка фахівців технічних спеціальностей є одним із важливих складових сучасної системи вищої технічної освіти. Метою навчання іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах є оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації, а також і набуття професійно спрямованої іншомовної компетентності для успішного виконання подальшої професійної діяльності [3].

Вивчення фахової англійської мови зосереджує того, хто навчається, на

засвоєння професійної термінології та вміння застосовувати її у специфічному мовному оточенні. Іншомовне спілкування може відбуватися як в офіційній, так і в неофіційній формах, у процесі індивідуальних і групових контактів, у вигляді виступів на конференціях, під час обговорення договорів, проєктів, складання ділової документації. Нещодавні дослідження щодо представлення моделі якісного кваліфікованого молодого спеціаліста свідчать не лише про отримання відмінних знань з предметів за спеціальністю, але й включають необхідність володіння комунікативною компетенцією, уміння приймати незалежні рішення та здатність працювати у команді [4].

Інновації у всій освітній системі, які потягли за собою перегляд цілей навчання іноземних мов, не обійшли стороною і технічні вузи, де навчання іноземних мов не розглядалося повною мірою як навчання міжкультурної комунікації, а зводилося переважно до роботи з вузькоспеціальними текстами. У програмі з англійської мови для вищих навчальних закладів зазначено, що студентам необхідно набути як професійної компетенції, так і комунікативної іношомовної компетенції. У даному випадку йдеться про набуття необхідних знань, умінь та навичок користування іноземною мовою.

На жаль, слабка іношомовна підготовка студентів (невеликий словниковий запас, володіння тільки елементарними граматичними конструкціями, обмежені можливості читання) не дозволяє повною мірою здійснювати іношомовну комунікацію. Після складання іспиту з іноземної мови студенти не ведуть самостійну роботу над удосконаленням рівня володіння іноземною мовою, що призводить до зниження рівня іношомовної комунікативної компетенції. Причина цього явища полягає в тому, що формування іношомовної комунікативної компетенції студентів здійснюється в основному на аудиторних заняттях, у той час як 50 % навчального часу відводиться на самостійну роботу. Слід зауважити, що цілісного структурованого дослідження проблеми формування іношомовної комунікативної компетенції студентів технічного вузу в процесі позааудиторної самостійної роботи з іноземної мови немає [2].

Прямо і непрямо знання іноземних мов, культури, літератури забезпечить Вам суттєві конкурентні переваги перед іншими претендентами на ту чи іншу посаду. Справжні лідери для прийняття правильних, зважених рішень повинні не лише мати доступ до інформації, але і могли самостійно зрозуміти її, проаналізувати та зробити висновки.

Висновки. Іношомовні комунікативні навички є важливими елементами в освіті сучасного інженера, тому курс іноземної мови впроваджено як мову спеціальності, з урахуванням специфіки предметної галузі. Незважаючи на статус міжнародної мови, не всі вищі навчальні заклади спроможні забезпечити викладання фахових дисциплін англійською мовою, тому і професійна освіта на вітчизняних теренах не завжди відповідає передовим соціальним та виробничим стандартам. Традиційний підхід до викладання іноземної мови не є достатньо дієвими та перспективним у подальшому розвитку комунікативної компетенції майбутніх фахівців та не сприяє чітко вираженій пізнавально-освітній та емоційно-ціннісній мотивації. Мотиваційні резерви студентів залишаються недостатньо реалізованими

через відсутність суб'єктивної значущості оволодіння англійською мовою.

Література

1. Иванова, О. Ю. О профессионально-ориентированное обучения иностранному языку на неязыковых факультетах вузов: автореф. ...к.пед.н./ О. Ю. Иванова. – Орел, 2005. – 24 с.
2. Формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів нефілологічних спеціальностей вищих навчальних закладів освіти / Булгакова В. Г. // Сборники научных работ НТУ "ХПИ" : Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти № 30 – Вестник НТУ "ХПИ", 2012. – с. 85.
3. Костенко Н. І. Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів ВНЗ нефілологічних спеціальностей / Н. І. Костенко // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". – 2012. – № 5. – С. 86-89.
4. Pearce, T. Building personal skills into a master of engineering degree / T. Pearce // Proc. Global Congress on Engng. Educ., Cracow, 1998. – pp. 369 – 372.

Миرونенко А.

Науковий керівник – к.пед. н. Иванова О.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОГО ІНШОМОВНОГО НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ КОМПЕТЕНТНИХ ФАХІВЦІВ

Сьогодні неможливо уявити наш світ без нових інформаційних технологій. Оскільки бурхливо розвивається світ, наука також не стоїть на місці. Цей процес розвитку науки також притаманний Україні. Українські науковці намагаються пристосуватися до європейського та світового освітнього простору, тому проблема іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців будь-якої галузі набуває особливої значущості. Увага науковців зосереджена на удосконаленні підходів до формування іншомовної професійної компетентності, володіння якою дає змогу майбутньому спеціалісту ефективно здійснювати міжмовну й міжособистісну комунікацію. Крім того, вільне спілкування іноземною мовою надає можливості для створення ділових, професійних і культурних контактів, залучає фахівців до світової культури, сприяє підвищенню загального культурно-професійного рівня розвитку особистості.

Мета статті – дослідити шляхи удосконалення практичного іншомовного навчання для підготовки кваліфікованих спеціалістів, а також визначити найдієвіший спосіб підготовки таких фахівців.

У сучасній практиці викладання іноземних мов уже використовуються різноманітні педагогічні технології (Дж.І. Айзель, М. І. Айзель, В. І. Боголюбов, А. Б. Войцеховський, Р. Гагн, Н. Л. Гейдж, Б. І. Глазов, Р. Гластер, Дж. Гудлед, Г. В. Гурчікова, С. М. Джакупов, Є. І. Дмитрієва, С. О. Доманове, Н. В. Дягілева).

Однак практика і результати спеціальних досліджень дозволяють стверджувати, що спроби вирішення проблеми вдосконалення підготовки фахівців лише за рахунок введення в навчальний процес педагогічних технологій малопродуктивні, якщо не враховуються загальні тенденції розвитку освіти.

Дослідження останніх років показують, що іншомовна професійна компетентність майбутнього фахівця є складним багатокomпонентним явищем, сутність якого полягає:

– у володінні індивідом необхідною сумою знань, умінь і навичок, що визначають ступінь сформованості його професійної діяльності, стилю професійного спілкування та його особистості як носія визначених цінностей, ідеалів і професійної свідомості [4, с. 117];

– у здатності здійснювати міжкультурне професійно спрямоване спілкування; взаємодіяти з носіями іншої культури, беручи до уваги національні цінності, норми та уявлення; створювати позитивний настрій спілкування для комунікантів; вибирати комунікативно цілеспрямовані способи вербальної та невербальної поведінки на основі знань про науку й культуру інших народів у межах полілогу культур [5, с. 14];

– у сформованій в процесі навчання іноземної мови здатності вільно й адекватно до умов соціально-рольових ситуацій професійної діяльності розуміти й зумовлювати відповідні мовленнєві висловлювання згідно з теоретичними положеннями і знаннями, що виконують інформаційно-комунікативну функцію, а також у практичних уміннях та навичках, що забезпечують перцептивно-комунікативну та інтеракційно-комунікативну функції спілкування за допомогою засобів іноземної мови [6].

Розвиток співпраці України з багатьма країнами світу призводить до зростання попиту на ринку праці англомовних фахівців. Підготовкою таких фахівців мають займатися ще в університеті. Варто зазначити, що звичайних методів викладання недостатньо, тому високі вимоги до спілкування ставлять складні завдання перед методистами у пошуку нових підходів та методів під час викладання англійської мови у виші. Таким підходом постає інтерактивне навчання.

Низка вчених визначають інтерактивне навчання як одну з форм діалогового навчання: інтерактивний – означає здатність взаємодіяти чи знаходитись у режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною). Інші вчені трактують інтерактивне навчання, як взаємодію студента та викладача, основою якого є суб'єкт-суб'єктні стосунки.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної активної взаємодії всіх студентів; це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці) [6, с.5]. Аналіз наукових джерел із досліджуваного питання свідчить про те, що головна увага приділяється розробці методів і прийомів інтерактивного навчання в аспекті дослідження однієї складової інтерактивного підходу – на взаємодії учасників інтерактивного спілкування [2, с.44-45].

Серед основних завдань інтерактивних методів – введення учасників навчання в єдиний процес здобуття та засвоєння знань, створення позитивного емоційного фону, на якому відбувається навчання, тому що саме він є головною умовою вияву активності учасників навчального процесу. Застосування інтерактивних методів навчання сприяє більш ефективному засвоєнню знань, дозволяє зробити невимушеним процес спілкування учасників взаємодії [1, с.149].

На відміну від традиційних методів, використання інтерактивних технологій

дозволяє: моделювати реальні професійно-мовленнєві ситуації; спільно вирішувати професійні проблеми; застосовувати професійно-орієнтовані рольові ігри; створювати атмосферу співробітництва при підготовці й презентації різноманітних проєктів за професійним спрямуванням англійською мовою; сприяти розвитку асоціативної, громадянської та професійної компетентності студентів під час дебатів за професійним спрямуванням; формувати власні цінності, беручи участь у дискусіях у ракурсі галузевої спеціалізації, порівнюючи реалії іншомовної та рідної культур у контексті професійної підготовки. Тобто, інтерактивне навчання можна вважати як один зі способів найбільш дієвого для підготовки компетентних фахівців [3].

У викладанні спецкурсів та спецсеминарів англійською мовою одним із ефективних методів навчання є інтерактивна лекція. Така форма теоретичного навчання містить проблемні питання з боку викладача, допускає переривання розповіді педагога і обговорення теми, що викликала труднощі або зацікавила, імпровізований виступ студента чи декількох студентів з теми лекції. Різні типи інтерактивних лекцій можуть містити вікторини, різноманітні завдання, що передбачають командну взаємодію [6].

Отже, проаналізувавши методичні джерела, можна дійти висновку, що на сьогоднішній день варто приділяти увагу підготовці компетентних фахівців і одним із способів покращення підготовки є удосконалення практичного іншомовного навчання на основі взаємодії учасників комунікації. Оскільки наша країна налагоджує зв'язки з іншими країнами світу та міжнародними компаніями, то зараз в країні зростає попит на фахівців, які володіють іноземними мовами.

Література

1. Іванова О. В. Інтерактивні методи та їх застосування в програмах з практичного курсу другої іноземної мови / О. В. Іванова // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія : [зб. статей]: Вип. 43. – Ч. 4. – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – 228с. – С. 149–155.
2. Кларин М. В. Процессуально-ориентированное обучение / М. В. Кларин // Школьные технологии. – 2004. – № 4. – С. 43–52.
3. Маркова О. О. Переваги використання інтерактивних технологій у процесі професійно-орієнтованого навчання іншомовного мовленнєвого спілкування / О. О. Маркова // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – Х., 2013. – Вип. 32–33 (36–37). – С. 237–244 с.
4. Маслак Л. П. Проблеми підготовки спеціаліста в контексті євроінтеграційних процесів в Україні / Л. П. Маслак // Модернізація вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів. – Житомир: ЖДУ, 2007. – С. 114–120.
5. Махінов В. М. Іншомовна комунікативна компетенція в контексті сучасних соціокультурних проблем фахової підготовки майбутніх вчителів/В. М. Махінов // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17. «Теорія і практика навчання та виховання». – К.: НПУ, 2011. – Вип. 17. – С. 13–23.
6. Шевченко Є. Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавального інтересу на уроках англійської мови / Є. Шевченко // Англійська мова та література. – 2005. – № 24. – С. 4–6.
5. Северіна Т. Іншомовна професійна підготовка майбутніх педагогів в умовах впровадження нового державного стандарту / Т. Северіна. – [Електронний ресурс]. –

Режим доступа: <http://ocs.udpu.org.ua/>

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ЧИТАННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Поруч із вивченням іноземних мов важливим для студентів нефілологічних спеціальностей є формування знань про культуру, навичок та вмінь взаємодіяти з іншомовною культурою, оскільки все більшого поширення набувають міжнародні зв'язки в різних галузях.

На сьогодні проблема паралельного засвоєння іноземної мови і культури широко досліджується в Україні та за кордоном. Аналізу культурологічно спрямованого навчання у загальноосвітніх закладах присвячені праці С. А. Бігунової, Л. П. Голованчук, А. Й. Гордєєвої, О. Л. Красковської; формуванню лінгвосоціокультурної компетентності в мовних ВНЗ – роботи Н. Ф. Бориско, І. Ю. Голуб, Л. П. Рудакової, В. В. Сафонової, П. В. Сисоева, Т. О. Яхнюк, у ВНЗ нефілологічного спрямування – Н. Б. Ішханян, О. В. Малькової. Очевидною є необхідність подальшого дослідження навчання культури студентів нефілологічних спеціальностей.

Отже, *мета* статті – дослідити теоретичні основи формування лінгвосоціокультурної компетентності у студентів нефілологічних спеціальностей у процесі читання художніх творів.

Лінгвосоціокультурна компетентність, на основі визначень М. О. Богатирьової [1, с. 12] та С. Ю. Ніколаєвої [3, с. 64], розглядається як динамічна система знань, навичок, умінь і здатностей, які дозволяють комуніканту будувати свою вербальну і невербальну поведінку в певному ситуативному контексті на основі емпатії, знань фонової та безеквівалентної лексики з урахуванням соціокультурних особливостей іншомовного спілкування і сучасних реалій, властивих культурі країни, мова якої вивчається, а також відкрито сприймати інший спосіб життя, порівнювати його з національною самобутністю рідної культури і використовувати знання про країну, мова якої вивчається.

Велику увагу науковці приділяють художній літературі як засобу навчання іншомовної культури, оскільки словесне мистецтво містить інформацію не лише про щоденне життя представників іншомовної культури, їх домінуючі цінності, переконання, норми поведінки, сприяє відтворенню дійсності, властивій країні, мова якої вивчається, а й забезпечує необхідний контакт з цією культурою.

Метою формування лінгвосоціокультурної компетентності у студентів нефілологічних спеціальностей є оволодіння ними лінгвосоціокультурними знаннями, навичками, вміннями, психологічним сприйняттям, що сформує готовність до сприйняття іншомовної культури, усвідомлення культурної відносності світогляду людей, виявлення і подолання психологічних бар'єрів міжкультурного спілкування, ознайомлення із культурно маркованими одиницями.

Для досягнення поставленої мети необхідно визначити структуру і зміст лінгвосоціокультурної компетентності. В українській методиці навчання іноземних мов питання визначення структури лінгвосоціокультурної компетентності, присвячено декілька праць [3]. Найбільш логічно нам видається запропонована С. Ю. Ніколаєвою структура лінгвосоціокультурної компетентності, до складу якої входять соціокультурна, соціолінгвістична і соціальна компетентності [4, с. 13].

Соціокультурна компетентність в різних підходах розглядається по-різному. Наше розуміння соціокультурної компетентності у складі лінгвосоціокультурної компетентності опирається на визначення А. М. Щукіна, яке вказує, що соціокультурна компетентність – це сукупність знань про країну, мова якої вивчається, національно-культурних особливостей соціальної та мовленнєвої поведінки носіїв мови, а також здатність користуватися такими знаннями у процесі спілкування з урахуванням звичаїв, правил поведінки, норм етикету, соціальних умов і стереотипів поведінки носіїв мови [6, с. 316].

Визначення **соціолінгвістичної компетентності** теж не має чіткого розмежування. А. М. Щукін зазначає, що соціолінгвістична компетентність у деяких дослідженнях ототожнюється з мовленнєвими, підкреслюючи вміння вибирати потрібну лінгвістичну форму і спосіб вираження залежно від умов мовленнєвого акту: ситуації, комунікативних цілей і намірів [6, с. 317]. Однак спільним положенням у розумінні соціолінгвістичної компетентності є те, що вона передбачає здатність здійснювати вибір мовних форм відповідно до контексту, усвідомлення зв'язків між мовою і явищами суспільного життя [4, с. 14].

У проаналізованих нами дослідженнях **соціальної компетентності** відводиться особлива роль як компетентності, котра менш пов'язана з мовними, а більш з позамовними факторами. Соціальна компетентність означає здатність вступати в комунікативні стосунки з іншими людьми [6, с. 316].

Таким чином, соціокультурна компетентність передбачає оволодіння національно-культурною специфікою країни, мова якої вивчається, та здатність будувати свою поведінку відповідно до цієї специфіки; соціолінгвістична компетентність – здатність вживати лінгвістичні форми у відповідному контекстуальному значенні; соціальна компетентність – здатність до здійснення комунікації і встановлення соціальних контактів.

Під час навчання іноземної мови і культури студенти нефілологічних спеціальностей повинні ознайомитись і усвідомити елементи культури, необхідні для її розуміння. Щоб студенти сформували різносторонній образ культури країни, мова якої вивчається, вони повинні мати знання про *фактичні дані*, що включають інформацію про зовнішні прояви культури, зокрема предмети повсякденного життя – їжа, одяг, транспорт, житло тощо, факти історії, географії, відомості про видатних діячів, визначні місця, твори мистецтва, та про *внутрішні елементи культури*, які передбачають знання механізмів її діяльності, таких як переконання, цінності, норми поведінки

Варто детальніше розглянути внутрішні елементи культури, оскільки вони є менш відомими студентам, і саме вони лежать в основі сприйняття культури. Також студентам потрібно вміти виділяти їх у творах, сприймати і співставляти з

відповідними проявами в рідній культурі.

Переконання служать базою культури, де зберігається досвід минулих подій, думок, інтерпретації явищ. Переконання відображаються у спілкуванні і поведінці і створюють основу для формування цінностей [7, с. 187–188]. Вони є культурно зумовленими і протистоять зміні.

Поведінка в суспільстві регулюється *нормами*, які створюють систему заборон, правил, обов'язків. Спілкування між людьми теж підпорядковується певним правилам і законам. У залежності від цілей і характеру застосування всі норми поділяють на традиції, звичаї, закони. Призначення традицій і звичаїв полягає в регуляції міжособистісних і міжгрупових стосунків, а також передачі соціального досвіду з покоління в покоління. Закон чи право є спільним договором між людьми про правила поведінки, які є обов'язковими для всіх і контролюються державою [5, с. 34–36].

Дослідники культури з різних дисциплін (культурології, лінгвістики, лінгвокультурології, методики) надають особливої ваги *цінностям*, які лежать в основі кожної культури. *Цінності* є стрижнем культури, оскільки забезпечують цілісність соціальної системи. Культурна система цінностей лежить в основі моделей поведінки, реалізується у комунікативних висловлюваннях, значеннях лексем. Зрозуміло, що цінності культури мають свою структуру для збереження її цілісності і уникнення протиріч [5, с. 32–33], яка називається системою цінностей. Саме вона визначає поведінку представників культури, виражає культурно специфічне сприйняття реальності та знаходять своє відображення в мові.

Потрібно продемонструвати механізми порівняння цінностей різних культур. **Механізми культурних універсалій** дозволяють співставляти наповненість культур, створюючи фундамент спочатку для прийняття, а потім і для засвоєння культурних систем [2, с. 29]. Учені Г. В. Єлізарова, Є. Г. Фалькова, Р. Портер, Л. Самовар здійснювали спроби об'єднати існуючі моделі порівняння культур (модель Ф. Клаксона-Ф. Стробека, Е. Т. Холла, Г. Хофстед), і, загалом, в науковій літературі виділяють такі культурні універсалії, на основі яких можна порівнювати культурні системи цінностей [2, с. 30–38; 5, с. 59–68; 76, с. 197–206]:

- ставлення до природи – градація йде від ідеї, що людина контролює природу, до фаталізму;
- ставлення до часу – розуміння часу може бути монохромним, тобто визнається цінність часу, пунктуальність, або поліхромним, коли час є невичерпним ресурсом;
- ставлення до простору – визначає межу особистого простору;
- ставлення до діяльності – орієнтація на теперішній стан, потреби чи на майбутній результат;
- ставлення до спілкування – поділ культур на висококонтекстуальні, де важливі умови спілкування, оточення, ранг співрозмовників, і низькоконтекстуальні, де превалює вербальне, пряме вираження;
- ставлення до характеру аргументації в ході спілкування – передбачає протиставлення лінійності, фактичності, конкретності і абстрактності, інтуїтивності аргументації під час спілкування;

– ставлення до особистої свободи й автономності особистості – поділ на індивідуалістичні та колективістські культури;

– ставлення до суперництва – виділяє висококонкурентні культури і низькоконкурентні культури;

– ставлення до влади – пов'язане з поняттями ієрархічності, з одного боку, та рівності, з іншого, де виділяються культури з невеликою відстанню влади та культури з великою відстанню влади;

– ставлення до природи людини – природа людини розглядається в межах від цілковитої гріховності до повної досконалості.

Отже, студенти нефілологічних спеціальностей повинні вивчати іноземну мову у нерозривному зв'язку з культурою, що формуватиме їхню лінгвосоціокультурну компетентність. Для її формування необхідно зосередитись на її компонентах: соціокультурній, соціолінгвістичній, соціальній компетентності. Щоб розуміти іншомовну культуру студенти нефілологічних спеціальностей повинні знати фактичні дані про культуру та її внутрішні елементи, зокрема переконання, норми, цінності. Оскільки цінності визначають поведінку представників певної культури, то їх вивчення базується на порівнянні за допомогою механізмів культурних універсалій.

Література

1. Богатырева М. А. Социокультурный компонент содержания профессионально-ориентированного учебника : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Богатырева Марина Александровна. – М., 1998. – 226 с.
2. Елизарова Г. В. Культура и обучение иностранным языкам / Галина Васильевна Елизарова. – СПб. : Каро, 2005. – 352 с.
3. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : Курс лекцій : [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня "магістр"] / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2011. – 344 с.
4. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу / Софія Юріївна Ніколаєва // Іноземні мови. – 2010. – № 2. – С. 11–17.
5. Фалькова Е. Г. Межкультурная коммуникация в основных понятиях и определениях: [методическое пособие] / Евгения Геннадьевна Фалькова. – СПб. : Ф-т филологии и искусств СПбГУ, 2007. – 77 с.
6. Щукин А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь : более 2000 слов / Анатолий Николаевич Щукин. – М. : Астрель : АСТ : Хранитель, 2007. – 746 с.
7. Samovar L. A. Communication between cultures / L. A. Samovar, R. E. Porter, E. R. McDaniel – [seventh edition]. – Wadsworth: Cengage Learning, 2010. – 411 p.

Осипов В.

Науковий керівник – Якушко К.Г.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРА ЧЕРЕЗ АНОТУВАННЯ ТЕКСТУ «DYNAMO MACHINE»

На даний час однією з вимог до умінь бакалавра-техніка проголошується набуття вміння «структурувати» тексти, проводити анутовання, фіксувати інформацію, отриману під час читання тексту, реалізовувати комунікативні наміри за допомогою «мовних моделей» [2, с.39]. Відповідно, важливо здобути досвід анутовання і професійно-орієнтованих іншомовних текстів.

Наша мета – вжити основні комунікативні зразки анутовання на прикладі уривку фахового іншомовного тексту «Dynamo Machine» у галузі електрифікації та енергетики [1, с.146]:

The dynamo was the first electrical generator capable of delivering power for industry. The first dynamo was built by Hippolyte Pixii in 1832. With an electromechanical commutator, the dynamo is a classical direct current (DC) generator. Through a series of accidental discoveries, the dynamo became the source of many later inventions, including the DC electric motor, the AC alternator, the AC synchronous motor and the rotary converter. Dynamos are no longer used for power generation due to the size and complexity of the commutator needed for high power applications.

The DC generator can operate at any speed within mechanical limits but always outputs a direct current waveform. The dynamo uses electromagnetic principles to convert mechanical rotation into a pulsing direct electric current through the use of a commutator.

A dynamo machine consists of a stationary structure, which provides a constant magnetic field, and a set of rotating windings which turn within that field. It consists of stator, rotor and a set of rotating windings.

On small power generation machines the constant magnetic field may be provided by one or more permanent magnets; larger machines have the constant magnetic field provided by one or more electromagnets, which are usually called field coils. Large power generation dynamos are now rarely seen due to the now nearly universal use of alternating current for power distribution and solid state electronic AC to DC power conversion. But before the principles of AC were discovered, very large direct-current dynamos were the only means of power generation and distribution. Now power generation dynamos are mostly a curiosity.

Насамперед, для опису досвіду анутовання нами розроблена така комунікативна таблиця (табл. 1):

Таблиця 1

Essay

<p>I had the experience to write professionally oriented essay dealing with.... I'd like to represent essay about... This text has such planned structure... The specialized terms to be used are ... Their Ukrainian equivalents are... This text deals with such professional topics as... Its actuality is in ... The author stresses on...</p>	<p>This text is important /not very important This text is clear(easy) / difficult for understanding</p>
---	---

Використавши першу колонку комунікативної таблиці, ми вжили такі загальні фрази для анутовання тексту «Dynamo machine»: «I had the experience to

write professionally oriented essay dealing with power engineering», «I'd like to represent essay about dynamo machines», «This text has such planned structure: history, principles of work, dynamo's parts, the difference between small power generation machines and large power generation machines», «The specialized terms to be used are power generation, power distribution, coils, direct current (DC), alternating current (AC), alternator, winding, magnetic field, means», «Their Ukrainian equivalents are вироблення електроенергії, розподіл електроенергії, котушки, постійний струм, змінний струм, генератор змінного струму, обмотка, магнітне поле, засіб», «This text deals with such professional topics as mechanics, electricity, engineering», «Its actuality is in example to characterize different electric machines», «The author stresses on the wider usage of small size dynamos».

Використавши другу колонку комунікативної таблиці, ми підсумували власні враження про текст через фрази «This text is not very important but useful as the example to use technical English terms», «This text is clear for understanding».

Отже, ми здобули позитивний досвід анотування іншомовного технічного тексту в контексті формування відповідної компетенції бакалавра, залучивши певну комунікативну таблицю.

Перспективою дослідження є утворення інших комунікативних таблиць для виявлення палітри різнорідних комунікативних намірів та застосування їх на практиці.

Література

1. Англійська мова: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів спеціальностей 6.100101 «Енергетика та електротехнічні системи в АПК» та 6.050202 «Автоматика та комп'ютерно-інтегровані технології в АПК» [укл. К.Г. Якушко] – К.: Ту-Прінт, 2015. – 164 с.

2. Галузевий стандарт вищої освіти України : освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра напряму підготовки «Механізація та електрифікація сільського господарства». – К.: МОН України, Науково-методичний центр аграрної освіти, 2005. – 162 с.

Скірканич Т.

Науковий керівник – к.псих.н. Цимбал С.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Навчання іншомовної фахової лексики студентів немовних спеціальностей є необхідним для досягнення головної мети вивчення іноземної мови – оволодіння іноземною мовою як засобом фахового спілкування, що є одним із напрямів розвитку сучасної методичної науки. Фахові тексти з іноземної мови професійно-спрямовані і мають інформативно-пізнавальну та тренувально-комунікативну направленість, що дає викладачеві можливість здійснювати комунікативно-орієнтований підхід у навчанні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку

психолого-педагогічних наук такі вчені, як С.У. Гончаренко, І.А. Зимня, С.Ю. Ніколаєва та ін., запропонували низку методів та засобів щодо покращення комунікативної активності студентів на заняттях з іноземної мови професійного спрямування.

Згідно зі "Стратегією інтеграції України до Європейського Союзу", затвердженої Указом Президента України, поряд із іншими напрямками європейської інтеграції культурно-освітній та науково-технічний займають особливе місце, зумовлене потенційною можливістю досягти вагомих успіхів у інтеграційному процесі саме на цих напрямках. Вони охоплюють галузі середньої і вищої освіти, перепідготовку кадрів, науку, культуру, мистецтво, технічну і технологічну сфери [1, с 21]. Одним із головних напрямів реформування мовної освіти є вивчення та викладання мов згідно з вимогами Ради Європи, які були розроблені представниками країн-учасників проектів у сфері сучасних мов при Раді Європи ("Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання", Відділ сучасних мов, Страсбург, 2001) [3, с 9].

Розглядаючи мотивацію як важливу складову процесу оволодіння іноземною мовою, слід пам'ятати, що мотивація відноситься до суб'єктивних якостей студента, вона визначається його особистими спонуканнями, пристрастями і потребами.

Серед основних видів мотивації оволодіння іноземною мовою розрізняють зовнішню і внутрішню мотивації. Зовнішня мотивація знаходиться під впливом потреб суспільства і має два підвиди: вузькоособисту і широко соціальну.

Внутрішня мотивація зумовлена характером самої діяльності і її основним підвидом вважається мотивація успішності. Як зовнішня, так і внутрішня мотивації можуть носити позитивний і негативний характер.

Мотивація внутрішня поділяється також на комунікативну (бажання студентів спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах), лінгвопізнавальну (позитивне ставлення до самої мовної матерії, до оволодіння мовним матеріалом) та інструментальну (позитивне сприймання студентами певних форм роботи). Саме від викладача іноземної мови залежить, чи будуть ці види і підвиди мотивації перетворені в реальну рушійну силу процесу оволодіння іноземною мовою протягом усіх років навчання в навчальному закладі.

Ціль навчання іноземної мови майбутніх спеціалістів повинна максимально зближати основний фах з використанням іноземної мови, тому для немовних вищих навчальних закладів основною метою навчання іноземної мови є розвиток насамперед професійно орієнтованої комунікативної компетенції.

Як засвідчив аналіз відповідних документів, у наш час у немовних навчальних закладах активно розробляються навчально-методичні комплекси та програми з іноземної мови, що охоплюють весь курс навчання відповідно до специфіки конкретної спеціальності та з урахуванням наявних матеріальнотехнічних засобів навчання. У них сформульовані цілі та завдання, а також конкретні вміння та мовні навички з усіх видів мовленнєвої діяльності, які повинні бути сформовані у студентів за період навчання у відповідності з необхідним рівнем володіння іноземною мовою. Під час створення навчально-методичних комплексів важливого

значення набуває не тільки зміст, але й засоби навчання, а також способи подачі навчального матеріалу і принципи організації навчальної діяльності студентів. Під час укладання самого змісту навчально-методичного комплексу необхідно враховувати такі параметри, як варіативність, наступність, внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки.

Отже, методика, що відповідає усім вимогам сучасної професійної освіти, сьогодні є можливою за умов створення та використання технологічного навчального середовища на базі вищих навчальних закладів України.

Література

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с. 4. Закон України “Про освіту”. – К.: Генеза, 1996. – С. 9
2. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / Укл. М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков; відп. ред. М. Ф. Степко. – К.: Изд.-во МОНУ, 2004. – 24 с.

Чупилка О.

Науковий керівник – к.псих.н. Цимбал С. В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ПРАГНЕННЯ ДО ПРАКТИЧНОГО ВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Постановка проблеми. Прагнення до практичного володіння англійською мовою стає дедалі частішим явищем у наш час, оскільки збільшуються масштаби професійної мобільності, отримав розвиток масовий туризм, посилилися процеси освітньої міграції.

Однак з власного досвіду можна зробити висновок, що студенти, вступають до технічного вузу, перш за все орієнтовані на дисципліни спеціальності. У більшості майбутніх інженерів технічний склад розуму, багатьом складно даються іноземні мови та інші гуманітарні дисципліни. Тому часто студенти ставлять іноземну мову на останнє місце в списку важливих дисциплін, не надаючи їй великого значення. Однак вже на старших курсах вони починають розуміти, що інженерія розвивається в глобальному масштабі і англійська мова стає засобом освоєння передових знань, необхідним інструментом професійного розвитку, а академічна мобільність – одним із способів підготувати себе до кар'єри інженера.

Мета дослідження: огляд проблематики вивчення студентами немовних спеціальностей іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Які ж мотиви впливають на студента під час вивчення англійської мови в технічному вузі? Виходячи з класифікації, запропонованої Е. І. Пассовим, мотивація вивчення іноземної мови може бути зовнішньою і внутрішньою [1, с. 186].

До зовнішньої мотивації відноситься так звана широка соціальна мотивація і мотивація, пов'язана з перспективами розвитку особистості.

Внутрішня мотивація визначається комунікативною мотивацією і мотивацією, яку породжує переважно сама навчальна діяльність.

Операційно-інструментальна мотивація виявлена у 61,6 % студентів . Цей різновид мотивації породжується переважно самою навчальною діяльністю. Вона може бути пов'язана із системою кредитів, курсами за вибором тощо. Студенти часто вибирають курси за вибором, а саме курси професійної іноземної мови.

Часто студенти намагаються вивчити іноземну мову за допомогою змішаного навчання. Поняття змішаного навчання з'явилося не так давно. Згідно з Е. В. Костіною, змішане навчання можна розглядати як «систему навчання / викладання, яка поєднує в собі найбільш ефективні аспекти і переваги викладання в класній кімнаті і інтерактивного або дистанційного навчання; являє собою систему, що складається з різних частин, які функціонують у постійному взаємозв'язку один з одним, утворюючи щось ціле» [2, с. 142].

У змішаному навчанні навчання онлайн об'єднується з традиційним викладанням дисципліни , просто ходять за розкладом. Навчання можна назвати змішаним за умови , що не менше 45 % навчального часу студенти вивчають дисципліну онлайн [3, р. 15]. Змішане навчання передбачає обов'язкове «живе» спілкування викладача і студентів в аудиторії.

Необхідно відзначити, що при змішаному навчанні поліпшуються результати навчання, студенти набувають додаткового тільні навички роботи з інформацією, які також підвищують мотивацію. Дуже важливим результатом навчання є формування умінь планувати і організовувати свою навчальну стратегію ,розвиток навичок автономного навчання. При цьому змінюється роль викладача, який з традиційного наставника перетворюється в організатора , координатора, модератора навчального процесу.

На закінчення зазначимо, що мотивуючими факторами вивчення професійної англійської мови при змішаному навчанні є спосіб організації навчального процесу, використання електронного середовища, форма взаємодії викладача та студентів, форма і засоби підсумкового контролю.

Змішане навчання сприяє ефективності навчання і є перспективною формою навчання іноземних мов технічним спеціальностям.

При змішаному навчанні відбувається розширення результатів навчання: завдяки невеликому курсу з професійної англійської мови студенти набувають важливі навички автономного навчання і отримують уявлення про стратегію освіти протягом усього життя, що сприяє професійному та особистісному зростанню людини.

Література

1. Пассов Е. И. Мастерство и личность учителя. На примере деятельности учителя иностранного языка: учеб. пособие / Пассов Е. И., Кузовлев В. П., Кузовлева Н. Е., Царькова В. Б. / Изд-е 2-е, испр., доп. М.: Флинта; Наука, 2001. – 240 с.
2. Костина Е. В. Модель смешанного обучения (blended learning) и ее использование в преподавании иностранных языков // Известия высших учебных заведений. Серия: Гуманитарные науки. 2010. – Т. 1. № 2. – С. 141–144.
3. Blended Learning in English Language Teaching: Course Design and

Implementation / ed. by B. Tomlinson, C. Whittaker [Электронный ресурс]. London: British Council, 2013. 252 p. URL: http://englishagenda.britishcouncil.org/sites/ec/files/D057_Blended%20learning_FINAL_WEB%20ONLY_v2.pdf (дата обращения: 14.04.2014).

СЕКЦІЯ № 3

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ, У МІЖНАРОДНОМУ ТА МІЖЕТНІЧНОМУ СПІЛКУВАННІ

Береза Т.

Науковий керівник – Березова Л.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

На сучасному етапі розвитку суспільства особливої актуальності набула проблема формування суспільно-активної, творчої, компетентної особистості, яка, на відміну від людини-виконавця, самостійно генерує нові ідеї, приймає нестандартні рішення. Входження України в європейський простір зумовило необхідність переходу системи освіти на якісно новий рівень. Розширення співробітництва України з іншими державами та поглиблення міжнародних зв'язків, інтеграція всіх сфер життя робить іноземні мови необхідними в практичній і реальній діяльності людини. Це стає рухомих фактором економічного, політичного, науково-технічного прогресу людства та суттєво піднімає статус іноземної мови, вимагаючи підготовки висококваліфікованих спеціалістів не лише в окремих галузях, а й здатних орієнтуватися в сучасному діловому світі. Сучасні фахівці повинні володіти і високим рівнем знань та вмінь за фахом, і іноземною мовою.

Процеси глобалізації у світі, соціально-економічний прогрес, інтеграція України в європейський простір значно збільшили потребу у фахівцях іноземної мови, які в професійній діяльності здатні співпрацювати з діловими партнерами з інших країн у безпосередньому контакті або опосередковано через сучасні технічні засоби і різноманітні носії інформації. Володіння однією або двома іноземними мовами стало невід'ємною складовою підготовки сучасного фахівця. Основним завданням підготовки спеціалістів є формування конкурентоспроможного фахівця на ринку праці. Останнім часом все частіше виникає потреба володіння іноземними мовами. У період швидкого розвитку економічних і комерційних зв'язків з діловими колами закордонних країн зростає роль та посилюється необхідність вивчення іноземної мови з орієнтацією на її практичне застосування в професійній діяльності. Тому вивчення іноземної мови у студентів значно зросло спочатку через необхідність, потім – зацікавленість і нарешті – потребу в самовдосконаленні знання іноземної мови. Студенти мають чітко усвідомлювати необхідність оволодіння іноземною мовою, відчувати внутрішню потребу в навчанні.

З цією метою, викладачам необхідно сформулювати активну діяльність студентів у процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування особливо в позанавчальний час шляхом: залучення студентів до підготовки до захисту курсових робіт іноземною мовою; роботи з перекладу і подальшим виданням довідників для внутрішнього користування; складання термінологічних словників; підготовки оперативних інформаційних матеріалів до семінарських занять, конференцій. Дані прийоми зберігають, підтримують і посилюють зацікавленість студентів до

іноземної мови в подальшій професійній діяльності.

Нові інформаційні технології, які надають можливість пошуку необхідної інформації у світовій мережі Інтернет, потребують від громадян не тільки удосконалення мовних навичок (говоріння, читання, аудіювання, письма), а й здатності швидко та якісно переробляти великі обсяги інформації, адекватно перекладати необхідний мовний матеріал рідною мовою, і навпаки.

Таким чином, теоретичне значення іноземної мови у професійній діяльності полягає у введенні в практичний обіг професійної термінології в аналоговому значенні іноземних мов.

Отже, з розвитком міжнародних зв'язків кожного року збільшується приток інвесторів до України, що зумовлює нагальну потребу застосовування знання іноземної мови у практичній діяльності громадян.

Сьогодні володіння іноземною мовою, зокрема англійською, – не розкіш, як це було раніше, а життєва необхідність. Англійську не вчить тільки ледачий. Без [знання](#) англійської далеко не підеш: ні високооплачувану роботу не знайти, ні в [Інтернеті](#) відшукати потрібну інформацію, ні з [іноземцями](#) спілкуватися. [Знання](#) англійської мови може допомогти вам з честю вийти з будь-якої ситуації практично в будь-якій точці земної кулі і, напевно, в тих 60 [країнах](#) світу, де англійська стала найважливішою мовою [бізнесу](#) та [спілкування](#). Для 377 [мільйонів](#) чоловік англійська – перша і основна, а ще для 98 мільйонів – друга мова.

Під час вивчення іноземної мови у вас відкриються практично безмежні горизонти – ви можете поїхати в країну, де рідною мовою є та, яку ви самовіддано вивчали – і без перекладача – зможете спілкуватися з людьми цієї держави. Скільки нового і раніше незвіданого ви дізнаєтеся! Знову ж таки, у вас можуть з'явитися друзі, і ви зможете безперешкодно спілкуватися на їх рідній мові.

Володіючи іноземною мовою, людина автоматично переходить на вищий соціальний ступінь, оскільки стає конкурентоспроможним претендентом на високооплачувану посаду. Адже, як відомо, престижні організації, зазвичай, або самі є представниками іноземних фірм, або ведуть з ними активну партнерську діяльність. А там без знання іноземної мови не обійтися! Іноземні мови покращують якість нашого життя у всіх її сферах.

Бойчук А.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

МІСЦЕ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ АГРОНОМІВ

Кардинальні зміни в галузі вищої освіти об'єктивно потребують нових підходів до підготовки фахівців різних сфер, зокрема й агробіологічного профілю. У зв'язку з цим проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців у різних її аспектах є досить актуальним питанням. Незважаючи на те, що цю проблему неодноразово висвітлювали у своїх роботах Ю. Дем'янова та О. Неборачко [1], І. Колосок [2], Н. Мацишин [3], С. Петрусенко [4] та ін., процес професіоналізації майбутніх агрономів ще не знайшов належного й повного

висвітлення. Тому метою нашої роботи є розгляд професійної компетентності агронома та визначення місця англійської мови у її структурі.

Агропромисловий комплекс України є однією з провідних галузей економіки України, нові умови, у яких наразі розвивається ця галузь, вимагають підготовки фахівців з новим мисленням і ставленням до професійної діяльності. Відповідно, підвищуються кваліфікаційні вимоги до фахівців, розширюється сфера професійної діяльності, з'являється потреба формування нових професійних навичок у студентів-аграрників, адекватних вимогам часу.

Агроном є найважливішим фахівцем у галузі сільського господарства. Завданнями агронома є розробка нових методів підвищення врожайності, культивування видів, освоєння нових сільськогосподарських рослин, розробка найкращих складів добрив для певної місцевості і для конкретних сільськогосподарських культур, аналіз методів боротьби з шкідниками тощо. Також він контролює процес вирощування насіння та забезпечує створення і правильне зберігання посівного фонду. Окрім професійних навичок, вміння добре розбиратися в природних процесах й адекватно реагувати на мінливі умови, агроном має володіти іноземними мовами, зокрема англійською. Адже гарний фахівець завжди підвищує свою кваліфікацію, прагне дізнатися про нові методи і технології у своїй професійній сфері, а це передбачає спілкування із зарубіжними колегами, огляд іншомовних джерел зі спеціальності, читання фахової літератури англійською (або іншими іноземними) мовою. Тому ми твердо переконані, що в структурі професіограми майбутнього агронома має бути закладено й такий важливий компонент, як професійне володіння англійською мовою.

Професійна діяльність агронома – це категорія, яка завжди перебуває в розвитку й потребує оновлення. Відповідно, система критеріїв оцінки її продуктивності постійно змінюється. Детальне вивчення проблеми професійної компетентності дозволяє твердити, що в її структурі традиційно виділяють три найважливіші складники:

1. Загальнопрофесійні знання та вміння;
2. Предметні знання та вміння;
3. Професійно важливі якості особистості фахівця.

З метою розвитку іншомовних професійних навичок майбутніх фахівців-агрономів, на нашу думку, треба збільшити кількість годин, відведених для вивчення англійської мови, запровадити викладання деяких фахових дисциплін англійською мовою, залучати носіїв мови до читання лекцій й проведення тренінгів і семінарів для студентів, а самих студентів залучати до участі в програмах міжнародного обміну.

Таким чином, у процес підготовки сучасного студента-аграрника має закономірно вписуватися фахове вивчення англійської мови, що також передбачає створення умов для практичного опанування нею, можливостей застосування професійних іншомовних знань та вмінь.

У подальшому вважаємо за потрібне звернутися до вивчення можливостей оптимізації процесу формування фахової іншомовної компетенції майбутніх аграрників, пошуку дієвих засобів удосконалення системи підготовки фахівців

агробіологічного профілю.

Література

1. Дем'янова Ю. О. Особливості професійного становлення вчителя іноземних мов дошкільної ланки освіти // Дем'янова Ю. О., Неборачко Л. В. // 8 Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Соціум, наука, культура». – Режим доступу: <http://intkonf.org/demyanova-yu-o-neborachko-l-v-osoblivosti-profesiynogo-stanovlennya-vchitelya-inozemnih-mov-doshkilnoyi-lanki-osviti/>
3. Колосок И. А. Методика практической подготовки будущих агрономов по механизации сельскохозяйственного производства в условиях вуза: автореф. дис. на соискание наук. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.02 "Теория и методика обучения" /Колосок И. А. – Киев, 2004. – 20 с.
4. Мацишин Н. А. Педагогическая технология профессионального становления будущих офицеров Государственной пограничной службы Украины: автореф. дис. на соискание наук. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теория и методика профессионального образования" /Мацишин Н. А. – Хмельницький, 2007. – 20 с.
5. Петрусенко С. Ю. Педагогические условия профессионального становления молодых учителей в общеобразовательном учебном заведении: Автореф. дис. на соискание наук. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.04 "Теория и методика профессионального образования" /Петрусенко С. Ю. – Одесса, 2009. – 20 с.

Гайчєня Ю.

*Науковий керівник – к.п.н. Воробйова А.В.
Херсонський державний університет*

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ БІОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Україна стрімко виходить на європейську та міжнародну освітню арену. Разом з тим змінюються вимоги щодо кваліфікації та компетентності майбутніх фахівців. В умовах спрямування вищої школи на всебічний й гармонійний розвиток особистості, посилення зв'язку змісту навчання із обраною професією, особливого значення набуває правильність вибору стратегії для оновлення освітньої системи. Одним із важливих напрямків такої стратегії є робота над підвищенням мотивації до вивчення іноземних мов студентами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів [1].

Мотивація, безперечно, є головним механізмом появи у студента навчальної та дослідницької ініціативи. Таке прагнення до діяльності спонукає творити з максимальною енергією в різних ситуаціях. Формування мотивів – це, насамперед, створення умов для виявлення внутрішніх стимулів до навчання, усвідомлення їх самим студентом та подальший саморозвиток мотиваційної сфери [2]. Мета нашого дослідження – визначити роль мотивації у вивченні англійської мови, виокремити шляхи реалізації мотиваційних прагнень студентів біологічних спеціальностей.

Знання іноземної мови сприяє розвитку розумового потенціалу, розширенню світогляду, професійному зростанню, повазі й визнанню серед друзів і колег. До найбільш сильних мотивуючих факторів, які спонукають людину до вивчення

англійської мови зараховують перспективу успішного просування по кар'єрних сходах, можливість навчатися і працювати за кордоном, необмежений доступ до інформації, відсутність мовного бар'єру під час подорожей, шанс насолоджуватися творами мистецтва в оригіналі, а також задоволення власних амбіцій, у тому числі освітніх й наукових, і прагнення до саморозвитку.

Українські студенти-біологи щорічно проводять дослідження та роблять відкриття, про які повинен знати весь світ. Але значна частина матеріалів залишається не представленою міжнародній науковій спільноті через проблеми, пов'язані з недосконалим володінням англійською мовою. Таке гальмування неприпустиме. Сьогодні очевидним є факт, що інтерес студентів до вивчення англійської мови безпосередньо пов'язаний з прагненням до активного співробітництва з фахівцями інших країн та бажанням опублікувати результати своєї роботи в англійськомовних наукових виданнях.

Разом з цим, сильним мотивуючим фактором, називають перспективу навчатися або стажуватися за кордоном. Частково таке бажання задовольняють мовні школи й програми. Не викликає сумніву думка, що навіть недовге перебування в іншомовному середовищі суттєво сприяє формуванню умінь та навичок спілкування іноземною мовою.

Усе більше й більше ВНЗ усіх країн світу пропонують іноземним спеціалістам та науковцям роботу, стажування, ознайомлення з системою освіти та культурою. У США федеральним урядом здійснюється активна цілеспрямована освітня політика щодо професійного розвитку майбутніх науковців: забезпечено належне нормативно-правове регулювання цього процесу, розроблено національні стандарти професійного становлення, які визначають зміст, контекст та процес його реалізації [3].

Сьогодні існує низка програм, за допомогою яких можливий обмін досвідом для фахівців різних країн. В Україні реалізацію спільних проєктів з іншими європейськими, американськими школами та ВНЗ здійснюють такі програми:

- eTwinningPlus
- TeacherProgram
- SpecialistProgram
- Professor and Research Scholar Program
- Short-Term Scholar Program
- FulbrightFacultyDevelopmentProgram
- Trainee Program [4]

Міжнародні програми обміну в США надають перспективні можливості для майбутніх науковців, зокрема біологів. Указані програми дозволяють іноземним громадянам приїхати в США, щоб вчитися, проводити дослідження, продемонструвати спеціальні навички або отримати шанс навчатися на робочому місці протягом періоду від кількох тижнів до кількох років.

Найперспективнішою програмою для студентів-біологів ми вважаємо FulbrightFacultyDevelopmentProgram. Метою програми є підвищення професійної кваліфікації на підставі обміну досвідом та активна участь у проведенні наукових

досліджень в університетах США.

Серед вимог до учасників обов'язковим є володіння англійською мовою на рівні достатньому для професійного спілкування в англомовному академічному середовищі (TOEFLiBT не менше 80 балів), що безперечно стимулює студентів до вивчення мови. Варто також наголосити, що зміст програми включає групові та індивідуальні уроки спілкування, граматики, поповнення словникового запасу та заняття з різних стилів і форм написання мовою, яка вивчається. Таким чином, іншомовне навчання за кордоном є помітним кроком у мовній самоосвіті майбутнього фахівця та важливим етапом неперервного професійного розвитку.

Упродовж академічного року учасники програми проводять індивідуальні дослідження; знайомляться з особливостями американських університетів у плануванні навчальних програм, розробці навчальних курсів та їх викладанні. Хоча програма не передбачає здобуття наукового ступеня, але надає можливість стипендіатам відвідувати семінари та лекції як вільні слухачі. При цьому, учасники отримують щомісячну стипендію, додаткові кошти для придбання професійної літератури.

Отже, роль мотивації у вивченні англійської мови студентами біологічних спеціальностей важко переоцінити. Факторами, що стимулюють бажання володіти ідеальною англійською є прагнення до активного співробітництва з фахівцями інших країн та бажання ділитися досвідом наукових розробок на сторінках англомовних наукових видань. Серед шляхів реалізації мотиваційних прагнень студентів біологічних спеціальностей особливо слід виокремити навчання або стажування за кордоном, що здійснюється за рахунок міжнародних програм і дозволяє не лише вдосконалити лінгвістичні навички, а й отримати безцінні наукові та професійні знання.

Література

1. Мазурок О. М. Педагогические условия формирования мотивации изучения иностранного языка как способа межкультурного общения студентами высших учебных заведений [Електронний ресурс] / О. М. Мазурок // – Режим доступу: <http://book.net/index.php?pachapter&bid=14569&chaptel>
2. Роль мотивації у вивченні іноземної мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.br.com.ua/referats/Foreign_languages/40329
3. Пришляк О. Ю. Професійний розвиток педагогів у США [Електронний ресурс] / О. Ю. Пришляк // – Режим доступу: <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1866/1>
4. Образование за рубежом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.gradstudyabroad.ru/educationalusinternationalexchange_programs
5. Статус англiцизмiв в українській мові [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refmaniyaorg.ua/mova/statusangl-sizm.-ukra-n-sk>.

Darmostuk V.

Scientific advisor – PhD Khodosovtsev A.Ye.

Kherson State University

THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE STUDY IN PROFESSIONAL TRAINING

OF STUDENTS OF BIOLOGICAL SPECIALTIES

Modernization and development of higher education in Ukraine entails major changes in the training of future specialists, especially in the field of language training. These processes take place under conditions of rapid development of international integration in the field of educational and professional activities. Today, foreign language training non-philological disciplines is one of the priorities of modern higher education. It is regarded as one of the universal means of interpersonal interactions in a multinational and multicultural research area. The process of foreign language teaching in higher education should provide students not only the appropriate level of language knowledge, abilities and skills to use it in various situations of life, but also they will contribute to the successful implementation of its own educational and professional capacity of national experts in the international space.

Foreign language training is one means of forming intellectual potential of society. It is becoming one of the main factors of development of the country in conditions of globalization. Foreign language training as an integral component of education can not function separately from the environment in which it develops. Educational processes must conform to social and economic changes, promote transformational changes and adapt to them [3].

Learning a foreign language on non-philological specialties considered as independent course. The main purpose of this course is to provide students mastering basic linguistic competencies for future professional realization in the global educational and professional space [5]. The main regulatory documents which provide professional foreign language training for students is a national program of learning foreign languages in the universities of Ukraine. One such program is the "National ESP Curriculum for Universities", which is a joint project of the Ministry of Education and Science of Ukraine and the British Council in Ukraine. The main objective of this program is to develop language competences in students of non-philological specialties that meet the European standards [2].

Foreign language communicative competence is an integral personal and professional quality of a person with a certain level of language education. It is implemented in readiness for a certain basis for a successful, productive and efficient operation using communicative and informative possibilities foreign language. It provides the ability to effectively interact with the environment through appropriate language competences [6].

Foreign language communicative competence as an integral characteristic of professional specialist consists of two subsystems. There are communication and activity subsystems [1].

Activity-subsystem represents the ability, knowledge, skills and methods of professional activity. An important and urgent problem of training specialists in biological disciplines and ensure their professional realization are search current information on various issues of modern biological science.

The mastery of contemporary knowledge is possible only if complete holistic approach to their preparation. An important component of this approach is to obtain information from foreign sources, requiring specialist knowledge of a foreign language.

Despite the fact that the general provision of modern biological literature are quite significant, but many information escapes the attention of Ukrainian books and publications. The newest research highlights just a few years, when most of them are already irrelevant. Therefore, an important area of in the preparation of future specialists are studying foreign literature and modern scientific sources. It is at this stage, there is an important professional foreign language training. In most cases, this English-language training, but taking into account the fact that conducting research in a particular narrow area of expertise, there is an important problem recruiting competent scientific sources. It is frequent that these sources are not English-speaking, often can using literature in German, Spanish or Italian. Therefore, the problem of foreign language training at this stage aims at solving the problem of multilingualism, which will contribute to wider implementation of professional specialists.

An important structural component of language competence is communicative competence, which is characteristic of the individual quality professional and covers a set of scientific and theoretical knowledge and practical skills in the field of professional communication and experience of professional interaction and professional communication.

However, despite the strong tendency to professional foreign language learning in higher education among non-language majors, learning a foreign language students are actually separate from the formation of professional competence of future specialists. This system is manifested in the psychological unpreparedness for international communications with international colleagues, even if sufficient foreign language skills. Therefore modern language training should use innovative technologies in the study of foreign languages. The most common and effective method is a method of creating problematic situations. The use of such methods ensure the full realization of learning of students and will include stages of search, analysis and resolution that will require updating knowledge and skills that will positively affect the formation of general language competence of future professionals.

In summary, it can be argued that the purpose of learning a foreign language professional communication in higher education for biology majors, is to prepare students for effective communication in their professional environment that will enable future professionals to effectively cross-language, intercultural and interpersonal communication.

References

1. Chyhantsova A. The role of professional foreign language communication competence in the mastery of a specialty in higher education [electronic resource] / Access: <http://www.social-science.com.ua/>
2. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment / [science. Ed. Ukrainian. kind. Dr. ped. Science professor. SY Nikolayev]. – K: Lenvit, 2003. – 273 p.
3. Meshchaninov O.P. Modern model of university education in Ukraine: theory and methodology: Author. ... Dr. ped. Sciences: 13.00.04 "Theory and Methods of Professional Education" / Meshchaninov O.P. - K., 2005. – 40 p.
4. Popko I.A. Current trends in teaching foreign languages in higher education // Linguistic concept of foreign language teaching in non-language higher education in

Ukraine: Coll. papers participants All-Ukrainian. nauk. and practical. Conf., Kyiv. – 2003. – P. 278–294.

5. Program in English for professional communication. Authors: G.E. Bakaev, A. Borisenko, I.I. Zuyenok, V.A. Ivanischeva, L.Y. Klimentko, T.I. Kozymyrska, P.I. Kostrytska, T.I. Skrypyuk, N.Y. Todorova, A. Hodtseva. – K.: Lenvit, 2005. – 119 p.

6. Zablotska O.S. Competence approach as an educational innovation: comparative analysis / O.S. Zablotska // Bulletin Zhytomyr State University. Series: Pedagogical Sciences. – 2008. – 40. – P. 63–68.

Еррера А.

*Науковий керівник – к.пед.н. Радецька С. В.
Херсонський національний технічний університет*

ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МЕТАФОРИ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЯК ЗАСІБ МАНІПУЛЯЦІЇ ПІДСВІДОМІСТЮ

Учені давно звернули увагу на властивість метафор змінювати бачення ситуації, підказувати прийняття рішення, впливати на поведінку. Автори відзначають, що метафори є не тільки приналежністю мови, а властивістю людського мислення. Про метафори як про засоби маніпуляції писали багато дослідників – як психологи (Г. Ф. Черячукін, Е. Л. Доценко), так і лінгвісти (М. Р. Желтухіна, А. П. Чудінов, А. Д. Шмелев).

Термін "маніпуляція" досі не має чіткого визначення. Наведемо визначення відомого сучасного політичного філософа та соціолога С. Г. Кара-Мурзи: маніпуляція – це прихований вплив. Кінцева ціль маніпулятора та факт самого впливу не повинні бути помічені об'єктом маніпуляції, у якого при цьому обов'язково зберігається ілюзія самостійності прийняття рішень та здійснення дій, тобто *ілюзія свободи волі* [2, с. 73] (виділено нами. – А. Е.).

Мовне маніпулювання спрямоване на досягнення прихованих від адресата цілей через особливу мовну організацію тексту (риторичні прийоми тощо), сприйняття якого призводить до добровільного прийняття адресатом рішення, вигідного маніпулятору [3, с. 29].

Необхідно відзначити, що метою політичного дискурсу є захоплення, утримання або перерозподіл влади. Для цього виду спілкування характерна висока ступінь маніпулювання; мова в політичному дискурсі є в першу чергу інструментом впливу (переконавання і контролю). Метафори можуть допомогти у вирішенні цього завдання [4, с. 22].

Однак надмірне і недоречне їх використання може призвести до перетворення на мовні штампи і невиконання покладених функцій. Таким чином, метафора є двосічною зброєю, яку слід використовувати з обережністю: крім безсумнівної "маніпулятивної" користі, вона також може завдати шкоди, привнести до мови відтінки шаблонності.

Політичні метафори завжди перебувають у центрі уваги політичного дискурсу, тому що приховані тактики маніпулювання суспільною свідомістю вуалуються саме за допомогою цих мовних засобів. Дослідження метафоричного арсеналу того чи іншого політичного лідера дозволяє виявити його підсвідомі

установки і прагнення, краще зрозуміти підсвідомі механізми його діяльності і справжнє його ставлення до тієї чи іншої проблеми. Найбільш послідовно в політичному дискурсі вирішується завдання залучення уваги до мовного повідомлення або до його автора. Метафора не може бути рівнозначним раціональним аргументом, однак у процесі розумової діяльності аналогія відіграє не менш важливу роль, аніж процеси логічного мислення [1].

Для того щоб більш чітко зобразити прийоми впливу політиків на свідомість суспільства, ми вдалися до розкриття способів перекладу метафоричних виразів та навели приклад їх класифікацій.

При перекладі метафор ми користувалися класифікацією П. Ньюмарка [5, с.72], який запропонував виділити такі стандартні процедури перекладу метафор: (1) збереження аналогічного метафоричного образу (інколи шляхом дослівного перекладу); (2) переклад метафори порівнянням; (3) заміна еквівалентною метафорою в мові перекладу; (4) збереження аналогічного метафоричного образу з додаванням пояснення, яке робить підставу порівняння експліцитною; (6) перефразовування.

У практичній частині нашого дослідження були розглянуті 10 промов Барака Обами, які були проголошені ним під час виборчої кампанії в 2012 році. Щоби проілюструвати метафоричність мови американського президента, ми обрали приклади використання найуживанішої ним просторово-географічної метафори, що виражена метафоричною моделлю "Політика є географічний простір".

Фрейм 1 "шлях, дорога": (1) "*Nevada, right here, right now, today, you have the chance to choose the path we go from here* [5]. – "Невада, прямо зараз, сьогодні, з цього моменту, у вас є шанс почати свій новий шлях" (тут і далі переклад наш. – А. Е.). (2) "*Thank you for believing all the way, through every hill, through every valley. You lifted me up the whole way and I will always be grateful for everything that you've done and all the incredible work that you've put in*" [4]. – "Дякую за вашу довіру, яка супроводжувала мене протягом усього шляху. Ви підтримували мене і я завжди буду вдячний за все, що ви зробили та ті неоціненні старання, які ви вклали". Ми намагалися (1) – див. вище) зберегти аналогічні метафоричні образи, вдаючися до (3) еквівалентного перекладу ("почати новий шлях") та (1) дослівного перекладу з елементами додавання ("протягом усього шляху").

Фрейм 2 "подорож": (1) "*Understanding that such a peace must come through a just agreement between the parties, America will walk alongside all who are prepared to make that journey*" [6]. – "Розуміючи, що мир повинен прийти через укладення справедливих домовленостей між сторонами, Америка прокладе свій шлях пліч-о-пліч з тими, хто готовий здійснити цю подорож". (2) "*With your help and God's grace, we will continue our journey forward*" [7]. – "З вашою допомогою та Божою милістю ми продовжимо нашу подорож далі". Спосіб перекладу: (1) збереження аналогічного метафоричного образу шляхом дослівного перекладу.

Фрейм 3 "пункт призначення": *More broadly, the events of the last two weeks also speak to the need for all of us to honestly address the tensions between the West and the Arab world that is moving towards democracy* [8]. – "У більш широкому значенні, події останніх двох тижнів також говорять про необхідність для всіх

нас чесно поглянути на суперечності між Заходом та Арабським світом, який рухається у напрямку демократії". Спосіб перекладу: (1) збереження аналогічного метафоричного образу шляхом дослівного перекладу.

Звісно, під час перекладу на іноземну мову, окрім випадків перекладу для електорату, який не володіє мовою першоджерела, збереження маніпулятивної функції метафор є менш наріжним або зовсім нівелюється, але збереження метафоричності, притаманної першотвору, в перекладі – обов'язкове.

Складність перекладу окремих метафор пов'язана з особливостями як культури-джерела, так і приймаючої культури. Основним завданням перекладу політичного матеріалу, окрім відтворення змісту, є донесення до читача усіх емоційних елементів, указаних у джерелі, у тому числі й метафоричних виразів, учому полягає складність для перекладача. Втім, досягти адекватного перекладу будь-якого політичного тексту, а отже і його складових (зокрема, стилістичних прийомів) можливо тільки за умов правильного передавання засобами іншої мови не тільки фізичного і суто інформативного змісту тексту, але і його комунікативної / функціональної спрямованості.

Література

1. Безуглая Е. В. Маніпулятивний характер концептуальних метафор передвиборчого дискурсу. – [Електронне джерело] / Е. В. Безуглая. – Режим доступу до джерела: <http://book.net/index.php?p=achapter&bid=20161&chapter=1>
2. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием / С. Г. Кара-Мурза – М. : Алгоритм, 2000. – 466 с.
3. Копнина Г. А. Речевое манипулирование / Г. А. Коплина. – М. : Флинта : Наука, 2010. – 176 с.
4. Лакофф Дж. Метафоры, которыми мы живем / Дж. Лакофф, М. Джонсон. – М. : ЛКИ, 2008. – 256с.
5. Newmark P. ATextbookof Translation / Peter Newmark. – New York / London : Phoenix ELT, 1995. – 98.
6. Obama B. Acceptance Speech At The Democratic National Convention / B. Obama. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://2012.presidential-candidates.org/?news=President-Obama-DNC-Acceptance-Speech-Full-Transcript>
7. Obama B. Remarks by the President at a Campaign Event in Davenport, Iowa. / B. Obama. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/10/24/remarks-president-campaign-event-davenport-iowa>
8. Obama B. Remarks by the President at a Campaign Event. Denver, Colorado. / B. Obama. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/10/24/remarks-president-campaign-event-denver-colorado>
9. Obama B. Remark by the President at a Campaign Event. Las Vegas,NV/ B. Obama. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/10/25/remarks-president-campaign-event-las-vegas-nv>

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРОНОМІВ

Постановка проблеми. Знання іноземної мови необхідне і нагальне в умовах сьогодишнього ринку праці, оскільки іноземна мова стає мовою науки, бізнесу, комп'ютерів, спорту та політики. Маючи ґрунтовні знання з англійської ми можемо читати в оригіналі, слухати музику, дивитися фільми. Але особливо важливо знати мову для особистого розвитку і професійного росту.

Для кожної людини, яка прагне побудувати хорошу кар'єру, розширити межі свого спілкування, черпати новітню інформацію з першоджерел, відкрити нові життєві перспективи і, врешті-решт, урізноманітнити своє життя і зробити його більш цікавим, вивчення іноземної мови стає нагальним.

Англійська мова є всесвітньо визнана мова ділових відносин, нею говорять політики, підприємці та фахівці країн світу. На сьогодні знання англійської мови є абсолютно необхідним для будь-якої освіченої особистості, будь-якому спеціалісту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що в останні роки науковці надають значної уваги різним аспектам вивчення цієї проблеми. Особливості формування іншомовної компетенції досліджували І. Зимня, О. Леонтьєв, Г. Рядова.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на те, що в таких країнах, як Україна, тобто молодих державах, країнах, що розвиваються, англійська мова безперечно впливає на критерії, за якими створюється статус держави, це стосується і створення позитивного образу спеціаліста, який обов'язково повинен володіти іноземною мовою – у 90 % англійською – на високому рівні. Англійська мова допомагає бути в курсі найновіших досліджень, змін, розвитку, досягнень у професійній сфері, є необхідним інструментом для спілкування між закордонними колегами, сприяє становленню фахівця та можливості отримувати вищу заробітну платню, займати гідне місце у світі та бути конкурентоспроможним.

Враховуючи сьогодишню конкуренцію на ринку праці, знання іноземної мови може зіграти на вашу користь. Зараз існує багато міжнародних компаній, а також компаній, які співпрацюють з іншими країнами. В основному досить малу частину літератури перекладають російською мовою (а українською ще менше), що позбавляє Вас можливості пізнавати цінну інформацію. А якщо навіть і перекладають літературу, яка Вам потрібна для навчання або роботи, то переклад затримується, як правило, на рік-два (середньостатистичний термін підготовки і перекладу на російську) і інформація вже встигає застаріти. Спеціалізовані сайти теж в основному англомовні. Знання мови (навіть часткове) істотно підвищує можливості здобуття потрібної інформації

В умовах сьогодишнього технологічного і наукового розвитку, у тому числі сільського господарства, актуальним є запозичення досвіду ведення сільського

господарства діяльності у іноземних партнерів. Але без знання мови було б важче пізнавати досвід інших країн.

Така практика гарантує підвищення якості підготовки фахівців та кадрів на ринку праці. Кваліфікований спеціаліст повинен знати хоча б англійську мову як мінімум на розмовному рівні: без цих знань працівник просто не зможе підтримати звичайну бесіду з іноземним клієнтом або партнером, не кажучи вже про читання, аналіз спеціальної фахової літератури.

Сьогодні для того, щоб влаштуватися на престижну роботу у велику організацію необхідно вільно володіння іноземною мовою. Це пов'язано з тим, що великі організації мають серед постачальників і покупців іноземні підприємства, а, відповідно, ведення переговорів, укладання угод, підписання контрактів і т.д. здійснюється саме на міжнародній мові – англійській. Знаючи англійську мову, ви завжди зможете вільно спілкуватися з діловими партнерами, брати участь у міжнародних конференціях, читати міжнародні журнали та газети.

Знання англійської мови необхідне для фахівця високого зразка XXI століття, незалежно від того, яку роботу особистість обирає. Оскільки володіння іноземною мовою відкриває широкі можливості: спілкування, якісна освіта та успішна кар'єра.

Англійська мова потрібна для отримання затребуваної професії, для підвищення свого соціального статусу, підвищення самооцінки. Це мова особливо високих технологій, таких як обчислювальні системи, обладнання для обчислення площі, прилади для вимірювання вологості насіння та зерна.

Агроном – фахівець, що працює в сільському господарстві. Він повністю відповідає за виробничий процес, пов'язаний з проведенням комплексу польових робіт на підприємстві, починаючи від обробки ґрунту під час підготовки до посівних робіт, закінчуючи збиранням і зберіганням уже вирощеної продукції. Так само він займається плануванням і розрахунком потреби насіннєвого матеріалу, мінеральних добрив і отрутохімікатів, необхідних на рік роботи з урахуванням виробничої програми. Тому дуже багато інструкцій та описів саме на англійській мові. Таким чином агроном повинен володіти англійською мовою, це і буде головною ознакою його компетентності.

Агроном – це надзвичайно складна, цікава та різнобічна професія. Але головне, що ця робота творча. Якщо узагальнити всі обов'язки агронома, то його завдання – нагодувати населення планети, яке рік за роком тільки збільшується. Агрономи знають, коли і як сіяти сільськогосподарські культури, чим і як удобрювати, коли прибирати, як уберегти врожай і як його максимально збільшити. Для того щоб зберегти урожай, потрібні сучасні високотехнологічні зерносховища, а для цього потрібно закуповувати якісне обладнання для автоматизації зерносховищ. Правильно підібрана система автоматизації зерносховищ безперервно контролює величезну кількість параметрів і оперативню управляє сотнями пристроїв. У наш час ми стали брати досвід у іноземних партнерів. Без знання англійської було б важче пізнавати досвід інших партнерів. Для прикладу ми можемо навести наступну інструкцію посіву насіння помідора:

Tomato seeds for planting should be fresh, and many plants can not grow unless

the seed from which they are grown , over the year.

Any seeds must first disinfect with a weak solution of potassium permanganate. To seedlings were healthy and survived the transplant, it should grow that way.

Lighting. An important role for seed germination plays correctly chosen light during the day it must be diffused light from the window, and in the evening - included additional light source. It is important that seedlings did not feel the lack of light, or stems and leaves are elongated, also for young plants are dangerous direct sunlight.

Irrigation. Seedlings are equally not tolerate drying earthen coma, and the excess moisture in the soil, so try to water the plants often, but a little bit.

Temperature. The appropriate temperature for seed germination varies between 20- 22 degrees, so it is best to cover the containers with seed glass or oilcloth. Protect the young plants from drafts, remember, any temperature changes for planting is not desirable.

Humidity. Dry air is very negative impact on the first steps, so try to regularly spray the seedlings and maintain the premises where it is located, humidity below 60%.

Переклад:

Насіння помідорів для посадки повинно бути свіжим, багато рослин можуть і зовсім не прорости, якщо насінню, з якого їх вирощують, більше року. Будь-яке насіння насамперед слід продезінфікувати слабким розчином марганцівки. Для того щоб розсада була здоровою і пережила пересадку, її слід вирощувати у відповідних умовах.

Освітлення. Важливу роль для проростання насіння відіграє правильно підібране світло, в денний час це має бути розсіяне світло з вікна, а ввечері — включені додаткові джерела світла. Дуже важливо, щоб розсада не відчувала нестачі світла, інакше стебла і листя будуть витягнутими, також для молодих рослин небезпечні прямі сонячні промені.

Полив. Розсада однаково погано переносить пересушування земляної грудки і надлишок води в ґрунті, тому постарайтеся поливати рослини часто, але по-трошки.

Температура. Відповідна температура для проростання насіння коливається в межах 20–22 градусів, тому краще накривати контейнери з насінням склом або клейонкою. Оберегайте молоді рослини від протягів, запам'ятайте, будь-які температурні перепади для розсади не бажані.)

Лише маючи знання англійської мови, агроном зможе прочитати цю інструкцію до насіння та зрозуміти всі деталі його вирощування. Тобто, знаючи умови вологості, він зрозуміє, що сухе повітря досить негативно вплине на перші сходи, тому буде регулярно обприскувати розсаду і підтримувати в приміщенні, де вона знаходиться, вологість не менше 60 %.

Висновки. Вивчення іноземної мови сприяє розвитку навичок в діловій комунікації, партнерське співробітництво, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Володіння англійською мовою є одним із запорук успіху на життєвому шляху, дозволяє піднятися на щабель вище, охопити більш широкі простори спілкування, познайомитися з національними особливостями, культурою і традиціями народів інших країн. Сьогодні знання англійської мови для агрономів

стає обов'язковою вимогою не тільки зарубіжних, але й вітчизняних роботодавців. Вільне володіння іноземною мовою, поряд з чудовими професійними навичками, дозволить фахівцеві отримати гідну роботу і побудувати успішну кар'єру. Знання іноземних мов є однією з вимог сучасного світу і відкриває можливість отримання нової, більш високооплачуваної роботи і кращих перспектив у житті. Знання англійської мови збагатить і розширить межі вашого життя! Це один з важливих факторів та ознак професійності, на якому будується все наше життя та успішна кар'єра.

У сучасному світі знання іноземної мови – це норма для активних і цілеспрямованих людей. Якщо Ви вільно спілкуєтеся іноземною мовою, це значно розширює Ваші життєві перспективи. Знання одного або навіть декількох іноземних мов – це запорука успішної кар'єри, ефективного спілкування та приємного відпочинку. Іноземна мова в наш час є не невиправданою розкішшю, а, швидше, необхідністю. Звичайно, вивчення мови – справа зовсім непроста. Однак все в нашому світі можливо. Як говорить англійське прислів'я: «When there is a will, there is a way» (Де є бажання, є і можливість"). Знання іноземної мови – це гордість, упевненість, опора і самоствердження. Вивчайте іноземну мову, і ваш світ стане яскравішим!

Література

1. Болотов А. Т. Вибрані праці / А. Т. Болотов. – М.: Агропромиздат, 1988. – 156 с.
2. Казаков Е. Д. Біохімія зерна та продуктів його переробки / Е.Д. Казаков, В. Л. Кретович. – М.: Колос, 1980. – 97 с.
3. Авров О. Є Використання соломи в сільському господарстві / О. Є. Авров, З. М. Мороз. – Л.: Колос, 1979. – 88 с.
4. Устинов О. М. Сільськогосподарські машини: підручник для поч. проф. освіти / О. М. Устинов. – М.: Академія, 2004. – 49 с.

Замрига В.

Науковий керівник – к.філол. н. Дем'янова Ю.О.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

МІСЦЕ ФАХОВОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ В СИСТЕМІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сьогодні розвиток вищої освіти відбувається в контексті загального процесу трансформації різних сторін суспільного життя, у тісному взаємозв'язку з перебудовою в інших сферах, одночасно виступаючи для них джерелом забезпечення необхідним кадровим ресурсом. Сучасний ринок праці вимагає від випускника ВНЗ умінь використовувати набуті теоретичні знання в нестандартних і мінливих ситуаціях; здійснюється своєрідний перехід від суспільства, в якому віддають перевагу знанням, до суспільства, яке складається з життєво компетентних громадян. Одним з перспективних шляхів вирішення цієї проблеми, на думку Е. Зеєр, є введення до освітніх стандартів нових інтегративних конструктів: компетентностей, компетенцій і метапрофесійних якостей [2, с. 181].

Дослідженню питань упровадження компетентнісного підходу в систему освіти присвячені праці Н. Бібік, О. Гончарова, І. Єрмакова, В. Болотова, А. Дахіна, Г. Селевко, В. Серикова, І. Фруміна, А. Хугорського, Г. Барретт, М. Ераут, С. Флетчера та ін. У нашій роботі ми сконцентрували дослідницьку увагу на місці і ролі професійної іншомовної компетентції в процесі підготовки студента-агронома.

Коротко розглянемо зміст понять «компетенція» і «компетентність». Компетентції – це узагальнені способи дій, що забезпечують продуктивне виконання професійної діяльності. Вони служать для позначення інтегрованих характеристик якості підготовки випускника, виступають категорією результату освіти [2, с. 141].

Компетентністю називають володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особистісне ставлення до неї і предмета діяльності [3, с. 142]. Поряд із професійною спрямованістю, професійно важливими якостями і професійно важливими психофізіологічними властивостями особистості розглядається таке утворення, як професійна компетентність, основними компонентами якої є: соціально-правова компетентність (знання та вміння в галузі взаємодії з громадськими інститутами і людьми, а також володіння прийомами професійного спілкування і поведінки); спеціальна компетентність (підготовленість до самостійного виконання конкретних видів діяльності, уміння вирішувати типові професійні завдання й оцінювати результати своєї праці, здатність самостійно набувати знання й уміння за фахом); персональна компетентність (здатність до постійного зростання і підвищення кваліфікації, а також реалізації себе в професійній праці); аутокомпетентність (адекватне уявлення про свої соціально-професійні характеристики та володіння технологіями подолання професійних деструкцій) [2, с. 53].

Вважаємо, що професійна підготовка студентів в аграрному ВНЗ має бути спрямованою на формування фахівця з високим рівнем професіоналізму, що реалізується в подальшому під час професійної діяльності, і сприятиме їх подальшій професійній самореалізації, саморозвитку і становленню. Професійна компетентність – це «здатність ефективно використовувати набуті знання, уміння і навички; уміння вирішити ту чи іншу проблему, здійснювати активний пошук нового досвіду; наявність умінь і навичок самостійності й планування, організації власної діяльності; креативність, здатність до саморозвитку, самоаналізу, саморегуляції, самоорганізації, самоконтролю» [1, с. 56]. До цього додамо, що важливим аспектом підготовки сучасного фахівця-аграрія є формуванням іншомовної професійної компетентності, яка дозволить майбутнім фахівцям упевнено почуватися на міжнародному ринку праці, розширювати партнерство, збагачувати свій професійний досвід. Відповідно до реалій сучасного світу від фахівців вимагається не просто володіння іноземною (англійською) мовою загального призначення, а й очікується певний рівень їхньої професійної іншомовної компетентності. Професійна іншомовна компетентність повинна сприяти ефективному функціонуванню фахівців у культурному розмаїтті навчального та професійного середовища. Основою для іншомовної компетентності виявляються мовні й комунікативно-ціннісні знання, які уможливають самовдосконалення чи самоосвіту фахівця, творче використання іншомовної інформації для здійснення

міжнародної діяльності.

Отже, професійна іншомовна компетентність майбутніх фахівців – це комплекс знань професійної лексики, умінь й навичок для адекватного використання іноземної (англійської) мови відповідно до професійної чи науково-дослідницької ситуації, пошуку необхідної для роботи чи самоосвіти інформації з іноземних джерел. Формування іншомовної фахової компетентності є важливим завданням у процесі підготовки конкурентоздатного фахівця-аграрія, а тому є актуальним і перспективним завданням.

Література

1. Дибкова Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Дибкова Л. М. – К., 2006. – 198 с.
2. Зеер Э. Ф. Психология профессионального образования: учебник для студ. высш. учеб. заведений / Э. Ф. Зеер. – М.: Издательский центр «Академия», 2009. – 384 с.
3. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования / А. Хуторской // Народное образование, 2003. – № 2. – С. 68-54.

Заставний В.

Науковий керівник – Журба О.Р.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Характерною рисою нашого часу є зростаюче число людей, які контактують із культурами, відмінними від їх рідної культури. Процес всесвітньої глобалізації сприяє розвитку та всебічному формуванню міжкультурної комунікації, що стає істотним елементом картини сучасного світу. Пов'язані з явищем глобалізації процеси передбачають постійні контакти між представниками різних культур. Така ситуація вимагає вирішення поставлених практичних завдань та питань культурної адаптації представників однієї культури до іншої культурної спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальною проблемою на сьогодні виступає міжкультурна комунікація оскільки саме вона сприяє формуванню професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців різних сфер діяльності. Проблему міжкультурного спілкування, у своїх дослідженнях займалися вітчизняні науковці З. Гасанова В. Заслуженюк, С. Кучеряна, В. Мірошніченка, О. Жорнової; а також зарубіжні: С. Ніето, Т. Рюлькера та ін.

Виклад основного матеріалу. Комунікація, за визначенням С.Г. Термінасової, є процесом обміну повідомленнями, постійно відбувається відтворення сенсів, так як вони не збігаються у людей, що говорять на одній і тій же мові, що вирости в одній і тій же культурі. Виходячи з цього, комунікація сприяє обміну інформацією, досвідом та виступає способом налагодження контактів. Її ефективність залежить від спроможності усіх учасників цього процесу дійсно зрозуміти одне одного. Одна

мова не є свідченням спільної уяви співрозмовників про предмет розмови, в результаті чого непорозуміння виникає навіть у носіїв мови.

Кожна людина має свій сформований світогляд. Індивідуальне сприйняття навколишнього оточення відбивається на формі і методі передачі інформації співрозмовникам. Тому під «комунікацією» розуміємо обмін думками і досягненнями взаємного порозуміння між людьми у процесі спілкування [3]. Як правило, характер взаємодії між представниками однієї культури обумовлюється їхнім соціальним походженням, вихованням, освітою, сферою професійної діяльності, індивідуальним світосприйняттям. Подекуди це призводить до деяких труднощів під час комунікації. Але, непорозуміння можна досить легко уникнути. Інтернаціоналізація та глобалізація в суспільстві потребують налагодження контактів на міжнародному рівні. Дослідженням цих питань займалися науковці та вчені у різних країнах світу. За визначенням Ф.С. Бацевича, «міжкультурна комунікація – це процес спілкування (вербального і невербального) людей (груп людей), які належать до різних національних лінгвокультурних спільнот, як правило послуговуються різними ідентичними мовами, відчувають лінгвокультурну «чужинність» партнера по спілкуванню, мають різну комунікативну компетенцію, яка може стати причиною комунікативних невдач або культурного шоку в спілкуванні» [3]. Таким чином, з метою подолання непорозуміння та конфліктів необхідним є вивчення взаємозв'язку між культурою та комунікацією через виявлення притаманних різним народам культурних моделей. Більшість визначень терміна «міжкультурна комунікація» ґрунтуються на протиставленні міжкультурного спілкування (intercultural and intracultural communication) міжкультурна комунікація – це «адекватне взаєморозуміння двох учасників комунікативного акту, котрі належать до різних культур». Міжкультурна комунікація є, явище, що протікає при взаємодії людей у конкретному місці й за певного оточення; включаючи елементи мовної гри і характеризується деякою подібністю і відмінністю культур їх учасників. Успіх обох залежить від взаємної узгодженості, суперництва і співробітництва [2].

Відомо, що важливу роль у міжособистісному спілкуванні відіграють вербальні компоненти, які є основними носіями значень повідомлень. Водночас деякі дослідники стверджують, що частка невербальних сигналів у міжособистісному спілкуванні становить 60 % – 80 %. У процесі взаємодії культур можуть виникати ненавмисні збої у процесі комунікації і конфлікти, спричинені відмінностями вербальних і невербальних сигналів носіїв різних культур.

Варто зазначити, що важливу роль в міжкультурній комунікації відіграють специфічні символи, стереотипи, упередження, національний мовленнєвий етикет. Культура спілкування є одним із пріоритетних елементів професійної культури фахівців. Вона включає комплекс знань, цінностей, зразків поведінки, характерних для ситуацій ділового спілкування, а також умінь реалізувати їх на практиці з метою забезпечення ефективності спільної професійної і ділової співпраці. Культура професійного спілкування визначається рівнем розвитку комунікативних знань і вмінь та дозволяє здійснювати міжособистісну взаємодію, що буде сприяти ефективному виконанню професійних обов'язків. Дослідження основ комунікативного підходу до вивчення мови показують, що компоненти спілкування

відіграють не менш важливу роль, ніж, правильність мовлення, (наприклад неправильне звертання із порушенням етикетної норми може призвести до більш негативних наслідків, ніж граматична чи лексична помилка). Тривалі, незаповнені паузи, незавершені речення, незв'язність мовлення ведуть до втрати інтересу та уваги з боку слухача. Тому дотримання правил мовленнєвого етикету сприятиме удосконаленню культури професійного спілкування фахівців [3]. Варто підкреслити, що мовленнєвий етикет присутній у всіх сферах людської діяльності. Етикет розглядається як сукупність культурних, національних та соціальних правил мовно-комунікативної поведінки, притаманних тим чи іншим націям і національним спільнотам [3].

Міжкультурне спілкування, відбувається у відповідності із соціальними, культурними й історично сформованими нормами у стандартних ситуаціях людської взаємодії. Слід враховувати, що таке спілкування включає як вербальний компонент (певні мовленнєві формули добір лексики і певних граматичних структур, інтонаційні характеристики мови тощо), так і невербальний компонент (міміка, жести, пози, дистанція між суб'єктами спілкування тощо) [3]. Нам імponує думка науковця К.С. Мальцевої, яка, досліджуючи міжкультурні непорозуміння у процесі перекладу визначила, що комунікативні стратегії різних культур формуються у співвідношенні до поведінкових норм даної культури і у відповідності до припустимої і бажаної комунікативної поведінки всередині культури .

Висновки. А відтак культурне розмаїття будь-якого суспільства спонукає кожного індивіда до конструктивної взаємодії, формування в собі позитивного ставлення до представників інших народностей, розвитку та накопичення знань про інші культури. Одним із головних завдань сучасної освіти є формування особистості, здатної пізнавати й творити культуру шляхом діалогічного спілкування, що вимагає від усіх учасників педагогічного процесу високого рівня комунікативної культури, комунікативної компетентності, розвинутих навичок спілкування. Це все можливо лише за умови правильно організованого міжкультурного діалогу. Саме діалог має важливу розвивальну роль для сучасного суспільства та освіти людини, оскільки він створює можливості перетворити людину в представника іншої культури, що в свою чергу надає йому можливість до розуміння співрозмовника. Міжкультурна комунікація по суті своїй виступає як діалог різних думок або уявлень. Справжній міжкультурний діалог дозволяє виявити спільні ціннісні установки, світоглядні позиції, традиції. Отже, міжкультурна комунікація є явищем унікальним та необхідним в професійній діяльності кожної особистості, адже в умовах сучасного суспільства виступає основою успішного формування міжособистісних відносин.

Література

1. Библер В. С. Диалог. Сознание. Культура / В. С. Библер. – М.: Просвещение, 1989. – С. 47.
2. Галицька М. М. Мовленнєвий етикет як елемент культури іншомовного спілкування менеджерів туризму / М. М. Галицька // Іноземні мови в навчальних закладах. Науково-методичний журнал. – К, 2004. – №3. – С. 134–140.
3. Донец П. Н. Основы общей теории межкультурной коммуникации / П. Н. Донец. – Харьков: Штрих, 2001. – 384 с.

4. Мальцева К. С. Міжкультурні непорозуміння і проблема міжкультурного перекладу: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.04 / Ін-т філос. ім. Г. С. Сковороди НАН України. – К., 2002. – 20 с.
5. Манакин В. М. Мова і міжкультурна комунікація / В. М Манакин. – Київ: ЦУЛ, 2012. – 288 с.
6. Мишланова С. Л., Пермякова Т. М. Межкультурная парадигма и перспективы межкультурной коммуникации // Стереотипность и творчество в тексте. Межвуз. сб. науч. тр. – Пермь, 2005. – С. 340–350.
7. М'язова І. Ю. Особливості тлумачення поняття «міжкультурна комунікація» / І. Ю. М'язова // Філософські проблеми гуманітарних наук. – 2006. – № 8. – С. 108–113.

Іосипчук А.

*Науковий керівник – к.п.н. Воробйова А.В.
Херсонський державний університет*

ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА БИОЛОГИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ

Современная наука развивается огромными темпами. Разнообразие научных открытий стимулирует ученых к публикации статей, рецензий, монографий. Желание поделиться полученным опытом, а также ознакомиться с последними научными достижениями обуславливает необходимость перевода научных текстов.

Потребность в переводе биологических текстов особо актуальна, т. к. изучение биологии позволяет человеку больше узнать об окружающем мире, приспособиться к жизни, облегчить свое существование. Усвоение и продуцирование новаторских идей на международном уровне требует качественной презентации научных материалов по биологии. Цель нашего исследования – выявить и проанализировать трудности, возникающие во время перевода биологических текстов, определить механизмы, позволяющие в дальнейшем с относительно высокой точностью переводить тексты по биологии.

Очевидно, что переводчик, выполняющий биологический перевод, должен хорошо разбираться в теме, свободно владеть общей и узкоспециализированной научной терминологией, придерживаться научного стиля изложения материала. К научному стилю предъявляют следующие универсальные требования: информативность, логичность и четкость изложения [1, с. 127]. Лексический состав научного стиля характеризуется такими особенностями:

- употребление общекнижной, нейтральной и терминологической лексики;
- преобладание абстрактных существительных;
- использование многозначных слов в одном или двух значениях;
- увеличение доли интернационализмов;
- стремление к относительной однородности, постоянству лексического фона;
- отказ от большого количества разговорных фраз, сленга.

При переводе узкоспециализированной научной терминологии возникает

ряд проблем, среди которых:

1) разночтение диалектных названий видовых понятий;

2) терминологическая перенасыщенность, возникающая вследствие процесса неологизации.

Первая трудность при переводе специальной лексики связана с номенклатурными названиями, а точнее видовыми названиями растений и животных, которые специфичны для каждого языка. Рассмотрим пример подобных разночтений в ботанике. Так, англ. «Norway spruce» (лат. *Picea abies* (L.) H. Karst. [2]) переводят на укр. «Ялина європейська». Однако в украинском языке существует несколько диалектных названий указанного вида, среди которых «Ялина звичайна» используют в центральной Украине, «ель» — в Диканьском районе Полтавской области, название «смерчина» бытует в Славутском районе Хмельницкой области, «смерека» говорят на Лемковщине [3, с. 49]. Опора на латинский вариант перевода частично снимает возможность разночтений, но полностью не исключает его. Так, для перевода украинского термина «Ялина європейська» (лат. *Picea abies*) предлагают такие латинские синонимы: *Picea excelsa* (Lam.) Link, *Picea gregoryana* H. Low. ex Gordon, *Abies montana* Nyman, *Picea elegantissima* Beissn., *Abies conica* Lavallée и т.д. [4]. В свою очередь, латинское название *Picea abies* может быть переведено «Ялина європейська» или «Ялиця біла». Последний термин имеет совсем иную латинскую интерпретацию *Abies alba* Mill., а на украинский язык может быть переведен как «смерека біла» для областей Западной Украины, «еліче» — для Лемковщины [3, с. 49]. Заметим также, что украинские названия «Ялиця біла» или «Ялиця європейська» переводят на английский и как видовое название «Silver Fir» или «European Silver Fir». При обратном переводе с английского получаем термин «Ялиця благородна», который, в свою очередь, имеет два латинских варианта: *Abies procera* Rehder и *Abies nobilis* A.Dietr. В результате такого разночтения один вид растения (англ. «Norway Spruce») трактуется по-разному и, по существу, представляет три вида, отличающиеся по строению, размеру, месту обитания. Такие неточности при переводе могут существенно повлиять на восприятие исходного вида и дальнейшую работу с данными о нем.

Разночтения диалектных названий видовых понятий возникают и при переводе орнитонимов. Например англ. «Common Swift» (лат. *Cypselus apus* Nilsson, *Apus apus* Linnaeus) переводят на украинский язык «Серпокрилець чорний» [5]. Однако для указанного понятия существует несколько народных названий: «Чорна Ластівка» при переводе на Галичине; «Серпорізка», «Серпик» — на Полесье; в районе Каменец-Подольского можно услышать «Серпокрил», «Серпокрилик» из-за косых серповидных крыльев и вытянутого вилкообразного хвоста. В результате перевод указанного орнитонима на английский язык может спровоцировать путаницу между видами «Серпокрилець чорний» и «Серпокрилець білочеревий». Схожий случай связан с названием одного из видов птиц семейства Дрофиные, англ. «Little bustard» на украинский язык переводят «Хохітва» (лат. *Tetrax tetrax* Linnaeus, *Otis tetrax* Linnaeus). Однако только на Херсонщине указанный орнитоним имеет два значения: «Стрепет» или «Перкош» [6, с. 5; 8]. Итак, разночтения, возникающие при переводе узкоспециализированной научной терминологии, зачастую связаны с

диалектными названиями видовых понятий и требует дополнительного анализа территориально-диалектных сведений для правильности перевода. Избежать неточностей помогут данные украинской биологической номенклатуры, а также словари, где наряду с латинским и английским видовыми названиями предложены общепринятое украинское название, а также диалектное, сопровождающееся топонимом.

Еще одной особенностью современной биологической науки является терминологическая насыщенность, а иногда и перенасыщенность неологизмами, что также вызывает трудности при переводе. После расшифровки структуры ДНК, определения ее биологической роли изменился ход развития биологических наук, появились новые дисциплины (например, молекулярная биология, генная инженерия, паразитология, иммунология, космическая биология и др.). Центры развития этих наук находятся в США и Великобритании, поэтому большое количество наименования генов и их продуктов представлены англицизмами. Например: укр. фібриноген – англ. fibrinogen (FGA), укр. антiонкоген – англ. antioncogene и т.п. Такое постоянное пополнение терминосистемы англицизмами требует от переводчика узкоспециализированных знаний.

Очевидным также является тот факт, что терминосистема биологических текстов интернационализирована, что обусловлено использованием греко-латинской основы как источника словообразовательных формантов. Это облегчает перевод, так как большинство терминов имеют схожее строение. Например, англ. autotomy – укр. автотомія (греч. auto – сам, tome – отсечение) – самопроизвольное отбрасывание щупалец у гидроидных полипов, актиний или конца тела у кольчатых немуртин и других животных; англ. glucocalyx – укр. глікокалікс (греч. glykos – сладкий и лат. callum – толстая кожа) – гликопротеидный комплекс, включенный в наружную поверхность плазматической мембраны в животных клетках.

Во время становления биологии как науки весомое влияние на ее развитие оказал латинский язык. В настоящее время латинская терминология – это дань традиции. Латинизмы в основном используют при описании видов в ботанике или зоологии, например: ассимиляция (от лат. *assimilatio* – уподобление, усвоение), гаустории (от лат. *haustor* – пьющий), вакуоли (от лат. *vacuus* – пустой, полый), ламелла (от лат. *lamella* – пластинка) [9]. Трудности возникают при использовании и переводе узкоспециализированной лексики, которая в украинском языке представлена одновременно латинизмом и англицизмом. Например: укр. гладіолус (косарик) – лат. *gladiolus* – англ. *gladiolus*; укр. гіацинт – лат. *hyacinthus* – англ. *hyacinth*; укр. акація – лат. *acacia* – англ. *acacia* [7].

С неточностями при переводе биологических терминов чаще связывают интерпретацию семантических неологизмов. В лингвистике различают два типа неологизмов: лексические и семантические. Лексические – совершенно новые слова, как по значению, так и по звучанию (например, англ. *sinusitis* – укр. синусит, англ. *spleen* – укр. сплі́н, англ. *consumer* – укр. консумент, англ. *adsorption* – укр. адсорбція). Второй вид неологизмов – семантические – широко известные старые слова из активного лексического запаса, которые со временем приобрели новое значение или оттенок значения. Например, английское слово «egg» переводят на

украинский язык как «граната», «авиабомба», хотя основное значение «яйце» [10].

Наблюдаемое в последнее время увеличение количества семантических неологизмов может привести к разночтению и неточностям при переводе. Например, англ. *velum* (лат. *velum* – парус) имеет несколько дефиниций:

- мягкое нёбо или нёбная занавеска – задняя часть нёба, складка слизистой оболочки, которая свешивается у млекопитающих над основанием языка и отделяющая ротовую полость от глотки;

- гибкая складка, завеса в строении некоторых организмов, например, кайма зонтика медуз гидроидных;

- лопасти с ресничками, найденные в личиночной стадии двустворчатых моллюсков [11];

- оболочка, защищающая в молодом возрасте плодовое тело гриба.

Указанный термин также входит в состав видовых названий, имеющих латинское происхождение *Solemya velum* Say, *Agrotis velum* Germar.

Таким образом, трудности при переводе биологических текстов зачастую вызваны разночтениями диалектных названий видовых понятий. Неточности также связывают с терминологической перенасыщенностью, возникающей вследствие процесса неологизации. Преодоление проблем напрямую зависит от умения переводящего правильно и наиболее точно подобрать перевод согласно дефиниции. Особенно это относится к номенклатурным названиям, специфичным для разных территорий. Переводчик должен хорошо разбираться в теме, свободно владеть общей и узкоспециализированной научной терминологией, придерживаться научного стиля изложения материала.

Литература

1. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб. [для ин-тов и фак. иностр. яз.] / В. Н. Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1990. – 253 с.
2. BSBI List 2007 [Электронный ресурс] / Botanical Society of Britain and Ireland. Режим доступа: <http://www.bsbi.org.uk/resources.html>
3. Яната Н. Українські народні назви рослин / Н. Яната – Нью-Йорк: Українська Вільна Академія Наук у США, 1973. – 175 с.
4. The Plant List. Version 1.1. [Электронный ресурс] / Royal Botanic Gardens, Kew and the Missouri Botanical Garden. Режим доступа: <http://www.theplantlist.org>
5. Fesenko H. V. The Annotated List of the Ukrainian Scientific Names of the Bird Species Belonging to the Fauna of Ukraine (with Characteristics of Status of the Species) / H. V. Fesenko, A. A. Bokotej. – Kyiv–L'viv, 2007. – 112 p.
6. Верхратський І. Початки до уложення номенклатури і термінології природоописної, народної / І. Верхратський. – Львів: 3 печатні Товариства імені Шевченка, Т.6., 1879. – 24 с.
7. Гриценко С. П. Біологічна термінологія та номенклатура в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступа: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Philologia/45807.doc.htm
8. Куйбіда В. В. Історія вивчення народних назв птахів [Електронний ресурс] / В. В. Куйбіда, О. Ф. Глоба // Історія науки і біографістика. –2011. – № 1. – Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/inb/2011-1/11_globa.pdf

9. Неведомська Є. О. Ботаніка: навч. посіб. рекомендовано МОН України. / Є. О. Неведомська, І. М. Маруненко, І. Д. Омері. – К.: ЦУЛ, 2013. – 218 с.
10. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти / М. П. Кочерган. – К.: Академія, 2000. – 368 с.
11. Велум // Брасос – Веш, 1969–1978 / [гл. ред. А. М. Прохоров]. – М.: Советская энциклопедия, 1971 – .– (Большая советская энциклопедия [в 30 т.]). Т. 4. – 1971. – 549 с.

Кадикало І.

Науковий керівник – к. пед.н. Яременко Н.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ІНЖЕНЕРІВ

На даному етапі розвитку людства спостерігається все більш інтенсивний комунікативний розвиток та прориви в науці та техніці. Суспільство прагне бути зрозумілим, як у побуті, у подорожі, так і на роботі, особливо на міжнародному рівні спілкування. Іншими словами, це є можливість зануритися у світ загадкового і незбагненого, це можливість спілкування з людьми і з іншим пластом світогляду і ментальності. Тобто, якщо розглядати нашу країну Україну та інших слов'ян відносно західної чи східної тенденції розвитку відбувається посилення домінування транснаціональних компаній, практикуються часті відрядження або переїзди працювати за кордон. Що в свою чергу підсилює практичне значення іноземної мови, як усного спілкування і як засобу, який добре працює в умовах все більшої конкурентоспроможності ринку праці.

Для того щоб люди розвивали ефективніше свою діяльність, вони повинні гарно володіти навичками спілкування. Тому досвідчені професіонали з гарно сформованими мовними навичками залишаються потрібними.

Загальноприйнято вивчати англійську мову як міжнародний еквівалент спілкування. Але це не зменшує ступінь значущості вивчення інших іноземних мов. Можливо, хтось скаже, що не кожна людина здатна вивчити іноземну мову. Так. На жаль, здібності у кожної людини суто індивідуальні, хтось більш схильний до точних наук, у когось більш гуманітарний склад розуму. Але, безсумнівно, у кожній людині є здібності і з цим фактом навряд чи хтось не погодиться. Найголовніше ці здібності розвивати, підживлювати та зміцнювати.

Звичайно, легше це робити в дитинстві, але і в дорослому віці теж можна вивчити хоча б одну іноземну мову.

Тим більше сучасні технології дозволяють це робити легко. Враховуючи, що сьогодні існує велика кількість способів вивчити іноземну мову: самостійно, що в свою чергу доволі складно (особливо вибрати з усього того, що пропонують сучасні методики); відвідування курсів іноземної мови; відвідування спеціалізованих навчальних закладів; заняття з репетитором. Усі бажані вивчити іноземну мову можуть вибрати варіант, який йому/їй найбільш підходить. Головне – поставити кінцеву мету [7].

Однак інколи виникають труднощі як у викладачів, так і у студентів певної спеціалізації, зокрема, студентів технічного спрямування при поєднанні комунікативної стратегії в рамках жорсткої структури фіксованого формату англійської мови для спеціальних цілей, які можуть бути подолані шляхом розробки нових методологічних інструментів із сфери інтересів студентів. Ці дидактичні стратегії повинні бути розподілені спеціально для задоволення їхніх потреб у зв'язку зі збереженням технічного характеру, який вимагається від мовної підготовки студентів технічного спрямування.

Так інженери, як і представники багатьох інших професій, вирішують подвійне завдання. З одного боку, для того, щоб бути конкурентоспроможними, вони, як і раніше, повинні бути фахівцями, тобто добре володіти фундаментальними предметами. З іншого боку, для того, щоб найвигідніше використати свої знання і відповідно виконувати свої обов'язки в умовах виробництва, вони повинні також володіти хорошими навичками спілкування не тільки рідною, а й англійською мовою. Таким чином, поєднання технічних і нетехнічних навичок, імовірно принесе більше шансів інженерам на більш вимогливому і складному ринку праці.

Є різні ситуації в інженерній та інших професіях, котрі вимагають володіти навичками спілкування в різноманітних його формах.

Таким чином, на сьогодні в освітній діяльності відбувається пошук ефективних, новітніх програм, стратегій, які сприяли посиленню дієвості навчального процесу, збільшували ефективність навчання стосовно вимог ринку праці, але й забезпечували шляхи вирішення проблеми формування професійних комунікативних навичок у майбутніх професіоналів [1].

Слід зазначити, що багато науковців [3-6] як вітчизняних, так і зарубіжних займались дослідженням методик навчання іноземної мови інших людей різних спеціальностей. А саме О. Б. Тарнопольський вніс неоціненний вклад у розвиток як методики вищої школи взагалі, так і у викладання англійської мови професійного спрямування; А. Візенталь виділив два основні режими спілкування: розмовний експозиційний; Д. Даннелз запропонував характеристику технічної англійської мови машинобудування та її місце у навчальній програмі для майбутніх інженерів; С. Тіллі та Дж. Тревельян, вони виявили, що інженер у компанії близько 60 % часу займається спілкуванням.

Не дивлячись на те, що існує низка певних наукових розробок з цієї тематики, все одно присутній пошук комунікативних стратегій у викладанні іноземної мови в технічному спрямуванні повною мірою не вирішена. Відсутній єдиний підхід до розуміння поняття «комунікативні стратегії» в плані його трактування у технічній сфері. Водночас значення цього поняття для навчання іноземної мови для спеціальних цілей не достатньо досліджене і чітко не сформульоване.

Відзначимо, що використання комунікативних стратегій під час навчання іноземних мов допоможе студентам у процесі професійної підготовки. Майбутні інженери можуть застосовувати свої навички усного мовлення за різних обставин та різних сфер спілкування. Серед них найбільш важливими є: усні коментарі в ході семінарів, курсів та лабораторних робіт, усних проектів, презентацій, участь у

студентських конференціях, усне представлення доповідей, практичних робіт, усних іспитів і колоквіумів, захистів дипломних робіт. Крім того, однією з найбільш важливих обставин, коли майбутні фахівці потребують демонстрації володіння навичками спілкування, є співбесіда під час прийому на роботу.

Деякі автори виділяють декілька важливих особливостей, пов'язаних з галуззю машинобудування:

1. Простота. Технічна мова в галузі машинобудування повинна бути, перш за все, простою, позбавленою стилістичних засобів, прикрас і вживання слів у переносному сенсі. Вона має забезпечувати чітку фактичну чи практичну інформацію. Але вона не повинна бути занадто сухою та застарілою.

2. Переконливість. Хороший технічний спікер повинен залучити аудиторію і переконати її. Він / вона повинен привести аргументи/контраргументи, забезпечені відповідними доказами для того, щоб підтримувати певну ідею або принцип.

3. Орієнтація на результат. Формування будь-якого комунікативного акту у сфері інженерії безпосередньо пов'язано з певним результатом. Для того, щоб виступ був успішним, потрібно брати до уваги аудиторію і комунікативну мету, щоб оцінити очікуваний результат. Результат залежить від конкретної ситуації мовного акту, наприклад:

- дотримання інструкцій;
- точний обмін інформацією (бесіда, обговорення);
- точна передача технічної інформації (звіт);
- підвищення службового становища в компанії (переговори);
- знаходження зручної роботи (співбесіда при прийомі на роботу);
- підтвердження професійної кваліфікації (матеріали конференції);
- підтвердження відповідної академічної підготовки (захист диплому).

4. Насиченість цифрами. Інженерна наука традиційно є сферою цифр. Спікер, який має намір справити хороше враження, щоб викликати довіру і відповідно до його/її цілей буде підтримувати свої ідеї, думки, описи процесів і т.д. відповідними цифрами.

5. Візуальна складність. Причина, через яку технічні комунікація називається «технічною» є не тільки її належність до сфери технічних наук. Здебільшого, специфічна технічна комунікація активно використовує різноманітний спектр візуальних засобів, таких як плакати, презентації, таблиці, діаграми, схеми [2,4].

Таким чином, з вищесказаного виходить, що існують різні методики вивчення іноземної мови та постають різні особливості галузевих спрямувань. Хоч перед нами і постають деякі труднощі перед вивченням мови не потрібно перед ними зупинятись. Ось декілька причин чому:

1. Підвищення ваших шансів на ринку праці – кваліфікований спеціаліст повинен знати хоча б англійську мову як мінімум на розмовному рівні – без цих знань ви просто не зможете навіть підтримати елементарну бесіду з іноземним клієнтом, не кажучи вже про читання спеціальної літератури або веденні переговорів.

2. Можливість дивитися фільми і слухати пісні в оригіналі – подумайте

тільки, скільки ви втрачаєте, дивлячись дубльовані фільми, читаючи книги в перекладі і не розуміючи про що співається у ваших улюблених піснях.

Але ж усього цього можна уникнути, якщо почати вивчати хоча б англійську мову – на даний момент вона набула найбільшого поширення у світі.

3. Тренування пам'яті – вправи для вивчення іноземної мови та запам'ятовування слів – кращий тренажер для пам'яті. Вивчайте нові слова, вірші на іноземних мовах, запам'ятовуйте вирази – це сприяє поліпшенню пам'яті.

4. Вивчення іноземних мов – це можливість подорожувати по світу, як цивілізована людина, кажучи мовою якщо не країни, в яку ви приїхали, то хоча б на мові міжнародного вживання.

5. Розширення вашого кола спілкування – у час, коли інтернет є майже в будь-якій точці світу, кордони національностей стрімко розмиваються: ми можемо спілкуватися з ким захочемо, якщо обидва знаємо одну мову.

Хоча б заради можливості вільно спілкуватися і підтримувати відносини з людьми з інших країн має сенс вивчати іноземні мови.

6. Нові можливості – ніколи не знаєш, які знання можуть знадобитися вам завтра, тому знання додаткової іноземної мови або навіть декількох, ніколи не завадять, особливо в бізнесі і кар'єрі.

Отже, вивчення іноземної мови – це допомога практично в будь-якій сфері вашої життєдіяльності, а особливо в професійній діяльності як у міжнародному, так і в міжетнічному спілкуванні.

Література

1. Комунікативні стратегії у викладанні англійської мови для майбутніх інженерів / Н. С. Шалова // [Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"](#). Серія : Філологія. Педагогіка. – 2014. – Вип. 4. – С. 129–136.
2. Тарнопольський О. Б. Експерієнційно-інтерактивне навчання іноземної мови у немовному ВНЗ: сутність підходу/О. Б. Тарнопольський // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки [збірник наукових праць]. – Харків: Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2010. – Вип. 17. – С. 125–133.
3. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти / О. Б. Тарнопольський. – К.: Фірма "ІНКОС", 2006. – 248 с.
4. Dannels D. P. Communication across the curriculum and in the disciplines/ D. P. Dannels. – Communication Education, 51 (3), 2002. – pp. 254–268.
5. Tilly S. Longitudinal Study of Australian Engineering Graduates/S. Tilly, J. P. Trevelyan. – American Society of Engineering Education Annual Conference, Pittsburgh, 2008 – pp. 1–15.
6. Vizental A. Metodica predarii limbii engleze. Strategies of Teaching and Testing English as a Foreign Language/A. Vizental. – Iasi: Polirom, 2007. – p. 208.
7. <http://osvita.ua/languages/article/5764/>

Кальян О.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ

Серед багатьох складних питань, які пов'язують з творенням наукового тексту, важливе місце займають проблеми перекладу. Не можна заперечувати того, що процес перекладу не є простою заміною одиниць однієї мови одиницями іншої мови. Навпаки, це складна справа, яка включає цілу низку операцій. Саме тому під час перекладу англomовного наукового матеріалу у студентів-нефілологів виникають різні труднощі.

Інтерес до проблеми перекладу наукових текстів з боку лінгвістів є традиційним. Відомі вчені Л. Бархударов, Є. Бреус, В. Комісаров, Я. Рецкер присвятили дослідженню наукового перекладу численні статті та монографії. Але проблема правильного, точного перекладу наукового тексту, зокрема біологічного, продовжує залишатися актуальною. Особливої уваги вимагають питання, пов'язані з перекладом терміної складової тексту, абревіатур та фразеологізмів.

Метою нашого дослідження є виокремлення проблемних аспектів у перекладі англomовних текстів з біології та визначення основних механізмів подолання таких труднощів.

Одним з найважливіших завдань, які стоять перед студентами біологічних спеціальностей на початковому етапі вивчення біології, є засвоєння фахової лексики. Потреба в навчанні студентів професійної термінології викликана тим, що саме термінологія є центральним елементом мови спеціальності, носієм основного предметного змісту. Активне володіння термінологічною лексикою полегшує процес навчання, формує вокабулярій майбутнього фахівця [1, с.126].

З точки зору теорії перекладу термін – однозначний, позбавлений синонімів, тому перекладається повним та абсолютним еквівалентом, наприклад: *echinosoccus* – ехінокок, *bacteria* – бактерія, *stomach* – шлунок, *cell* – клітина, *karyolysis* – розщеплення ядра та ін. Указані наукові поняття мають точні відповідники, які легко знайти в словниках, наприклад: *dynamic process* – динамічний процес, *physiology* – фізіологія [4, с.115].

Але переклад наукового поняття не завжди є простою заміною слова-терміна з іншої мови. Труднощі виникають під час перекладу термінів-омонімів. Омоніми (гр. *homos* — однаковий і *grapho* — пишу) — слова, що мають однакове звучання й написання, але зовсім різне значення. Наприклад, *can* (консервна банка) – *can* (модальне дієслово); *leader* (вожак зграї) – *leader* (головний пагін); *bank* (берег річки) – *bank* (запас крові); *soul* (душа) – *sole* (єдиний); *route* (маршрут) – *root* (корінь); *cell* (клітка) – *sell* (продавати); *isle* (острів) – *aisle* (прохід між рядами) [3, с.198].

Уникнути неправильного вибору варіанта перекладу у випадку омонімічності терміна допоможуть вузькоспеціалізовані знання перекладача, розуміння значення слова у контексті, що робить це слово однозначним.

Одним із найпростіших прийомів перекладу термінів є транскодування. Такий прийом передбачає побуквенну чи пофонемну передачу вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу, наприклад: *laser* – лазер, діод – *diode*, агар – *agar*, *chromosome* – хромосома, *alveolus* – альвеола, *lymph* – лімфа,

leukocyte – лейкоцит, parasite – паразит.

Наступний прийом – калькування – це спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфем або слів) лексичними відповідниками мови перекладу, наприклад: IQ (intelligence quotient) – коефіцієнт розумового розвитку, stage of development – стадія розвитку, intramuscularis – внутрішньом'язовий, self-cooling – самоохолодження.

Серед прийомів перекладу виділяють інтерпретацію термінів шляхом опису значення. Указаний прийом застосовують під час перекладу авторських термінів-неологізмів. Такі лексичні інновації подають зазвичай в лапках, наприклад: Today we are all members of many global “non-place” communities – Сьогодні ми всі є членами багатьох глобальних спільнот, що не прив'язані до якоїсь певної території [5, с. 120].

Для перекладу наукових понять використовують прийом експлікації. Експлікація – це вид лексико-семантичної трансформації, коли одиниці мови-оригіналу замінюють таким словосполученням, яке надає більш повне пояснення наукового поняття. Наприклад: conservationist – прихильник охорони навколишнього середовища; lung capacity – життєва ємність легень; abyssal depth – найбільш глибока частина моря; abaxial – розташований на нижній поверхні листка, absorption circuit – швидкість засвоєння речовини [6, с.121].

Таким чином, терміни, формуючи основу наукових знань, вимагають точного, однозначного перекладу за допомогою прийомів транскодування, калькування, опису значення та експлікації. Правильність інтерпретації вузькоспеціалізованої лексики обумовлюється точністю розуміння контексту перекладачем.

Наукові поняття тісно пов'язані з використанням аббревіатур, які часто застосовують з метою уникнення повторів та економії часу в процесі говоріння або письма. Однак така економія ефективна лише за умови повного розуміння співрозмовниками значення аббревіатури.

Загалом не викликає труднощів робота з широковживаними аббревіатурами, значення яких є однозначним. Наприклад, аббревіатура АТФ – «аденозинтрифосфорна кислота» (універсальний акумулятор і переносник енергії в живих організмах) має англійську форму [ATP](#) – «adenosine triphosphoric acid»; АЗКЦ – «антитілозалежна клітинна цитотоксичність» перекладають за допомогою аналогічної англійської аббревіатури ABCIL – «[antibody-dependent](#) cell-induced lysis»; АДГ – «антидіуретичний гормон» відповідає англійському ADH – «antidiuretic hormone».

Труднощі під час перекладу аббревіатур виникають, коли скорочення офіційно існує лише в англійській мові, а в українських номенклатурних джерелах його немає. Наприклад, «кісткові морфогенетичні білки» в перекладі на англійську – «bone morphogenetic proteins» (BMPs) [7].

Отже, скорочення як засіб економії часу й місця у науковому дискурсі використовують дуже часто. Усталені (однозначні) аббревіатури мають пояснення у спеціальній довідковій літературі. Аббревіатури наукових понять, що не мають аналогів в українській мові, вимагають додаткових вузькоспеціалізованих знань та вміння точно підібрати переклад

Неточності перекладу наукового тексту часто пов'язують із фразеологізмами. Автентичний переклад таких стійких поєднань слів викликає

значні труднощі, оскільки їм притаманне розмовне забарвлення, афористичність, образність, лаконізм. Правильна інтерпретація фразеологізму вимагає точної передачі змісту, відображення образності, пошуку аналогічного виразу в українській мові. Недарма головним завданням теоретичних досліджень у царині перекладу є формулювання чітких принципів перекладу фразеологізмів, ідіом, фразеологічних сполучень, враховуючи їх походження [2, с.138-139].

Для досягнення максимальної точності під час перекладу фразеологізмів з англійської на українську мову застосовують такі прийоми перекладу:

– еквівалентний – підбір наявного в українській мові фразеологічного звороту, що збігається за змістом та образною основою, наприклад: *as cold as ice* – холодний як лід, *the salt of the earth* – сіль землі;

– аналоговий – добір ідентичної фразеологічної одиниці, яка має схоже значення, але різне оформлення, наприклад: *a drop in the bucket* – крапля в морі, *it is raining cats and dogs* – лє як з відра, *a fly in the ointment* – ложка дьогтю в бочці меду, *the last straw* – остання крапля;

– описовий – використання описового пояснення англійської ідіоми, що не має еквівалентів в українській мові, наприклад: *to rob Peter to pay Paul* – віддати одні борги зробивши нові, *to burn the candle on both ends* – працювати з раннього ранку і до пізнього вечора;

– антонімічний – передача негативного значення ідіоми за допомогою стверджувальної конструкції або навпаки, наприклад: *to keep one's head* – не втрачати голови, *to keep one's head above water* – не впасти в борги, *to keep one's pecker up* – не падати духом;

– комбінований – відтворення калькованого перекладу з описовим поясненням та добір українського аналогу для порівняння, наприклад: *carry coals to Newcastle* – возити вугілля в Ньюкасл, тобто возити туди, де цього і так достатньо (пор. їхати в Тулу зі своїм самоваром) [8].

Отже, труднощі та специфічність прийомів перекладу фразеологізмів свідчать про особливу відповідальність, необхідність компетенції перекладачів. Знання цих особливостей, без сумніву, підвищує ефективність роботи з науковими текстами і дає змогу поглибити знання про культуру та традиції інших народів.

Таким чином, у результаті проведеного аналізу виокремлено проблемні аспекти перекладу наукових текстів з біології, що пов'язані з перекладом термінів, абревіатур, фразеологізмів. Неточне або некоректне роз'яснення того чи іншого наукового поняття може заважати ефективному засвоєнню фахової лексики студентів-нефілологів. Для подолання труднощів перекладу та підвищення ефективності роботи з фаховими текстами слід удосконалювати вивчення мови в оригіналі, формувати розуміння та вміння відчувати логіку мовлення, вміло використовувати основні прийоми перекладу.

Література

1. Барановська Л. В. Навчання студентів професійного спілкування / Л. В. Барановська. – Біла церква : Білоцерковськ. держ. ун-т, 2002. – 256 с.
2. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб. [для ин-тов и фак. иностр. яз.] / В. Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1990. – 253 с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2001. – 368 с.

4. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка : уч. пос. [для ин-тов и фак. иностр. яз. – 3-е изд., стереотип.] / А. В. Кунин. – Дубна : Феникс, 2005. – 488 с.
5. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. / Я. И. Рецкер – Москва : Междунар. отношения, 1974. – 216 с.
6. Янко Н. А. Перевод английских сложных слов-неологизмов [Текст] / Н. А. Янко // Теория и практика перевода. – Киев, 1987. – 318 с.
7. Акопян Л. Г. Англо – русский словарь биологических терминов к методическим указаниям. «Биология в XXI веке» / Л.Г. Акопян, С.Н. Гореликова. – Оренбург : ГОУ ОГУ, 2009. – 63с.
8. Гречина Л. Проблеми перекладу фразеологічних одиниць (на матеріалі німецької, української, латинської, російської мов) [Електронний ресурс] / Лідія Гречина // Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/38229/16-Grechina.pdf?sequence=1>

Литвиненко Д.

Науковий керівник – Березова Л. В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ЗАСІБ СПІЛКУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ТА МІЖКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Практичне значення іноземної мови в професійній діяльності відіграє важливу роль. Тому що вивчення іноземної мови було і є обов'язковим у вищих навчальних закладах. Зусилля викладачів були спрямовані на те, щоб студенти опанували розмовні фрази та основні граматичні явища, уміли читати та перекладати. На сьогоднішній день вимоги до володіння іноземною мовою суттєво змінилися, як і змінилася вся освіта в цілому. Особлива увага приділяється іноземній мові професійного спрямування, бо саме вона надає змогу реалізувати всі сторони професійної діяльності, а саме: участь у міжнародних проектах, налагодження зарубіжних контактів, обмін інформацією та досвідом, проведення презентацій, знаходження потрібної інформації в інтернеті або будь-яких інших іншомовних джерелах. Якісна мовна підготовка студентів неможлива без використання сучасних освітніх технологій. Сучасні технології передбачають застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, роботу з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов, дистанційні технології, створення презентацій, використання інтернет-ресурсів. Отже, дуже важливо ретельно підібрати навчальний матеріал, який би давав та доповнював знання студентів з професійних дисциплін. Важливою стороною вивчення іноземної мови професійного спрямування є розширення лексичного запасу. Як правило, в методиці викладання найбільшу увагу звертають на способи формування лексичних навичок. Адже саме лексичний запас є однією з найважливіших складових знання іноземної мови. Використання електронних навчальних курсів надає усі можливості для якісного опанування предметом. З використанням сучасних технологій можливе вивчення та поглиблення знань у будь-який час і будь-якому місці. Наразі з кожним роком все більше набирає популярності різноманітні додатки до смартфонів, планшетів, комп'ютерів. За

допомогою цих додатків людина може вдосконалити свої базові знання в будь-який час. Особливо зручно є те, що в мережі багато матеріалу, додатків, словників і т.д. для смартфонів і планшетів. Саме ці девайси ми використовуємо в повсякденному житті. Ще однією важливою стороною для вивчення іноземної мови є надання особливої уваги саме розмовній мові. На мою думку, більшість часу має приділятися саме розмовній мові, спілкування з носіями мови, проведення семінарів, створення професійних гуртків з викладанням іноземною мовою, проведення тижнів мови. Невід'ємною складовою вивчення іноземної мови професійного спрямування є самостійна робота студентів. Самостійна робота може вважатися ефективною, коли студенти зацікавлені в її виконанні. Від рівня організації самостійної роботи залежить її успішність. Вдалим рішенням проблем, пов'язаних з засвоєнням фахової лексики та організацією самостійної роботи студентів є розробка дистанційного словника-тренажера. У процесі вивчення будь-якого терміну студент спочатку його повинен сприйняти, зрозуміти, а потім запам'ятати. Щоб скласти гідну конкуренцію на ринку праці, майбутні фахівці повинні володіти певними вміннями. Тому перш за все має бути бажання до вивчення мови, прагнення до оволодіння новим навичкам.

Знання іноземних мов – це ключ до успіху в сучасному світі, де спілкування іноземними мовами та обробка інформації набуває все більшого значення. Сьогодні володіння іноземною мовою – життєва необхідність. Бо в наш час спілкування є невід'ємною складовою. Особливо якщо це спілкування з людьми з різних країн світу. Завдяки такому спілкуванню ми відкриваємо для себе багато нового, дізнаємося цікаві факти, культуру інших народів. Тому для цього необхідно вчити іноземну мову. Ми чітко бачимо, що у наш час з'являється все більше і більше охочих знати іноземні мови. Вони розуміють важливість їх вивчення. Вивчення будь-якої іноземної мови розкриває перед нами нові можливості. Володіючи іноземною мовою, людина автоматично переходить на вищий соціальний ступінь, оскільки стає конкурентоспроможним претендентом на високооплачувану посаду. Адже, як відомо, престижні організації, зазвичай, або самі є представниками іноземних фірм, або ведуть з ними активну партнерську діяльність. А там без знання іноземної мови не обійтися! Іноземні мови покращують якість нашого життя у всіх її сферах. Так, наприклад, англійська мова – це офіційна мова міжнародного бізнесу та торгівлі, інтернету і техніки, науки і мистецтв. 80 % ділового мовного простору займає саме вона. Кожен з нас все частіше стикається з нею у спілкуванні з партнерами по роботі і на відпочинку. Англійська мова використовується при заповненні анкет, складання резюме, у діловому та приватному листуванні. На даний момент англійська мова є міжнародною мовою. Англійська мова набула значення міжнародної в останні 100 років. Раніше вона була провінційною мовою і нею володіло всього близько 6 мільйонів осіб. На сьогоднішній день близько 300 мільйонів осіб у світі вільно володіють англійською мовою. Зараз же англійську мову починають вчити дітей з дитячого садка, адже в ранньому віці краще запам'ятовується такий об'єм інформації. Її можна вивчати в будь-якому віці, головне щоб було бажання. Якщо людина захоче щось зробити, то вона обов'язково це зробить.

З кінця ХХ століття засобом міжетнічного спілкування в усьому світі стала

англійська мова, безсумнівно, через лідируючого положення у світі англомовної наддержави – США. В усьому світі вона є поширеною мовою. Міжетнічне спілкування в нашому житті дає нам нові знайомства, вивчення нового, пізнання світу, спілкування з різними людьми. Спілкуючись з людьми з різних країн ми дізнаємося багато нового про їх культуру, звичаї, традиції. Але для спілкування з іноземними громадянами потрібно знати іноземну мову. Більш того таке спілкування дає змогу не тільки дізнатись щось нове для себе, а й вдосконалити свої знання з мови. Тому міжетнічне спілкування розширює наші знання, вдосконалює навички з вивчення мови. Міжетнічне спілкування – один з найважливіших способів функціонування духовної культури, культури людських відносин сучасного світу. Культура міжнаціонального спілкування пронизує всі основні види культури – політичну, правову, моральну та інші. Всі елементи культури міжнаціонального спілкування тісно пов'язані і певним чином взаємодіють з кожним видом культури, його елементами.

Машевський Д.

Науковий керівник – к.псих.н. Цимбал С.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Розширення зв'язків України з іноземними державами в різних сферах громадсько-політичного та економічного життя зумовлює встановлення та зміцнення контактів між вітчизняними та зарубіжними спеціалістами, під час яких відбувається інтенсивний обмін професійно-значущою інформацією. У світлі Болонської конвенції формування професійної іншомовної компетентності є основним завданням навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах освіти. Таким чином, у центрі уваги знаходиться особистість того, хто навчається, і пріоритетною задачею стає розвиток активності самого студента. Збільшення ролі самостійності навчання стало основним фактором розвитку такої іновіаційної технології навчання як автономія [1].

Постановка проблеми. Але мало просто знати іноземну мову. Дуже важливо правильно нею користуватися. Свій стиль притаманний різним галузям науки і техніки. Істотна частина термінів і понять несе культурно-історичне навантаження і тому не має аналогів в українській мові. Переклад за допомогою словників не розкриває повно значущості понять, а частіше, швидше за все, призводить до неправильного розуміння суті справи.

Вивчення іноземної мови має служити практичним комунікативним цілям – адекватному спілкуванню на мові, що вивчається з носіями цієї мови та культури. Тут крім знання лексичного і граматичного ладу мови, необхідно вирішувати проблему зняття психологічних і культурологічних бар'єрів і шоків, які виникають у процесі входження в нову лінгвокультурну спільність .

Тому ми вважаємо важливим і необхідним під час вивчення іноземної мови приділяти велику увагу культурі, а також заохочувати і стимулювати студентів до

застосування досліджуваної ними мови на практиці. Без постійного практичного тренінгу студенти ніколи не зможуть застосувати свої знання іноземної мови в житті.

Однією з проблем є також недостатня кількість годин, закладених у навчальному плані на вивчення іноземних мов. Уже давно в інших країнах світу вивченню іноземних мов надається важливе значення. У зв'язку з глобалізацією володіння іноземними мовами стає необхідним абсолютно у всіх галузях життя і професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним із порівняно нових методів групового автономного навчання виступає тандем-метод вивчення іноземної мови (tandem language learning). Цей метод ще не є дуже поширеним в Україні сьогодні. Перші публікації з тандемного навчання з'явилися на початку 1980-х і пов'язані з іменами Дж. Вольфа (J. Wolff) та Г. Браммертса (H. Brammerts). Перший тандем проект було організовано у 1992 р. між студентами Рур – університету міста Бохум і студентами університету Род-Айленду засобом Інтернет спілкування з метою розповсюдження ідеї тандемного навчання та встановлювання його фундаментальних принципів. Найважливішими принципами тандем-методу є обопільність та автономність. Тобто кожен з партнерів є зацікавленим у спілкуванні один з одним. Одним із досить поширених видів роботи при автономному навчанні виступає метод проектів. Проекти з іноземних мов, які доцільно застосовувати під час навчання в немовних вишах, розподіляються на: 1) мовні (лінгвістичні) проекти, які включають:

- а) навчальні;
- б) лінгвістичні;
- в) творчі;

2) культурологічні проекти, які припускають розвиток мовних і мовленнєвих умінь і навичок на більш просунутому рівні володіння мовою за допомогою організації міжкультурного спілкування з метою ознайомлення з культурою, історією, політикою, мистецтвом, літературою, традиціями і побутом народів і т. ін.;

3) ігрові проекти, які можуть підрозділятися на:

1) уявні подорожі, які можуть переслідувати різноманітні цілі (навчання мовним структурам, кліше, специфічним термінам, діалоговим висловам, описам, міркуванням, умінням і навичкам з інших галузей знань);

2) імітаційно-ділові, що моделюють професійні, комунікативні ситуації, які максимально наближають ігрову ситуацію до реальної;

3) драматизовані, націлені на вивчення літературних творів в ігрових ситуаціях, де в ролі персонажів або авторів цих творів виступають студенти;

4) імітаційно-соціальні, де студенти виконують різні соціальні ролі (політичних лідерів, економістів, журналістів тощо) [2].

Застосовуючи отримані знання і навички розмови іноземною мовою, студенти отримують можливість не тільки познайомитися ближче з культурою іншої країни, але і під час поїздок туди познайомити інші народи з культурною спадщиною нашої держави. Необхідність соціокультурного розвитку студентів

продиктована швидкими змінами нашого життя в політиці і економіці, а також вимогами до людини XXI століття. Важливо виховання терпимості до людей інших національностей і віросповідання, миролюбності, усвідомлення місця своєї країни у світовому процесі розвитку і місця окремої особистості в цьому процесі.

Так, подальшого вивчення потребують такі питання, як форми роботи, що об'єднали б викладача і студентів в один творчий колектив, підвищили роль самостійної діяльності студентів у всьому процесі навчальної роботи, використання Інтернет-технологій у системі автономного вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови студентами немовних спеціальностей, а саме: дистанційного навчання, Інтернет-пошуку, комп'ютерних технологій.

Література

1. Петровська Ю. В. Проблема автономного навчання іноземної мови у вищих технічних навчальних закладах / Ю. В. Петровська // Міжнародний форум «Мовна освіта: шлях до євроінтеграції»: Тези доповідей / За ред. С. Ю. Ніколаєвої, К. І. Онищенко. – К. : Ленвіт, 2005. – С. 38–39.
2. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: продвинутый курс / Е. Н. Соловова. – М. : АСТ : Астрель, 2008. – 272 с.

Місяк Н.В., Москаль А.

Херсонський державний університет

ПРОБЛЕМИ ОРФОГРАФІЇ СУЧАСНИХ ЗАПОЗИЧЕНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Будучи відкритою системою, термінологія взагалі та економічна зокрема є відображенням міжнародного стану науки й техніки, що особливо прозоро виявляється в аналізі іншомовних запозичень – термінів. Функціонування останніх в українській науковій мові – закономірне явище як в екстра-, так і в інтралінгвальному аспектах, що пояснюється дослідниками проблеми запозичення різними чинниками. Так, на думку мовознавців (М. Брейгер, К. Демченко, Л. Крисін, С. Рижикова, П. Селігей, С. Стецюк, О. Стишов та ін.), які переймаються питаннями функціонування англійських економічних термінів, причинами глобального використання їх саме в економічній сфері є те, що:

- реформування ринкових відносин в Україні, організація нових виробничих, комерційних і маркетингових структур і їхній вихід на зовнішній ринок зумовлюють активне оперування новими, більш сучасними категоріями й термінами, що притаманні економіці вільного підприємництва;

- теорія сучасної ринкової економіки базується на класичній англійській економічній теорії XVII-XIX ст., що розвивалася американськими економістами XX ст. Отже, основу цієї терміносистеми становить англійська версія;

- найбільшу кількість учених – лауреатів Нобелівської премії в галузі економіки (≈72 %) становлять американські науковці; за ними, на другому місці, – учені-вихідці з Англії. Цілком зрозуміло, що в дослідженнях класичної теорії ринкової економіки українські вчені послуговуються англійською науковою лексикою;

- наявна база даних Інтернет уможливило вільний доступ до інформації щодо наукових досягнень учених усього світу, дає змогу здійснювати спільні наукові проекти тощо.

Саме останнє, на нашу думку, на початку ХХ століття спричинило значно активне вживання слів англійського походження – як доцільного, так і надмірного, часом некритичного. Засвоєння багатьох термінів відбувається через Інтернет, усне мовлення або через найсучасніші наукові статті. Надзвичайна стрімкість цього процесу, унаслідок чого новітні запозичення фіксуються лексикографічно із значним відставанням порівняно з їх фактичним входженням до загального чи наукового мовлення (цьому сприяють засоби масової інформації, реклама тощо), призводить до вживання іншомовних слів термінологічного характеру в їх некодифікованому вигляді. Так, за результатами дослідження Н.О. Попової, на 2003 рік близько 400 англо-американізмів не зафіксовані словниками [6]. Припускаємо, що за останні роки кількість таких іншомовних слів не зменшилася.

Актуальність. Науковці зазначають, що розгалужена система фінансово-економічних термінів у значній мірі представлена англомовними запозиченнями. Як підкреслює Д. Лотте, розв'язання проблеми освоєння англомовних фінансово-економічних термінів у системі української мови – доволі складне завдання: варто мати на увазі, що кожне стихійне запозичення в уже сформовану систему понять і термінів є втручанням, наслідки якого важко передбачити [4]. Саме тому, за словами С. Стецюк, надзвичайно важливим є «проведення комплексного дослідження для виявлення й характеристики основних ознак фонетичної (заміна англійських голосних і приголосних фонем близькими за звучанням; **особливості орфографування англізмів** (виділено нами – А.М.), граматичної і лексико-семантичної адаптації англомовних термінів, які входять до української фінансово-економічної термінології» [8].

Доречно зауважити, що дослідження проблеми термінологічних запозичень заслуговує на увагу не лише мовознавців, а й економістів: вітчизняна економічна наука все активніше входить до світової економічної спільноти, поглиблює зв'язки з колегами інших країн, вивчає їх досвід. І якщо для перших у дослідженнях важливим є теоретичний та теоретико-практичний аспекти (теоретичними аспектами термінознавства, походженням та особливістю функціонування самих термінів займалися такі вчені, як А.С. Дьяков, І. М. Кочан, Т.І. Панько, В.М. Лейчик, Л.О. Симоненко, Г.В. Чорновол та ін.), то для других цінним у наукових наробках є конкретні рекомендації щодо вимови, правопису, граматичного, стилістичного функціонування іншомовного терміна, його семантичної адекватності термінологічному етимону.

Саме тому актуальним питанням, яке потребує невідкладного розв'язання, є студіювання та вироблення практичних рекомендацій щодо адаптування запозичених термінів до системи української мови. Як відомо, освоєння іншомовних слів відбувається одночасно кількома шляхами й охоплює фонетико-графічну, морфологічну і семантичну сторону слова.

Метою нашої наукової розвідки є визначення проблемних місць у фонетико-графічному оформленні окремих груп англомовних термінів.

Сьогодні однією з актуальних правописних проблем термінів іншомовного походження є правильне передавання їх на письмі засобами рідної мови. Певні принципи такого передавання вже закладено в «Українському правописі», однак вони не врегульовують усіх конкретних моментів. Різні аспекти цієї проблеми порушували І. Р. Вихованець, Б. М. Ажнюк, О. Кочерга, М. П. Кочерган, А. Г. Гудманян, Н. П. Плющ, О. Д. Пономарів, Г. П. Півторак, В. В. Німчук та інші.

Серед нез'ясованих графічних та орфографічних писань варто звернути увагу на непослідовність передачі українською мовою англійської *L*. На підставі теоретичних засад українського правопису зазначаємо особливості орфографічного освоєння слів іншомовного походження: *L* передають твердим чи м'яким *л*: а) *Л* твердий (*л, ла, ле, ло, лу*), напр., *гудвіл, флайледи, лонг, термін, лумп*; б) *Л* м'який (*ль, ля, лю, лі*): *макдональдс, миля, маклюра, лізинг* тощо залежно від того, **як звучачне слово** іншомовного походження.

Знак м'якшення (*ь*) в іншомовних словах пишуть після *д, т, з, с, л, н*: а) перед *я, ю*: *баньян, ньюс-мейкер*; б) відповідно до вимови після *л* перед літерами на позначення приголосного: *фільм, сетльмент, фальсифікація*; в) відповідно **до вимови в кінці слів**: *бредель, бристоль, віндзейль* (виділено нами – *А.М.*).

Наявність сформульованих таким чином орфографічних правил не знімає неоднозначності в читанні їх і дотриманні як в усному мовленні, так і на письмі: залишаються нез'ясованими питання «звучачності» слова та «авторства» вимови в кінці слова. Саме тому на сьогодні в сучасній українській мові словники різного типу пропонують різні графічно-орфографічні варіанти написання (відповідно, й вимови) англійських термінів, що мають однакове джерело походження, однакові фонетичні умови. Так, англійське *bill-broker* транслітерується в проаналізованих нами словниках як *біл-брокер, біль-брокер*, в Економічній енциклопедії – навіть *білль-брокер*, проти того, що загальновідомим є положення англійської фонетики про тверде *L*. Безумовно, ми припускаємо, що з часом цей термін адаптується фонетичною системою української мови, проте прикро, що словники, які начебто повинні фіксувати кодифікований варіант слова, сприяють розхитуванню графіко-орфографічних норм.

На підставі аналізу доступних нам словників (друкованих та електронних) – двомовних, орфографічних, словників іншомовних слів, *Dictionary of Contemporary English. New edition* та ін. – дозволимо собі стверджувати про нерозробленість в українському правописі слів іншомовного походження питання про написання разом, окремо, з дефісом запозичень, які мають в англійській мові різне оформлення: англ. *account manager* / укр. *акаунт-менеджер*; англ. *businessman* / укр. *бізнесмен*; англ. *business woman* / *businesswoman* (за різними словниками) / укр. *жінка-бізнесмен, бізнес-вумен*; англ. *show business* / укр. *шоу-бізнес*; англ. *showman* / укр. *шоумен* та ін.

Написання складних іменників – одна з напружених позицій сучасної орфографії. В англійській мові переважає традиція в написанні таких слів (*business plan, bill-broker, account manager, billboard, business class ma in.*). У російській орфографії (див. Розенталь Д.Э., Джанджакова Е.В., Кабанова Н.П. Справочник по правописанию, произношению, литературному редактированию. – М.: ЧеРо, 1999) у

разі коливання між дефісним написанням і написанням разом слів іншомовного походження перевага надається другому варіанту, якщо в мові-реципієнті не функціонують окремо складники з притаманним їм значенням: (рос.) *блицкриг* – *блицкриг*, *ватер-поло* – *ватерполо*, *гумми-арабик* – *гуммиарабик*. За «Українським правописом», складні іменники, що мають другу відмінювану частину, пишуться з дефісом, якщо перше слово підкреслює певну прикмету чи особливість предмета, явища, названого другим компонентом: *блок-система*, *крекінг-процес*. Наявність в українській термінології значної кількості запозичених термінів, що мають складну структуру, вимагає, на нашу думку, термінової роботи щодо уніфікації та кодифікації їх орфографії.

Аналіз сучасного стану англомовних термінів у фінансово-економічній системі показує, що певні регуляції не зможуть зупинити процес їхнього входження до термінологічного словника сучасної української мови. А це означає, що освоєння таких термінів, у тому числі графіко-орфографічне, набуває особливого значення. Проблема *функціонування* в мові іншомовних запозичень може бути вирішена, на думку А. Клименко, у рамках теорії мовної синергетики, «яка пояснює мовну систему як таку, що здатна до саморегулювання та самоорганізації»[2]. Щодо нормалізації правопису англомовних запозичень – термінологічного або загальноповживаного характеру, то вважаємо, що результативність нормалізаторської діяльності можлива за умови врахування внутрішніх мовних закономірностей. Така діяльність по відношенню до запозичених термінів є нагальною, адже питання вдосконалення наукового мовлення залишається актуальним. Некоректне калькування без урахування фонетичної системи англійської та української мов або «авторський» орфографічний запис чи переклад терміна, ужиті перекладачем чи науковцем, лягають в основу наступних наукових праць та розробок, не сприяють чистоті наукового мовлення.

Література

1. Бодик О. П. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія: навч. посіб. / О. П. Бодик, Т. М. Рудакова. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 414 с.
2. Клименко А. С. Социолингвистический аспект англо-американских заимствований в современном французском языке новейшего периода: к вопросу о нормализации англицизмов: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 – русский язык / А.С. Клименко. – К., 1995. – 24 с.
3. Кочерга О. Правопис чужомовного походження / О. Кочерга // Критика. – 2002. – № 3. – С. 6–9.
4. Лотте Д. С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов / Д. С. Лотте. – М.: Наука, 1982. – 149 с.
5. Панько Т. І. Українське термінознавство / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Л.: Світ, 1994. – 216 с.
6. Попова Н. О. Структурно-семантичні особливості новітніх лексичних запозичень з англійської в українську мову (90-і рр. XX ст. – початок XXI ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 – українська мова / Н. О. Попова; Запорізький державний ун-т. – Запоріжжя, 2005. – 19 с.

7. Попова Н. О. Лексико-семантичні особливості англомовних запозичень сучасного періоду (тематична група «Економіка, банківська справа й фінанси») / Н. О. Попова // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. – № 707. Філологія. – Вип. 46. –Х., 2005. – С. 89–93.

8. Стецюк С. Англомовні запозичення в українській фінансово-економічній термінології / Світлана Стецюк // Проблеми української термінології : міжнар. наук. конф., 27–29 вересня 2012 р. : зб. наук. пр. – Л., 2012. – С. 52–54.

Mishyna I.

Scientific advisor – Ph.D. Shostak O.

National Aviation University

DIFFERENT APPROACHES TO FOREIGN LANGUAGE TEACHING FOR THE STUDENTS OF THE FIELD OF ENGINEERING

In the context of Ukraine's transition to the new economic and political realities our country's desire to integrate into the European community and to become its full member, the problem of increasing the level of foreign language graduates of the higher technical school becomes especially relevant. The obvious fact is that the modern specialist in the twenty-first century, in addition to possession of a deep professional and general scientific knowledge, must also have a sufficiently high level of culture in general, and the culture of communication with experts from other countries, in particular.

The foreign language of future professionals should become not only a tool for knowledge creation, but first of all, a means of communication, an indicator of professional and communicative competence. This requires not only a revision of approaches to learning a foreign language, but also an upgrade of different training programs aiming at meeting the educational needs of future specialists [1].

The future of the modern specialists is hard to imagine without mature skills of professionally focused reading. Academic and technical texts differ from popular science and journalistic by language and structure. They are missing the plot and the emotional coloring, but there is a large number of terms. During reading these texts it is difficult for student to use his receptions contextual guessing, since the text is built around facts, theories, principles, processes, or other fairly abstract concepts that are in their native language require considerable intellectual work on the part of the learner. Reading authentic professionally oriented text assumes that student has an ability to extract from the proposed material necessary professional information, in order to further use it in their work.

Teachers of foreign languages departments can select texts for reading to younger students and for development of exercises to the texts basing on the principles of cognitive-communicative approach in foreign language teaching. Known in the United States and Canada under the name CALLA (Cognitive Academic Language Learning Approach), this technique is the basic principle considering meaningful mastery of skills and abilities of different kinds of language activity. Practical training takes place with considering peculiarities of cognitive activity of students that is directly related to gaining, organization and use of knowledge in the process of teaching English [2].

Formation of cognitive strategies is happening before student get to read the text, on the stage of working with the text and during the work on text after reading. On the first stage there is a formation of informative bases involving background knowledge of the students on the topic by asking questions that can help in the process of understanding. Work on the text suggests contextualization of communicative text fragments at the level of proposals (selective translation of communicative fragments with new special vocabulary, a choice of correct / incorrect statements, text-based exercises like “Complete the multiple choice type”, “Give the synonym (antonym)”, as well as interviews, etc.). The final stage of work on text involves the transformation of text in various ways with a view to making the new text information in an informative basis for the student (dialogues, paraphrases, summaries, reviews, etc.). Creation by students new texts on the basis of copyright enriches the conceptual system of the trainees. Only in this case, the reading turns out the learning objectives in the way of learning [3].

If the communicative method of learning allows to learn a foreign language at the level sufficient to adapt in the foreign country, to learn the language in a society of foreigners, the cognitive approach gives students a tool for learning, turning foreign language into the same way of knowing the world as well as their native language.

In addition to cognitive and communicative approaches in the theory and practice of teaching foreign languages there are other approaches, that offer their principles for the development of teaching methods. So in language policy and in the field of foreign languages, in recent years, rooted individually oriented approach to learning, which involves considering individual characteristics of each student. One of the basic principles of this approach lies in the fact that the focus of the training is to be a student, not the teacher, the idea of knowledge. rather than teaching. The principles of individual-oriented approach to training stimulate teachers abroad and in our country to look for ways to implement it.

For high school, including the technical, the most interesting in our opinion is the so-called method of projects, which was developed in the frames of humanistic learning foreign languages. The basic principle of projects methodology is transferring the emphasis from various types of exercises to the active conversational activity of students, which requires possession of language skills. Implementation of this method allows teachers to turn practical foreign language classes into discussion or research club, which is solving interesting problems with practical significance.

In the context of individual-oriented approach to learning foreign languages in the terms of global computerization of the educational process it is impossible not to consider the methodology of Internet education, which allows to receive any information, to search for articles, abstracts, and various English magazines. The specificity of this technique lies in the fact that all discussions are be conducted in English, and so we can talk about the creation of language environment and conditions for the formation that is needed to use foreign language as mean of real communication in terms of intercultural interaction [4].

Within the frames of individually-oriented approach to learning foreign languages there is also autonomous learning techniques that are widely used in Western universities. Using these methods of teaching allows students to take control of their educational activity on mastering foreign languages because student can decide what and how he

wants to study and takes responsibility for decisions and their implementation. However, in our opinion, this method is still insufficiently developed and requires further study by experts in the field of teaching foreign languages in higher technical school.

References

1. T. D. Alekseyeva «Problems of theory and method of language training in higher education», Modular teaching foreign language in terms of multilevel system of higher education. Herald of the Russian State University. 2009. Vol. 2. p. 69–74
2. D. L. Matukhin «Professionally-oriented foreign language teaching students of non-linguistic specialties».
3. P. I. Obrascov, O. Y. Ivanova «Professionally-oriented foreign language teaching in non-linguistic universities» Orel: – 2005. p.114
4. E. A. Ananyeva «A modern approach to teaching a foreign language» p.12
5. O. A. Muzychuk «Problems and prospects of studying foreign languages in the modern higher school» // Modern high technologies. – 2006. № 2 – p. 55–56

Naidionov M.

*Scientific advisor – Ph.D. Beschasnyi S.P.
Kherson State University*

THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE IN PREPARATION OF THE FUTURE EXPERTS OF NON-LINGUISTIC SPECIALTIES

Modern living conditions, new demands for the future specialist, new ways of employment require new approaches to training of future specialists. Knowledge of a foreign language becomes a necessary personal skill. The technological revolution which resulted in the information explosion led the involvement of a growing number of specialists in the direct implementation of international scientific-technical relations and expansion of cultural and business contacts. The normal functioning of international informational system is impossible without actually speaking specialists of foreign languages, who are able to extract information from foreign sources quickly and without interpreters and also translate it in their native language and use in scientific work [5].

Today the world scientific societies are reluctant to cooperate and invest in countries that have developed linguistic environment. Communication with other countries creates opportunities to accelerate scientific and economic development. For example, dirty manufacturing multinationals companies are usually placed in those states where they can not find workers, because of a bad knowing of foreign languages. Knowledge of English is required for staff to create quality software, develop biotechnology etc.

However, the integration of Ukrainian education in the world educational space requires an increase of the modern expert competitiveness on the labor-market.

It should be noted that competitiveness can only be achieved after overcoming communication barriers, which are, in particular, foreign languages. So the foreign language professional qualification is regarded as the most important quality of a specialist.

That's why the role of the English language especially increases in non-linguistic high schools. The professional-oriented approach of foreign language study among the

students of non-linguistic specialties is especially important. The approach provides the formation of students' ability of foreign language communication in specific professional, business and scientific spheres and situations, taking into account the peculiarities of professional thinking [4].

Everyone knows that the dissemination of foreign languages study is one of the most important conditions of human progress. Knowing of foreign languages is necessary for professional communication. Study of foreign language in non-linguistic higher education is considered to be an obligatory component of professional training for students. The modern conception of language education in non-linguistic University implies the creation of a specialist training system, which allows to adapt students for dynamically changing conditions of professional activity, i.e. it is focused on professionally-oriented learning of a foreign language [1].

Availability of linguistic knowledge enables the school graduate to be aware of everything new that is published in his professional field, equips him with achievements of world science and promotes the use of them in practice. The development of international relations, the interpenetration of cultures, and scientific and technical cooperation dictate the need to address the problem of formation of communicative skills to the learners. Only specialists who are attached to foreign cultures are able to carry out the intercultural and scientific exchange and professional interaction at present stage [2].

The formation of communicative competence occurs by means of the study of foreign languages and acquaintance with the national peculiarities, history and social behaviour, adopted in the countries of the studied language, as well as the nature of intercultural conflicts and ways of resolving them.

The role of foreign languages as means of international communication will increase in future and become the primary means of communication. The leading areas of communication in professional activity of graduates are: using of special technical terms in speech; office management and business correspondence; preparation and translation of technical documentation, describing the operation and maintenance of various devices; business vocabulary and conversation on general topics; composing faxes and telexes; participation in seminars, conferences and presentations [3].

The primary task of higher education today, set by the rapidly developing market relations of the economy, is a training of a competitive specialist, skilled in system analysis and navigation in rapid flow of scientific and technical information. The competitiveness of modern specialist is determined not only by his high qualification in the professional field, but also a readiness to solve professional problems in conditions of foreign language communication.

References

1. Якушева И. В. Актуальные проблемы преподавания иностранных языков в неязыковых ВУЗах: материалы Межфакультетской научно-методической конференции [Текст]/ И. В. Якушева, Т. В. Соколова, Е. Ю. Петрова. – М.: Издательский дом НИУ ВШЭ, 2012. – 484 с.
2. Мухтарова Н. Р. Понятие профессионально-ориентированного обучения иностранному языку на неязыковых факультетах вузов [Текст] / Н. Р. Мухтарова // Вестник МГГУ им. М.А. Шолохова. Филологические науки. – М.: 2009. – № 2. –

108-116 с.

3. Совдагарова Л. В. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку в неязыковых вузах. Профессионально-ориентированное обучение иностранным языкам: сборник материалов научно-практической конференции [Текст] / В. Л. Совдагарова. – Е.: 2009. – № 1. – 159 с.
4. Crystal D. English as a Global Language. Second Edition [Text] / D. Crystal. – NY.: Cambridge University Press, 2009. – 212 p.
5. McKay S. L. Teaching English as an International Language: Rethinking Goals and Approaches [Text] / S. L. McKay. – Ox.: Oxford University Press, 2003. – Volume 7, № 1. – 150 p.

Овсянюк О.

Науковий керівник – к.п.н. Іванова О.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

РОЛЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ФАХІВЦЯ

Особливістю ХХІ століття є тенденція до формування полікультурного простору в умовах глобалізації суспільства. Проблеми полікультурного виховання молоді, формування людської та національної самосвідомості, громадянської позиції, активного й відповідального ставлення до життя є одними з пріоритетних у процесі гуманізації людського суспільства.

Без сумніву, сформованість відповідної картини світу відіграє дуже важливу роль у вирішенні проблем полікультурності, тому що саме вона дає можливість кожній людині виробити позитивне ставлення до представників інших народностей, спрямовує прагнення дізнатися якомога більше про їх культуру, визначає вміння відстоювати свою позицію й ідеали, формування духовної гнучкості і розуміння необхідності компромісів.

Процес спілкування – це не лише обмін інформацією між людьми, а й ознайомлення з культурою, традиціями та цінностями певного народу. Потрапляючи в інше мовне середовище, людина фактично опиняється в іншому світі законів спілкування. Про це не потрібно забувати тим, хто спілкується з носіями інших культур.

Тому метою нашої статті є аналіз чинників, що впливають на формування полікультурної особистості засобами іноземної мови.

Сучасні процеси мобільності ринку праці вимагають від випускників вищих навчальних закладів готовності до міжкультурної комунікації. Міжкультурна комунікація є комплексом різноманітних взаємодій між представниками різних культур [3, с. 19]. На сьогоднішній день, дослідження, присвячені питанням міжнаціонального спілкування, набувають усе більшого розвитку. До їх складу входять роботи Г. Гасанова, В. Криська, М. Богомолової, С. Тер-Мінасової, В. Комарова, З. Мубінової.

Не є таємницею той факт, що традиційна поведінка представників деяких соціальних чи культурних спільнот може драгувати інші культурні групи або

призводити до повного непорозуміння через те, що останні не усвідомлюють існуючих міжкультурних розбіжностей [2, с. 97]. Особисту здатність людини приймати ці розбіжності з позитивною самосвідомістю можна визначити як полікультурну компетентність. Полікультурна компетентність передбачає доброзичливе та неупереджене ставлення до будь-якої культури та її представників і прийняття культурного різноманіття світу.

Проблема полікультурного виховання й розвиток полікультурної компетентності є дуже актуальними у наш час та викликають неабиякий ажіотаж серед дослідників. Вивченням цих питань займаються як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, серед яких Р. Агадуллін, Н. Болгаріна, Л. Воротняк, Т. Говард, Л. Гончаренко, Ю. Давидов, Г. Дмитрієв, А. Зубко, М. Кузьмін, Є. Степанов, Г. Суткевич, Л. Супрунков, У. Фокс, А. Хулсарокова, О. Щеглова та інші. І. Соколова вважає, що для того, щоб сформувати полікультурну особистість необхідно знайомити студентів з культурою інших народів, навчати їх знаходити інформацію щодо іншомовної культури та постійно оновлювати її в умовах неперервної комунікативної практики [4]. Пізнання іншого національного світобачення та іншої культури є цінним, оскільки це сприяє збагаченню загальної картини світу та власної культури, а також усвідомленню себе невід'ємною частиною своєї національної спільноти. Вивчаючи мову певної країни ми, на думку Є. Пассова, проникаємо в менталітет народу, намагаємося зрозуміти його характер, цінності, першопричини несхожості, причини ксенофобії [1, с. 38].

Саме вивчення іноземних мов сприяє вихованню в студентів миролюбства, толерантності до політичних чи міжособистісних суперечностей, визнанню рівноправ'я, умінню жити серед різних людей та навчає поважати права та свободи інших [5]. Знання іноземних мов є важливим засобом міжкультурної комунікації та повноцінної взаємодії з представниками інших культур, дає майбутньому фахівцеві змогу підготуватися до активної й плідної співпраці у сучасному полікультурному світі. Вивчаючи іноземну мову, людина опановує нові засоби спілкування, що є необхідними для того, щоб долучитися до культури країни, мова якої вивчається.

Кожне заняття з іноземної мови – це перехрестя культур, це практика міжкультурної комунікації, оскільки кожне іноземне слово відображає іноземний світ та іноземну культуру: за кожним словом стоїть обумовлене національною свідомістю уявлення про світ [2, с. 164].

Для того, щоб оволодіти іноземною мовою необхідно створювати атмосферу реального спілкування для активного використання мови у живих, природних ситуаціях. Крім цього, залучення до процесу навчання іноземних фахівців є також дуже дієвим. Проте, щоб досягнути успіху, мову слід вивчати у безперервній єдності з культурою.

Однією з особливостей полікультурної особистості майбутнього фахівця у процесі вивчення іноземної мови можна вважати відтворення стереотипів поведінки, наприклад, навички говорити або поводитися так, як це роблять у подібних ситуаціях носії мови.

Навчання іноземної мови у сучасних умовах вимагає високої майстерності викладача, постійного пошуку нових, ефективних методів навчання. Навчати

необхідно лексиці, граматиці, не забуваючи при цьому про уміння спілкуватися з представниками різних національностей, зважаючи на їхню культуру, манери повсякденного спілкування. У процесі міжкультурного спілкування необхідно пам'ятати про особливості національного характеру, специфіку їхнього емоційного складу, національно-специфічні особливості мислення. А полікультурність, у свою чергу, сприятиме спілкуванню без етнічних, релігійних, расових і культурних бар'єрів.

Література

1. Пассов Е. И. Концепция высшего профессионального педагогического образования на примере иноязычного образования / Е. И. Пассов. – Ленинград: Наука, 1998. – 67 с.
2. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова. – М.: СЛОВО, 2008. – 264 с.
3. Шестопад А. В. Межкультурная коммуникация: современная теория и практика / А. В. Шестопад, М. В. Силантьева, А. В. Мальгин. – М.: Аспект Пресс, 2013. – 288 с.
4. Соколова І. В. Формування полікультурної компетентності у майбутніх вчителів-філологів / І. В. Соколова: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/Portal/socgum/>.
5. Щеглова Е. М. Развитие поликультурной компетентности будущих специалистов / Е. М. Щеглова: [Електронний ресурс]: На примере курсантов академии МВД: Дис. канд. пед. наук: 13.00.08. – Омск: РТБ, 2006

Оліферук М.

Науковий керівник – Березова Л. В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЗНАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ – ПРОФЕСІОНАЛІЗМ У ГАЛУЗІ МЕХАНІКИ

У наш нелегкий час – час світанку глобалізації – знання однієї або двох іноземних мов – загальна необхідність, а не просто показник розуму та освіченості. Глобалізаційні процеси змінюють не тільки політику й економіку, а й характер людського спілкування, яке набуває нових форм і розв'язує нові завдання. Поширення міжнародних контактів і вивчення іноземних мов зумовлюють інтерес до міжкультурної комунікації як наукової і практичної галузі, що нині переживає динамічний розвиток у всьому світі. Водночас постає потреба у визначенні сутності міжкультурної комунікації, формулюванні її базових принципів, аспектів вивчення.

Ключовою ознакою міжкультурної комунікації є її інтердисциплінарність, що зумовлює необхідність звернення до багатьох суміжних галузей, основні серед яких мовознавство, культурологія і соціальна психологія. Інтердисциплінарність міжкультурної комунікації забезпечує ефективність її практичного застосування у широких сферах: від вивчення іноземних мов до дипломантичної діяльності та різноманітних міжнародних обмінів, кінцевою метою яких завжди є досягнення взаєморозуміння і налагодження контактів між людьми, які належать до різних національних і культурних спільнот.

Знання мови іншого народу – суттєвий складник міжкультурної комунікації і найперший крок до налагодження успішного спілкування між представниками різних націй і культур. Нетактовне для певної культури звертання до людини через незнання мовних особливостей може унеможливити спілкування ще до його початку. Необізнаність у системі метафоричних і символічних значень призводить до різнобою тлумачень та мовних порівнянь, на які так багаті мовні картини світу. Помилкове вживання міжмовних омонімів спричинює непорозуміння, комічні ситуації, а часом навіть конфлікти.

Професійна вимога – швидше за все, це основна причина, яка змушує багатьох з нас вивчати іноземну мову. Багато професій мають на увазі знання, принаймні, однієї або двох іноземних мов, залежно від сфери діяльності. Для роботи в певних сферах необхідне знання перш за все міжнародних мов, таких як англійська, німецька і французька або специфічних мов, таких як китайська та японська.

Наприклад, для фахівця в галузі механіки знання англійської мови дуже важливе. Різні програми стандартно створюються англійською мовою, технічні інструкції з використання різноманітного обладнання також іноземною мовою, тому що фірми часто укладають договори із закордонними інвесторами. І для того, щоб працювати з програмою чи обладнанням, треба знати англійську. Вивчення англійської – це одна із перших сходинок для більшого професіоналізму в галузі механіки. Так само знання іноземної мови для інженера вважається престижним. З боку йде повага від колег і партнерів, людина відчуває себе професіоналом і впевнена у спілкуванні з товаришами по службі.

Сьогодні пропонується багато технічної інформаційної літератури, у якій без знання мови не так просто розібратися чи взагалі практично неможливо. Деякі фірми посилають молодих фахівців в інші країни для підвищення кваліфікації. Це збільшує коло спілкування з фахівцями в цій галузі не тільки з англійцями, але і з іншими країнами. До того ж є можливість працювати або далі навчатися в інших країнах, а не тільки для відрядження та поїздки за спеціальністю механіка.

Англійська мова є міжнародною, тому при спілкуванні з іноземними колегами дуже важливо враховувати етнопсихологічні особливості суб'єктів взаємодії. Здійснюючи зв'язки між учасниками процесу, ділове спілкування забезпечує передавання етнокультурної інформації, необхідної для просторової стабільності та культурної інтегрованості етносу. Специфічні для певного етносу форми передавання інформації сприяють консолідації етнічної культури та відокремлюють її від інших етнічних груп, забезпечують її внутрішню цілісність, своєрідність та унікальність. Компетентність спеціаліста передбачає наявність знань і вмінь, пов'язаних із національно-психологічною детермінацією ділових переговорів, неформальним спілкуванням з представниками різних національностей.

Подолання мовного бар'єру недостатньо для забезпечення ефективності спілкування між представниками різних культур, для цього потрібно подолати бар'єр культурний. У ситуації контакту представників різних культур мовний бар'єр – не єдина перешкода на шляху до взаєморозуміння. Національно-специфічні особливості самих різних компонентів культур-комунікантів можуть ускладнити

процес міжкультурного спілкування. До компонентів культури, що несе національно-специфічне забарвлення, можна віднести як мінімум наступні:

а) традиції (або стійкі елементи культури), які також визначаються як традиції в "соціонормативній" сфері культур, обряди (виконують функцію неусвідомленого прилучення до відповідних в даній системі нормативних вимог);

б) побутову культуру, тісно пов'язану з традиціями, внаслідок її нерідко називають традиційно-побутовою культурою;

в) повсякденна поведінка (звички представників певної культури, прийняті в деякому соціумі норми спілкування), а також пов'язані з нею мімічний і пантомімічна природи, які використовуються носіями певної лінгвокультурної частини;

г) "національні картини світу", що відображають специфіку сприйняття навколишнього світу, національні особливості мислення представників тієї чи іншої культури;

д) художню культуру, яка відображатиме культурні традиції того чи іншого етносу.

Специфічними особливостями володіє і сам носій національної мови та культури. У міжкультурному спілкуванні необхідно усвідомлювати особливості національного характеру комунікантів, систему їх емоційного складу, національно-специфічні особливості мислення.

Величезну роль для фахівця може зіграти знання іноземної мови при влаштуванні на роботу. В умовах кризи на ринку праці конкуренція посилюється настільки, що часом співбесіди з боку виглядають як сутичка на рапірах. Деякі роботодавці навіть ввели зараз таке поняття, як колективні співбесіди. Суть їх полягає в тому, що розмова ведеться не «тет-а-тет», як раніше, а одночасно з багатьма претендентами. А потім роботодавець просто пропонує претендентам довести йому, що кожен з них і є найкращим претендентом на нову роботу. І якщо раніше, у відповідь на таку пропозицію, будь-яка людина могла просто відмовитися від співбесіди і відправитися шукати інше місце – з іншими умовами прийому на роботу, то тепер, з урахуванням багатотисячних звільнень, доводиться погоджуватися з будь-якими капризами. А роботодавець спокійно дивиться і оцінює словесні баталії претендентів, вибираючи як найдосвідченішого, так і найбільш впевненого в собі.

Якщо людина впевнена, що знає набагато більше, ніж конкуренти, то і браком упевненості вона не страждає. Важко хизуватися досвідом роботи і якимись навичками з минулого місця служби. На новому місці все буде по-новому, і яким би досвідченим не був фахівець, йому все одно доведеться переучуватися і перебудовуватися під нові реалії. Без цього ніяк – не буває двох схожих, як близнюки, фірм. Не можуть діяльності різних компаній збігатися до дрібниць. І тому роботодавець більше уваги приділить основним знанням здобувача, а не ефемерному досвіду роботи на інших фірмах. А, оскільки звичайно люди, крім роботи, рідко обіймають голову чимось іншим, що виходять за рамки їхніх безпосередніх обов'язків, найдосконалішою секретною зброєю на співбесіді для людини може стати знання іноземної мови.

Практично кожна велика компанія має в активі зв'язки з іноземними фірмами. Саме з цієї причини для роботодавця роздобути зараз в ряди співробітників людину, яка добре знає, наприклад, англійську мову, – це просто мрія про "блюдечко з блакитною облямівкою». Така людина може виявитися для фірми набагато кориснішою, ніж цілий відділ офісних співробітників. Ситуація на ринку праці складна. Але розумна людина зі знанням іноземної мови зможе скористатися таким станом у країні і не залишиться у лавах нікому не потрібних співробітників.

Polishchuk Yu.

*Scientific advisor – PhD Shostak O. G.
National Aviation University*

THE ROLE OF ENGLISH IN STUDENT PROFESSIONAL ACTIVITY OF TECHNICAL BRANCH

In spite of centuries-old history of English teaching for students, some aspects remain studied not enough. However today, in spite of political circumstances, the requirements of scientific and educational process stipulated beginning of the new stage in methodology of English teaching in higher learning institutions for technical branch.

Communicative constituent of educating to the foreign language from positions of professional communication – today one of the most actual problems, that gets up before teachers and students of technical branch. The basic tasks of teaching during all period is not only forming for the students of flow texts diagrams, capture by necessary language means but also educating of students to communicative strategies that first of all need to them, to satisfy the professional necessities, in particular receipts and uses of necessary information on branch.

Researches of terminology problems are devote the advanced studies of D.S. Lotte, T. L. Kandelake, V. P. Danilenko, G.A. Distiller, K. Ya. Averbuh [1]. Also, researches of methodological bases of study the terminology such scientists engaged in, as: T. I. Pan'ko, S. Kunch, Yu, A, Zacniy, T.A. Pahoma, A.A. Balovneva [1]. Aspects of professional teaching language and specific of professional study vocabulary, application of the effective newest methodologies in-process investigated with terminology. I. M. Berman, K. F. Kusko, C.K. Folomkina, Yu.A. Semenchuk, A. Yu, Zhutyk. The decision of tasks standing before a teacher and students of technical branch. takes place by means of the special texts setting, the process of selection that requires the clear observance in principle "from the simple to difficult" about features functioning of lexical, grammatical and stylistic components in texts [2].

As speech is conducted about scientific texts, then it is necessary to notice that scientific and technical functional style that corresponds to the aims and tasks of maintenance of scientific literature is inherent them. His basic function intellectually-communicative, report of exact data and fixing of process of cognition. Therefore, the considerable saturation of text becomes one of main language differences in specific literature the special terms, that are the means of expression, maintenance and transmission of the special concepts in the certain area of science. But, such lexical units are often absent not only in ordinary English-Ukrainian but also terminological

dictionaries.

Translating of such texts requires absolutely clear knowledge of new terminology, knowledge in the that area of science, these terms, and also ability to pass their native language, behave to that. It makes one of basic complications of work with texts of professional orientation, especially on the first course, as often scientific maintenance of English-language material passes ahead the input of corresponding concepts in the special disciplines the native language. To prevent this problem, consider necessary to teach the students of technology of the credible programming, that supposes knowledge of forms of the language phenomenon, knowledge of his grammatical or lexical value, his places in the structure of a sentence, his typical surroundings, elements of text, that with the high degree of probability allows to forecast his appearance in this certain text. About the removal of labour of the actual understanding the cognitive maintenance information on this stage, we come running to application of English-Ukraine-Russian dictionary correlations and technical thesaurus concepts.

In-process with texts of professional orientation it is needed to pay attention to students difficult cases in relation to functioning and variants of transmission in native language of technical terms of terms [3].

1. Plenty of commonly words take on values, specific for a technical sphere, become narrow terms.

2. In modern scientific literature, in particular on technical problems, the frequent phenomenon is, when term two and more than values in one area [3].

Such polisemanticity creates an unclearness and substitution of one term to other. And here it is especially important to take into account a context, lexical and grammatical surroundings of this term. A context helps to reduce the following:

a) is used word in the ordinary value or in special technical;

б) in that from the values the multiple-valued term is used in this certain case.

The features of functioning of terms require corresponding facilities of translating into a native language their value. As in modern English-language scientific and technical literature very often terms-word-combinations, sense to acquaint students with a few base translation of these lexical units methods.

a 1) Translation comes true by means of words and expressions of the native language, that reflect words and expressions of English (so-called counter-drawing) word for word [4].

2) Translation with the use of genitive case.

3) Translation of noun by means of adjective.

4) Translation of word-combination by means of group of explanation words.

5) Translation with the change of order of components of attributive group.

It is necessary to watch out for translation of terminological combinations consisting of two or three words, as unassisted teacher to the students not always it is succeeded correctly to translate similar reports [4].

Thus, it is needed to pay attention to that technical terminology has a sense to polivariance during translation, polysemy or homonymy, and difficult words mainly require the special knowledge and comprehension during their translation. For prevention of problems arising up for students during translating of the specialized texts, there is a

necessity for more active work with the special vocabulary, sound study of her polisemanticity, synonyms, antonyms, features of word-formation and possibilities of translation.

Consider that the above-mentioned reasoning open possibilities both for practical application of these facilities of translation of technical terminology and for a further creative search with the purpose of the effective reading of the professionally directed English-language texts, simultaneously assist the spread of learning of students in area of engineering sciences.

References

1. Вороніна Г. Р. Шляхи ефективного вивчення професійно-орєнтованої термінології студентами технічних спеціальностей / Г. Р. Вороніна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1135>
2. Лучкіна Л. Ф. Формування фахового словника в майбутніх учителів технічних спеціальностей // Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2002. №3. – С.104.
3. Ляховицький М. В. Методика преподавания иностранных языков. М.: Высшая школа, 1981. – С. 202.
4. Андрєєв С. М. Англо-російсько-український словник науково-технічної термінології / Андрєєв С. М, Васицький К. К., Уліщенко Б. Ф. – Харків: Факт, 1999. – С. 316.

Собора С.

*Науковий керівник – к. філол.н. Дем'янова Ю.О.
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Процес підготовки фахівців в аграрних вищих навчальних закладах, зокрема спеціалістів агрономічного профілю, має ґрунтуватися на врахуванні потреб сучасного ринку праці, для того щоб агроном – випускник аграрного ВНЗ, міг упевнено почуватися у професійному середовищі, здійснювати міжнародну співпрацю, удосконалювати свій професійний рівень шляхом міжнародного партнерства. Тому перед вищою аграрною освітою постає надзвичайно важливе завдання покращення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, оптимізації навчального процесу з урахуванням викликів часу – тобто підготувати молодь до активного життя в полікультурному суспільстві, сформувати основи для їхньої професійної кар'єри й індивідуального розвитку, активізувати мобільність студентів.

Проблема підготовки фахівців-аграріїв у науці розглядається різноаспектно. Так, різним питанням відтворення й формування кадрового ресурсу аграрних підприємств присвячено наукові праці таких дослідників, як О. Бородіна, Ф. Зінов'єв, В. Карпенко, Т. Олійник, А. Уланчук О. Шпикуляк. Професійне становлення майбутніх агрономів перебуває в центрі уваги в наукових роботах С. Голишевої, Л. Кандрашової, І. Колосок, Ю. Курбатової. Наш дослідницький інтерес становить англomовна фахова підготовка майбутнього агронома як

необхідний у сучасному суспільстві компонент професіограми конкурентноздатного фахівця.

Аграрії – це працівники, які пов’язані із сільськогосподарським виробництвом, які беруть участь у ньому та виражають його інтереси [2, с. 4]. Вимоги, що висуваються до молодого фахівця-аграрія, включають великий спектр посадових обов’язків, як-от: проводити наукові дослідження у сфері агрономії, здійснювати керівництво працівниками, розподіляти техніку і паливно-мастильні матеріали для виконання робіт відповідно до поточного і перспективних технологічних планів; проводити щоденний і періодичний особистий контроль за якістю і своєчасним проведенням сільськогосподарських робіт та інші. Таким чином, перелік обов’язків вимагає мобілізації всіх професійних знань, умінь і навичок, набутих у період навчання у ВНЗ [1, с. 88].

На нашу думку, щоб забезпечити швидкий розвиток агрономічного комплексу нашої держави, необхідно налагоджувати й розширювати міжнародне партнерство, цікавитися методами й технологіями, що їх використовує в аграрному секторі світова спільнота. Для реалізації цього завдання сучасний фахівець-аграрник має фахово володіти англійською мовою. Тому вважаємо, що перед аграрними ВНЗ вельми важливим завданням стоїть створення можливостей для повноцінного формування англійської фахової компетентності випускника, що можна реалізувати шляхом активізації програм академічної мобільності, залучення іноземних лекторів до здійснення навчально-виховного процесу, створення можливостей вивчення англійської мови впродовж всього курсу навчання у ВНЗ, забезпечення більших можливостей для проходження практики за кордоном.

Таким чином, прагнення України увійти до світової спільноти зумовлює інтелектуальну еліту володіти високим рівнем знання іноземної мови. Раціональне співвідношення професійних умінь та яскраво виражених якостей особистості, як і здатність сформувати й довести власну думку англійською мовою складають невід’ємний потенціал конкурентоспроможного фахівця в агробіологічній сфері діяльності.

Усе вищевикладене вимагає вдосконалення змістової частини освітнього процесу на принципах професіоналізації освіти, яка спрямована на формування у фахівців готовності до отримання не лише універсальних знань, а й постійного розвитку та самовдосконалення, зокрема і в плані англійської освіти, що, власне, і є предметом наших подальших розвідок.

Література

1. Кандрашова, Л. І. До питання адаптації студентів аграрних ВНЗ III-IV рівнів акредитації: теоретичний аспект [Текст] / Л. І. Кандрашова // Нові технології навчання. – 2010. – Вип. 63, Ч. 2. – С. 87-93
2. Современный экономический словарь [Текст] / сост. Б. Райзберг [и др.]. – М.: Инфра-М, 2005. – 332 с.

Терещенко Я.

Науковий керівник – к. філол.н. Дем’янова Ю.О.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ АГРОНОМІВ

Докорінні зміни в галузі вищої освіти, прискорення інтеграційних процесів у світовому професійному просторі зумовили посилення проблеми іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців. Вхідження нашої держави до європейського освітнього простору передбачає академічну мобільність студентів, а пізніше – багатогранні міжнародні контакти кваліфікованих фахівців та науковців. Для досягнення цієї мети студент повинен бути компетентним не лише в професійному плані, а й мати належний рівень володіння фаховою іноземною мовою, тобто іншомовною професійною компетенцією. Важливим компонентом іншомовної професійної компетенції є оволодіння студентами вищів термінологією відповідної галузі, адже побутує думка, що словник та лексичні одиниці перебувають у центрі комунікативного процесу [2, с. XI].

Однією з найважливіших професійних якостей агрономів є знання «мови фаху»; уміння налагоджувати комунікативні відносини з партнерами, колегами, клієнтами, долати мовні бар'єри, що сприятиме уникненню непорозумінь під час розв'язання професійних завдань; доступно, лаконічно, чітко пояснювати власні позиції та висловлювати думки; вільно орієнтуватися в останніх новинах в аграрній сфері; грамотно аналізувати явища та події, що стосуються їхньої професійної діяльності. Розширення та збагачення фонду професійної лексики є справою нелегкою, оскільки це потребує постійного навчання та підвищення кваліфікаційного рівня, проте досягнення успіху під час виконання професійних завдань і налагодження комунікативних відносин в майбутній професійній діяльності залежить саме від рівня сформованості та насиченості іншомовного професійного словника агронома.

Варто зазначити, що ізні аспекти формування іншомовної компетенції активно розглядаються в працях вітчизняних та зарубіжних науковців таких, як Н. Скляренко, Н. Микитенко та Ю. Пассов, Г. Онуфрієнко, В. Михайлюк, Л. Прокопенко, Т. Рукас, С. Кожушко, О. Тинкалюк та ін. Проте формуванню професійної компетенції студентів-агробіологів присвячено менше уваги. Цей факт і визначив актуальність нашої роботи, метою якої є окреслення специфіки формування професійного вокабуляру фахівців аграрного профілю та формування їх іншомовної професійної компетенції.

Вважаємо, що формування іншомовної професійної компетенції в процесі навчання англійської мови за професійним спрямуванням відбувається під час роботи з фаховими текстами, які «є засобом становлення професійної, точніше мовнопрофесійної майстерності майбутніх фахівців» [1, с. 13]. Майбутній агроном має володіти як загальнонауковою лексикою, так і вузькоспеціалізованою, наприклад, такими термінами: *farming, tillage, fertility, harrowing, fertilizer, weed control, annuals, biennials, fiber, crops, nutrients, deficiencies, drainage*.

З метою засвоєння фахової лексики використовуються лексичні вправи різного характеру, від репродуктивного рівня до вільного оперування професійною термінологією в різних контекстах, некомунікативні (на засвоєння форми слова) й

комунікативні, що використовуються на заняттях англійської мови поетапно. Велика роль також відводиться самостійній роботі студента з фаховими текстами, використанню сучасних технологій і можливостей інтернету для забезпечення доступу до автентичних матеріалів з фаху, перегляду відео, прослуховування аудіо. Окрім того, у процесі іншомовної підготовки сучасного студента-аграрника мають бути створені умови для практичного застосування професійної лексики та для удосконалення лексичних вмінь і навичок.

Таким чином, професійна лексика є науковою основою англійського професійного мовлення, тому формування професійної лексичної компетенції майбутніх агрономів є актуальним на сьогодні завданням, від реалізації якого залежить успіх професійного становлення конкурентоспроможного фахівця, здатного вирішувати професійні завдання на міжнародному ринку.

У перспективі вважаємо за потрібне звернутися до детальнішого розгляду лексичних вправ, які б сприяли формуванню стійкого професійного вокабуляру майбутнього агронома, а також до таких актуальних проблем, як позитивна мотивація та здатність до навчання впродовж життя й удосконалення свого професійного рівня.

Література

1. Кусько К. Ф. Лінгвістика тексту за фахом // Лінгводидактична організація навчального процесу з іноземних мов у вузі: Колективна монографія. – Львів: Світ, 1996. – 134 с.
2. Richards J. Series editor's preface / J. Richards // Schmitt N. Vocabulary in language teaching. – Cambridge : Cambridge university press. – P. i-xiii.

Харитоненко М.

Науковий керівник – к.п.н. Іванова О.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

USEFUL TECHNIQUES FOR TEACHING PROFESSIONAL VOCABULARY

However many theories about vocabulary learning process were written, it still remains the matter of discussion. Thus, there are several general principles for successful teaching, which are valid for any method. According to Wallace, 1988 the principles are:

- *aim* – what is to be taught, which words, how many;
- *need* – target vocabulary should respond students' real needs and interests – frequent exposure and repetition;
- *meaningful presentation* – clear and unambiguous denotation or reference should be assured.

The aim of article is to show a variety of techniques and activities applied by most English teachers in teaching vocabulary.

With hundreds of thousands of words in the English language, teaching vocabulary can seem like a very daunting prospect. Remember though that the average native speaker uses around only five thousand words in everyday speech. Moreover, your students won't need to produce every word they learn, some they will just need to recognize. Selecting what to teach, based on frequency and usefulness to the needs of your

particular students is therefore essential. Once you have chosen what to teach, the next important steps are to consider what students need to know about the items, and how you can teach them [1].

What the student may need to know about an item:

- *What it means*

It is vital to get across the meaning of the item clearly and to ensure that your students have understood correctly with checking questions.

- *The form*

Students need to know if it is a verb/a noun/an adjective etc to be able to use it effectively.

- *How it is pronounced*

This can be particularly problematic for learners of English because there is often no clear relation between how a word is written and how it is pronounced. Don't forget also to drill words that you think will cause pronunciation problems for your students and highlight the word stresses.

- *How it is spelt*

This is always difficult in English for the reason mentioned above. Remember to clarify the pronunciation before showing the written form.

- *If it follows any unpredictable grammatical patterns*

For example, man-men / information (uncountable) and if the word is followed by a particular preposition (e.g. depend on)

- *The connotations that the item may have*

Bachelor is a neutral/positive word whereas spinster conjures a more negative image.

- *The situations when the word is or is not used*

Is it formal/neutral/informal? For example, spectacles/glasses/specs. Is it used mainly in oral speech or in writing? To sum up is usually written whereas mind you is spoken. Is it outdated? Wireless instead of radio.

- *How the word is related to others*

For example, synonyms, antonyms, lexical sets.

- *Collocation or the way that words occur together*

You describe things 'in great detail' not 'in big detail' and to ask a question you 'raise your hand' you don't 'lift your hand'. It is important to highlight this to the students to prevent mistakes in usage later.

- *What the affixes (the prefixes and suffixes) may indicate about the meaning*

For example, substandard sub meaning under. This is particularly useful at a higher level.

Which of these areas you choose to highlight will depend on the item you are teaching and the level of your students. Now it's time to think about how we can get the meaning across [3].

Ways to present vocabulary:

There are lots of ways of getting across the meaning of a lexical item.

- *Illustration*

This is very useful for more concrete words (*engine, truck, vessel*) and for visual learners. It has its limits though, not all items can be drawn.

- *Mime*

This lends itself particularly well to action verbs and it can be fun and memorable (to give up, to stir).

- *Definition*

Make sure that it is clear (maybe check in a learner dictionary before the lesson if you are not confident). Remember to ask questions to check they have understood properly.

- *Translation*

If you know the students' L1, then it is fast and efficient. Remember that not every word has a direct translation.

- *Context*

Think of a clear context when the word is used and either describe it to the students or give them example sentences to clarify meaning further.

Again what you choose will depend on the item you are presenting. Some are more suitable for particular words. Often a combination of techniques can be both helpful and memorable.

Alternative ways of teaching vocabulary

- Give our students a few items of vocabulary and tell them to find the meaning, pronunciation and write an example sentence with the word in. They can then teach each other in groups.

- Prepare worksheets and ask your students to match words to definitions.

- Ask students to classify a group of words into different categories. For example, a list of transport words into air/sea/land.

- Ask students to find new vocabulary from reading homework and teach the other students in the class.

Other things to consider

- Review the vocabulary you teach through a game or activity and encourage your students to do the same at home.

- Encourage autonomy in your learners. Tell them to read, watch films, listen to songs etc and note the useful words or words from the unit they learn.

- Have a section of your board for vocabulary items that come up as you are teaching. Use different colours for the word / the phonemics / the prepositions / the part of speech.

- It is a good idea to teach/learn words with associated meanings together.

- Encourage your students to purchase a good dictionary and use class time to highlight the benefits of one.

- Teach your students the grammatical names for the parts of speech and the phonemic script.

- Always keep a good dictionary by your side in case a student asks about a word you don't know.

- If you don't and have never heard of the word, tell the student you will

check and get back to them. Do get back to them.

- Give extra examples sentences to the students if they are unsure and encourage them to write the word in an example sentence (maybe for homework) [2].

The present paper explored various techniques and methods of teaching new vocabulary. Teacher must make use of such techniques while teaching of vocabulary. It also focused on expansion of vocabulary. A student's vocabulary bank can be enriched on a gradual basis and one should always show keen interest and enthusiasm in finding, learning and understanding new words. Teaching vocabulary through incidental, intentional, and independent approaches requires teachers to plan a wide variety of activities and exercises.

References

1. Methods And Approaches In Vocabulary Teaching And Their Influence On Students' Acquisition. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
https://is.muni.cz/th/104917/pdf_b_a2/bakalarska_prace.pdf
2. Kester Phillips, D. C. *Strategies for effective vocabulary instruction*. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
http://findarticles.com/p/articles/mi_hb6516/is_2_45/ai_n29452064/pg_6/?tag=content;coll
3. Presenting vocabulary. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<https://www.teachingenglish.org.uk/article/presenting-vocabulary>

СЕКЦІЯ № 4
РЕФОРМУВАННЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ НА
ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Бордюг Г.

Науковий керівник – к.філол.н. Шостак О. Г.
Національний авіаційний університет

ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД
ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Зміцнення державності України, соціально-економічні й політичні зміни в суспільстві, інтеграція в Європу вимагають інноваційних підходів до навчання мов задля інтенсифікації та оптимізації навчального процесу. Відповідаючи радикальним змінам, що здійснюються в національній системі вищої освіти в Україні, які були започатковані процесом інтеграції країни в європейський простір вищої освіти, навчальні програми іноземних мов спрямовані на "формування у студентів професійної мовної компетенції, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню в культурному розмаїтті навчального та професійного середовища" [5: 2].

Процеси реформування національної системи освіти України вимагають оновлення й модернізації навчальних технологій і методів навчання. Особливої актуальності в сучасних умовах розвитку ринку набувають інтерактивні методи навчання, які стимулюють до інноваційних змін у культурному та соціальному середовищі. Ці методи є активним відгуком на проблемні ситуації, які виникають як перед окремою людиною, так і перед суспільством у цілому.

Умови та потреби сучасного життя зумовили виникнення нового напрямку у вивченні іноземної мови – застосування таких інноваційних технологій, як комп'ютеризоване навчання. Використання комп'ютера у процесі вивчення англійської мови сприяє зацікавленню англійською мовою студентів по тій простій причині, що воно є інтерактивним. Під час роботи з навчальною програмою діє методичний прийом "перенесення" студентів в іншомовну ситуацію, наближену до реального життя. Крім цього, у студентів виникає інтерес до роботи з комп'ютером, зокрема до різноманітних комп'ютерних програм.

Тож, застосування на заняттях комп'ютерних навчальних програм – це досить ефективний і доцільний засіб у навчанні студентів іноземної мови, спрямований на розвиток комунікативних здібностей студентів. Крім цього, використання комп'ютерних технологій у викладанні іноземної мови дає змогу відійти від традиційних форм навчання та підвищити індивідуалізацію навчальної діяльності студентів, оптимізувати засвоєння мовних структур і граматичних правил, а також подолати монотонність заняття при формуванні мовленнєвої та комунікативної компетенції студентів при навчанні іноземній мові.

Література

1. Басева О. Фізіологічні засади інтерактивних методів навчання менеджменту // <http://www.personal.in.ua>

2. Бобильова О. Комунікативний метод як метод активізації творчих можливостей особистості / О. Бобильова // Англ. мова та література. – 2005. – № 26 (108). – С. 2–4.
3. Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття). – К. : Райдуга, 1994. – С. 8–10.
4. Люта А.В. Сучасні методи вивчення іноземних мов – М. : Просвещение, 2012. – 239 с.
5. Навчальна програма з дисципліни "Англійська мова професійного спрямування". – Київ: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут", 2008 – 10 с.

Вострікова В.В.

КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Глобалізація суспільства, потреба особистості в швидкій адаптації до умов полікультурного світу, який весь час змінюється, посилює інтерес до мовної освіти як важливого інструменту життєдіяльності людини в полікультурній і мультилінгвальній спільноті людей. Мовна освіта є важливим засобом, який формує свідомість особистості та її здатність бути соціально мобільною в суспільстві, сприяє веденню діалогу культур у світі, що глобалізується навколо розв'язання різноманітних проблем. Нові освітні реалії передбачають формування філософії сучасного європейця, здатного навчатися упродовж життя, усвідомлюючи необхідність самоосвітньої діяльності через опановування нових знань, у тому числі вивчення нових мов.

- нові реалії вимагають орієнтацію на рівні володіння іноземними мовами, зокрема німецькою (А-1, А-2, В-1, В-2), згідно з Європейськими рекомендаціями з мовної освіти, чим зумовлена актуальність використання інноваційних технологій у навчальному процесі [4].
- отже, проблема сьогодення полягає в тому, щоб надати викладачу методологію та механізм реалізації відібраного вченими змісту освіти в реальному навчальному процесі з урахуванням інтересів, здібностей, особистої творчої індивідуальності учнів, системи життєвих цінностей. Таким чином, вибір освітньої технології – це завжди вибір стратегії, пріоритетів, системи взаємодії, тактик навчання та стилю роботи вчителя з учнем. Цього потребує сучасний стан міжнародних зв'язків України, вихід її на Європейський та світовий простір, оновлення освіти. Досягнення належних результатів неможливе без застосування та використання інноваційних технологій.

Інновації – це зміни (нововведення) у педагогічній системі, що якісно покращують перебіг і результати навчально-виховного процесу [6, с. 180].

Педагогічні й методичні питання з формування мовленнєвої компетенції розробляли сучасні вчені-методисти О. Біляєв, С. Голобородько, Ю. Караулов, Т. Ладиженська, Л. Мацько, Н. Пашківська, М. Пентилюк. Інтерактивні технології досліджували О. Пометун, Л. Шелестова, Г. Селевко, Є. Коротаєва, В. Мельник. На перевагах застосування інтерактивних методів у процесі вивчення іноземних мов

наголошували українські дослідники О. Пометун, Л. Пироженко, Г.В. Сагайдак, В.В. Теплинська, А.В. Люта.

Інноваційні технології якнайкраще сприятимуть підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови, урізноманітнять форми і методи роботи на уроках, навчать працювати з різними джерелами знань, певною мірою знімуть перевантаження домашніми завданнями, розширюють кругозір.

Інноваційні технології слід розглядати як комплекс, що складається з:

- ✓ подання планових результатів навчання;
- ✓ засобів діагностики стану знань, умінь та навичок;
- ✓ критеріїв вибору оптимальних моделей для конкретних умов.
- ✓ У процесі викладання іноземних мов найбільшої уваги варті

технології, засновані на особистісно-орієнтованому навчанні:

- ✓ розвивальне навчання;
- ✓ інтерактивне навчання;
- ✓ креативне навчання;
- ✓ проектна робота [2].

Особистісно-орієнтований навчальний процес передбачає певну переорієнтацію свідомості викладача, погляд на особистість, яку навчає, та на себе як цінність. В особистісно-орієнтованому навчанні слід пропонувати матеріал, для якого характерна новизна, практична спрямованість, створення ситуації успіху тощо.

✓ Іноземна мова як специфічний навчальний предмет вимагає тривалого, систематичного та наполегливого вивчення. Відомо, що в діяльності викладача іноземної мови існують певні особливості, не характерні іншим педагогічним спеціальностям. Це пояснюється тим, що навчання будується на комунікативно-мовленнєвій основі, засобами іноземної мови. Отже, комунікація є водночас засобом і метою навчання.

✓ Цікавою та інноваційною, на нашу думку, як засіб мобілізації та активізації викладання іноземної мови є навчальні он-лайн платформи, що є також потужним інструментом дистанційного навчання. Навчальні он-лайн платформи, які останнім часом набувають все більшого застосування серед викладачів, вчителів, студентів, учнів, надають можливість вдосконалювати свою мовленнєву компетенцію в процесі опанування сучасних ІКТ. Адже навчання з використанням сучасних інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту.

Воно інтегрує процеси, які не можна об'єднати в межах класичної освіти: навчання, працевлаштування, планування кар'єри, забезпечує неперервну освіту, виступає ефективним засобом самоосвітньої діяльності вчителя іноземної мови.

У свою чергу комп'ютерні програми відкривають широкі можливості для вдосконалення процесу навчання, викладання, опанування іноземної мови, що відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників. Це зумовлено наявністю в навчальних он-лайн платформах нових дидактичних функцій, які неможливо відтворити у відеофонограмі, здійснюється навчання та контроль засвоєння широких сфер спілкування іноземною мовою в різних режимах самостійного пошуку і на різних рівнях складності. Учасники он-лайн платформи

мають можливість працювати з курсом в будь-якому місці та в будь-який час, маючи доступ до всесвітньої мережі Інтернет, робити паузи за бажанням чи опрацювати поданий матеріал декілька разів, проте пам'ятати, що будь-яка навчальна платформа має чітко визначені строки. Зворотній зв'язок відбувається шляхом перевірки модератором поданих домашніх завдань та тестів, при чому деякі з них не оцінюються. Учасники ж отримують коментар або ж побажання щодо виконаного завдання. Крім того, деякі завдання винесені на форуми, де учасники он-лайн платформи можуть обговорювати можливі шляхи виконання завдання. Система крос перевірки завдання дозволяє створити таке мовне середовище, яке позитивно впливає на вдосконалення мовленнєвої компетенції вчителів іноземної мови, збагачує методичний багаж, надає можливість саморозвитку. Важливо, що спілкування на он-лайн платформі ведеться виключно німецькою мовою, що спонукає учасника вдосконалювати власні мовні навички, спілкуючись з вмотивованими, зацікавленими в проекті учасниками.

Спілкування з іншими учасниками он-лайн платформи дозволяє створити таке мовне середовище, яке позитивно впливає на вдосконалення мовленнєвої компетенції вчителів іноземної мови, через виконання різноманітних завдань, накопичення дидактичних матеріалів, збагачує його методичний багаж, надає можливість саморозвитку вчителя.

Навчальна он-лайн платформа дозволяє в індивідуальному режимі опрацювання завдань та обговорення з модератором для учасників з різним педагогічним досвідом та інтересами. Таким чином, діяльність у навчальній он-лайн платформі забезпечує:

- поліпшення професійного рівня викладачів, учителів німецької мови шляхом ознайомлення з інтерактивними технологіями навчання і впровадження у практику викладання;

- надання практичної допомоги учасників у покращенні розмовної мови шляхом проведення бесід і тренінгів, що може відбуватись через обговорення певних питань он-лайн платформи на сайті у формі форуму, листування, або ж живе спілкування у чаті.

Форми роботи в навчальній он-лайн платформі можуть бути різними: індивідуальними, груповими, парними. Доречним буде зазначити такі переваги навчальної он-лайн платформи:

- кінцевий результат, досвід, набутий у спеціально створеному середовищі, як правило, переносяться в зовнішній світ;

- можливість отримання зворотного зв'язку від усіх членів групової взаємодії;

- можливість використовувати досвід інших учасників групи у власному професійному зростанні;

- кожен учасник комунікації потрапляє в обставини, що спонукають до рефлексії.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, використання сучасних інноваційних технологій сприяє підвищенню мотивації до вивчення іноземних мов, урізноманітнює форми і методи їх викладання, навчає працювати з

різними джерелами знань, що сприяє вдосконаленню мовленнєвої компетенції учасників навчального процесу.

Література

1. Беляев Б. В. Психологические основы усвоения лексики иностранного языка / Б. В. Беляев: Пособие для преподавателей и студентов. – М.: Просвещение, 1964. – 136 с.
2. Веніг Н. М. Формування мовленнєвої компетенції старшокласників. Автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Н. М. Веніг; Ін-т педагогіки АПН України. – К., 2001. – 16 с.
3. Гниличенко Н. Сутність інтерактивного навчання / Н. Гниличенко // English. – 2007. – №18. – С. 3–5.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Мельник В. В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації // В. В. Мельник. – Управління школою. – 2006. – № 13. – С. 15-34.
6. Програма післядипломної педагогічної освіти вчителів іноземних мов : навч.-метод. посіб. / уклад. Т. В. Гора та ін. – К. : МОН, Британська Рада, 2012. – 391 с.

Гора Т. В.

КВНЗ "Херсонська академія неперервної освіти" Херсонської обласної ради

ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛОМОВНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Ключовим джерелом визначення та формування стратегії розвитку і функціонування іншомовного середовища в загальноукраїнському вимірі є забезпечення ефективного іншомовного спілкування педагогів та учнів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Шляхи подолання труднощів навчання та оволодіння іншомовною комунікацією, у контексті започаткованого в 2013 році Міністерством освіти і науки, молоді та спорту вивчення другої іноземної мови, на наш погляд, є наступні:

- визначення спільного і схожого в рідній, першій і другій іноземних мовах, у всіх видах мовленнєвої діяльності і, у зв'язку з цим, використанні міжмовного трансферу (переносу) як важливого чинника раціоналізації навчального процесу та послаблення впливу міжмовної інтерференції;
- визначення форм роботи і способів активізації мовленнєвої діяльності відповідно до вікових особливостей учнів
- раціоналізація процесу навчання за рахунок використання вже набутого мовного і мовленнєвого досвіду у вивченні рідної та першої іноземної мови;
- вибір оптимальної технології навчання, яка враховувала б взаємодію нового іншомовного механізму з механізмом рідної і першої іноземної мови.

Аналіз освітньої практики [3, 5, 6] дає змогу стверджувати, що і в педагогічних навчальних закладах, і в системі післядипломної педагогічної освіти

звертається недостатня увага на використання активних технологій формування в учителів досвіду педагогічного спілкування, що безпосередньо впливає на здатність останніх формувати навички та вміння спілкування учнів з носіями іншомовної культури.

Пропонуємо запровадити систему вправ, які сприятимуть налагодженню спілкування вчителя з учнем та створенню атмосфери сприйняття іноземної мови на уроці. Наприклад, така форма педагогічного спілкування, як "діалогічний журнал", успішно використовується американськими педагогами: учням пропонується розпочати вести діалогічний щоденник, де б вони занотовували, описували свої почуття, все, що з ними відбувається протягом навчального заняття, обмінювалися б думками з вчителем.

Самопізнання себе та кола друзів однокласників можна реалізувати через улюблену гру дітлахів "Бінго" чи в процесі виконання вправи "Стежкою емоцій", коли вгадування емоцій допомагає кращому розумінню одне одного.

Навички критичного мислення на старшому етапі навчання стануть у нагоді учням у вирішенні низки життєвих ситуацій, суто професійного характеру включно. Тож, висвітливо деякі способи набуття вмінь інтерактивного іншомовного спілкування, завдячуючи застосуванню певних освітніх технологій.

Актуальність *вебквестів* є очевидною, адже застосування їх у процесі навчання іноземної мови дозволяє ефективно та доступно визначити новизну навчального матеріалу, навести приклади практичного застосування знань іноземної мови, здійснити впровадження проблемного та евристичного навчання [1].

Урок з використанням вебквесту проходить у форматі дослідження, при цьому більшість або вся інформація, з якою працюють учні, надходить з Інтернету. Вебквест урізноманітнює навчальний процес, робить його живим і цікавим, а отриманий досвід приносить результати у подальшій роботі, оскільки вимагає високої розумової активності, осмислення, а не просто узагальнення. Серед основних етапів роботи виділяють: синтез, аналіз, вирішення проблеми, власне процес та оцінювання.

Практична значущість роботи з виконання вебквесту полягає в тому, що під час її виконання розвивається ряд певних компетенцій, а саме: використання ІТ для вирішення професійних завдань (пошук необхідної інформації, оформлення результатів роботи у вигляді комп'ютерних презентацій, веб-сайтів, флеш-роликів, баз даних тощо); самонавчання та самоорганізація; робота в команді (планування, розподіл функцій, взаємодопомога, взаємоконтроль); вміння знаходити декілька способів рішень проблемної ситуації, визначати найбільш раціональний варіант, обґрунтовувати свій вибір; навички публічних виступів. Розміщення вебквестів у мережі дозволяє значно підвищити мотивацію щодо досягнення найкращих навчальних результатів. Відкрите оцінювання власної роботи і роботи колег дозволяє вчитися бути коректними у висловленні зауважень, визначати найбільш цікаві знахідки у виконаних завданнях, формувати власні критерії оцінювання.

Дискусія / суперечка повинна бути майстерно організована учителем на етапі вступу до дослідження кожної окремої теми, посеред навчання або в кінці вивчення предмета, курсу. Вдалим прикладом є судова справа у стрічці "Брехун,

брехун” з Джимом Керрі в головній ролі (використовується відеоепізод), де адвокат мусить усіма правдами й неправдами довести невинність своєї підзахисної.

Можна визначити “героя дня”, аргумент якого був найбільш переконливим, вагомим, змістовним і цікавим чи несподіваним. Також учні залучаються до дискусії через запропоновану вчителем поезію.

Прес-метод дає старшокласникам змогу вибирати аргументи або висловлювати свою думку з дискусійного питання, допомагає пояснити свої думки та сформулювати їх у виразній і стислій формі. Зазначений метод треба використовувати під час проведення вправ, у яких необхідно зайняти конкретну позицію з обговорюваної проблеми.

Виходячи із вищесказаного, робимо висновок, що зазначені нами форми та технології іншомовного спілкування є такими, що відповідають викликам сьогодення в різних сферах життя сучасного учня та громадянина України на шляху до становлення та гідної самопрезентації в загальноєвропейській спільноті.

Література

1. Гора Т. В. Вчителі – учні: на шляху до комунікативної компетенції та особистісного розвитку (Англійською мовою з досвіду роботи вчителів Херсонської області). – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2012. – 115 с.
2. Гора Т. В. Формування умінь педагогічного спілкування засобами інтерактивного тренінгу в системі "педагог-старшокласники" [Текст] : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Гора Тетяна Володимирівна. – Умань, 2012. – 196 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ під загальн. ред. С.Ю.Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
4. Редько Валерій. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика : моногр. [Текст] / Валерій Редько. – К. : Генеза, 2012.
5. Campbell C. and Kryszewska H. Learner- Based Teaching OUP 1997, p. 545
6. Cohen, A.D. Assessing speech acts in a second language. // Studying speaking to inform second language learning / B. Boxer & A.D.Cohen (Eds.). Clevedon, England: Multilingual Matters, 2004. Pp. 302–327.

Дашковський С.

Науковий керівник – к.псих.н. Цимбал С.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Використання інноваційних технологій навчання у наш час набуває великого значення. XXI століття – вік інформатизації – безперечно, вносить свої корективи у традиційну форму навчання іноземної мови. Сучасна вища освіта входить у нову парадигму навчання, яка передбачає використання активних інформаційних технологій, що стимулюють розвиток у студентів умінь навчатися, самостійно здобувати необхідну інформацію, використовувати різноманітні

інформаційні джерела.

На даний момент існує величезний вибір мультимедіа-продуктів, Інтернет-сторінок, що містять необхідну для вивчення іноземної мови інформацію, електронних підручників, словників та баз даних з тематичними текстами і вправами.

На сучасному етапі в Україні чітко визначені орієнтири на входження в освітній простір Європи. У центр уваги поставлено досконале володіння іноземними мовами студента ВНЗ. Методика викладання іноземних мов потребує залучення різних методів з метою розвитку мовленнєвих навичок студента.

Аналіз останніх досліджень. Сучасні підходи викладання іноземної мови у вищій школі розглядалися багатьма вченими, такими як Н. Ф. Бориско, Є. М. Верещагін, Л. Б. Воскресенська, Л. Н. Жирнова, В. Г. Костомаров, Н. В. Кулібіна, О. О. Миролібов, Л. П. Голованчук, Н. В. Кулібіна, О. О. Миролібов, Г. Д. Томахін.

Метою даної статті є висвітлення процесу навчання іноземних мов у ВНЗ на засадах інноваційних підходів та технологій.

Виклад основного матеріалу. Важливим напрямом покращення рівня викладання, удосконалення навчального процесу з іноземної мови у вищому навчальному закладі є використання різноманітних методик, зокрема тих, що базуються на сучасних інноваційних технологіях.

Останнім часом у вищих навчальних закладах немовних спеціальностей спостерігається скорочення кількості аудиторних годин і збільшення годин, що відводяться на самостійну роботу студентів. Трансформується роль викладача в навчальному процесі. Ще кілька років тому викладач виконував функцію основного джерела інформації, а тепер він перетворюється на організатора та керівника, експерта та консультанта самостійної роботи студента. З огляду на це, потрібно використовувати більш ефективні форми й засоби навчання, які б виконували у навчальному процесі такі функції: інформативну, формуючу, мотивуючу, систематизуючу та контролюючу. Таким вимогам можуть відповідати новітні комп'ютерні засоби навчання, до яких належать електронні посібники, підручники, методичні вказівки, мультимедійні курси навчання, тренінгові та тестові програми тощо [1, с. 39].

Досягнутий за останні роки прогрес у впровадженні новітніх комп'ютерних засобів у процес викладання іноземних мов у вищій школі потребує глибокого наукового обґрунтування дидактичних і методичних основ їх використання, визначення концептуальних засад створення електронних засобів навчання як для аудиторного, так і для позааудиторного (дистанційного) навчання. Упровадження електронних засобів у навчальний процес потребує комплексного вирішення таких дидактичних проблем, як розробка теорії, методики технології дистанційного навчання тощо.

У зв'язку зі зміною та розширенням мети вивчення іноземних мов, у вищих навчальних закладах виникає необхідність ознайомлення із новими формами організації роботи студентів на практичних заняттях та використання інноваційних технологій та активних методів викладання дисципліни. Характерними рисами

таких методів є практична спрямованість, комунікативна орієнтованість, творчий характер, інтерактивність, групова робота, використання мови жестів та ін.

Доцільність використання саме методу презентацій зумовлена тим, що процес їх підготовки та представлення сприяє не тільки розвитку вмінь говоріння, читання, аудіювання та письма, але навчає логічному мисленню, розвиває навички організації мовлення, його логічної побудови і структурування, формулювання мети, викладення висновків, навчає різним прийомам отримання і передачі інформації через тембр голосу, темп мовлення, рухи тощо [2, с. 58].

Крім того, така форма самостійної продуктивної діяльності як презентація передбачає готовність і прагнення співпрацювати з іншими, сприяє удосконаленню навичок ведення конструктивної комунікації з партнерами, розвитку креативності та інформаційної компетентності.

Ураховуючи той факт, що сьогодні у світі панують інформаційні технології, цілком природною є поява нових та сучасних засобів викладання іноземної мови за допомогою новітніх технологій. Викладачі вищої школи намагаються навчитися якомога ефективніше використовувати їх на заняттях зі студентами. Одним з них є робота з інтерактивною дошкою.

Інтерактивна дошка або Smart Board являє собою приєднаний до комп'ютера сенсорний екран, на який проектор передає зображення з комп'ютера. Слід зазначити великі можливості, що надає даний пристрій. За допомогою спеціального програмного забезпечення викладач та студенти мають змогу працювати як з текстами або відео й аудіо об'єктами, так і з матеріалами з мережі Internet. Дуже корисним та цікавим, на думку викладачів, є те, що обладнання дозволяє робити записи від руки просто поверх відкритих документів, а потім ще й зберігати цю інформацію.

Актуальність застосування на заняттях з іноземної мови інтерактивної дошки пояснюється підвищенням ефективності навчання, про що свідчать дані компанії SMART Technologies [4, с. 112]. Згідно з доповіддю європейської асоціації European Schoolnet про вплив інформаційних та комунікаційних технологій на успішність, робота з інтерактивною дошкою на занятті допомагає покращити результати студентів з низки предметів, серед яких на першому місці вказана іноземна (англійська) мова.

Комп'ютерні програми та їх функції можна класифікувати як тренувальні, допоміжні, наставницькі, довідкові, контролюючі, навчально-ігрові. Суттєва особливість усіх видів комп'ютерних програм навчання – це їх інтерактивність, наявність зворотного зв'язку. Зворотний зв'язок може бути як зовнішній, так і внутрішній. Зовнішній зворотний зв'язок дає можливість викладачу контролювати, оцінювати і корегувати взаємодію студента і комп'ютера. Внутрішній зворотний зв'язок дозволяє студенту робити певні висновки щодо результативності власної навчальної діяльності, надає необхідну допомогу та роз'яснення, а також, якщо потрібно, демонструє правильну відповідь або спосіб виконання певних дій.

Набір же вправ з іноземної мови з використанням комп'ютера вельми різноманітний - починаючи від елементарного заповнення пропусків до ігор. Computer Assisted Language Learning CALL не є суто новим напрямом в освіті,

оскільки з тих пір, як комп'ютери з'явилися в навчальних закладах, педагоги з певною часткою успіху використовують комп'ютерні технології в навчальному процесі (наприклад, для створення тестів та виконання письмових робіт учнями).

Завдяки технічному прогресу світ отримав новий комп'ютерний ресурс - Інтернет, який не тільки є ще одним засобом спілкування, але і надає нові можливості у сфері навчання. З появою Інтернету в CALL увійшли наступні компоненти: Інтернет / the World Wide Web; навчальні програми на електронних носіях / CD-ROMs; електронна пошта / e-mail; відеоконференції / video-conferencing.

Привабливість Інтернет ресурсу обумовлена декількома моментами. По-перше, оскільки Інтернет являє собою безмежне джерело інформації, він дозволяє викладачеві заощадити час на пошук необхідного сучасного автентичного матеріалу і зосередитися на методичній роботі з обробки текстової, звукової, візуальної інформації. По-друге, Інтернет надає великі можливості для творчості, тому що під час використання он-лайн матеріалу викладач стає автором: сам визначає мету, розробляє структуру уроку, винаходить нові види робіт. По-третє, сьогодні молодь настільки захоплена Інтернетом, що частину життя вона проводить у віртуальному просторі. Використання Інтернету дозволяє підвищити ефективність навчання іноземної мови за рахунок підвищення мотивації студентів, оволодіння навичками критичного осмислення автентичних текстів і проведення досліджень у мережі, у цілому, занурення у мовний простір [3, с. 40].

Значна кількість електронних засобів навчання є багатofункціональними. Це електронні підручники та навчальні посібники, які містять систематизований навчальний матеріал відповідно до вимог програми викладання іноземної мови у вищій школі. Вони мають забезпечувати студентів необхідним для них обсягом інформації, а також сприяти формуванню відповідного рівня вмінь та навичок для певного етапу навчання.

Розробка електронних підручників є одним з провідних напрямків діяльності вищих навчальних закладів, що працюють над упровадженням дистанційного навчання.

Відзначимо, що самостійна робота студентів на основі інформаційних засобів навчання сприяє формуванню високої культури розумової праці; формуванню та розвитку прийомів і навичок самостійно навчатись, умінь розумно витратити та розподіляти свій час; виробляє розумові вміння аналізу, синтезу, порівняння, зіставлення тощо; навчає самостійному мисленню [5, с. 67].

Зазначені технології мають цілу низку важливих дидактичних особливостей: багатомовність та полікультурність, багаторівневість, багатожанровість, мультимедійність інформації, гіпертекстова структура документів, можливість створення особистої зони користувача, можливість організації синхронного та асинхронного спілкування, можливість автоматизації процесів інформаційно-методичного забезпечення та організації управління навчальною діяльністю та її контролю. Це значним чином збагачує мовну та культурну практику студентів, створює умови для розвитку навичок самостійної роботи, реалізації педагогічної технології навчання у співпраці, розробки індивідуальних навчальних програм.

Серед основних навчальних інтернет-ресурсів виділяють п'ять видів:

хотліст (hotlist), трежа хант (treasure hunt), сабджект семпла (subject sampler), мультимедіа скрепбук (multimedia scrapbook), та вебквест (webquest). Хотліст – список інтернет сайтів з певних тем, пошук якого здійснюється за допомогою ключових слів. Мультимедіа скрепбук (мультимедійна чернетка) – колекція мультимедійних інтернет ресурсів, що містить посилання на текстові сайти, фотографії, аудіо файли, відео кліпи, графічну інформацію та популярні анімаційні віртуальні тури. Файли скрепбука можуть використовуватись як інформаційний та ілюстративний матеріал певної теми. Трежа хант (полювання за скарбами) – містить не лише посилання на сайти за темами, кожне посилання має ще й запитання щодо змісту сайту, що допомагає викладачу організувати пошукову роботу студентів. Сабджект семпла – містить посилання на текстові та мультимедійні файли мережі Інтернет. Після вивчення кожного аспекту теми студент має відповісти на питання. Головна особливість полягає в тому, що отримання інформації проходить на емоційному рівні – необхідно не лише ознайомитись з матеріалом, а й висловити та аргументувати свою думку. Вебквест (Інтернет пошук) – найскладніший тип навчальних інтернет матеріалів, що передбачає використання чотирьох вищезазначених груп матеріалів та проведення проекту за участю всіх студентів. Перед розподілом на групи викладач знайомить їх із основною інформацією з теми, обирає інтернет ресурси та класифікує їх таким чином, щоб кожна група ознайомилась лише з окремим аспектом теми. Після ретельного опрацювання кожної теми групи перерозподіляються таким чином, щоб у нових групах було по одному представнику з першої групи. Під час обговорення у нових групах студенти дізнаються про всі аспекти теми, що вивчається, висловлюють свою думку, роблять висновки та дають відповідь на одне загальне питання дискусійного характеру. Таким чином, зазначені ресурси сприяють не лише пошуку, відбору та класифікації інформації, а й містять елементи проблемного навчання.

Вікі-технологія представляє колекцію взаємопов'язаних записів, що є середовищем швидкої гіпертекстової взаємодії [4, с. 94].

Отже, застосування інноваційних технологій у процесі навчання іноземних мов призводить до якісних змін всіх елементів системи іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців.

Література

1. Барыбин А. В. Информационные технологии профессионально-ориентированного обучения иностранному языку студентов технических специальностей: автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / А. В. Барыбин. – М., 2005. – 177 с.
2. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко; за ред. Гуревича Р. С. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – 348 с.
3. Давиденко Ю. Є. Використання інформаційно-комунікативних технологій для мовної освіти / Ю. Є. Давиденко // Іноземні мови. – 2005. – № 3. – С. 40 – 41.
4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е. С. Полат. – М. : Академия, 2005. – 224 с.
5. Султанова Б. К. Активизация самостоятельной работы студентов

дистанционного обучения на основе образовательного портала: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Б. К. Султанова. – Астана, 2007. – 134 с.

ВИКОРИСТАННЯ SWOT-АНАЛІЗУ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Удосконалення й підвищення рівня якості іншомовної освіти, з огляду на стрімке збільшення обсягів нової інформації, в умовах ВНЗ актуалізує проблему організації та здійснення викладачем інформаційної діяльності, аналізу різного виду інформації, у тому числі, педагогічної, з якою йому доводиться працювати. Прийняття педагогом ефективних рішень для швидкого та адекватного реагування на змінні умови мотивує необхідність оволодіння відповідним методично-аналітичним інструментарієм та ефективно застосовувати його. Невміння, або ж недостатнє вміння працювати з інформацією (здійснювати її пошук, аналіз, синтез) свідчить як про низький рівень інформаційної культури викладача, так і про недостатню результативність його роботи.

Інформаційні діяльності педагога у вітчизняній науці присвятили свої праці В Варенко [1], М. Жалдак [2], А. Коломієць [3], Н. Морзе [4] та ін. Їхні наукові здобутки сформували певне підґрунтя для подальшої розробки окремих аспектів цієї теми. Разом з тим, досі належним чином не досліджено можливість використання матричних методів аналізу на кшталт SWOT, SNW та ін. у сфері професійної освіти, зокрема у процесі підготовки майбутніх викладачів іноземних мов.

Мета нашого дослідження – визначити сутність методу SWOT-аналізу та можливості його використання у професійній діяльності викладача.

Метод SWOT (акронім чотирьох англійських слів) полягає в розподіленні чинників подій на чотири категорії: strengths (сильні сторони), weaknesses (слабкі сторони), opportunities (можливості) і threats (загрози). Спочатку він застосовувався для структурування знань про поточну ситуацію і тенденції її розвитку, потім - для розроблення моделі стратегії поведінки організації у маркетингу.

Оцінка й перевірка правильності прийняття рішення за допомогою методів SWOT-аналізу інформації надає можливість фахівцю проаналізувати правильність запропонованого рішення, підтримати його реалізації та оцінити можливі недоліки. Оскільки SWOT-аналіз загалом не містить специфічних індивідуальних категорій, його можна застосовувати до будь-яких організацій, окремих людей і країн для побудови стратегій у різноманітних сферах діяльності. Перспективним, на наш погляд, є використання цього методу аналізу, поряд із традиційними способами, у принципово нових сферах, і зокрема, в освітній галузі – як для аналізу ефективності діяльності навчального закладу в цілому, так і для оцінки роботи педагогічного працівника.

Розглянемо можливі напрямки застосування згаданого методу в роботі викладача ВНЗ, що надає йому можливість визначити та проаналізувати позитивні й негативні внутрішні (сильні й слабкі сторони) та зовнішні (можливості й загрози) фактори, які є релевантні певній конкретній ситуації, рішенню чи пропозиції.

Проведення викладачем персонального SWOT-аналізу, на нашу думку, стосується таких проблем:

– планування педагогічної діяльності за методикою SWOT-аналізу дозволить викладачу оцінити переваги і недоліки власної методики й застосування інформаційних технологій ще до їхньої безпосередньої апробації в конкретному навчальному середовищі.

– використання SWOT-аналізу як методу зворотного зв'язку зі студентами. студенти можуть використовувати його для того, щоб надати відгук про методику викладача, ефективність різноманітних навчальних стратегій і технологій, котрі використовуються на заняттях. це допоможе педагогу вирішити, які стратегії можна застосовувати надалі, а які необхідно змінити чи оновити.

– діагностика ефективності власної професійної діяльності. застосування вказаного методу в діагностиці дозволить поряд із сильними сторонами, тобто позитивом, визначити слабкі, або ж потенційно слабкі сторони в педагогічній діяльності викладача.

– використання в розробці та реалізації програми професійного самовдосконалення. вивчення на основі методу власних сильних і слабких сторін допоможе зрозуміти негативні фактори, які впливають на процес викладання, що у свою чергу повинно враховуватися у плануванні програми підвищення власного професійного рівня.

У реалізації методу персонального SWOT-аналізу, на наш погляд, важливим етапом є розробка спеціальної анкети з метою проведення діагностики за чотирма означеними вище категоріями. Типова анкета повинна містити наступні запитання на самовизначення респондентом:

1. Категорія «сильні сторони».

а) що Вам добре вдається робити?

б) якими унікальними ресурсами ви володієте?

в) що відзначають як сильні сторони у вас інші?

2. Категорія «можливості».

а) які можливості є для вас доступні?

б) якими актуальними сучасними новими віяннями в науці, тенденціями ви можете скористатися?

в) як ви можете трансформувати власні сильні сторони у можливості?

3) Категорія «слабкі сторони».

а) що ви могли б робити краще?

б) яких ресурсів вам не вистачає?

в) що вбачають як слабкі сторони у вас інші?

4. Категорія «загрози».

а) які загрози можуть зашкодити вам?

б) що роблять ваші колеги?

в) до яких загроз можуть призвести ваші слабкі сторони?

Отже, використання SWOT-аналізу у професійній діяльності надає викладачу іноземних мов можливість визначити та виокремити власні сильні сторони, сповна скористатися педагогічними можливостями, перебороти загрози, подолати слабкі сторони, бути проактивним, приймати кращі рішення, тощо.

Серед перспективних педагогічних тем для майбутніх наукових досліджень

відзначаємо подальше вивчення та вдосконалення методології проведення аналізу інформаційної діяльності педагога, зокрема дослідження інших матричних методів, що вже частково чи сповна застосовуються в різноманітних галузях вітчизняної та зарубіжної науки.

Література

1. Варенко В. М. Інформаційно-аналітична діяльність: навч. посіб. / В. М. Варенко – К.: Університет «Україна», 2014. – 417 с.
2. Жалдак М. І. Проблеми інформатизації навчального процесу в школі і в вузі / М. І. Жалдак // Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі : зб. наук. праць. – К. : КДПІ ім. М. П. Драгоманова, 1995. – С. 3–16.
3. Інформаційна культура вчителя початкових класів : монографія / Алла Миколаївна Коломієць; В.о. ВДПУ ім. М. Коцюбинського; Наук. ред. Р. С. Гуревич.– Вінниця : ВДПУ, 2007.– 379 с.
4. Морзе Н.В. Методична система підготовки майбутніх вчителів інформатики в педагогічних університетах: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Морзе Наталія Вікторівна. – К., 2003. – 445 с.

Коваль А.

*Науковий керівник – к.п.н. Воробйова А.В.
Херсонський державний університет*

РОЛЬ МІЖПРЕДМЕНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В епоху глобалізації та розширення міжнародних контактів без знання англійської мови не обійтися. Володіння англійською мовою дає змогу здобувати освіту та стажуватися у провідних університетах світу, відкриває доступ до іноземних сайтів та друкованих видань.

Розуміючи перспективні переваги, батьки починають навчати дітей іноземної мови ще у дошкільному віці. Такий підхід, на думку психологів, є правильним, адже діти такого віку набагато швидше сприймають й запам'ятовують мовний матеріал. Але, на жаль, пізніше у середній школі учні втрачають інтерес до навчання в цілому та до вивчення англійської мови зокрема.

На нашу думку, прагнення вивчати англійську мову може бути успішно реалізовано засобами ефективно налагоджених міжпредметних зв'язків, що забезпечують взаємозв'язок наук природничо-математичного і суспільно-гуманітарного циклів. Такий підхід пропонує учням не стільки процес оволодіння знаннями, скільки реальну можливість застосовувати їх на практиці в будь-якій життєвій ситуації та у професійній сфері.

Психолого-педагогічне обґрунтування дієвості міжпредметних зв'язків свого часу сформулював К. Ушинський. Великий педагог вважав, що одним з шляхів досягнення високої якості знань є злиття дисциплін, що вивчаються. Це злиття передбачає порядок і єдність, координацію між елементами знань. У дослідженні «Людина як предмет виховання» К. Ушинський зазначав, що доки різні предмети навчального курсу будуть викладатися, ніби зовсім не знаючи про

існування один одного, учіння не буде суттєво впливати на розвиток дітей; доти учіння буде не захоплюючим органічним процесом психічного розвитку, а нестерпно нудною працею для учня [4, с.146-147].

Сьогодні ідея інтегрованого навчання є **актуальною**, адже вчені-лінгводидакти вважають такий підхід надзвичайно дієвим для формування цілісної системи знань і вмінь учнів, розвитку їх креативних здібностей та потенційних можливостей. Дослідники (Н. Антонов, І. Козловська, С. Гончаренко, П. Самойленко та ін.), порівнюючи традиційні форми навчання з інтегрованим, віддають перевагу останньому, у процесі якого учень вивчає предмет зсередини і ззовні, з точки зору інших дисциплін.

Мета дослідження – визначити роль міжпредметної інтеграції у навчанні іноземної мови. Досягнення цілі вимагає виконання таких **завдань**: розглянути питання міжпредметної інтеграції у дидактичній літературі; встановити відмінності інтегрованих і бінарних уроків; запропонувати фрагмент інтегрованого уроку біології та англійської мови в школі.

Відомо, що основною метою міжпредметного інтегрування є активізація додаткових та раніше засвоєних знань, умінь, навичок, необхідних для повноцінного вивчення певної теми. Одночасно у процесі інтегрування беруть до уваги інтереси навчальних дисциплін, що будуть вивчатися у майбутньому.

Міжпредметна інтеграція сприяє вирішенню таких навчальних завдань: забезпечує органічне поєднання нової теми з попередніми й наступними; встановлює логічний зв'язок між дисциплінами, розділами; виокремлює місце предмета в майбутній професійній діяльності; об'єднує отримані знання в єдину раціональну систему.

У сучасному освітньому середовищі успішне встановлення міжпредметних зв'язків можливе через проведення інтегрованих уроків, найбільш розробленими серед яких є інтегровані заняття з використанням комп'ютерних технологій [1].

У дидактичній літературі зустрічаємо два схожі поняття: «інтегрований урок» та «бінарний урок», які варто розглядати окремо. Дослідники (А. Коломієць, Г. Липак, Є. Сухаревська) вважають, що інтегрований урок (від лат. *integratio* – поповнення) – тип уроку з теми, навколо якої поєднано відомості різних навчальних предметів [5, с.61-66]. Якщо урок містить короткі «принагідні вкраплення відомостей з інших предметів, то в такому разі йдеться лише про міжпредметні зв'язки, застосування яких сприяє глибшому сприйманню й осмисленню виучуваного»[2,с. 62-72]. Бінарний урок (від лат. *binarius* – подвійний) – різновид інтегрованого уроку, що органічно поєднує вивчення двох предметів, наприклад, математики й інформатики, агрохімії й біології, економіки й інформатики тощо [6, с.27]. Таке заняття проводять два викладачі.

На наш погляд, в умовах режиму роботи, розкладу занять сучасної освітньої установи доцільно орієнтуватися на проведення інтегрованого уроку. Такий тип уроку дає змогу об'єднати знання з різних предметів, спрямувати їх на розгляд і рішення проблеми, досягти цілісного, синтезованого сприйняття учнями питання, що досліджується [7, 165-173].

Інтегровані уроки розробляють у межах одного навчального предмета

(внутрішньопредметна інтеграція) або внаслідок інтегрованого змісту кількох навчальних дисциплін (міжпредметна інтеграція).

У процесі засвоєння зв'язків між знаннями важливе місце займають міжпредметні тексти. Такі тексти доповнюють зміст підручника і глибше розкривають окремі питання програми. Розглянемо фрагмент уроку біології (8 клас) з теми «Сенсорні системи (Смаковий аналізатор)» з використанням англійського міжпредметного тексту з теми «Food (Їжа)» (див. зразок тексту).

Зразок тексту

The Five Basic Human Tastes

Humans have five basic tastes: sweetness, bitterness, sourness and saltiness were joined by savouriness in 2002. Sweetness is associated primarily with simple carbohydrates – of which sugar is one of the most common. A sweet taste infers that the substance is high in energy and studies have shown that newborns demonstrate a preference for sugar concentrations sweeter than lactose, which is found in breast milk. Bitterness can be detected in very low levels and is generally perceived to be an unpleasant. Many *toxic* substances in nature are known to be bitter and the scientists say that bitterness *sensitivity* is an *evolutionary* defense mechanism. The taste of saltiness is produced by the presence of sodium ions. Potassium and lithium produce a similar taste as they are most closely related to sodium. Sourness detects acidity. The way we measure the degree of sourness is through rating sour substances against dilute hydrochloric. The mechanism involved in detecting sourness is similar to saltiness in that taste is caused by a concentration of ions in this case hydrogen ions. Savouriness is the newest of the recognized basic tastes and the taste is *produced* by fermented or aged foods. Glutamate is a common compound that can cause this taste and consequently savouriness is considered *fundamental* to Eastern cuisine [9, p.158].

Після повторення лексичного матеріалу з теми, учням пропонують прочитати текст та виконати такі завдання (репродуктивні):

Завдання 1. Прочитайте текст. Знайдіть запозичення з латинської мови. (наприклад, substances (лат. *substantia* — те, що лежить в основі), mechanism (новолат. *mechanismus* — знаряддя, пристрій), receptor (лат. *recipio, receptum* – брати, приймати). Подумайте, чому латинські терміни так часто зустрічаються у біологічних текстах.

Учитель наводить етимологічні відомості про походження латинських назв у біологічній термінології. Наступне завдання зосереджує увагу учнів на наявності великої кількості англійських запозичень в українській мові.

Завдання 2. Прочитайте текст. Знайдіть виділені слова та перекладіть їх українською мовою, наприклад: sensitivity, evolutionary, toxicity, general, compound, develop, produced, fundamental.

Учитель комбінує, доповнює та розширює завдання, створюючи можливості для самостійно моделювання речень англійською.

Завдання 3. Доповніть англійські речення: 1. Sourness detects 2. Sweetness is associated primarily with simple... . 3. Many toxic ... in nature are known to be bitter.

Нові слова та терміни, що зустрічаються в тексті використовують для

формування лексичних навичок говоріння (продуктивні завдання), для цього учні повинні багаторазово вживати вивчені слова у спеціально організованому спілкуванні [5, с.124-125]. Формування мовленнєвих вмінь сприяє синхронна робота з використанням роздавальних карток або натуральних об'єктів.

Завдання 4. Спробуйте продукти на смак. Опишіть англійською мовою смак запропонованих Вам продуктів. Вкажіть на макеті язика ділянки, які мають різну чутливість до смакових подразників.

Завдання 6. Підготуйте розповідь про улюблені страви і продукти. Опишіть їх смак. Створіть таблицю: смак – опис смаку – продукт (англійською та українською) .

Отже, міжпредметна інтеграція – це логічне об'єднання змісту кількох навчальних дисциплін в єдину раціональну систему знань. Такий підхід відіграє важливу роль у навчанні, адже надає унікальну змогу запобігти фрагментарності знань учнів, сприяє формуванню ключових компетентностей, стимулює розвиток пізнавальних та творчих здібностей. Особливе значення має інтеграція наук природничо-математичного і суспільно-гуманітарного циклів на одному занятті. Серед прикладів такої інтеграції можна назвати використання текстів англійською мовою на уроках біології. Більш глибоке вивчення теми засобами ще одного навчального предмета (англійської мови) сприяє активізації емоційної та логічної пам'яті, формує вміння користуватися теоретичними знаннями в різних ситуаціях, удосконалює мовленнєві здібності.

Література

2. Базиль С. М. Бінарне заняття з дисциплін «Маркетинг» і «Інформатика та комп'ютерна техніка» [Електронний ресурс] / С. М. Базиль // Режим доступу: <http://www.teacherjournal.com.ua/proftexosvta/9024-bnarne-zanyattya-zdiscipln-lmarketingr-lnformatika-ta-kompyuterna-texnkar.html>
3. Іванчук М. Г. Інтеграція – провідна тенденція сучасного наукового пізнання / Іванчук М.Г. // Педагогіка і психологія. Вісник АПН України. – 2003. – № 3–4 (39–40). – С. 62–72.
4. Іванчук М. Г. Інтегроване навчання: сутність та виховний потенціал. (виховання особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого підходу до навчання) / Іванчук М.Г. – Чернівці: Рута, 2004. – 359 с.
5. Калягин Ю. М. Интеграция школьного обучения / Ю. М. Калягин, О. Л. Алексенко // Начальная школа. – 1990. – № 9. – С. 28–29.
6. Коломієць А. М. Міжпредметні зв'язки у контексті проблеми інтеграції / А. М. Коломієць, Д. І. Коломієць // Педагогіка і психологія професійної освіти. – Львів, 1999. – № 2. – С. 61–66.
7. Липак Г. Бінарне заняття – дієвий засіб формування професійної компетентності молодших спеціалістів / Г. Липак, О. Оробчук // Освіта. Технікуми, коледжі : навч.-метод. ж-л. – 2010. – № 2 (26). – С. 27–28.
8. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 328 с.
9. Сухаревская Е. Ю. Технология интегрированного урока. Практическое пособие

для учителей / 2-е изд. – Ростов на Дону: РПИ, 2007. – С. 165–173.

10. How It Works – Book of The Human Body 4th Revised Edition [Электронный ресурс] – Режим доступа : [http:// www.slideshare.net/dryasirbhai/how-it-works-book-of-the-human-body-4th-revised-edition](http://www.slideshare.net/dryasirbhai/how-it-works-book-of-the-human-body-4th-revised-edition)

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. В умовах зростаючих вимог до фахівців постає проблема вивчення іноземних мов. Відомо, що матеріал найкраще засвоюється на практиці. Це питання є досить актуальним на сьогодні, адже ми живемо в XXI столітті, нових відкриттів, нововведень. Модернізація суспільства відбувається саме за допомогою інноваційних технологій. Які дають на можливість здобувати практичні вміння не покидаючи кордони країни і навіть не виходячи з дому.

Навчальні заклади обладнуються інноваційними технологіями для більш поглибленого вивчення предметів. Це не лише нові технічні засоби, але й нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями щодо ролі інноваційних технологій в навчанні займалися такі вчені, як В.П. Безпалько, І.М. Дичківська, С.О. Сисоєва. На думку С.О. Сисоєвої, використання технологій в освіті має "забезпечувати особистісний і професійний розвиток особистості, її професійну та соціальну мобільність, конкурентноспроможність на ринку праці, адаптаційну гнучкість"[2].

Виклад основного матеріалу. Основною метою вивчення іноземної мови є формування і розвиток комунікативної особистості, а також практичного опанування іноземної мови. Сучасні технології, як наприклад, проектна методика, використання сучасних інформаційних технологій, Інтернет-мережі та її можливостей допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують диференціацію у навчанні, що передбачає урахування здібностей людини, її рівня знань.

Форми роботи з комп'ютерними навчальними програмами на заняттях з іноземної мови можуть бути різними: вивчення лексики; відпрацювання вимови; вивчення діалогічної і монологічної мови; вивчення писемності; відпрацювання граматики.

Використання інноваційних технологій у навчанні забезпечує реалізацію наступних важливих завдань:

- створення іншомовного середовища на занятті;
- залучення пасивних слухачів до активної іншомовної комунікативної діяльності;
- інтенсифікація навчальних процесів;
- позитивна атмосфера на занятті.

Можливості використання Інтернет-ресурсів необмежені. На заняттях з іноземної мови таким чином можна вирішувати ряд навчальних завдань: формування навичок і умінь читання, використання матеріалів глобальної мережі; удосконалення умінь письмової мови; поповнення лексикону; формування мотивації до вивчення іноземної мови.

Крім того, інтернет мережа дає можливості для розширення кругозору, а також налагоджувати і підтримувати зв'язки і контакти зі своїми однолітками в іншомовних країнах.

Як правило основною метою вивчення іноземної мови є формування комунікативної компетенції. Розвиток комунікативних навичок передбачає навчання спілкуванню і формуванню здібності до міжкультурної взаємодії.

Інтернет спільнота по суті своїй представляє міжнародне, культурне явище, чия життєдіяльність заснована на електронному спілкуванні мільйонів людей по всьому світі. Долучаючись до нього на заняттях з іноземної мови, створюється модель реального практичного спілкування.

На сьогодні нові методики, що передбачають використання Інтернет-ресурсів протиставляються традиційному вивченню іноземних мов. Спілкування іноземною мовою вимагає створення реальних, справжніх життєвих ситуацій, які стимулюватимуть та сприятимуть якісному вивченню матеріалу і вироблятимуть комунікативні іншомовні навички.

Використання Інтернету у процесі комунікативного розвитку здібностей особливості вмотивовано; його мета полягає у тому, щоб зацікавити студентів у вивченні іноземної мови за допомогою накопичення і розширення своїх знань і досвіду.

Однією з основних характерних рис вивчення іноземних мов з використанням Інтернет-ресурсів є створення взаємодії на уроці, тобто інтерактивністю. Інтерактивність як явище унікальне не просто створює реальні ситуації з життям, змушує студентів активно включатись в розмову та реагувати за допомогою іноземної мови.

Ще одним методом формування комунікативної іншомовної особистості є метод проєктів, що формує культуру спілкування, уміння коротко і доступно формулювати думки; враховувати думку партнерів по спілкуванню, розвивати уміння добувати та реалізувати інформацію з різних джерел, працювати з нею за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, а також створює іншомовне середовище, що сприяє виникненню потреби в спілкуванні та на міжособистісних відносинах іноземній мові.

Таким чином студенти розширюють свій кругозір, кордони володіння іноземною мовою, отримуючи досвід від практичного її використання, вчать слухати і сприймати іншомовну мову, розуміти один одного у процесі комунікації.

Впровадження інформаційних технологій у навчання значно спрощує процес сприйняття і обробітку інформації. Завдяки комп'ютеру, Інтернету і мультимедійним засобам студенти мають змогу опанувати великий об'єм інформації з її подальшим аналізом і сортуванням. В умовах використання мультимедійних засобів інформування студенти отримують інформацію з газет, телебачення, мають можливість брати інтерв'ю і проводити телемови.

Висновки. Як сказав відомий німецький педагог А. Дістерверг: "Учитель повинен йти в ногу із сучасністю, проймається й надихається силами, що пробудилися в ній!"

Отже, можна зробити висновок, що інноваційні технології відіграють важливу роль у вивченні англійської мови на сьогоденнішому етапі розвитку сучасної освіти. Їхнє використання допомагає "оживити" заняття, зацікавити та активізувати студентів, сприяють співпраці з викладачем. Інноваційні технології посилюють навчальну мотивацію вивчення іноземної мови й удосконалюють знання студентів як результат, вони розвивають креативну, творчість особистість. З їхньою допомогою з'являється можливість практикуватись у мовленні спілкуючись з однолітками з іншомовних країн у соціальних мережах. Таким чином, без технологій вивчення іноземної мови може бути неповноцінним.

Література

1. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді: навч. посіб. для ВНЗ/О. В. Безпалько. – К.: Центр навч. літ., 2005. – 176 с.
2. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : [монографія] / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик та ін. ; за ред. С. О. Сисоєвої ; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. – К. : ВПОЛ, 2001. – 504 с.
3. Дичківська І. М. М. Монтессорі: теорія і технологія: навч.- метод. посіб./І. М. Дичківська, Т. І. Поніманська. – К.: Слово, 304с.

Надєєва В., Логвіна Є.

Науковий керівник – Мунтян Т.В.

Херсонський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ МАЙНД-МЕПІНГУ ЯК ЕФЕКТИВНОГО МЕТОДУ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В умовах обмеженого аудиторного часу все більшої актуальності набуває проблема ефективної подачі навчального матеріалу. Для дисципліни «Іноземна мова» ця проблема набула особливого значення, оскільки оволодіння мовою передбачає розвиток чотирьох навичок: аудіювання, говоріння, письма та читання, що вимагає застосування різних методів навчання. Проблема впровадження в освітній процес ефективних методів навчання розглядається в працях К.О. Баханова, О.В. Канарської, М.В. Кларіна, В.Я. Ляудіс, Л.С. Подимової, В.О. Слатьоніна, Н.Р. Юсуфбекової та ін.

У Європейських навчальних закладах за останнє десятиліття набув популярності майнд-мепінг, який ми визначаємо як метод структуризації концепцій з використанням графічного запису у вигляді діаграми зв'язків або майнд-карти (mind map). Термін має такі варіанти перекладу: «карта думок», «інтелект-карта», «карта пам'яті», «ментальна карта», «асоціативна карта», «асоціативна діаграма» або «схема мислення». Така діаграма реалізується у вигляді дерева-схеми, на якій зображені слова, ідеї, завдання або інші поняття, що пов'язані гілками та відходять від центрального поняття.

Методика використання інтелект-карт, як і сам термін (Mind maps), є розробкою американського психолога, відомого письменника Тоні Бюзена. Майнд-мепінг – це потужна графічна техніка, в основі якої лежить здатність мозку мислити асоціативно. Ця природна функція має назву «радіантне мислення». Активізація

саме такого мислення забезпечує якнайкраще осмислення, аналіз й запам'ятовування інформації. Для покращення якості роботи з картами Тоні Бюзен систематизував використання образів, кольору та асоціацій. Упрожовж наступних 30 років було створено багато варіацій цієї техніки, а використання інтелект-карт стало активно застосовуватися в багатьох сферах: бізнесу, освіти, науки і т.д. У процесі навчання практика застосування методу ментальних карт демонструє значне покращення розуміння та засвоєння навчального матеріалу, особливо великого обсягу.

Ідея подібного представлення інформації не нова. Одним з найбільш ранніх прикладів таких графічних записів був розроблений філософом 3 століття н. е. Порфирієм, який графічно зобразив концепцію категорій філософії Аристотеля. Філософ Раймунд Раймунд (1235–1315) також використовував подібну методику.

У кінці 50-х років ХХ століття були розроблені семантичні мережі для спроби опису процесу навчання людини, у подальшому ця теорія отримала свій розвиток завдяки роботам Аллана Коллінза і Росса Куїлліана на початку 60-х.

У 70-х рр. американський професор Джозеф Д. Новак упровадив використання концепт карт. У 1990-х роках були розроблені і закріплені стандартом [ISO](#) топік карти. Топік карти схожі на концепт карти, оскільки дозволяють з'єднати поняття або теми за допомогою графіків. Інтелект-карта, яка була розроблена у 70-х рр., має чотири істотні відмінності від її попередників:

- а) об'єкт уваги / вивчення кристалізовано в центральному образі;
- б) основні теми, пов'язані з об'єктом уваги / вивчення, розходяться від центрального образу у вигляді гілок;
- в) гілки позначаються та пояснюються ключовими словами або образами. Вторинні ідеї також зображуються у вигляді гілок, що відходять від гілок вищого порядку;
- г) гілки формують пов'язану вузлову систему.

Якість інтелект-карт можна покращувати за допомогою кольору, малюнків, закодованих виразів (наприклад, загальноприйнятих абревіатур), а також за допомогою надання карті тривимірності, що підвищує інтерес та мотивує до роботи з картою.

На сучасному етапі робота з інтелект-картами вважається найбільш ефективним методом вивчення, засвоєння, систематизації та запам'ятовування інформації в умовах обмеженості навчального часу, відведеного для практичних занять, оскільки лінійне представлення інформації не забезпечує належної свободи формування асоціацій, заважаючи творчому підходу до обробки інформації і ефективному запам'ятовуванню. Це довели дослідження ефективності різних типів конспектування американського професора д-ра Хоуї. Було встановлено, що стилість, смність викладу і власне активне осмислення матеріалу є найважливішими факторами успішного конспектування. У прийнятій нині стандартній системі ведення конспектів є чотири основні недоліки:

- 1) втрачаються ключові слова, що ускладнює формування необхідних асоціацій;
- 2) інформацію важко запам'ятати.
- 3) витрачається багато часу.
- 4) не відбувається стимулювання творчих здібностей.

Графічна техніка майнд-мепінгу долає ці недоліки та демонструє свою ефективність порівняно з іншими методами.

Під час вивчення іноземної мови робота з інтелект-картами може використовуватись для: 1) конспектування великого об'єму інформації; 2) написання рефератів, статей; 3) аналізу, розуміння навчального матеріалу; 4) запам'ятовування інформації. 5) пояснення граматичних правил; 6) презентації лексичного топіку; 7) виконання творчого завдання на обрану тематику і т.п.

Для створення інтелект-карт необхідно дотримуватись законів, які були сформульовані Тоні Бьюзеном:

1. Використання емпізи (акценту): наявність центрального образу, використання графічних образів, використанням трьох і більше кольорів, різноманітний стиль, розмір шрифту і т.д.
2. Побудова асоціативних зв'язків: використання стрілок для демонстрації зв'язків між елементами, кодування інформації.
3. Представлення матеріалу: інформація подається ієрархічно, на одній лінії розміщується по одному ключовому слову; товщина ліній змінюється під час розкриття однієї ідеї; параметри сторінки: альбомна орієнтація; використання номерної послідовності.

Урахування цих правил сприяє не тільки кращому осмисленню й запам'ятовуванню інформації, а й реалізації творчого потенціал студентів під час створення й подальшого використання карт.

Оригінальні інтелект-карти малюються від руки, але існує багато прикладного забезпечення, що допоможе у створенні карти он-лайн або за допомогою спеціальної програми, яку можна встановити на персональний комп'ютер. Серед найбільш популярних джерел виділяємо такі:

1. Для роботи он-лайн: <http://freemind.sourceforge.net>, <http://mindjet.com>.
2. Для встановлення спеціальної програми: <http://www.xmind.net>.

Упровадження методу майнд-мепінгу в навчальний процес продемонструвало свою ефективність порівняно з іншими методами, оскільки дозволяє працювати з великим об'ємом інформації в умовах обмеженого аудиторного часу. Особливо успішно метод використовується для вивчення іноземної мови. Різноманітність видів роботи з картою сприяє більш ефективному засвоєнню студентами навчального матеріалу з іноземної мови та реалізації їх творчих здібностей.

Література

1. Дэвид Сиббет. Визуализируй это! Как использовать графику, стикеры и интеллект-карты для командной работы (Visual Meetings / How Graphics, Sticky Notes & Idea Mapping Can Transform Group Productivity). – М.: Альпина Пабlishер, 2013. – 280 с.
2. Тони и Барри Бьюзен. Супермышление = The Mind Map Book. – М.: Попурри, 2007. – С. 320.
3. Тони Бьюзен. Суперинтеллект (Head First). – М.: Попурри, 2005. – С. 412.

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

В умовах реформування системи вищої освіти України не більшої актуальності набувають інтерактивні методи навчання, які є активним відгуком на проблемні ситуації, які виникають як перед окремою людиною, так і перед суспільством у цілому. Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI ст.) передбачає формування національно-мовної особистості, що володіє даром слова – усного і писемного, умінням вільно, комунікативно виправдано користуватися мовними засобами під час сприйняття, створення висловлювань у різних сферах, формах, стилях і жанрах мовлення, тобто забезпечення її всебічної мовленнєвої компетенції [2].

При застосуванні інтерактивного навчання на основі активної співпраці та динамічної мовленнєвої взаємодії студентів будується модель професійних та особистісних якостей майбутніх спеціалістів. Умовою створення такої моделі є наявність позитивного ставлення до обраної професії, моральна готовність до професійної діяльності, оволодіння певними процесуальними і технологічними операціями.

Ми поділяємо думку про те, що інтерактивність – це не просто процес взаємного впливу, взаємодії, а спеціально організована пізнавальна діяльність, що має яскраво виражену соціальну спрямованість [4: 47].

Метою навчання іноземної мови є оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації для успішного виконання подальшої професійної діяльності [3]. У цьому випадку йдеться про комунікативність як основний компонент навчання, що визначає кінцеву мету навчання іншомовного спілкування – набуття студентами комунікативної компетенції в усному і писемному мовленні, тобто здатності міжкультурного іншомовного спілкування залежно від конкретної ситуації.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці).

Метою застосування інтерактивних методів у процесі вивчення будь-якої дисципліни є створення комфортних умов навчання, у яких, наприклад, усі студенти взаємодіють між собою. На заняттях створюється можливість обговорення різноманітних проблем, доведення, аргументування власного погляду, тобто відбувається взаємодія викладача і студента, яка орієнтує особистість на розвиток її творчих і розумових здібностей та комунікативних навичок.

Під час інтерактивного навчання студент стає суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти та розвитку. Це забезпечує внутрішню мотивацію навчання, що сприяє його ефективності, зростає цікавість до процесу навчання. Отже, інтерактивне навчання як складова передового педагогічного досвіду є важливою умовою ефективного формування професійних умінь у

майбутніх педагогів та активізації їх навчально-пізнавальної діяльності.

Так, на сьогодні отримали широке поширення такі інноваційні види діяльності, як метод проектів (це спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми (технологію), яка повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим або іншим чином; це сукупність прийомів, дій студентів у їх певній послідовності для досягнення поставленого завдання – вирішення проблеми, особисто значущої для студентів і оформленої у вигляді деякого кінцевого продукту); технологія співпраці (педагогіка, що ґрунтується не на класичному принципі "роби, як я сказав", а на "роби, як я". Спочатку ставиться велика і потрібна мета, а потім всіляко підтримується віра в її здійснимість); метод мозкового штурму (оперативний метод вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності, під час якого учасникам обговорення пропонують висловлювати як можна більшу кількість варіантів рішення, у тому числі найфантастичніших. Потім із загального числа висловлених ідей відбирають найбільш вдалі, які можуть бути використані на практиці); кейс-метод (студентам пропонують осмислити реальну життєву ситуацію, опис якої одночасно відбиває не лише яку-небудь практичну проблему, але і актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми. При цьому сама проблема не має однозначних рішень); використання завдань, розроблених в PowerPoint; використання Інтернет ресурсів на занятті (підбір автентичної інформації, інтерактивне спілкування безпосередньо з носіями мови і так далі).

У свою чергу використання інноваційних методів навчання дають студенту вищого навчального закладу чітку і сильну мотивацію до вивчення іноземної мови, оскільки носять практичний і наочний характер. Так, використання аудіо-відео матеріалів для вивчення іноземної мови дуже наочні, вони активізують відразу декілька видів діяльності і дають можливість неодноразового повторення матеріалу, що вивчається. Використання мультимедійних ресурсів має набагато більшу міру інтерактивного навчання, ніж робота в аудиторії. Застосування Інтернет ресурсів забезпечує наочність подання матеріалу, різноманітність подання інформації.

Отже, в умовах реформування освіти мають змінюватися освітні технології викладання іноземних мов, що ставить перед викладачем іноземної мови у вищих нові вимоги. Для викладача сьогодні важливо постійно вдосконалювати власні знання про методи навчання іноземних мов, впроваджувати у власну викладацьку практику новітні освітні концепції, йти в ногу із часом. Викладачам важливо знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів. У методичному арсеналі викладачів іноземних мов в даний час повинні превалювати поряд із традиційними формами, нові форми: тематичні дискусійні бесіди, диспути, дискусії, інтерв'ю, круглі столи, конференції, захист проектів, рецензування, реферування, спілкування по електронній пошті та в Інтернеті з наступним обговоренням отриманої інформації, рольові ігри, вікторини, драматизації, переклади (синхронні, послідовні, чи дослівні, художні), тощо.

Література

1. Бобильова О. Комунікативний метод як метод активізації творчих можливостей

- особистості / О. Бобильова // Англ. мова та література. – 2005. – № 26 (108). – С. 2–4.
2. Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття). – К. : Райдуга, 1994. – С. 8–10.
3. Люта А. В. Сучасні методи вивчення іноземних мов – М. : Просвещение, 2012. – 239 с.
4. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.П.Н., 2002. – 136 с.

Печенок Р.

Науковий керівник – Журба О. Р.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямком сучасного освітнього простору є вивчення іноземної мови. Знання іноземної мови є не лише показником освіченості, але й необхідністю. На сьогодні методики викладання іноземної мови ґрунтуються на принципах нестандартного підходу до викладання іноземної мови та широкого використання інноваційних технологій у навчанні. Інноваційні навчальні технології сприяють розвитку творчих здібностей студентів креативності та мають потужний інформаційний базис. Інноваційні педагогічні технології є поняттям комплексним й включає інтерактивні технології, технології проектного навчання й інформаційно-комунікаційні технології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У своїх дослідженнях О. Сорока [2], П. Сердюк [3], Б. Шуневич [5], зосереджують свою увагу на використанні комп'ютерів у процесі викладання іноземних мов. Всесвітня мережа Інтернет сприяє організації повноцінного й різноманітного вивчення іноземних мов не лише у рамках навчальної програми, але й поглиблено, залежно від бажання та навчально-пізнавальних можливостей студентів. Розвиток засобів телекомунікацій привів до широкого застосування засобів мультимедіа, які дають можливість створити умови для заглиблення в середовище мови, що вивчається.

Виклад основного матеріалу. Останніми роками все частіше піднімається питання про широке застосування та введення інформаційних технологій у навчальний процес. Це не лише нові технічні засоби, але і нові форми і методи викладання.

Відомо, що одним з основних методичних інновацій є так звані інтерактивні методи навчання. Слово "інтерактив" походить від англійського "interact" ("Inter" "взаємний", "act" – діяти). Інтерактивне навчання – це навчання, основане на діалогічному мовленні, під час якого здійснюється взаємодія викладача і суб'єкта навчання, при цьому вони рівноправні, рівнозначні учасники навчального процесу і не відчувається домінування одного над іншим, однієї думки над іншою. У таких умовах, студенти швидше привчаються бути демократичними, сміливо спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати обґрунтовані самостійні рішення, тобто розвивають комунікативні навички.

Упровадження та практичне застосування інформаційних технологій у навчання значно урізноманітнює процес сприйняття й аналізу інформації. Завдяки комп'ютеру, мережі Інтернет і мультимедійним засобам створюються умови опанування великого об'єму інформації. Значно розширюється і мотиваційна основа навчальної діяльності. В умовах використання мультимедіа студенти отримують інформацію з газет, телебачення, самі беруть інтерв'ю і проводять телемости, що позитивно впливає на процес активізації засвоєння іноземної мови та сприяє всебічній соціалізації особистості.

Нинішній стан підготовки фахівців не забезпечує достатнього рівня володіння іноземними мовами через малу кількість годин на їх вивчення. Виникає потреба у розробці та вдосконаленні різних методик та шляхів підвищення ефективності навчання. Одним із шляхів вирішення цього є застосування Інтернету, інноваційних технологій навчання, оскільки вони дають можливість стимулювати всі види активності (починаючи від читання і закінчуючи усним спілкуванням), застосовуючи широкий діапазон навчальних завдань із різноманітними формами подання навчальної інформації, забезпечити оптимальний розподіл функцій управління навчальною діяльністю, інформаційно-комунікативними технологіями і студентом, а також оперативний зворотній зв'язок, який відіграє дуже важливу роль у вивченні іноземної мови. Упровадження комп'ютерів у навчальний процес в Україні привело до так званого «комп'ютерного навчання», яке за кордоном отримало назву CAL (Computer-assisted Learning). Його різновид CALL (Computer-assisted Language Learning) [1, с. 262-271; 2, с. 67-76] – «Навчання іноземних мов за допомогою комп'ютера» широко пропагується і використовується у вищих навчальних закладах України. Таке навчання іноземних мов ґрунтується на інтенсивному використанні сучасної комп'ютерної техніки та інформаційних технологій навчання. Український інститут інформаційних технологій є провідною установою, що організує та підтримує використання інноваційних технологій при викладанні іноземних мов, надає все необхідне для підготовки фахівців з вищою освітою і відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями. Також було розроблено курс, для студентів із середнім та вищим рівнями знання англійської мови, які мають професійну потребу вивчати ділову англійську мову а також, для розвитку вмінь отримувати необхідну інформацію, структурувати її, робити певні висновки, ознайомитися з різними варіантами англійської мови.

За умов використання інноваційних технологій навчання, іншомовне спілкування відбувається за умов реальної комунікативної ситуації. На сьогодні існує велика кількість англійських комп'ютеризованих курсів (наприклад, фірми «Рівод» (Reward), «ЕланТес» (ElanTes), «Едьюсофт» (Edusoft) тощо). В умовах всебічного інтенсивного технологічного процесу вищі навчальні заклади України впроваджують у навчальний процес системи дистанційного навчання з використанням Інтернету, яке на Заході відоме як електронне навчання. Воно дає змогу одразу з перших занять ввести спеціальну лексику та термінологію за майбутньою спеціальністю студентів. Елементи таких електронних дистанційних курсів з іноземних мов можуть використовуватися в очному, так і заочному режимі. Такі веб-курси є більш ефективними, оскільки створюються умови мінімальних

витрат на одного студента, але при цьому вони є неефективні, ніж звичайні курси у надрукованому паперовому вигляді. Вони також є економічно вигідними, оскільки аудиторні курси є оплачувальними в рахунок заробітної платні педагога. Організація діалогового навчання з використанням інноваційних інтерактивних технологій та методик сприяє залученню більшої кількості студентів у навчальний процес, а отже й формує авторитет вищого навчального закладу. Ефективним методом організації навчання іноземних мов студентів різних спеціальностей є комбіноване навчання за традиційною і дистанційною методикою, виходячи з можливостей навчального закладу, студентів, викладачів, наявності потужних ліній Інтернет зв'язку, а також вартості доступу до всевітньої мережі Інтернет. Студенти у випадку хорошого системного забезпечення матимуть можливість використовувати дистанційний курс під час занять з англійської мови та для самостійної підготовки в позаурочний час. Заняття зазвичай проводяться в комп'ютерних класах, підключених до локальної комп'ютерної мережі вузу.

Висновки. Отже, навчання іноземних мов буде ефективним завдяки комплексному застосуванню засобів новітніх інноваційних технологій і залежить від здатності викладача застосовувати гуманістичний підхід до навчання, від розуміння необхідності відмовитися від авторитарного методу викладання.

Процес навчання іноземної мови потребує напруженої розумової роботи студента та його власної активної участі в процесі. Цього можна досягти тільки активним навчанням за допомогою інноваційних освітніх технологій.

Впровадження інноваційних технологій значно поліпшує якість презентації навчального матеріалу та ефективно засвоюється студентами, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує бажання вивчати іноземні мови, створює умови для більш тісної співпраці між викладачами і студентами.

Література

1. E-learning glossary – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.advanceonline.com/elearningglossary.html.
2. Сорока О. Психологічні умови застосування комп'ютерних засобів у процесі навчання іноземної мови (на матеріалі дослідження студентів немовних факультетів). Автореф. дис. канд психол. наук: спец. 19.00.07 / Ін-т психології. – К., 2002 – 19 с.
3. Сердюк П. Теоретичні основи навчання іноземних мов у мовному вузі з використанням інформаційних технологій: Автореф. дис. ...д-ра ред. наук: спец. 13.00.02 / Київський держ. лінгв. ун-т. – К., 1997. – 32 с.
4. Мочуліна Н. Методика розробки та використання дистанційного курсу англійської мови (старший ступінь у вищому технічному закладі освіти): Автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / КНДУ. – К., 2001. – 22с.
5. Шуневич Б. Комбіноване навчання англійської мови: Методичні вказівки для студентів першого курсу Львівського інституту пожежної безпеки /Львівський ін-т пожежної безпеки. – Львів: Вид-во ЛПБ, 2005. – 36 с.

THE REFORM OF THE PROCES OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN UKRAINE UNIVERSITIES

Ukrainian government signed an economic association agreement with European Union on March 21st, 2014 and its political part on June 27th, 2014. In addition, President Petro Poroshenko declared 2016 as the year of English. This means that radical changes will occur in all areas of the country and it will be more important to study foreign languages. These changes is going to take place in education. There is a need for highly qualified specialists, who will have both practical and communication skills. So important problem is to research possible major reform processes of studying foreign languages in high education.

The aim of this work is determining the basic processes for reforming Ukrainian universities.

The continuous development of science in Ukraine requires necessity to introduce changes in the educational process of students. Universities are trying to improve the process of learning a foreign language, using new techniques to adapt them to our program. Now reforming the domestic education takes place according to the rules of the European Union: informatization of educational space, integration processes in modern education, establishing cooperation between Ukrainian universities and European institutions in the field of scientific and research activities, conducting student international exchanges, and the possibility to obtain the second higher education and training of a Master's degree abroad [2].

At the current stage the purpose of learning a foreign language in universities is improvement of communicative competences that will implement their knowledge and skills for solving specific communication problems in real life situations. Foreign language serves as a mean of communication, dialogue with other nations that should always evolve.

However, modernization process occurs in the sphere of studing foreign languages (module-rating system and interdisciplinary integration were implemented in teaching foreign languages). Nevertheless, these changes happen slowly and need to be improved. An important aspect of these changes is the establishment of new requirements for teachers of foreign languages. It is important for teachers to know the latest methods of training, special educational techniques and methods to choose the optimal one according to the level of knowledge and interests of students.

The main disadvantages of the modern system of foreign language learning are memorizing texts in a foreign language, lack of communication process between students and teachers and using the educational material that is designed not by experts in this field of study.

The responsibility of providing quality language skills rests with the universities and this requires the introducing changes in learning process. The main issues that require reforms include:

1. The university should conduct systematic activities for teachers such as advanced training, experience exchange and etc.
2. Teachers should have standardized certificates of knowledge of foreign language at a certain level. For example, TOEFL, IELTS, DALF, ECA, DELE, CILS, GDS, Nihongo Noryoku Shiken and others.
3. Teachers should use the educational material developed by foreign specialists.
4. The educational institution should provide students of the necessary literature.

In addition, it should be noted that the high quality of teaching foreign languages is impossible without using modern technologies. In their work, teachers have to use an illustrative material, special techniques for memorizing words. Practical classes must have presentations in accordance with the topic of the lesson. Teachers should use Internet resources, multimedia support and develop distance-learning technologies. In exploring the topic student must use all kinds of memory: imagery, verbal and logical, motor, emotional, visual and auditory [1].

Reforming of learning foreign languages in universities is a necessary part for the development of a successful European country that can compete with other states. Ukrainian government should pay significant attention to this aspect and should create all required conditions for high quality language education.

References

1. Kuzminskiy A. I. Pedagogy: Textbook / A. I. Kuzminskiy, V. L. Omelyanenko – K.: Znannya-Pres, 2010. – 447 p.
2. Volkova N. P. Pedagogy: Tutorial / N. P. Volkova – K.: Akademvidav, 2007. – 616 p.

Федорук Н.

Науковий керівник – к. пед. н. Іванова О. В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ОНЛАЙН САМООСВІТИ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

На сучасному етапі розвитку суспільства особливої актуальності набуває проблема формування суспільно активної, творчої, компетентної особистості, яка самостійно генерує нові ідеї, приймає нестандартні рішення, визначає шляхи власного саморозвитку.

Удосконалення рівня професійної компетентності фахівця – один з основних напрямів реформування системи освіти України. Особливого значення набуває розроблена стратегія міжнародного співробітництва та інтеграції у сфері освіти, спрямована на посилення ролі іноземних мов та якості їх знання, що потрібні наразі не лише дипломатам, перекладачам і викладачам, а й переважній більшості спеціалістів вищої та середньої ланок.

Мета статті – дослідження стратегій самоосвіти з іноземної мови та визначення пріоритетних для підвищення ефективності засвоєння іноземної мови.

Самоосвітня діяльність – це неперервний процес саморозвитку та самовдосконалення педагога. Самоосвіта вчителя є основною формою підвищення

професійної педагогічної компетентності, що полягає в удосконаленні знань та узагальненні педагогічного досвіду шляхом цілеспрямованої самоосвітньої роботи. Упровадження сучасних комп'ютерних і мереживних технологій, зростання та широкое застосування нових інформаційно-освітніх технологій, а саме навчальних онлайн-платформ, дає вчителю широкі можливості професійного зростання [2, с.12-17].

Навчання з використанням сучасних інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту. Воно інтегрує процеси, що не можна об'єднати в межах класичної освіти, – навчання, працевлаштування, планування кар'єри, забезпечує неперервну освіту, є ефективним засобом самоосвітньої діяльності вчителя. У свою чергу комп'ютерні програми відкривають широкі можливості для вдосконалення процесу навчання, викладання, опанування іноземною мовою, що відбувається за умови активної взаємодії всіх учасників [5].

Одним із видів самостійної діяльності в сучасній методиці є особисті стратегії мови, тобто система способів самостійного удосконалення мовних навичок та умінь поза навчальним процесом. Термін «особистісний» не новий в сучасній методиці. Його можна використовувати для позначення індивідуального читання. «Особистісне читання» – це читання, що задовольняє пізнавальні потреби конкретної особистості, воно завжди порушує духовну сторону цієї особистості, є бажаним та цікавим для нього, а не вимушеним і підконтрольним. Термін «особистісний» доцільно використовувати й для інших видів мовної активності студентів, позначивши їх як особисті стратегії вивчення мови в позааудиторній діяльності [3].

Відповідно до видів мовної діяльності можна виділити такі види «особистісних» стратегій:

1. Стратегії читання: читання книг, газет, журналів, ділових і особистих листів.

2. Стратегія аудіювання: сприйняття радіопередач, художніх фільмів, театральних вистав, лекцій, аудіозаписів іноземною мовою.

3. Стратегії говоріння: спілкування з носіями мови при особистих контактах і по телефону, перекладацька діяльність.

4. Стратегії писемного мовлення: написання ділових і особистих листів, факсів, електронних повідомлень.

Виходячи з цього, можна виділити такі загальні ознаки стратегій:

1. Щодо природної комунікації – це реальні перспективи мовленнєвої діяльності, у яких студенти можуть практично застосовувати здобуті знання.

2. За характером активності – це пізнавальні види навчання творчого рівня активності, на якому студент прагне застосовувати знання і способи діяльності в новій ситуації.

3. За характером управління – це самостійна діяльність, за якої студент вільно обирає вид роботи, а викладач лише іноді гнучко направляє її, в процесі вузівської підготовки: обсяг і зміст навчання студентів визначається викладачем. Це стосується також і написання творчих робіт, творів, есе та ін. «Позиція виконання», що при цьому формується, не відповідає розвитку таких професійно значущих

якостей особистості, як свідома готовність до постійної самоосвіти та самоудосконалення. Через це в практиці викладання іноземної мови необхідно впроваджувати такі форми роботи, де відсутнє тверде управління з боку викладача.

4. За місцем і часом проведення – це позааудиторні види діяльності. Вони виконуються в зручний для студентів час і в зручному для них місці.

5. За місцем в навчальному процесі – це автономні види діяльності, що безпосередньо пов'язані з навчальним процесом. У процесі обов'язкової роботи студент отримує інформацію, яку він повинен сприйняти і відтворити в спілкуванні з викладачем або з іншими студентами. Від правильно опрацьованої інформації залежить надалі успішність засвоєння подальшої інформації. Особисті види діяльності характеризуються вільним відношенням до отримуваної інформації, студент сам визначає її корисність або непотрібність [1, с. 3-7].

Таким чином, особисті стратегії вивчення іноземної мови в позааудиторний час можна розглядати як реальну самостійну іншомовну діяльність студентів з метою удосконалення рівня і задоволення в оцінці знань.

Широке використання особистих стратегій свідчить про високий рівень внутрішньої мотивації студентів, їх готовність використовувати набуті знання в практичній діяльності.

За визначенням багатьох викладачів, надзвичайно популярним видом іномовної діяльності в позааудиторний час є аудіювання, далі йде читання та говоріння.

У стратегіях аудіювання важливими формами діяльності є прослуховування аудіозаписів англійських і американських пісень, перегляд англійських телепередач та відеофільмів, відвідування лекцій і бесід, прослуховування радіостанцій, що транслюють передачі англійською мовою.

У стратегії читання головна роль належить читанню художньої літератури, журналів, газет, літератури за фахом діяльності та інших джерел інформації.

Домінуючим в стратегії говоріння і письма є спілкування з носіями мови при особистих контактах, написання листів, факсових та електронних повідомлень зарубіжним друзям.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що використання навчальної онлайн-платформи є ефективним засобом самоосвітньої діяльності вчителя іноземної мови. Беручи до уваги особистісні стратегії мови, студент може вибрати свій стиль реалізації особистих стратегій.

Література

1. Китайгородская Г. А. Принципы интенсивного обучения иностранным языкам / Г.А. Китайгородская // Иностран. языки в школе. – 1988. – № 6. – С. 3-8.
2. Косенкова І. Створення умов для самоосвітньої діяльності вчителів у міжкурсовий період / І. Косенкова // Школа (Шк. світ). – 2012. – № 11. – С. 12-17.
3. Леонтьев А.А. Язык, речь, речевая деятельность / Леонтьев А.А. – М.: Просвещение, 1969. – 214 с.
4. Общая методика обучения иностранным языкам; [хрестоматия /сост.: А.А. Леонтьев]. – М., 1991.
5. Післядипломна педагогічна освіта вчителів іноземних мов : [навч.-метод. посіб.]

/ уклад. Т. В. Гора та ін. – К. :МОН, Британська Рада, 2012. – 381 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Здатність до міжкультурного іншомовного спілкування в час, коли все змінюється, удосконалюється та досягає всесвітнього поширення надзвичайно важлива. Ознаки глобалізаційних процесів та входження до інформаційного суспільства є проявом нових парадигм світового цивілізаційного поступу в Україні, що передбачає застосування високоефективних технологій і використання інформації в усіх сферах діяльності людини, особливо у професійній.

Мета статті полягає у дослідженні впливу використання інформаційних ресурсів при формуванні іншомовної компетенції майбутніх фахівців.

Аналіз наукових досліджень показав, що досить велика увага приділяється питанню іншомовної компетентності. Наукові роботи таких вітчизняних та російських дослідників, як: Г. Балл, Н. Бутенко, І. Зимня, Н. Кузьміна, А. Маркова, С. Максименко, М. Заброцький, Л. Мітіна, Л. Петровська, Є. Руденський, Ю. Ємельянов – були присвячені питанню «комунікативної компетентності». Теоретичні та методичні засади формування іншомовної компетентності (ІК) досліджували: О. Аршавська, О. Беляєв, М. Коць, Л. Мацько, Н. Волкова. Проблеми інформатизації системи освіти були предметом досліджень В. Бикова, О. Глазунової, О. Овчрук, С. Смерікова та ін.

Незважаючи на інтенсивні різнопланові дослідження, результати розробок недостатньо сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності через відсутність ефективної методологічної та теоретичної бази, що сприяла б формуванню належного рівня компетентності у здійсненні професійно-педагогічної іншомовної комунікації на основі інформаційних ресурсів, що і зумовлює актуальність цієї теми дослідження.

Зростаюча залежність від наявності інформації, рівня розвитку та ефективності використання засобів її обробки та передачі призвела до виникнення такого поняття, як інформаційні ресурси (ІР). Потужність і сила сучасних суспільств визначається обсягом та інтенсивністю використання інформаційних ресурсів, а доступ до них є важливим фактором соціально-економічного розвитку. Поступово основною цінністю для суспільства і людини стають інформаційні ресурси [5]. На сьогоднішній день суспільство визнає інформацію як необхідну умову для будь-якої доцільної діяльності, що робить її надзвичайно важливим стратегічним ресурсом. Завдяки цьому найбільший економічний і соціальний успіх сьогодні мають держави, що активно використовують сучасні засоби комунікації, інформації технології та їхні мережеві додатки

Наслідки технологічних інновацій прискорили революцію у відтворенні і розповсюдженні ІР. Ця роль визначається фундаментальними інтеграційними процесами, що відбуваються в людському суспільстві, особливо процесом інформаційної інтеграції людства, що забезпечується бурхливим розвитком

міжнародної інфраструктури, включаючи комунікаційні мережі і центри накопичення й передачі інформації.

У Національній доктрині розвитку освіти (Україна ХХІ століття) зазначено, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [6].

Актуалізуючи важливість цієї проблеми, Г. Селевко наголошує, що інформатизація сфери освіти має випереджати інформатизацію інших напрямів суспільного виробництва, оскільки саме тут закладаються основи оволодіння інформаційними технологіями, інформаційної культури всього суспільства [2].

Варто зазначити, що освіта – це основа розвитку всіх сфер та починань, а мова (як рідна, так й іноземна) – ключ від дверей до успіху. Саме тому, навчання іноземної мови сьогодні є одним із невід’ємних компонентів загальної та спеціальної освіти, а володіння основами міжнародної мови спілкування стає не лише показником високого культурного рівня людини, а й запорукою її успішної професійної діяльності. Крім того, розв’язання численних проблем сучасної цивілізації часто вимагає взаємодії і взаєморозуміння між людьми, яке належать до різних національних та корпоративних культур. Очевидно, що в основу такого взаєморозуміння, яке сприяє взаємозбагаченню культур, має бути покладена міжкультурна комунікація, яку можна вважати особливим типом культури представників різних національностей і професій [3].

Міжнародні зв’язки України, її інтеграція до європейського та світового простору зумовлюють необхідність розглядати англійську мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Оволодіння мовою міжнародного спілкування сприяє розвитку в фахівців здібностей використовувати її як інструмент спілкування в діалозі культур і цивілізацій сучасного світу. Отже, виникає необхідність доповнити традиційне оволодіння мовленнєвими навичками та комунікативними вміннями міжкультурно виправданим, гуманістично орієнтованим змістом [4].

Відповідно до вищесказаного, у такий важливий час наповнення освіти інформаційними ресурсами та технологіями, необхідно оцінити якість та відповідність сучасних підходів відповідно до нинішніх реалій життя ХХІ століття. Як стверджує В. Кремень: «Без запровадження сучасних технологій навчання досягти високої якості освіти та забезпечити успішну реалізацію новітнього змісту освіти буде неможливо», з чим ми повністю згодні [4].

Ю. Примак у своїй статті говорить, що стратегічним має бути пріоритетний розвиток вітчизняних сучасних якісних інформаційних і телекомунікаційних технологій, виробництво технічних і програмних засобів, здатних забезпечити удосконалення національних телекомунікаційних мереж та їхнє підключення до глобальних інформаційних мереж. Державна політика повинна сприяти розробці й упровадженню новітніх інформаційних технологій, конкуренції, створенню сприятливих умов та економічній підтримці розвитку об’єктів національного інформаційного простору України [7].

Активне використання засобів ІКТ під час професійної підготовки фахівців

сприяє кращому засвоєнню знань, створенню реального мовного середовища, формуванню вмій і навичок, індивідуалізації та диференціації навчання, підвищенню об'єктивності контролю знань. Інноваційні методи (індивідуально-творчі проекти; репродуктивні та творчі вправи, що пропонуються у комп'ютерних програмах-тренажерах; комп'ютерне тестування; симуляції тощо), форми (інтегровані лекції, семінари-презентації, семінари-вікторини; ділові ігри, «круглі столи», брейн-ринги; заняття-екскурсії, заняття-подорожі; мультимедійні маршрути-екскурсії тощо) та засоби (Інтернет, електронна пошта, програми-перекладачі, програми-тренінги, енциклопедії та електронні словники, медіа портали тощо) уможливили реалізацію педагогічних умов, що дозволило активізувати формування професійної компетентності майбутніх перекладачів та забезпечити ефективність цього процесу [1].

Отже, розглянувши та дослідивши комунікативну компетентність, ми переконуємось з Н. Катрич, яка зазначила, що періодичні видання, Інтернет та телебачення, є одними з найпоширеніших джерел повідомлення інформації, якими користується суспільство. Робота студентів з газетами та журналами на заняттях з іноземної мови допомагає не лише зняти бар'єри, що закривають доступ до світової інформаційної системи, але й сформувати активного члена суспільства. Робота з газетами та журналами зі спеціальних дисциплін англійською мовою дає можливість студентам оволодіти унікальним тематичним розмаїттям лексики й є основою для комунікативної діяльності. Спілкування з носіями іноземної мови за допомогою e-mail, організоване в телекомунікаційних мережах, використання різноманітних ресурсів навчальної інформації для накопичення дидактичних матеріалів, сприятиме:

- формуванню культури спілкування, розвитку комунікативних навичок, що є дуже важливим при вивченні іноземної мови;
- створенню мовного середовища при телекомунікаційних контактах із носіями мови;
- підвищенню мотивації у вивченні іноземної мови [4].

Таким чином, упровадження інформаційних технологій у процес професійної підготовки, зокрема формування іншомовної компетенції – нагальна потреба часу, розвитку інформаційного суспільства. Система педагогічних умов застосування освітніх медіатехнологій у навчанні іноземної мови та дотримання певної структурно-функціональної моделі формування комунікативних умінь сприяє підвищенню рівня сформованості іншомовної компетентності будь-якого фахівця.

Література

1. Мацюк О. О. Дидактичні принципи використання нових інформаційних технологій в професійній підготовці майбутніх перекладачів / О. О. Мацюк // Актуальні проблеми філології та перекладознавства: Матеріали I-ої міжнародної наукової конференції (Хмельницький, 19-20 квітня 2005 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2005. – С. 173–175.
2. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т., т. 2 / Селевко Г. К. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
3. Персикова Т. Н. Межкультурная коммуникация и корпоративная культура:

учебное пособие для студентов вузов по специальности «Лингвистика и межкультурная коммуникация» / Т. Н. Персикова – М.: Логос, 2006. – 209 с.

4. Катрич Н. Д. Формування іншомовної компетентності студентів політехнічного коледжу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/katrich-nd-formuvannya-inshomovnoyi-kompetentnosti-studentiv-politehnicznogo-koledzhu/>

5. Класифікація та управління інформаційними ресурсами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kit.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/>

6. Національна доктрина розвитку освіти України XXI століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

7. Примак Ю. Ю. Національні інформаційні ресурси – джерело державних інформаційних джерел та послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/ej/ej10/doc_pdf/Priymak.pdf

Шалена Л.

Науковий керівник – к. пед. н. Іванова О. В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

МОБІЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

У XXI столітті важко уявити повсякденне життя без смартфонів, комп'ютерів та інших гаджетів. Із кожним роком розробляються нові електронні прилади, що полегшують життя людей. Тому в розвинених країнах і країнах, що розвиваються, спостерігаються зміни у сфері освіти, а саме: йдуть інтенсивні процеси комп'ютеризації освіти. Розробляються нові онлайн-курси, системи управління навчанням, онлайн-сайти, і безліч як онлайн, так і офлайн програм для планшетів та смартфонів.

Актуальність статті визначається стрімким розвитком ІТ-технологій і активним залученням цих технологій до навчаного процесу.

Метою статті є дослідження впливу мобільного вивчення на дистанційну освіту на основі розгляду переваг новітніх програм.

Пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Це досягається:

- суцільною інформатизацією освіти, спрямованою на задоволення освітніх інформаційних, обчислювальних і комунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу та основою на створенні єдиної інформаційної структури;

- упровадженням дистанційного навчання з застосуванням у навчальному процесі та бібліотечній справі інформаційно-комунікаційних технологій разом із традиційними засобами навчання;

- побудовою індивідуальних модульних навчальних програм різних рівнів складності, залежно від конкретних потреб; випуском електронних підручників;

- створенням в Україні індустрії сучасних засобів навчання, що відповідають світовому науково-технічному рівню і є передумовою для реалізації

ефективних стратегій досягнення цілей освіти.

Термін «мобільне навчання» нерозривно пов'язаний із поняттям «дистанційна освіта». Під ним слід розуміти таку форму навчання, при якій взаємодія викладачів зі студентами і студентів між собою здійснюється на відстані й відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання) [1].

Mobile learning – це передача знань на мобільний пристрій з використанням WAP або GPRS технологій [5]. Мобільне навчання (m-learning), насправді, не таке нове явище: воно зародилося ще в 1901 році, коли компанія Linguaphone випустила уроки іноземної мови на воскових циліндрах. Виділяють 5 основних напрямів, де може активно використовуватися m-learning: самоосвіта, шкільне, вузівське, дистанційне і корпоративне навчання. У 2002 році в Канаді навіть був створений Консорціум мобільного навчання (The m-Learning Consortium), до якого долучилися кілька великих компаній, а також коледж Seneca College і інститут Northern Alberta Institute of Technology. Під час пілотного курсу 300 студентів вивчали курс бухгалтерії і користувалися для цього мобільним доступом до аудіо- і відеоджерел.

У практиці навчання іноземних мов студентів технічних спеціальностей мобільне навчання реалізується за допомогою мобільних технологій – мобільних засобів, що забезпечують взаємодію між людьми, і отримання миттєвого доступу до необхідної інформації. У навчанні іноземної мови можна використовувати такі мобільні технології: електронну пошту, блог-технологію, вікі-технологію, подкасти, веб-форум, електронну платформу дистанційного навчання, системи управління навчанням.

С. Руденко, працівник BBC Ukraine, пояснює, що термін подкастинг – новий і багатьом українцям незнайомий. Він поєднав у собі два слова – I-Pod і broadcasting. Тобто, це мовлення у форматі mp3. На відміну від слухачів радіо, які слухають те, що їм пропонує радіостанція, подкастинг дозволяє обрати самостійно, що ви хочете слухати чи дивитися. І найголовніше – саме в той час, коли вам зручно ввімкнути свій програвач. Подкаст регулярно оновлюється відповідно до тематики. Після того, як Ви оберете свій подкаст, необхідно на нього підписатися і скачувати файли через мережу Інтернет у свій плейер, телефон чи I-Pod. Українська служба BBC має свої подкасти, і кожен бажаючий може легко на них підписатися. Вони оновлюються щоденно. Також можна завантажувати аудіофайли з усіх інших сервісів Британської радіомовної корпорації [4].

Основною метою навчання іноземної мови на різних етапах її вивчення є формування іншомовної комунікативної компетенції у всьому різноманітті її компонентів.

Важливо зазначити, що дистанційне навчання іноземної мови все ще мало використовується українськими вишами, хоча ця форма навчання відкриває нові можливості для студентів, передусім, можливість спілкуватися з носіями мови. На жаль, на сьогодні існує нестача навчально-методичного забезпечення для дистанційного вивчення іноземної мови, у тому числі методичних рекомендацій по застосуванню новітніх технологій. Перспективним є інтерактивна взаємодія з тими, хто навчається за допомогою Skype. Це безкоштовне програмне забезпечення із

закритим кодом, що забезпечує текстовий, голосовий і відеозв'язок через Інтернет між комп'ютерами, опціонально, що використовує технології пірінгових мереж, а також що надає платні послуги для дзвінків на мобільні й стаціонарні телефони [2].

Застосування викладачем комп'ютера в навчанні іноземної мови дає змогу враховувати індивідуальні особливості студентів, організувати самостійні дії кожного з них. Комп'ютер гарантує конфіденційність. Якщо викладач не веде запису результатів, то лише сам студент знає, які помилки він припустив, і не комплексує через те, що інші члени групи дізнаються його результати. Таким чином, самооцінка студента не знижується, на занятті створюється психологічно комфортна атмосфера [3, с. 37].

Викладати і вивчати іноземну мову дистанційно можна як із використанням вебкамери, так і без неї. Кожен викладач самостійно обирає найбільш прийнятний засіб і спосіб навчання. Такі засоби навчання допомагають здолати мовний бар'єр.

Слід зазначити, що у використання мобільного навчання є певні труднощі:

1. Висока вартість обладнання;
2. Малий розмір екрану, обмеженість клавіатури;
3. Створення інтерактивних програмно – педагогічних продуктів, їхнє

методичне забезпечення [5, с. 261].

Безумовно, у дистанційного навчання іноземної мови є як позитивні сторони, так і негативні. Мабуть, найголовнішим недоліком є не завжди стабільний зв'язок та наявність інтернет-мережі. Погіршення якості зв'язку унеможлиблює проведення заняття. У такому разі доводиться переносити його на інший час і дату. Можна спробувати оптимізувати якість зв'язку, наприклад, переконавшись, що у викладача і студента встановлена одна і та ж версія Skype і модем підключений до комп'ютера через дрот, а не через Wi-Fi.

Отже, можна зробити висновок, що мобільне навчання в системі вивчення іноземної мови однозначно пришвидшує темпи розвитку дистанційної освіти і залучає до неї все більше бажаючих вивчати мови. Основним способом покращення цього навчання є створення нових якісних програм, що відповідають вимогам дидактики.

Література

1. Впровадження нової технології навчання «М – learning» при використанні сайту кабінету іноземних мов “classroom45.net”. Донцова О. М., Вельчева К. М., Герашенко О. І., Ізмаїльський технікум механізації і електрифікації сільського господарства. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://usw.com.ua/forum/topics/learning-classroom45-net>.
2. Герасименко І.В. Використання системи дистанційного навчання на базі MOODLE для доуніверситетської підготовки. // Герасименко І. В., Садовий А. І., Білан Н. С. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://2013.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=31&lang=ru>.
3. Маматов А. В. Методика дистанционных образовательных технологий преподавателя вуза (учебное пособие). // Маматов А. В, Немцов А. Н, Клеткова А. Г, Штифанов А. И. // Белгород: Изд-во Бел. ГУ. – 2006. – 161 с.
4. Руденко Євгеній. Подкастинг – це те, що під каструлю? [Електронний ресурс] –

5. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб.наук.пр. Випуск 15 / Редкол.: І.А.Зязюн (голова) та ін. – К.: – Вінниця: ДОВ “Вінниця”, 2007. – 492 с.

Шоха Л.

Науковий керівник – к. пед. н. Іванова О. В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Стрімкий розвиток людського суспільства, інтеграція та глобалізація культурних, соціальних, економічних процесів, що відбуваються в усьому світі, активізація входження України до освітнього простору ЄС, обмін інформацією – все це спричинило підвищення статусу іноземних мов, серед яких мова міжнародного спілкування – англійська, як важливого засобу комунікації, особливо для молоді.

Отже, актуальність теми дослідження зумовлена загальною спрямованістю освіти на покращення та полегшення вивчення англійської мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми дослідження вказує на те, що наведена тема актуальна не лише серед викладачів, які мають практичний інтерес до неї, але й у науковців: С. Амеліної, О. Малихіної, Н. Арістової, О. Іванової і т.д.

Мета статті полягає у розкритті значення інноваційних підходів до вивчення англійської мови.

Об'єктом дослідження є нові методи вивчення англійської мови.

Предметом дослідження є проблематика підходів до вивчення англійської мови.

Нині модернізація української освіти пришвидшується, і тому можна сказати, що найважливіше завдання будь-якого навчального закладу – школи, ліцею, коледжу, училища, університету тощо – сформувати гідного громадянина своєї держави. Нашому суспільству необхідні високоосвічені та завзяті люди, професіонали своєї справи, здатні до мобільності та легкого спілкування з іноземними, не залежно від країни проживання. Саме тому вивчення англійської мови, як визначної у міжнародній комунікації, посідає провідне місце на сучасному етапі розвитку вітчизняної освіти [1;3].

У центрі уваги сьогодні – постать учня, його особистість та потреби. Разом з тим розуміння того, що англійська мова є запорукою міжнародного спілкування, у освітньому середовищі почали активно розвиватися нові напрями та підходи, що могли б цілком задовольнити потреби сучасного покоління, а також допомогти йому сприйняти культуру іншої держави та забезпечити легку інтеграцію у багатомовне та полікультурне середовище.

На сучасному етапі у вивчення англійської та інших іноземних мов набули поширення такі підходи – особистісний, комунікативний, лінгвокраїнознавчий,

соціокультурний, когнітивно-комунікативний.

Завдання вчителя або викладача полягає у тому, аби забезпечити учня чи студента умовами для легкого практичного опанування мови, активізувати його цікавість, покращити розвиток пізнавальної діяльності та дозволити кожному проявити власну активність та творчість [2].

Отже, сучасна педагогічна думка приймає за основну парадигму особистісно-орієнтоване навчання. Це означає, що учня/студента сприймають як суб'єкт навчання і, трактуючи особистість та її вимоги як основну цінність, забезпечують її сталий розвиток.

Сучасні педагогічні технології, серед яких проектна методика, навчання в співпраці, використання мережі Інтернет та нових інформаційних технологій у цілому, допомагають повністю реалізувати вищезазначений підхід та легко перевести навчання на індивідуально-диференційований рівень, що визначається згідно з урахуванням знань та здібностей студентів [2;3].

У наш час ресурси Інтернету стають невід'ємним елементом навчального процесу не лише для вчителів, але й для учнів, адже, по-перше, дають доступ майже для усієї необхідної інформації з будь-якого куточка світу, і, по-друге, уможливають виконання цілої низки дидактичних завдань у себе вдома – формування навичок читання, удосконалення навичок письма, покращення словникового запасу, формування мотивації до вивчення англійської мови [1]. Цьому сприяють навіть розваги або ж позакласні/позааудиторні заняття, такі як читання книг мовою оригіналу, перегляд англійськомовних фільмів як із субтитрами, так і без них, огляд новин ін.

Нині інноваційні технології навчання та особистісний підхід до кожного учня реалізуються через інтерактивне навчання. Інтерактивне навчання у загальному розумінні – певна педагогічна система (сукупність педагогічних технологій), що створена на основі спільної діяльності учнів та здійснюється засобами комунікації [3]. Інтерактивне навчання має проблемно-пошукову природу, що, наприклад, знижує рівень стресу в учнів – страх перед поганою оцінкою зникає, адже мова та її вивчення стають засобом вирішення певних задач, поставлених викладачем.

Звичайно, у шкільній та університетській практиках з'явилися різні форми та методи інтерактивного навчання. Найпопулярніший з них – колективна навчальна діяльність, яку іноді ще називають корпоративною. Вона полягає в організації учасників навчального процесу у невеликі групи (команди) та об'єднання їх спільною навчальною метою. Це полегшує роботу й учителя, адже за такої форми навчання він має змогу керувати кожним через запропоноване завдання [2].

Формування іншомовної комунікативної компетенції, що моделюється на кожний конкретний крок у вивченні та аналізується/перевіряється безпосередньо під час заняття, максимально наближеного до дійсності, передбачає також введення елементів вивчення іноземної мови до програми інших предметів. Досить популярні, наприклад, проведення англійською мовою занять зі спеціальних дисциплін в університетах, навіть якщо спеціальність не має жодного відношення до власне мовознавчих дисциплін. Подібні заняття називають інтегрованими. Їх мета –

сформувати в студентів цілісний світогляд про навколишній світ з точки зору носіїв мови, активізувати пізнавальну діяльність, покращити засвоєння матеріалу, виявити здібності студентів тощо. Цей підхід є складовою частиною однієї з оновлених методик вивчення англійської мови [1;3].

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що нетрадиційні заняття з використанням мережі Інтернет та самостійне навчання на тематичних сайтах або з використанням спеціальних програм стали надійним підґрунтям для впровадження подальших інноваційних методик вивчення англійської мови.

Література

1. Кравченко Н. М. Нові підходи до вивчення іноземної мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yana-mankivska.edukit.ck.ua/Files/downloads>
2. Першукова О. Інтеграція сучасних підходів до навчання іноземних мов у країнах Європи / О. Петрушкова // Іноземні мови в навч. закладах. – 2009. – № 1. – С. 37–46.
3. Яковлева Тетяна Володимирівна. Використання інноваційних технологій при вивченні англійської мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/21519/

Яковів І.

*Науковий керівник – к. філол.н. Шостак О. Г.
Національний авіаційний університет*

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТА ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Застосування на заняттях іноземної мови мультимедійних технологій стає однією з актуальних проблем методики викладання предмета. У зв'язку з цим надзвичайно ваговою є проблема підготовки педагогів – словесників до роботи в такому режимі. Є численні факти того, що викладачі-словесники вважають, що використання комп'ютерів – справа лише викладача інформатики. Проте практична діяльність переконує в тому, що сьогодні викладач-словесник зобов'язаний уміти користуватися сучасними засобами навчання, насамперед, для того, щоб забезпечити одне з найголовніших прав дитини – право на якісну освіту.

Завдання інноваційної діяльності педагога полягає у виконанні різноманітних за обсягом видів роботи, що залежать від змісту нововведення, його мети, термінів, засобів. Використовуючи такі методи інноваційної діяльності, як метод дослідження (застосування якого дає змогу безпосередньо залучати до інноваційного пошуку основних суб'єктів – викладачів та студентів, здійснювати при цьому самостійні спостереження за результатами власної діяльності), метод формалізації (розроблення програм, проектів) та метод аналізу (інноваційний пошук кількісних та якісних показників); застосовуючи інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі, викладач перетворює навчання на зорієнтовану на динамічні зміни в навколишньому світі освітню діяльність, яка розвиває різноманітні форми мислення, творчі здібності, високі соціально-адаптаційні можливості особистості.

Нове покоління студентів зростає у цифровому інформаційному середовищі,

а тому роль викладача, як джерела інформації поступово зменшується, натомість збільшується важливість навичок і вмінь студента самостійно здобувати потрібну інформацію й використовувати її згідно з поставленими завданнями. Медіа-освіченість дозволяє людині активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографа, преси, Інтернету, розвиває критичне мислення. Серед студентів використання ІКТ розвиває навички аналізу, класифікації та синтезу як найнеобхідніших мисленнєвих операцій, впливає на вміння виробляти тактику й логіку побудови умовиводів тощо. У такому разі безперечним є використання ІКТ та мультимедіа на занятті як чинник мислення та розвитку студента. Викладач не ставить перед собою завдання дати студентові спеціальні пошукові знання, навчити навігації в інформаційному просторі – тобто формувати діяльнісно-ціннісний підхід до освіти й самоосвіти, а обирає шлях демонстрації, унаочнення та контролю знань. Тоді як в основі інформаційних технологій лежить не ілюстративна функція, а смислове оформлення матеріалу, тобто створення такої демонстрації, яка направлена не на ілюстрування матеріалу, а на спонукування до пошуків відповіді на запитання. Місія викладача – створити умови для самостійної роботи студента та координувати її. Творчі ресурси кожного студента величезні. Завдання викладача світової літератури створити належні умови для якісної реалізації їх, привчити до систематичного творчого осягнення дійсності засобами слова, використовуючи при цьому комп'ютер.

Сучасне заняття з іноземної мови не можна уявити без застосування ІКТ. Зупинимось на самостійній роботі студентів, яка вимагає виконання дій на комп'ютері. Мультимедійні програми як засіб впровадження самостійної роботи студентів (мультимедійні програми здебільшого розраховані на самостійне активне сприймання та засвоєння знань. Доцільність проведення самостійної роботи за змістом мультимедійних засобів навчання полягає в тому, що вони допомагають викладачеві поставити проблему, активізувати сприймання, забезпечити міцне засвоєння знань, сприяють виробленню умінь і навичок самостійного оволодіння знаннями. Дидактична цінність полягає саме в тому, що студенти сприймають не "готові" знання, а виконують пошукову роботу). Студенти не лише навчаються користуватися різними джерелами інформації, переробляти її та відбирати найголовніше (метод аналізу та дослідження), а навчаються діяти творчо, знаходити власний шлях розв'язання завдання, розвивають творчі здібності, що виявляються в їхніх проєктах (метод формалізації). Цікаві та творчі завдання підвищують інтерес до предмета «Іноземна мова».

Література

1. Беженар Г. Нові інформаційні технології у навчальному процесі сучасної школи / Г. Беженар, О. Волинко // Директор школи. – 2005. – № 37 (373). – С. 13–15.
2. Богдан Л. Впровадження мультимедійних технологій у навчання: крок у майбутнє – це наше теперішнє / Л. Богдан // Зарубіжна література. – 2005. – № 21–24 (421–424). – С. 60–62.
3. Громовий В. Як навчати дітей, які сидять спиною до вчителя // Завуч. – 2011. – № 25. – С. 20–22.
4. Зязюн І. Освітній простір культури в умовах сучасних інформаційних

СЕКЦІЯ № 5
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ Й ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ
ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Васильєва О. В.
Херсонський державний університет

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ
В СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

В умовах розвитку всебічних міжнародних контактів іноземна мова стає важливим засобом професійного спілкування спеціалістів різних профілів, тому останнім часом в Україні та за її межами все більше уваги приділяється проблемі викладання іноземних мов з урахуванням потреб майбутніх фахівців. Доцільною й методично виправданою є професійна, комунікативно-спрямована підготовка з іноземної мови у вищому навчальному закладі (ВНЗ), що сприяє формуванню в студентів здатності іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях.

Підготовка студентів нефілологічних спеціальностей здійснюється на основі освітньо-професійної програми, яка забезпечує одночасне здобуття повної вищої освіти за спеціальністю та кваліфікацією. Освітньо-професійна програма підготовки включає поглиблену фундаментальну, гуманітарну, соціально-економічну, психолого-педагогічну, спеціальну та науково-практичну підготовку.

Метою нашого дослідження є визначення можливих напрямків формування основ наукової комунікації іноземною мовою засобами впровадження комунікативного методу під час навчання основам наукової комунікації студентів нефілологічних спеціальностей .

Сьогодні вивчення іноземних мов сприяє реалізації таких напрямків професійної діяльності, як ознайомлення з новими технологіями, науковими гіпотезами і тенденціями, видатними інноваціями в галузі техніки; підвищення рівня професійної компетенції фахівців. Володіння іноземною мовою вже є не ознакою престижу, а потребою сучасного фахівця, саме тому професійна підготовка магістрів вимагає правильно організованого процесу комунікації [1, с. 214].

Комунікація – це процес обміну інформацією (фактами, ідеями, поглядами) між двома або більше особами. Далеко не завжди процес комунікації є ефективним, адже між тим, хто доносить інформацію і тим, хто її сприймає, можуть виникати комунікативні бар'єри. Виділяються такі типи бар'єрів, залежно від причин їх виникнення: бар'єр взаєморозуміння, семантичний, логічний, соціально-культурний. Важливим фактором для їх подолання є формування комунікативної компетенції на базі сформованої лінгвістичної компетенції (адже підготовка магістрів в межах дисципліни «Основи наукової комунікації іноземною мовою» відбувається після засвоєння таких дисциплін, як «Іноземна», «Ділова іноземна мова», «Практичний курс англійської мови»).

Під комунікативною компетентністю розуміють здатність встановлювати і

підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування. Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії, тому є результатом досвіду спілкування між людьми.

Поняття комунікативної компетенції ввійшло у науковий обіг у 1972 р. завдяки американському лінгвісту Д. Хаймзу на противагу теорії мовної компетенції Н. Хомського, який пов'язував свою теорію здебільшого з ідеальними слухачами-співрозмовниками в однорідному мовному середовищі [7, с. 102]. Теорія комунікативної компетенції Д. Хаймза спрямована на визначення того, що має знати мовець, аби бути компетентним у спілкуванні [6, с. 286].

На наш погляд, важливим чинником у ній є те, що наголошується на необхідності зосереджуватися на комунікативних уміннях більше, ніж на знаннях граматичних структур. Комунікативний метод навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей є одним з найефективніших, адже сам процес оволодіння мовою має бути своєрідною моделлю процесу спілкування. Мова професійного спілкування включає в себе мову для ділового спілкування, оскільки професійні інтереси можуть бути пов'язані з науковими дослідженнями, спілкуванням із закордонними колегами, з участю у конференціях, з написанням статей, резюме, анотацій, читанням наукових статей, слуханням лекцій, виступом з доповіддю та ін. Зазначені аспекти є змістом навчальної дисципліни «Основи наукової комунікації іноземною мовою» [2, с. 42].

Зміст навчання наукової комунікації іноземною мовою має забезпечити досягнення головної мети навчання, спрямованої на удосконалення студентами університету: умінь та навичок практичного оволодіння іноземною мовою; умінь одержувати та передавати іншомовну наукову інформацію за фахом; здійснення читання й осмислення професійно орієнтованої та наукової іншомовної літератури, використання її в соціальній та професійній сферах; анотування наукових статей та обґрунтування свого наукового дослідження іноземною мовою.

Ефективне вирішення цих завдань досягається в межах навчальної дисципліни «Основи наукової комунікації іноземною мовою» в Херсонському державному університеті, де для підготовки студентів нефілологічних спеціальностей доцентом Л.М. Покорною було розроблено та апробовано методичні рекомендації «Основи наукової комунікації іноземною мовою» (англійська мова) [4].

Системний принцип, за яким побудовано навчально-методичні рекомендації, передбачає формування основ наукової комунікації іноземною мовою через комплексний підхід до формування комунікативної компетентності студентів. Системний підхід побудовано так, що студенти мають можливість здійснити віртуальну подорож на наукову конференцію. Це дозволяє навчити студентів оформлювати заявку на наукову міжнародну конференцію, формулювати тези доповіді, представляти доповідь, брати участь у засіданнях секцій іноземною мовою. Окрім цього, магістрантам пропонуються численні комунікативні завдання з таких тем, як привітання, подорож літаком, проходження митниці, проживання в готелі, замовлення їжі, здійснення покупок та ін.

Навчально-методичні рекомендації складаються з двох основних частин.

Перша присвячена формуванню монологічного та діалогічного мовлення на основі ретельного опрацювання текстового матеріалу. Друга частина містить необхідні мовні кліше, що відповідають мовному етикету наукового стилю, щоб відобразити зміст роботи наукової конференції.

Варто зазначити, що розроблена автором система вправ дозволяє представити складний науковий матеріал в комунікативному вигляді: make up a dialogue on the organization of the work of the conference; make up a dialogue on the opening of the conference; make up a dialogue discussing some theoretical problem; discuss the close of the conference.

Навчання відбувається за модуль-блочною системою, після кожного модуля передбачено проведення рейтинг-контролю. Наприклад, модуль №1 «Ділова подорож за кордон на наукову конференцію» присвячено наступним темам: Introduction; In the English Speaking Country; Organization of Conference; Models of Announcements and Letters about International Conference; At the International Conference; The International Meeting; Participation in the Work of the Conference; Annotation of the Article [4, с. 8]. Це дозволяє студентам засвоїти основні розмовні штампи в мікродіалогах, виконати комунікативні вправи для розвитку навичок діалогічного та монологічного мовлення.

Змістовий модуль №2 «На міжнародній науковій конференції» дає змогу послідовно опрацювати такі теми: Opening of the Work of the Conference; Making Report at the Conference; At the Discussion; Close of the Conference; Contributed Papers; Entertainment Program; The scientific Investigation; Reading According to Qualification [4, с.31]. Завдяки опрацюванню цього матеріалу магістранти вчать перекладати тексти за професійним спрямуванням, вести професійні бесіди на конференції, дотримуватися норм ділового етикету, вести ділову та наукову документації.

Отже, формування основ наукової комунікації іноземною мовою в студентів нефілологічних спеціальностей буде ефективним за умов впровадження системного підходу до засвоєння іноземної мови. Комунікативна та лінгвістична компетентності майбутніх фахівців дозволять брати участь у міжнародних наукових конференціях, а це сприятиме постійному розширенню всебічних міжнародних контактів.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. / Ф. С. Бацевич / – К.: Академія, 2004. – 344 с.
2. Гапон Ю. А. Специфіка дисципліни і фактори, що визначають зміст навчання іноземної мови професійної спрямованості / Ю. А. Гапон // Зб. наукових статей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ. – Видавництво Європейського університету. – 2003. – С. 40–49.
3. Куліш І. М. Особливості вивчення іноземної мови науково-професійного спрямування // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Випуск 112. – С.133–138.
4. Покорна Л. М. «Основи наукової комунікації іноземною мовою» (англійська мова). Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи для магістрантів немовних факультетів. – Херсон, 2010. – 95 с.
5. Сучасні підходи до викладання іноземних мов / Укладачі С. Ю. Ніколаєва, О. М.

Шерстюк // Іноземні мови – 2001. – №1. – С. 50–57.

6. Федоренко Ю.П. До питання компетентності та комунікативної компетенції// Педагогічна майстерність як сучасна технологія розвитку особистості вчителя. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 4–6 березня 2002 року – Полтава, 2002. – С.285–288.

7. Язык и мышление. / Н. Хомский /– М.: Прогресс, 1972. – 164 с.

Васильковська М.

Науковий керівник – к.філол.н. Грицина В.І.

Херсонський державний університет

НІМЕЦЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В ТУРИСТИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Запозичення належать до різних галузей діяльності людини, відображають розвиток науки і техніки і впливають на розширення інформаційного простору. Завдяки мовним контактам в українській мові є багато німецьких слів як загального вжитку, так і зі спеціальних галузей.

Актуальність цього дослідження полягає в тому, що терміносистема туристичної індустрії стрімко розвивається, а тому поповнюється новими поняттями та відповідними термінами. Проте в українській та німецькій лінгвокультурах до цього часу довго не було надано належної уваги туристичним термінам.

У туристичній діяльності велика кількість різновидів туризму, у яких безпосередньо набувають свого значення терміни, запозичені з німецької мови.

Мета – визначити терміни німецького походження, що функціонують у різних сферах туристичної галузі.

Військовий туризм – це туризм на місцях боїв і історичних битв для всіх зацікавлених, а також для ветеранів і родичів загиблих воїнів, відвідання наявних та історичних військових об'єктів і полігонів, бойових морських кораблів, підводних човнів, катання на військовій техніці, стрільба зі зброї на полігонах і в тирах, участь у військових навчаннях та маневрах, перебування на полігонах у ролі глядачів – мілітарі-тур, до таких також можна віднести і тури на відвідання воєнних концтаборів та в'язниць. У ньому застосовують такі терміни: броцак (наплечник, від [нім.](#) Brotsack), бруствир (бруствер, від [нім.](#) Brustwehr), варта (охорона, сторожа, від [нім.](#) Warte), вартувати (охороняти, від [нім.](#) warten), вафенрок (мундир, від [нім.](#) Waffenrock), вахпарада (розвід, від [нім.](#) Wachtparade), вахта (караул, варта, від [нім.](#) Wache), вербецирка (агітаційний пункт, від [нім.](#) Werbebezirk), вербувати (агітувати на військову службу, від [нім.](#) werben), вербунок (агітація військової служби, від [нім.](#) Werbung), гальтувати (затримувати, від [нім.](#) anhalten), гаптак!, еб-тех! (струнко, від [нім.](#) Habt Acht!), гвер, гвир ([гвинтівка](#), від [нім.](#) Gewehr), гельма (шолом, від [нім.](#) Helm), глід (ряд, шеренга, від [нім.](#) Glied), гінзла (гільза, від [нім.](#) Hülse), гоф (казармений плац, від [нім.](#) Hof), дикуватися (ховатися, від [нім.](#) sich decken), дикунок (укриття, від [нім.](#) Deckung), дурх (крізь; наскрізь, від [нім.](#) durch), жовнір, жовняр (солдат, від [нім.](#) Söldner), (за)мельдувати (доповісти, доповідати, від [нім.](#) melden), замельдуватися (зголоситися, від [нім.](#) sich melden), кольба (приклад [гвинтівки](#), від [нім.](#) Kolben), комісник (військовий хліб, хліб печений спеціально для війська, від

[нім.](#) Kommissbrot), лянштурм (ополчення з осіб старшого, у тому числі непризовного віку; запас третього розряду, від [нім.](#) Landsturm), лецтій (останній, від [нім.](#) letzt), люфа (ствол стрілецької зброї, від [нім.](#) Lauf), форикувати (наступати, від [нім.](#) vorrücken), фрайтер (ефрейтор, від [нім.](#) Gefreite).

Сільськогосподарський туризм – це надання (чи отримання) послуг туристичних атракцій, асоційованих з відпочинком, щодо використання [екосистемного](#) потенціалу агропромислового комплексу та локальної інфраструктури певного регіону сільської місцевості або ж її характерної колоритної особливості (культурної, архітектурної, етнічної, господарської тощо). У цьому різновиді вживається така термінологія: байцувати (1. протравлювати насіння; 2. обробляти деревині, металеві вироби байцом, від [нім.](#) beizen), бендуг (віз для перевезення снопів, від [нім.](#) Bindwagen), габлі, каблі (вила, від [нім.](#) Gabel), сторцом (сторчма, стійма, від [нім.](#) Sturz), сторцуватн (ставити сторчма, від [нім.](#) stürzen), ташка (сумка, від [нім.](#) Tasche [фільварок](#) (панський двір, від [нім.](#) Vorwerk), [фірталь](#) (ділянка поля близько 0,15 га, від [нім.](#) Viertel четвертина), форналь (зачіпка на кінці дишля, від [нім.](#) Vornagel), фосляк (сніп збіжжя, обмолочений без розв'язування, від [нім.](#) Vorschlag), цвіга (батіг, від [нім.](#) Zweig -галузка, сук), шаланда (барак, від [нім.](#) Schaland), шарувати (прополювати буряки, від [нім.](#) scheuern), шлайф(а) (гальма воза, від [нім.](#) Schleife), шмір (мастило, від [нім.](#) Schmiere), балія ([ванна](#), від [нім.](#) Balje), бамбет, [бамбетель](#), бамбетля (1. У складеному вигляді – лавка для сидіння; 2. У розкладеному вигляді – своєрідне ліжко, від [нім.](#) Bankbett), друшляк (друшляк, посудина з дірочками, від [нім.](#) Durchschlag), фіранка, фірганг (завіска, від [нім.](#) Vorhang), фляш(к)а (пляшка, від [нім.](#) Flasche), шуфляда, шухляда (висувна частина в меблях, від [нім.](#) Schublade), ящик (1. Точений з дерева посуд на перець; 2. Ящик; 3. Бляшанка; 4. Анат. колінні чашки, від [нім.](#) Asch).

Гастрономічний туризм – це різновид туризму, пов'язаний з ознайомленням та дегустацією національних кулінарних традицій країн світу. Тут поширена така термінологія: буцики (сорт печива, від [нім.](#) butze), буць (погано випечений хліб, від [нім.](#) butze – щось коротке, мале, обрізане; шматочки, що відірвані від чогось), вафлі (вафлі, від [нім.](#) Waffel), гава (міра масла = 1 літр, від [нім.](#) Hafer, Haferl, Häferl – горщик), гугель (запечена в духовці терта картопля з жиром; плетений калач, від [нім.](#) Gugelhupf – рід калача), гуляш (гуляш, від [нім.](#) Gulasch), (д)жур (якась страва, від [нім.](#) sursauer), кльоцки (кльоцки, фрикадельки, від [нім.](#) Kloss – грудка, галушка), книдлі (галушки з тертої картоплі і пшеничної муки, начинені сливами і политі маслом або олією, від [нім.](#) Knödel – кльоцка, фрикаделька), крендель (крендель, валочки, від [нім.](#) Kringel) крепляк, креплі (пампушка, від [нім.](#) Krapfen – рід пампушок з мармеладом), пампух (пампушка, домашня булочка, від [нім.](#) Pfannkuchen).

Промисловий туризм – це дослідження туристами територій, будівель та інженерних споруд виробничого або спеціального призначення, а також будь-яких закинутих споруд з метою отримання психологічного, естетичного або інтелектуального задоволення. У цій сфері вирізняються такі терміни: (бліхувати (білити, від [нім.](#) bleichen), бурт(а) (купа, насип, від [нім.](#) Bort, Bortd), [ванькир](#) (бокова кімната, відділена від світлиці перегородкою від [нім.](#) arkere), варцаб ([підвіконня](#),

одвірок, від нім. Wurfzabel), васервага (ватерпас, рівень, від нім. Wasserwaage), вінкель (кутомір; ріг будинку, від нім. Winkel), ганок (ганок, від нім. Gang), гебанок (великий рубанок, від нім. Nobelbank), гробар (1. Копач; 2. Людина, яка копає могили, від нім. Gräber), дилина, диль (круглярк, від нім. Diele), дилі (підлога з дошок, від нім. Diele), диля (дошка, від нім. Diele), кіт (замазка, від нім. Kitt), клесувати (місити глину, від нім. klossen), кльоц, клец, клецоц (колода, брус, від нім. Klotz), клям(б)ра (скоба, від нім. Klammer), клямка, плямка (дверна ручка, від нім. (Tür)klinke), лага (1. Жердина, поперек кроков; 2. Рейка, від нім. Latte), льоох (льоох, від нім. Loch), ринь, рінь (грубий пісок, від нім. Grind).

Спортивний туризм – специфічний вид туристсько-спортивної діяльності з подоланням певного відрізка земної поверхні, який називають маршрутом, з подоланням природних та/або штучних перешкод (гірські вершини і перевали (у гірському туризмі) або річкові пороги (у сплавах річками)), виконання технічних прийомів, спеціальних тактичних та/або технічних завдань. У ньому вживається така термінологія :гантель (Hantel) – спеціальна гиря; гросмейстер (Großmeister) – найвище спортивне звання у шахах; фехтування (Fecht) – вид спорту; цейтнот (Zeit - час, Not - потреба) – 1)у шахах і шашках – становище, коли гравцю не вистачає часу на обдумування ходів; швертбот (Schwertboot) – вітрильна яхта зі швертом; штанга (Stange) – 1)металевий стрижень; 2)спортивний снаряд; 3)брус воріт.

Культурний туризм – ознайомлення з туристськими визначними пам'ятками (пам'ятниками історії, архітектури, мистецтва; природними та етнічними особливостями; сучасним життям народу тощо). Широкого вжитку набули такі терміни: арфа (Harfe) – музичний інструмент, концертмейстер (Konzertmeister) – 1)перший скрипаль; 2)музикант, що очолює одну зі струнних груп, піаніст, який акомпанує солістам у концертах; кунсткамера (Kunstkammer) – у минулому назва історичних, художніх, природничо-наукових та інших колекцій рідкісних речей та місця їх зберігання; мольберт (Malbrett) – дерев'яний верстат для живопису; обертон ober – верхній, Ton – звук) – складовий тон основного звуку.

Таким чином, в українській мові налічується велика кількість термінів туристичної діяльності, запозичених з німецької мови, переважна більшість яких належить до спеціалізованих видів туризму. Нині в науці виникла необхідність більш широкого обговорення можливостей появи та вжитку нових термінологічних відповідників у системі туристичної термінології. Виявлення та аналіз шляхів поповнення цієї фахової мови працівників готельно-ресторанної справи, туристичних підприємств та інших рекреаційних закладів складає перспективу подальшого дослідження.

Література

1. Морозов С. М. Словник-довідник іншомовних слів / Морозов С. М., Шкарапута Л. М. – К. : Наукова думка, 2000. – 683 с.

Гармаш Д.

Науковий керівник – к.псих.н. Цимбал С.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

СКЛАДНОЩІ ВИКОРИСТАННЯ ГРАМАТИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Вимоги до володіння іноземною мовою все зростають, а от кількість годин на вивчення усіх особливостей і переборювання труднощів не збільшується. При цьому найбільшою проблемою є те, що більшість студентів, які повинні приходити у вищий навчальний заклад із рівнем В1, насправді мають значно нижчий рівень володіння мовою, при цьому найзначнішими проблемами є: несформовані навички аудіювання, страх висловлюватись іноземною мовою і несформованість знань граматичних основ. Саме останній пункт зазвичай є причиною перших двох проблем [1].

Мета дослідження: аналіз проблем, що виникають під час навчання англійської мови студентами немовних спеціальностей.

Грамматика була і буде вічною турботою викладачів, особливо в немовних вузах. І незважаючи на велику кількість граматичних вправ і численні спроби викладача англійської мови пояснити всі особливості граматичних конструкцій, результативність лишається невисокою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вчених і лінгвістів, видатних педагогів і філологів намагались створити особливу методику, розробити специфічні шляхи вивчення і навчання граматики англійської мови. І.М. Берман був першим, хто розробив особливий метод навчання граматики в технічному вузі. Він запропонував внести у методику навчання граматичних явищ та понять деякі елементи та аспекти інформатики [2]. Він також використав деякі особливості негуманітарних наук, додавши в подачу граматичного матеріалу великі блоки-схеми, символи, алгоритмічні схеми тощо. Його ідеї та система лягли в основу теоретичних та практичних розробок А. Г. Решетова, С. С. Солов'я, Л. М. Абросимової. Пізніше у роботах багатьох філологів та лінгвістів (Л. М. Черноватий, В. І. Карабан, І. П. Ліпко, І. Ю. Набокова, В. О. Самохіна, О. В. Ребрій, І. Є. Фролова, Н. М. Ковальчук, С. Л. Пчеліна, Т. М. Щокіна, О. І. Петухова, С. М. Романюк, Г. В. Малина) були використані деякі елементи такого підходу до вивчення англійської граматики.

Навчання граматики повинно бути систематичним і алгоритмічним. Але для того, щоб студенти могли засвоїти нове, у них повинен бути сформований базовий рівень володіння англійською мовою, щоб розрізняти і розуміти основні граматичні структури і уміти їх відтворювати [3].

Для навчання граматики краще застосовувати когнітивно-комунікативний підхід: когнітивні технології допоможуть глибше усвідомити і практично застосувати знання англійської мови, а комунікативний підхід наразі є найактуальнішим і найефективнішим методом вивчення іноземної мови. Комунікативний метод націлений на освоєння усіх навичок мовленнєвої діяльності в комплексі, проте для вивчення більш складних тем та вільного володіння англійською мовою необхідно постійно залучати студентів до різноманітних граматичних вправ.

Саме закріплення основ граматичних знань є дуже важливим для подальшого вивчення англійської мови. Вічною проблемою для студентів є вивчення неправильних дієслів. Проте використання віршиків, малюнків, кумедних історій

хоч і виглядає дещо несерйозно для студентів технічних спеціальностей, проте є набагато результативнішим та ефективнішим методом, ніж просто заучування цих дієслів.

Ще однією проблемою для студентів є порядок слів в англійській мові, так як і в українській, і у російській мовах порядок слів у реченні не сталий. Використання абрєвіатури SVOMT може допомогти. Для початку треба студентам пояснити, що означають ці літери – S-subject (підмет), V-verb (дієслово-присудок), O-object (додаток), M-manner (спосіб – як, які обставини), T-time (час). Потім попросити їх скласти одне чи два речення зі словами, які б починались на ці літери (бажано, щоб речення було гумористичне чи абсурдне, так воно краще запам'ятається) [1].

Можливо, на перший погляд, такі методи навчання здаються примітивними, але студентам немовних спеціальностей зазвичай не вистачає чіткості і алгоритмів під час вивчення мови. Вони розгублюються, тому що вважають, що будь-яка мова – це щось нечітке, незрозуміле і надто складне, задалегідь переконуючи себе у власній нездатності опанувати цей предмет.

Література

1. Тетяна Коршук. Проблема навчання граматичних основ англійської мови.
2. Булатбаева К. Н. Английский язык: лексика, грамматика, речь, общение. Я и мое окружение. 1 часть : учебное пособие для студентов неязыковых специальностей / К. Н. Булатбаева., Л. Б. Аскарова, К. С. Кенжигожина. – Павлодар: Кереку, 2010. – 106 с.
3. Казарицкая Т. А. Упражнения при функционально направленном обучении грамматике / Т. А. Казарицкая // Иностран. языки в школе. – 1987. – № 3. – С. 68–72.

Грицай О.

Науковий керівник – к. філол. н. Грицина В.І.

Херсонський державний університет

АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В ТЕРМІНОЛОГІЇ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Формування глобального інформаційного простору, тенденція до світової інтеграції економічних та суспільних процесів постійно впливають на словниковий склад сучасної української мови.

Українська мова завжди була відкритою для запозичень, особливо активно цей процес відбувається наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., коли значною мірою активізувалися україно-англійські мовні контакти.

Особливе місце у складі української лексики посідають запозичення з англійської мови, їхня кількість сьогодні зростає дуже швидко, що зумовлено політичними та соціально-економічними факторами і провідною роллю спочатку Великобританії, а потім США на міжнародній арені після Другої Світової війни. На сучасному етапі англійська мова є засобом міжнародного [спілкування](#) [1, с.18].

Як зазначено у Вікіпедії, англіцизм (також англїзм) – різновид мовного запозичення: слово, його окреме значення, вислів тощо, які запозичені з англійської мови або перекладені з неї чи утворені за її зразком [4].

У сфері готельного та ресторанного бізнесу використовують значну кількість спеціальних термінів і понять, багато з яких були запозичені з англійської мови. Вони продовжують розвиватися та вдосконалюватися.

Для англіцизмів у термінології готельно-расторанної справи характерні:

– звукосполучення **дж**: джем, менеджмент, імідж, джанг-фуд;

Джем (від *англ. jam* – «варення») – плоди та **ягоди**, **зварені** в цукровому **сиропі**, який повинен мати **желеподібну** консистенцію.

Імідж (від *англ. image* – «образ», «зображення», «відображення») – сприятливе або несприятливе сприйняття споживачем певного готелю, а також його послуг. Розглядається як мета роботи з маркетингу.

Джанг-фуд (від *англ. junk* – «сміття», «покидьки» і *food* – «їжа») – шкідлива їжа. Зазвичай застосовується до традиційно некорисної їжі: гамбургери, хот-доги, смажена курка, снекові закуски і т.д.

– звукосполучення **ай, ей**: кейтеринг, стейшн;

Кейтеринг (*англ. catering* від *cater* – «поставляти провізію») – галузь **громадського харчування**, пов'язана з наданням послуг на віддалених точках, що включає всі підприємства і служби, що надають підрядні послуги з організації **харчування** співробітників компаній і приватних осіб у приміщенні і на виїзному обслуговуванні, а також здійснюють обслуговування заходів різного призначення і роздрібний продаж готової **кулінарної продукції**.

Стейшн (від *англ. station* – «станція») – буквально, "станція" офіціанта, підсобний стіл для роботи, на якому знаходяться прилади, серветки, чистий посуд і білизна.

– суфікс **-инг(-інг)**: вендінг, брендинг, маркетинг, пудинг, флейрінг, букінг, карвінг, кемпінг;

Вендінг (від *англ. vend* – «продавати», «торгувати») – автоматизований продаж (спосіб роздрібного продажу товарів за допомогою торгових автоматів).

Брендинг (від *англ. brand* – «клеймо») – діяльність з розробки, реалізації та керування брендом.

Маркетинг (від *англ. marketing* – «збут», «торгівля») – це діяльність спрямована на досягнення цілей підприємств, установ, організацій шляхом формування попиту та максимального задоволення потреб споживачів.

Пудинг (від *англ. pudding* – «запиканка») – **англійський десерт** з яєць, цукру, молока й борошна, що готується на **водяній бані**.

Флейрінг (від *англ. flairing* або *flairbartending* – «дуже своєрідний, талановитий стиль барного мистецтва») – комплекс рухів: обертання, підкидання, жонгливання, балансування та ін., що здійснюються з використанням пляшок, шматочків льоду, барного інвентарю в процесі приготування коктейлів.

Букінг (від *англ. booking* – «продаж квитків», «запис замовлення в книгу») – файл групового бронювання, що містить основну інформацію щодо продажу блоку номерів.

Карвінг (від англ. *carve* – «різати», «вирізати») – мистецтво художнього різання по овочах і фруктах, зародився багато років тому на Сході й за тисячі років став частиною національних традицій.

Кемпінг (від англ. *camping* – «проживання в таборі») – табір для автотуристів, розташований у заміській місцевості або в зоні відпочинку (літні будиночки, намети, що мають елементарні зручності).

– звукосполучення **кс**: ромштекс, біфштекс, кекс, комплекс;

Ромштекс (від англ. *ripst* – «крижі» і *steak* – «шматок м'яса, риби») – овальний шматок відбитої та засмаженої яловичини.

Біфштéкс (від англ. *beef* – «яловичина» і *steaks* – «шматки») – страва зі смаженої яловичини, спочатку один з видів стейка, стейк з головної частини вирізки (стейк-філе).

Кекс (англ. *cake* – «тістечко») – дуже здобний хліб, зазвичай у вигляді довгих вузьких хлібців із закругленою верхівкою.

Комплекс (від англ. *complex* – «сукупність») – сукупність підприємств, різних за функціями, розміщених на туристському маршруті й об'єднаних загальною функціональною програмою.

– суфікс **-ер (-ор)**: менеджер, стартер;

Менеджер (від англ. *manager* – «завідувач», «розпорядник») – найманий робітник, зайнятий професійною організаторською діяльністю в органах керування підприємства, фірми, установи, наділений суб'єктом власності визначеними повноваженнями.

Стартер (від англ. *to start* – «починати») – закуска, що подається перед гарячими блюдами.

– звукосполучення **тр**: трансфер, трансація;

Трансфер (від англ. *to transfer* – «переносити», «пересувати») – перевезення пасажирів (туристів) з аеропорту, вокзалу або іншого обумовленого місця до готелю або іншого заздалегідь погодженого місця.

Трансація (від англ. *transaction* – «угода», «договір») – запис на фолью гостя або фірми, що відповідає певному бухгалтерському переказу.

– корінь **-мен**: бармен;

Бармен (від англ. *bar* – «барна стійка» і *man* – «людина») – власник і / або співробітник бару, який працює за барною стійкою. Обслуговує клієнтів, готує коктейлі і т.п.

Беллмен (від англ. *bellman* – «сповісник») – службовець готелю, який підносить багаж і виконує доручення гостей.

– морфема **-ес (-с, -іс)**: бізнес, айс-крім, чипси, хостес, ворчестер;

Бізнес (від англ. *business* – «справа», «діло») – підприємницька, комерційна чи будь-яка інша діяльність, що не може суперечити закону і спрямована на отримання прибутку.

Айс-крім (від англ. *ice-cream* – «заморожений вершковий крем») – напій, основою якого є морозиво.

Чіпси, *чипси* (від англ. *chips*, від *chip* – «стружка») – легка закуска, що являє собою тонкі скибочки картоплі чи інших коренеплодів, обсмажені в олії (фритюрі).

Хостес (від англ. *hostess* – «господиня», «старша офіціантка», «господарка готелю») – професія дівчат/жінок (зрідка й парубків/чоловіків) у ресторанах і барах; фахівець ресторанної служби, «обличчя» ресторану, «хазяйка залу»; хазяйка готелю, пансіонату; хазяйка розважального закладу; жінка, що розважає відвідувачів у нічних барах, платна партнерка в танцях; бортпровідниця, стюардеса; офіціантка; чергова по поверху.

Ворчестер (від англ. *Worcestershire sauce*, за назвою англійського графства *Вустершир*) – кисло-солодкий, злегка пікантний ферментований англійський соус, що готується на основі оцту, цукру і риби.

– звукосполучення **-ау**: дискаунт, пент-хаус;

Дискаунт (від англ. *discount* – «знижка», «робити знижку») – форма прямої **знижки**, яку використовують у **міжнародних розрахунках**.

Пент-хаус (від англ. *penthouse*, від англ. *pentis* – «прибудова до будинку з похилим дахом» і *house* – «будинок», букв. – «приліплений будинок») – технічне горище, пізніше приміщення для житла (квартира, особняк) на даху хмарочоса або відокремлена площа на верхньому поверсі будівлі.

– корінь **-бой**: басбой;

Басбой (від англ. *busboy* – «помічник офіціанта») – молодший службовець ресторану, бару, який розливає воду, прибирає столи, попільніці тощо.

– звукосполучення **-ап**: апгрейд ;

Апгрейд (від англ. *upgrade* – «модернізація») – зміна бронювання з метою надання гостеві номера поліпшеної комфортності без підвищення тарифу.

– корінь **-бургер**: гамбургер, чізбургер, фішбургер;

Гамбургер (від англ. *ham* – «шинка», «окіст» і *burger* – «бутерброд», «канапка») – це вид сандвічу, що складається як правило із котлети (beef patty), яка готується із січеної яловичини, рідко із інших видів м'яса, із різними наповнювачами, і розміщеної між двома шарами булки.

Чізбургер (від англ. *cheese* – «сир» і *burger* – «бутерброд», «канапка») – вид гамбургера з обов'язковим додаванням сиру.

Фішбургер (від англ. *fish* – «риба» і *burger* – «бутерброд», «канапка») – це поєднання рецепту класичного гамбургера, в якому замість традиційної котлети додається риба.

– корінь **-поп**: попкорн;

Попкорн (від англ. *popcorn* – «повітряна кукурудза», від англ. *pop* – «дослівно «стріляюча кукурудза (зерно)») – їжа, що являє собою зерна кукурудзи, розірвані зсередини при нагріванні.

– корінь **-кок**: кока-кола, коктейль.

Кока-кола (від англ. *Coca-Cola*) – газований **безалкогольний** прохолоджувальний напій і однойменна **американська** компанія (**The Coca-Cola Company**), яка його виробляє.

Коктейль (від англ. *cocktail* – «коктейль») – напій, що отримується змішуванням декількох компонентів.

Також у готельній сфері поширеним є використання аббревіатур, зокрема, акронімів:

B&B (Bed and Breakfast) – тарифний план, який включає в себе ціну за номер зі сніданком; *AI (All inclusive – все включено)* – режим, що включає не лише 3-разове харчування, але і додаткові послуги, такі як легкий сніданок, закуски, легка вечеря; *Ex (extra bed)* – додаткове ліжко в двомісному номері; *HB (half board – напівпансіон)* – режим 2-разового харчування в готелі; *SGL (single)* – одномісне розміщення; *SV (Sea view)* – вид на море; *RV (River view)* – вид на річку; *TRPL (triple)* – тримісний номер; *VIP (Very Important Person)* – дуже важлива персона, для якої призначений особливий сервіс; *ADR (Average Daily Rate)* – середня ціна реалізації номера [6].

Ці абрєвіаційні утворення створені людиною для комунікативної мети і враховують принцип економії, вони покликані до життя інтенсивним розповсюдженням інформації, полегшують використання й запам'ятовування складних найменувань без потреби їх розгортання й пояснювання.

Проте, безумовно, слід зауважити, що непомірне та недоречне використання англійських слів неприпустиме, бо воно засмічує нашу мову й утруднює спілкування.

Отже, англійська термінологія в готельно-ресторанній справі досить поширена серед назв страв, процесів, посад, компонентів, устаткування, приміщень та ін. Англо-українська мовна взаємодія постійно привертає дослідницьку увагу, спрямовану на вивчення загального запозичення іншомовної лексики до української мови в різних галузях її використання, а саме в готельно-ресторанній справі. Адже саме в цій сфері людина найчастіше зустрічається зі словами іншомовного походження.

Література

1. Дьолог О. Загальна характеристика складу новітніх англіцизмів в українській мові [Електронний ресурс] / О. Дьолог. – Режим доступу до статті: www.rusnauka.com/2_ANR.../3_57397.doc.Htm
2. Терміни та визначення, що використовуються в готельній сфері [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/roglev_termin.htm
3. Глоссарий ресторанных терминов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hrushevka.com.ua/biblioteka/glossarium.html>
4. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>
5. Словник іншомовних слів / [Уклад. Л.О. Пустовіт]. – К.: Довіра, 2000. - 1017 с.
6. Словарь гостиничных терминов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifk-hm.ru/glossary.htm>

Димов В.

Науковий керівник – к.п.н. Воробйова А. В.

Херсонський державний університет

ВПЛИВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ПРОЦЕС НЕОЛОГІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Поступовий розвиток суспільства сприяє реорганізації мови, що частково

відбувається через неологізацію – створення лексико-словотвірних інновацій.

В українській мові основна частина екологічних неологізмів формується під впливом англійської мови. Тому в мові з'явилося багато екологічних термінів, які зберігають семантичні і фонетичні характеристики терміна, наприклад: *pollutant* – поллютант (забруднювач), *ecosystem* – екосистема, *bioenergy* – біоенергія та ін.

Мета нашого дослідження – розглянути вплив англійської мови на процес неологізації екологічного дискурсу, визначити основні ознаки входження та фіксації неологізмів у мові, назвати найпродуктивніші способи творення лексико-словотвірних інновацій.

Сьогодні українські вчені ретельно досліджують процес неологізації мови. Так, Я. Снісаренко [1] у роботі «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на розвиток суспільно-політичної лексики та суспільно-політичної термінології» стверджує, що в українській мові англіцизми становлять близько 70–80 % усіх запозичених слів. Дослідник пояснює це великою роллю англійської мови, і передусім США, у сучасному світовому суспільному та політичному житті, активною культурною експансією США, а також запровадженням в Україні демократії, парламентаризму, лібералізму та ринкової економіки, тобто реалій, у сфері яких найбільший досвід мають англійські країни.

І. Андрусак [2] вивчає англійські неологізми кінця ХХ ст. як складову мовної картини світу та виявляє особливості лінгвокреативної діяльності людини, вербальні механізми її адаптації до навколишньої дійсності. Учений виділяє 13 секторів, що розглядає як окремі комплексні загальні моделі неологічної концептуальної системи: комп'ютерні технології, людина й суспільство, масова культура, медицина, мистецтво й музика, навколишнє середовище, наука й техніка, політика, світ бізнесу, спорт, спосіб життя та дозвілля, наркотики, війна та зброя. Візьмемо до уваги сектор «навколишнє середовище», де автор наводить такі приклади неологізмів: процес (*councelling n, demerge v*), метод, засіб (*cathodermie n, forest therapy n, data flow n*); система, схема (*antiviral a, Michelangelo n, kanban n, miras n*); матерія, речовина (*recyclable a, sound n, biogas n, mousse n*); місце (*scrub-burb n, front-line n,a*).

Увага вчених також прикута до питань появи і закріплення лексико-словотвірних інновацій у мові. Ознаками входження неологізмів у мову слід уважати їх «рекурентність», здатність відтворення поза межами первісного контексту, участь у семантичних та словотворчих процесах. Фактор часу, «довговічність» неологізму також є критерієм його узуального характеру, закріплення в мові.

Одним із факторів уходження нового слова в мову вважають його прийнятність, загальноживаність, що підтверджується у випадку закріплення неологізму в словниках. Для реєстрації нових слів існують можливості їх уключення до додатків у словник літературної мови (наприклад, у словник Webster's) або словників неологізмів, що друкують періодично. Проте, щоб бути зареєстрованим у словниках, слово повинно вживатися із відповідною частотою. Як пише С. Таллок [6], редактор Оксфордського словника нових слів, головним фактором є те, «визнала (усвідомила) чи ні громадськість нове слово або значення». Деякі лексикографи вважають, що для появи слова у словниках, неологізми повинні з'явитися у різних

друкованих джерелах протягом цілої низки років. Зазначимо водночас, якщо включення у тлумачний словник нових лексичних одиниць і нових значень є показником стійкості їх функціонування, то словники неологізмів відбивають лише нову лексику певного періоду, незалежно від її подальшої долі.

Отже, спочатку неологізми проходять період відтворення у різних контекстах, закріплення у мові, а потім їх рееструють у лексикографічних джерелах. Більшість неологізмів – «раптовий» продукт мовлення. Основна маса неологізмів на початковому етапі має статус okazionalizmiv. Такі стилістичні засоби (від лат. *occasionalis* – випадковий) не відповідають загальноприйнятому вживанню, мають індивідуальний, часто взагалі разовий контекст. Чи увійде лексичний новотвір до узусу і як швидко – залежить від актуальності такого новотвору, його значущості на даному етапі розвитку суспільства.

Аналіз появи і закріплення неологізму в мові пов'язують із способами словотвору. До периферії мовної системи на сучасному етапі розвитку англійської мови належать префіксальні, префіксально-суфіксальні, фонологічні неологізми, реверсиви та запозичення.

У межах кожного зі способів словотворення були визначені найпродуктивніші моделі неологізмів: суфіксація – $v + \text{-ing} \rightarrow n$ (*alpha-testing, bad-mouthing, banding, faxing*), $v + \text{-er} \rightarrow n$ (*belonger, breaker, clumper, flatliner*), $n + \text{-ing} \rightarrow n$ (*ambushing, authoring, canyoning, gazetting*), $n + \text{-er} \rightarrow n$ (*clocker, funker, hotter, huffer, netter*), $n + \text{-ism} \rightarrow n$ (*Bennism, bufferism, foodie-ism, gangstaism*); деривація з участю комбінованих форм – $\text{Euro-} + n \rightarrow n$ (*Euro-MP, Eurobond*), $\text{mega-} + n \rightarrow n$ (*megabase, megaflop, megazoo*), $\text{tele-} + n \rightarrow n$ (*telebanking, teleshopping, telecomputer*), $\text{bio-} + n \rightarrow n$ (*biobottom, biofuel, biofeedback, biodiversity, biomass*), $\text{eco-} + n \rightarrow n$ (*ecofreak, ecorefugee, ecpolitics, ecpolicy*); префіксація – $\text{super}_1 + n \rightarrow n$ (*supercollider, superfly, supertanker*), $\text{de-} + v \rightarrow v$ (*deprogram, deselect, deregulate, demerge*); конверсія – $n \rightarrow v$ (*box, clock, office*).

Неологізми можуть бути створені на базі будь-якого слова, яке сприймається як структурно-похідне, і морфологічна будова якого може бути осмислена, хоча і не завжди правильно з етимологічної точки зору.

Вплив англіцизмів на процес неологізації мови розглянуто в працях багатьох українських вчених (І. Андрусак, А. Бурячок, Е. Дубенець, С. Лук'яненко, Я. Снісаренко та ін.). Так, А. Бурячок [4] визначає поняття «суспільно-політична лексика», роль мови у популярних журналах. С. Лук'яненко [3], досліджуючи комунікацію у вік глобалізації, аналізує розвиток міжкультурного взаєморозуміння за допомогою вивчення англійської мови.

Навьяність великої кількості англіцизмів в українській мові можна пояснити такими факторами:

- 1) потребою називати нові предмети, явища, поняття;
- 2) необхідністю мати спільну міжнародну термінологічну базу;
- 3) набуттям словами, що вже існують у мові, нових значень (семантичні неологізми);
- 4) потребою замінити назви більш точними, зрозумілими, які б більше відповідали нормам сучасної української мови (лексичні неологізми);

5) бажанням дати предметові чи явищу свіжу образну назву, яка більше відповідає світосприйманню автора (індивідуальні чи авторські неологізми).

Очевидним є необхідність перманентного вивчення мови для розуміння загальних тенденцій, змін.

Англійська мова, на думку Е. Дубенець [5], теж продовжує розширюватися за рахунок запозичень, але значно меншою мірою, ніж це було в середні віки і в епоху Ренесансу. З «приймаючої» мови він перетворюється на «давальну». Це пов'язано з тим, що англійська мова набула статусу *Lingua franca* (мови спілкування) XX століття. Однак, незважаючи на те, що запозичення складають усього лише 7,5 % від загальної кількості неологізмів і знаходяться на периферії лексичної системи, їх вивчення є абсолютно необхідним, адже без цієї складової мови неможливо уявити весь корпус нової лексики.

Розглянемо специфіку неологізмів-англіцизмів, характерних для екологічного дискурсу. На сьогодні екологічна термінологія поповнюється англіцизмами такими шляхами:

а) паралельним – у випадку використання власного і запозиченого терміна в різних сферах (наприклад, у науковій і навчальній): *irrigation* – іригація – зрошення; *pollutant* – полутант – забруднювач; *conservationist* – консерваціоніст – захисник навколишнього середовища та ін.

б) повним: *insecticide* – інсектицид; *ecological shock* – екологічний шок; *ecological collapse* – екологічний колапс; *ecosystem* – екосистема; *bioenergy* – біоенергія; *emission* – емісія (виділення газів, світла чи тепла); *displasy* – дисплазія (неправильний розвиток органів або частин тіла); *charismatic megafauna* – харизматичні мегафауни та ін.

в) частковим – *glamour animals* – гламурні тварини; *heroic species* – героїчні види (різновиди тварин, що користуються повагою у людей); *greenhouse effect* – парниковий ефект; *biodiversity* – біорізноманіття; *organic farming* – органічне землеробство та ін.

Таким чином, вплив англійської мови на процес неологізації екологічного дискурсу є очевидним. Поповненню української мови лексико-словотвірними інноваціями з англійської сприяє динамічність розвитку екології як науки, глобалізація, розширення міжнародних контактів. Серед основних ознак входження неологізмів в українську мову називають рекурентність та закріплення, прийнятність та загальноновживаність. Творення лексико-словотвірних інновацій відбувається різними способами, найпоширенішими з яких є деривація з участю комбінованих форм, суфіксація, префіксація та конверсія.

Література

1. Снісаренко Я. С. Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на розвиток суспільно-політичної лексики та суспільно-політичної термінології / Снісаренко Я. С. // Термінологічний вісник. 2013. – Вип. 2 (2) – С.88–93.
2. Андрусяк І. В. Англійські неологізми кінця XX століття як складова мовної картини світу: Автореф. дис. канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / І. В. Андрусяк; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 20 с.
3. Лук'яненко С. Ф. Розвиток навичок у постановці запитань. Зб. тез 10-ої

Всеукраїнської конвенції TESOL – Україна «Комунікація у вік глобалізації: десять років успішного розвитку та здобутків», Львів. – К., 2005. – С. 36–37.

4. Бурячок А. А. Про мову популярних журналів [Текст] / А. А. Бурячок // Питання мовної культури – К., 1970. – Вип. 4. – С. 87–96.

5. Дубенец Э.М. Неологизмы в английском языке [Текст] / Э.М. Дубенец // Иностр. яз. в шк. 1991. – №6. – С. 90–92.

6. Tulloch S. Preface // The Oxford Dictionary of New Words / Compiled by S. Tulloch. – Oxford, New York: OUP, 1992.

КОММУНИКАТИВНА МЕТОДИКА ІЗУЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ЯЗЫКА (ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ)

Для большинства преподавателей хорошо знакомой является личность коммуникативно-некомпетентного студента. Такой студент способен создавать грамматически-правильные предложения, но в тот же момент не в состоянии создать простой коммуникации. Он может грамматически правильно задать вопрос или предложить ответ, но ни одна из этих реплик, скорее всего, никогда не будет использована носителем языка. Коммуникативная методика существует, прежде всего, для того, чтобы снять страх перед общением. Именно отсутствие страха при использовании языковых умений и навыков и формирует коммуникативную компетентность студента. Коммуникативная методика ориентирована на изучение языка через общение.

Умение говорить грамотно – вот основной навык, над совершенствованием которого работает коммуникативная методика. Студентов учат не только говорить на разные темы, но и при этом следить за правильностью речи. Не секрет, что языковой барьер часто развивается от того, что человек боится допустить ошибку в разговоре. И с этим страхом успешно борется коммуникативный подход: развитию навыка говорения посвящено до 70 % времени урока. Коммуникативный подход помогает снять непосредственно языковой, и психологический барьер, когда у человека пропадает страх разговаривать на английском языке.

Необходимо отметить, что коммуникативная методика (коммуникативный подход) в изучении языка – вовсе не новая методика: за границей она появилась примерно в 50-х годах прошлого века, а в нашу страну пришла приблизительно в середине 90-х. Тогда главной жалобой, для тех, кто изучал иностранный язык, стала «понимать-понимаю, а говорить не могу». На путь борьбы с этой проблемой и ступили приверженцы коммуникативного подхода. Изначально коммуникативная методика предполагала только групповые занятия с носителем языка. Позже, подход претерпел некоторые изменения, и теперь он используется как в группе, так и на индивидуальных занятиях.

К отечественным исследователям коммуникативного подхода можно отнести Е.И. Пассова, Л.С. Выготского, И.А. Зимнюю, В.Г. Костомарова и многих других.

Именно Ефим Израилевич Пассов, в своё время, предложил основные принципы, которые позволяют получить наиболее полное представление о том, что же такое коммуникативный подход:

1. Принцип языковой активности. Предполагает, прежде всего, такую организацию обучения, при которой студенты постоянно заняты в процессе общения. В основе этого принципа – проблемность. Для правильной организации процесса общения необходимо отобрать те проблемы, и проблемные ситуации, которые способны активизировать умственную деятельность студентов и вызвать у

них потребность в ее обсуждении. Именно этот подход вызывает у студентов не внешнюю, а внутреннюю активность.

2. Принцип индивидуализации исследователь считает сердцевиной коммуникативного подхода, и одним из главных способов создания мотивации. Общение всегда индивидуальное, окрашено субъективными, личностными чертами характера человека.

3. Принцип функциональности определяет в системе обучения общению очень много. Прежде всего, речь идёт о функциональном отборе и организации языковых способов.

4. Принцип ситуативности. Ситуация при коммуникативном обучении обеспечивает презентацию языкового материала, развитие таких качеств как целеустремлённость, динамичность и продуктивность.

5. Принцип новизны охватывает весь учебный процесс, а его реализация сверх важна для успешности коммуникативного обучения. Новизна касается содержания материала (текстов и упражнений), условий обучения (организации обучения), приёмов обучения и форм организации учебного процесса. Принцип новизны обеспечивает у студента поддержание интереса к обучению [2, с. 156].

Что касается активизации коммуникативного подхода, то он предусматривает три основных условия:

– направленность обучения студента не на получение языковых знаний, а на выработку языковых навыков;

– второе условие связано с реализацией принципа коммуникативной организации, и предусматривает коммуникативный характер упражнений, которые используются в учебном процессе.

– формирование у студентов мотивационной фазы деятельности – создание потребности в иноязычном общении. Для этого необходима высокая позитивная мотивация:

а) без мотивации деятельность не может начаться совсем;

б) сама эффективность языковой деятельности возрастает, когда есть высокая позитивная мотивация [1, с. 233].

Итак, чтобы обеспечить коммуникативный характер процесса обучения, необходимо организовать его с учётом тех, кто обучается. Сделать его личностно-значимым, взять во внимание их “личностную” и “профессиональную” индивидуализацию, проводить отбор материалов и заданий с учётом личности каждого студента, и его профильной подготовки.

Что касается реализации коммуникативного подхода на занятиях иностранного языка, то очень важную, если не самую важную роль, в процессе играет личность преподавателя, и успех, во многом, зависит от его желания, креативности и трудолюбия. Но вместе с этим, преподаватель на занятии не доминирует, а выступает, скорее, в роли советчика и помощника, вовлекает студента в разговор, создавая ситуацию, в которой общение могло бы быть наиболее удачным.

К основным способам реализации коммуникативного подхода, можно отнести, например, такие ролевые игры, проблемные ситуации, свободное общение. Выдвигаются и основные требования к организации учебного процесса:

комунікативне поведіння вчителя, широке використання ситуацій спілкування, урахування індивідуальних особливостей студента, перш за все його особистої та професійної сфери [4, с. 91].

Очень похожие виды работ со студентами выделяют методисты Джереми Хармер и Джон Хайкрафт:

1. парная и групповая работа;
2. чтение вслух;
3. ролевые игры;
4. имитация рассказа [3, с. 15].

Методист-исследователь из Великобритании А. Мелей главным и наиболее эффективным считает, игровое обучение.

Учитывая то, что основная функция языка коммуникативная, коммуникативный подход к изучению иностранного языка можно без преувеличения назвать основным, и, возможно, самым главным. При этом обучение должно быть нацелено не на отдельное изучение грамматики или лексики, а на изучение коммуникативной компетенции, то есть умения правильно использовать язык в соответствующих реальных коммуникативных ситуациях. Мировая практика преподавания английского языка как иностранного, свидетельствует о значительном вкладе коммуникативного подхода в решении социального заказа мирового сообщества.

Литература

1. Коньшева А. В. Английский язык. Современные методы обучения / А. В. Коньшева. – Минск: Тетра Системс, 2007. – 352 с.
2. [Пассов Е. И.](#) Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению [Текст] / Е. И. Пассов – М.: Просвещение, 1991. – 223 с.
3. Berns M. S. Functional approaches to language and language teaching: Another look. In S. Savignon & M. S. Berns (Eds.), «Initiatives in communicative language teaching. A book of readings». Reading, MA: Addison-Wesley, 2004. – 3– 21p.
4. Gerngross G., & Puchta H. Beyond notions and functions: Language teaching or the art of letting go. In S. Savignon & M. S. Berns (Eds.), «Initiatives in communicative language teaching. A book of readings». Reading, MA: Addison – Wesley, 2008. – 89 – 107 p.
5. Larsen-Freeman D. «Techniques and principles in language teaching.» Oxford: Oxford University Press, 2011.

Костюшко В.І.

Херсонський державний університет

ПРАГМАТИЧНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Освіта за своїм змістом, формами й методами є авангардним феноменом, що реагує на нові виклики часу й суспільства, враховує тенденції, перспективи розвитку людства, національного буття народу. Спрямованість освіти на засвоєння системи знань, яка була традиційною й виправданою ще кілька десятиліть тому, уже не відповідає сучасному соціальному замовленню у прагненні до виховання

самостійних, ініціативних і відповідальних членів суспільства.

Методика навчання іноземних мов, зокрема англійської, наразі також зазнає змін, намагаючись знайти найбільш доцільний для сучасних реалій підхід. Відтак актуальною залишається проблема вибору ефективного методологічного підходу в навчанні іноземних мов.

Термін «підхід», як пише М. В. Ляховицький, вказує на загальну вихідну концептуальну позицію, що є вирішальною в обґрунтуванні й визначенні інших підпорядкованих їй положень. Фактично «підхід» означає стратегію навчання. З позицій сучасних психологічних теорій навчання мови виділяють чотири основні підходи [1]:

1) *біхевіористський* – оволодіння мовою шляхом формування мовленнєвих автоматизмів у відповідь на певні стимули;

2) *індуктивно-свідомий* – оволодіння мовою шляхом спостереження за мовленнєвими зразками, що сприяє засвоєнню мовних правил і способів їх вживання у мовленні;

3) *пізнавальний* – свідоме оволодіння мовою у послідовності від знань у вигляді правил та інструкцій до мовленнєвих навичок і вмій;

4) *інтегрований* – органічне поєднання у процесі навчання мови свідомих і підсвідомих компонентів, що виявляється в паралельному оволодінні знаннями й мовленнєвими навичками та вміннями.

Відповідно до освітніх стандартів вищої школи одним із першочергових завдань викладача іноземної мови є не лише створення умов для оволодіння студентами знаннями та уміннями з іншомовної комунікації, а й формування уявлень про життя, традиції, мовні реалії країни, мову якої вони вивчають. Тобто викладач повинен забезпечити у процесі опанування іноземної мови долучення студентів до живої іншомовної реальності.

Вітчизняні й зарубіжні лінгводидакти із вивченням мови в широкому соціокультурному контексті пов'язують прагматичний підхід. Щоб краще зрозуміти сутність цього підходу, звернемося до словника. У великому тлумачному словнику сучасної української мови за редакцією В'ячеслава Бусела знаходимо таке визначення поняття «прагматизм» – «суб'єктивно-ідеалістичний напрям філософії, за яким практична цінність знань означає їхню істинність» [2].

Прагматичне вчення мови за принципами дидактики досліджує мовні акти й контекст, у якому вони здійснюються. Такий підхід сприяє навчанню студентів знаходити й практично застосовувати соціально доцільні засоби іноземної мови під час комунікативних ситуацій. Тобто в цьому процесі логічно простежується взаємозв'язок та взаємозалежність між використанням мовних одиниць і цілями учасників іншомовної комунікації.

У той час, як для носіїв мови доцільність вибору мовних засобів під час взаємодії є природною, і не викликає труднощів, студенти, які вивчають англійську мову як іноземну, повинні зважати на лінгвістичні й стратегічні особливості їх відбору, прийнятному в конкретному англійськомовному середовищі. У такому випадку вони з легкістю спілкуватимуться зі співрозмовниками, що різняться за віком, статтю, соціальним класом і статусом.

Стратегічні можливості іноземної мови можуть бути різними, але у будь-якому випадку вимагають від студента здатності оперувати лексичними одиницями в межах прагматичних норм. За цих умов важливим є визначення діапазону тенденцій або звичаїв у використанні мовних засобів, прийнятних чи типових для певної іноземної мови. Наприклад, для того, щоб спитати дозволу на щось англійською, можна використати кілька модальних дієслів, однак усі вони різнитимуться за своїм значенням. Так, використання модальних дієслів *could* і *may* нададуть вашому проханню більш ввічливого звучання, ніж *can*. *May* і *might* використовують у тому випадку, коли ми не знайомі або малознайомі з людиною, у якій просимо дозволу.

Для успішної взаємодії в численних ситуаціях комунікативного контакту з різноманітними співрозмовниками важливим є формування в студентів так званого «репертуару» практичних ситуаційно зумовлених комунікативних виборів. Знання закономірностей функціонування мовних одиниць, їх семантичних та прагматичних особливостей допоможе молоді, яка багато подорожує та бере участь у міжнародних конференціях, легко інтегруватись у різні мовні колективи, у тому числі й англомовні.

Методисти підкреслюють, що прагматичний підхід є ефективною стратегією оптимізації процесу викладання англійської мови. Однак зазвичай він ігнорується викладачами-початківцями під час занять з іноземної мови. Причинами цього найчастіше є брак навчального часу, відсутність інтересу до прагматичних іновацій чи неусвідомлення важливості такого підходу в міжособистісній комунікації іноземною мовою. Тому молоді викладачі часто виявляють невпевненість у доборі й включенні вправ прагматичного характеру до занять з іноземної мови.

Відтак можемо дійти висновку, що прагматичний підхід у навчанні англійської мови вимагає від викладача удосконалення традиційної методики викладання, яка б передбачала активне використання засобів впливу однієї людини на іншу у процесі іншомовної комунікативної діяльності. Крім того, нагальною потребою сучасної методики викладання іноземних мов, серед яких не останнє місце відведено англійській, стає дослідження пріоритетних факторів ефективного використання мови комунікантами для досягнення різноманітних життєвих та професійних цілей. Тому важливим є аналіз реального функціонування мови, коли вивчаються не лише лінгвістичні, а й соціальні, психологічні та екстралінгвістичні фактори іншомовної комунікації. За таких умов викладач повинен звертати увагу на комунікативні аспекти мовленнєвої діяльності студентів, відходячи від пасивного засвоєння абстрактної системи мовних форм. Зазначений підхід сприятиме розумінню комунікативного призначення мови у професійній та повсякденній життєдіяльності майбутніх фахівців.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови // уклад. В.М. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Ляховицкий М. В. Методика преподавания иностранных языков : Учеб. пособие для филол. фак. вузов [Текст] / М. В. Ляховицкий. – М. : Высш. школа, 1981. – 159 с.
3. Siegel J. Pragmatic Activities for the Speaking Classroom // English Teaching

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-НЕФІЛОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

В умовах інтеграції економіки України в Європейський простір успішне вирішення багатьох професійних і життєво важливих завдань фахівцями різних спеціальностей залежить від рівня сформованості їхньої іншомовної комунікативної компетентності. З огляду на це проблема поліпшення іншомовної підготовки майбутніх фахівців професійного спрямування у вищих навчальних закладах має бути спрямована на формування у студентів-нефілологів професійної комунікативної компетентності, яка передбачає оволодіння професійним іншомовним спілкуванням, ознайомлення зі соціокультурними, соціоекономічними особливостями країни, мова якої вивчається.

На сучасному етапі розвитку вітчизняної та світової педагогічної думки дедалі більшого поширення набуває *компетентнісний підхід*, який визначає цілі навчання через поняття “компетентності”.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про значний інтерес вітчизняних та російських дослідників (І. Зимня, О. Овчарук, Л. Парашенко, О. Пометун, В. Раєвський, А. Хугорський та ін.) до проблеми, що спричинено, на нашу думку, публікаціями Ради Європи, ЮНЕСКО [1, с. 30-31] щодо необхідності формування компетентності як кінцевої мети освіти; інтеграційними процесами в європейському та світовому освітньому просторі, які зумовлюють доцільність узгодження вимог підготовки спеціалістів з метою забезпечення їх конкурентноспроможності, потребами сучасного ринку праці у кваліфікованих фахівцях.

На думку С. Ніколаєвої перехід до компетентнісного підходу означає переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі, у зміщенні акценту з накопичування нормативно визначених знань, навичок і вмінь на формування й розвиток в учнів здатності практично діяти, застосовувати досвід успішних дій у конкретних ситуаціях, на організацію освітнього процесу на основі урахування затребуваності навчальних досягнень випускника школи в суспільстві, забезпечення його спроможності відповідати реальним запитам швидкозмінюваного ринку й мати сформований потенціал для швидкої безболісної адаптації як у майбутній професії, так і в соціальній структурі [2, с. 12].

Термін “компетентність” в освітньому контексті визначають як сукупність взаємопов’язаних якостей особистості (знань, навичок, умінь, способів діяльності), заданих щодо певного кола предметів та процесів і необхідних для якісної продуктивної діяльності [3]; відчужену, наперед заплановану соціальну вимогу (норму) до освітньої підготовки учня, необхідну для його ефективної продуктивної діяльності в певній сфері; загальну здатність, яка базується на знаннях, досвіді, цінностях, нахилах, здобутих завдяки навчанням.

Незаперечним є той факт, що поняттям “компетентність” українська освіта

оперує у значенні, запропонованому європейськими країнами. С. Ніколаєва трактує поняття компетентність як здатність успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти і виконувати поставлені завдання. Компетентність ґрунтується на знаннях, навичках і вміннях, але ними не вичерпується, обов'язково охоплюючи особистісне ставлення до них людини, а також її досвід, який дає змогу ці знання “вплести” в те, що вона вже знала, та її спроможність збагнути життєву ситуацію, у якій вона зможе їх застосувати [4, с. 11].

А. Шукін вважає, що компетентність – це сукупність знань, навичок та вмінь, які формуються в процесі вивчення дисципліни, а також здатність виконувати ту чи іншу діяльність на основі набутих знань, навичок та вмінь [5, с. 118].

Існують різноманітні визначення поняття «компетентності» в контексті вивчення іноземних мов. Зокрема, на думку В. Сафонові, компетентність включає знання, навички, вміння, якими потрібно оволодіти, щоб використовувати мову як інструмент спілкування і пізнання, здібності чи якості, необхідні для орієнтування в мовному середовищі (наприклад, соціокультурна спостережливість, комунікативна ввічливість), та мовленнєві стратегії, за допомогою яких досягаються комунікативні цілі в процесі спілкування [6, с. 5]. Більш точним, на нашу думку, є трактування компетентності як сукупності знань, навичок і вмінь, які формуються у процесі оволодіння іноземною мовою та здатність користуватися мовою як засобом спілкування.

Іншомовна комунікативна компетентність є однією з найважливіших складових професійної компетентності сучасного фахівця будь-якої галузі. За визначенням А. Шукіна, іншомовна комунікативна компетентність – це здатність вирішувати засобами іноземної мови актуальні для тих, хто навчається, завдання спілкування в побутовій, навчальній, виробничій і культурній сферах життя; вміння того, хто навчається, користуватися фактами мови і мовлення для реалізації цілей спілкування [5, с. 109]. Незаперечним є той факт, що людина володіє комунікативною компетентністю, якщо в умовах прямого чи опосередкованого контакту успішно вирішує завдання взаєморозуміння та взаємодії з носіями мови відповідно до норм та традицій культури цієї мови.

Моделі іншомовної комунікативної компетентності, запропоновані вченими М. Байрам, Л. Бахман, І. Бім, Л. Гейхман, К. Гром, В. Сафонові, О. Солововой містять мовну, лінгвістичну (фонетичну, лексичну, граматичну), прагматичну, організаційну, дискурсивну, соціолінгвістичну, стратегічну, навчальну, тематичну, мовленнєву, компенсаторну, соціокультурну та соціальну компетентності.

Аналіз різних трактувань поняття “іншомовна комунікативна компетентність” вказує на те, що під цим видом компетентності розуміють здібність та готовність здійснювати іншомовне спілкування відповідно до визначених певною програмою вимог, які спираються на комплекс специфічних для іноземної мови знань, умінь та навичок.

Під *іншомовним професійним спілкуванням* ми розуміємо мовленнєву поведінку, яка вимагає наявності у студентів-нефілологів мовленнєвих навичок та, соціолінгвістичної, прагматичної, самоосвітньої компетентностей, необхідних для виконання завдань, пов'язаних з майбутньою сферою професійної діяльності.

Самостійне оволодіння професійним іншомовним спілкуванням залежить від рівня сформованості у студентів-нелінгвістів мовних навичок і мовленнєвих умінь в усному і писемному мовленні. У зв'язку з цим постає завдання розробити систему вправ, яка сприятиме становленню в них досвіду професійного іншомовного спілкування. Використання завдань творчого, проблемно-пошукового характеру забезпечуватиме формування у них пізнавального інтересу, дозволить підтримувати в них мотивацію до оволодіння професійним іншомовним спілкуванням. Необхідно відзначити, що використання сучасних форм і методів організації навчального процесу з навчання професійно орієнтованої, а саме активних форм і методів організації самостійної пізнавальної діяльності (проекти, case-study тощо), інформаційно-комунікаційних технологій навчання тощо сприяє оволодінню професійним іншомовним спілкуванням студентів-нефілологів.

Література

1. Education for the Twenty-first Century: issues and prospects : Contribution to the work of the International Commission on Education for the twenty-first century chaired by Jacques Delors / UNESCO. – Paris: UNESCO Publishing, 1998. – 352 p. – (Education on the move).
2. Николаева С. Ю. Индивидуализация обучения иностранным языкам : [монографія] / София Юрьевна Николаева. – К. : Вища школа, 1987. – 139 с.
3. Хугорской А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты [Електронний ресурс] / Андрей Викторович Хугорской // Интернет-журнал «Эйдос». – 2002. – Режим доступу : <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>.
4. Николаева С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу / Софія Юріївна Николаева // Іноземні мови. – 2010. – № 2. – С. 11–17.
5. Щукин А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь : более 2000 слов / Анатолий Николаевич Щукин. – М. : Астрель : АСТ: Хранитель, 2007. – 746 с.
6. Сафонова В. В. Коммуникативная компетенция: современные подходы к многоуровневому описанию в методических целях / Виктория Викторовна Сафонова. – М. : Еврощкола, 2004. – 236 с.

Максименко О.

*Науковий керівник – к.п.н. Воробйова А. В.
Херсонський державний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ НЕОЛОГІЗАЦІЇ БІОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Терміни – це невід'ємна органічна частина лексичної системи літературної мови. Терміни відрізняються від інших розрядів слів своєю значною інформаційною насиченістю. У науковому терміні надано найбільш точне, концентроване та економне визначення поняття [1].

У сучасному світі значно збільшився обсяг наукової та технічної інформації, зросла кількість термінів та номенклатурних знаків, тому дослідження термінології набуває величезного значення. Разом з тим виникає нагальна потреба вивчення процесів становлення та унормування терміносистем різних наук.

Метою нашого дослідження є розгляд процесу неологізації біологічної термінології, аналіз змін, що відбуваються за рахунок 1) поступового поповнення англіцизмами, 2) витіснення латинізмів англійськими відповідниками.

Під час становлення біології як науки важливий вплив на її розвиток мала латинська мова. Сьогодні латина в біології – це традиційна терміносистема для ботанічної та зоологічної номенклатури. Кінець XVII – початок XVIII ст. ознаменувався відмовою від традиції широкого використання латинської у функції мови науки і мистецтва та усвідомленням того, що англійська мова у зазначеній функції така ж досконала, як і латина [2].

Базис англійської термінології, який використовують у комплексі біологічних наук сьогодні, сформувався ще у XIX ст. Пізніше у другій половині XX ст. розпочався бурхливий розвиток таких галузей як молекулярна біологія, клітинна інженерія, космічна біологія, імунологія тощо. Такі зміни сприяли більш жвавому продукуванню неологізмів й обумовили необхідність дослідження процесу створення та унормування лексико-словотвірних інновацій.

Уявлення про англійську мову як про мову міжнаціональної комунікації лягло в основу широкого використання автохтонної лексики у функції біологічних термінів та утворення нових термінологічних одиниць. Очевидним є той факт, що сьогодні відбувається поступова заміна запозичень-латинізмів англіцизмами та продовжується тенденція щодо впровадження нових вузькоспеціальних біологічних термінів, які мають англійське походження або є англійськими відповідниками. Але наявність разом із латинізмами лексико-словотвірних інновацій англійською мовою створює лексичну перенасиченість. Така перенасиченість терміносистеми заважає розумінню термінів та спричиняє труднощі під час перекладу та роз'яснення матеріалу.

Науковці (О. Булах, Д. Гродзинський, С. Зиман, Л. Симоненко, М. Потоцький та ін.) розглядають формування англійської біологічної термінології як процес різноступеневої похідності від першоджерела – латинізмів. На думку дослідників, це стосується насамперед наукових назв рослин, для яких авторські латинські назви є завжди похідними, а їх переклад часом дискусійний. Проте, вчені впевнені, що терміни й поняття, які характеризують рослини у слов'янських мовах, тісно пов'язані саме з латинською мовою [4, с.48].

На сьогодні у процесі неологізації біологічної термінології української мови спостерігають випадки повного та часткового дублювання латинізмів англіцизмами. Так, виокремлюють групу ботанічних термінів з англійськими відповідниками, які дублюють першоджерело повністю. Наприклад:

- укр. акація – лат. *acacia*, англ. *acacia*;
- укр. гладіолус – лат. *gladiolus*, англ. *gladiolus*;
- укр. герань – лат. *geranium*, англ. *geranium*;
- укр. акант – лат. *acanthus*, англ. *acanthus* [3].

Разом з тим виділяють групи термінів з англіцизмами, у яких відбувається зміна однієї частини слова (переважно суфікса або закінчення). Наприклад:

- укр. гіацинт – лат. *hyacinthus*, англ. *hyacinth*;
- укр. геліотроп – лат. *heliotropium*, англ. *heliotrope*;

- укр. гібрид – лат. hybrida, англ. hybrid [3].

Поступово англійські відповідники витісняють латинізми в інших галузях біології, а саме: фізіології людини та тварин, анатомії, молекулярній біології тощо. Так, у процесі повного дублювання латинізмів англіцизмами простежують аналогічне повне відтворення першоджерела. Наприклад:

- укр. нейтрофіл – лат. neutrophil, англ. neutrophil;
- укр. еозинофіл – лат. eozinophil, англ. eozinophil;
- укр. базофіл – лат. basophil, англ. basophil [5, с. 16,35,58];
- укр. велум – лат. velum, англ. velum. [6, с. 36].

Серед прикладів часткового дублювання термінів називають наступні:

- укр. аддуктори – лат. adducere, англ. adductor;
- укр. адолесцентний – лат. adolescens, англ. adolescent;
- укр. інвазія – лат. invasio, англ. invasion [6, с. 3, 4, 69].

Вважаємо, що для уникнення труднощів під час написання термінів у науково-дослідних працях бажано використовувати англійські відповідники біологічних термінів, оскільки англійська мова, на відміну від латини, є «живою», інтернаціональною та однією з офіційних мов світових наукових видань. Цей тезис підтверджує проведений нами аналіз дидактичного матеріалу. Так, розглянувши перші розділи підручників з мікробіології різних років, ми підраховали кількість латинських та англійських термінів, проаналізували тенденцію щодо квантативних змін. Нами отримано такі результати:

- «Мікробіологія» (1987р.) [7] – 500 біологічних термінів: 72 % – латинізми, 23 % – терміни іншого походження та 5 % – англіцизми;
- «Мікробіологія з вірусологією та імунологією» (1992р.) [8] – 525 біологічних термінів: 68 % – латинізми; 23 % – терміни іншого походження; 9% – англіцизми;
- «Медицинская микробиология, иммунология и вирусология» (2002р.) [9] – 524 біологічні терміни: 64 % – латинізми; 20 % – терміни іншого походження; 16 % – англіцизми;
- «Медична мікробіологія, вірусологія та імунологія» (2011р.) [10] – 530 біологічних термінів: 57 % – латинізми; 18 % – терміни іншого походження; 25 % – англіцизми.

Отже, спостерігаємо тенденцію до зміни у співвідношенні між латинськими та англійськими біологічними термінами на користь останніх.

Таким чином, розгляд процесу неологізації термінологічної системи біології дає підстави стверджувати, що поповнення спеціальної наукової лексики відбувається за рахунок калькування вузькоспеціалізованих термінів з англійської мови, а також поступової відмови від латинської термінології на користь англійської. Такий процес поширення англіцизмів обумовлено інтенсифікацією міжнародних наукових зв'язків у різних галузях, у тому числі біології, та передовим досвідом англомовних країн у новітніх біологічних розробках. Активне впровадження англійських відповідників біологічних термінів поступово витісняє латинізми, але при цьому не відбувається їх «знецінення». Латина є та залишається

першоджерелом. Правильність перекладу мають забезпечити диференційовані латино-англо-українські словники для різних розділів біології.

Література

1. Архипенко Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові : етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ початку ХХІ ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л.М.Архипенко. – Харків, 2005. – 20 с.
2. Костенко В. Г. Словотворчі потенції твірних іменних кореневих основ германського походження (на матеріалі англійської біологічної термінологіки): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови» [Електронний ресурс] / Костенко В. Г. – Харків, 2000. – 29 с. Режим доступу: http://librar.org.ua/sections_load.php?s=philology&id=3517&start=3
3. Гриценко С. П. /Біологічна термінологія та номенклатура в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу:
4. http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Philologia/45807.doc.htm
5. Зиман С. М. Наукова термінологія і словникарство в ботаніці / С. М. Зиман, О. В. Булах // Українська наукова термінологія. – К.: Наукова думка, 2008. – С. 45–51.
6. Філологія : Англо-русский биологический словарь / [авт.-уклад. Чібісова О. П]. – Х. : «Руссо», 2003. – 737 с.
7. Сетков Н. А. Анатомия биологических терминов: тезаурус биологов/ Н. А. Сетков. – К.: СФУ, 2013 – 863 с.
8. Мишустин Е. Н. Микробиология / Е. Н. Мишустин – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Агропромиздат, 1987. – 368 с.
9. Пяткін К. Д. Мікробіологія з вірусологією та імунологією: підручник / К. Д. Пяткін, Ю. С. Кривошеїн: пер. з рос. В. В. Клінченка. – К.: Вища шк., 1992. – 512 с.
10. Коротяев А. И. Медицинская микробиология, иммунология и вирусология: учебник / А. И. Коротяев, С. А. Бабичев. – 3-е изд., испр., доп. – СПб. : СпецЛит, 2002. – 760 с.
11. Ширококов В. П. Медична мікробіологія, вірусологія та імунологія: підручник [для студ. вищ. мед. навч. заклад.] / В. П. Ширококов – 2-е видання. – Вінниця : Нова Книга, 2011. – 440 с.

Мунтян Т.В.

Херсонський державний університет

KNOWLEDGE ACQUISITION IN LANGUAGE LEARNING PARADIGM

How to acquire a second language is a question of obvious importance to teachers and language learners, and how to teach a second language has also become a matter of concern to the linguists' interest. Starting with the key definitions, then development stages of second language acquisition and Stephen Krashen's theory, we will show some teaching strategies to be used.

The term *acquisition* was originally used to emphasize the non-conscious nature of the learning process, but in recent years *learning* and *acquisition* have become largely synonymous.

There has been much debate about exactly how language is learned, and many issues are still unresolved. There are many theories of second-language acquisition, but none are accepted as a complete explanation by all researchers.

Haynes divided the process of second-language acquisition into five stages: preproduction, early production, speech emergence, intermediate fluency, and advanced fluency [3]:

(1) Stage one: preproduction, is also known as the silent period. Learners at this stage have a receptive vocabulary of up to 500 words, but they do not yet speak their second language. They only can respond using a variety of strategies including pointing to an object, picture, or person; performing an act, such as standing up or closing a door; gesturing or nodding; or responding with a simple “yes” or “no.” Teachers should not force students to speak until they are ready to do so. Not all learners go through a silent period. Some learners start speaking straight away, although their output may consist of imitation rather than creative language use. This stage can last from ten hours to six months.

(2) Stage two: The early production stage. Students have usually developed close to 1,000 receptive/active words (that is, they are able to understand and use words). During this stage students can usually speak in one-word or two-word phrases, and can demonstrate comprehension of new material by giving short answers to simple questions. Learners are able to speak in short phrases of one or two words. They can also memorize chunks of language, although they may make mistakes when using them. This stage normally lasts for around six months.

(3) Stage three: The speech emergence stage. Learners' vocabularies increase to around 3000 words during this stage, and they can communicate using simple questions and phrases. They may often make grammatical errors. This stage can last up to another year.

(4) Stage four: The intermediate language proficiency. Learners have a vocabulary of around 6000 words, and can use more complicated sentence structures. They are also able to share their thoughts and opinions. Learners may make frequent errors with more complicated sentence structures.

(5) Stage five: The advanced language proficiency stage. Students have developed some specialized content-area vocabulary and they can function at a level close to native speakers. It is typically reached somewhere between five and ten years of learning the language.

Understanding students who are going through a predictable and sequential series of developmental stages helps teachers predict and accept a student's current stage, while modifying their instruction to encourage progression to the next stage.

A basic knowledge of second language acquisition theories is extremely useful for teachers and directly influences their ability to provide appropriate content-area instruction to students. A concept endorsed by most language acquisition theorists is Stephen Krashen's theory of second language acquisition. Stephen Krashen, a professor in

University of Southern California, is an expert in the field of linguistics, specializing in theories of language acquisition and development. His theory of second language acquisition consists of five main hypothesis [2].

1) The acquisition-learning hypothesis is the most fundamental of all the hypotheses in Stephen Krashen's theory and the most widely known among linguists and language practitioners.

2) The monitor hypothesis explains the relationship between acquisition and learning and defines the influence of the latter on the former. The monitoring function is the practical result of the learned grammar.

3) The natural order hypothesis is based on research findings which suggested that the acquisition of grammatical structures follows a "natural order" which is predictable.

4) The input hypothesis is Stephen Krashen's attempt to explain how the learner acquires a second language.

5) The affective filter hypothesis embodies Krashen's view that a number of "affective variables" play a facilitative, but non-causal, role in second language acquisition. These variables include motivation, self-confidence and anxiety.

Integrating theories of second language acquisition with practice can help teachers develop appropriate instructional teaching strategies:

1. Strategy of the acquisition-learning hypothesis. According to Stephen Krashen there are two independent systems of second language performance: "the acquired system" and "the learned system". The "acquired system" or "acquisition" is the product of a subconscious process very similar to the process that children undergo when they acquire their first language. It requires meaningful interaction in the target language – natural communication – in which speakers are concentrated not in the form of their utterances, but in the communicative act. The "taught system" or "teaching" is the product of formal instruction and it comprises a conscious process that results in conscious knowledge "about" the language, for example knowledge of grammar rules. According to Stephen Krashen "learning" is less important than "acquisition".

2. Strategy of the monitor hypothesis. The acquisition system is the utterance initiator, while the teaching system performs the role of the "monitor" or the "editor". The "monitor" acts in a planning, editing and correcting function when three specific conditions are met: that is, the second language learner has sufficient time at his/her disposal, he/she focuses on form or thinks about correctness, and he/she knows the rule. It appears that the role of conscious learning is somewhat limited in second language performance. Stephen Krashen suggests that there is individual variation among language learners with regard to "monitor" use. He distinguishes those learners that use the "monitor" all the time (over-users); those learners who have not learned or who prefer not to use their conscious knowledge; and those learners that use the "monitor" appropriately. An evaluation of the student's psychological profile can help to determine to which group they belong. Usually extroverts are under-users, while introverts and perfectionists are over-users. Lack of self-confidence is frequently related to the over-use of the "monitor".

3. Strategy of the natural order hypothesis. For a given language, some grammatical structures tend to be acquired early while others late. This order seemed to be

independent of the learners' age, background, conditions of exposure, and although the agreement between individual acquirers was not always 100 % in the studies, there were statistically significant similarities that reinforced the existence of a natural order of language acquisition. Stephen Krashen however points out that the implication of the natural order hypothesis is not that a language program syllabus should be based on the order found in the studies. In fact, he rejects grammatical sequencing when the goal is language acquisition.

4. Strategy of the input hypothesis The input hypothesis is only concerned with "acquisition", not "learning". According to this hypothesis, the learner improves and progresses along the "natural order" when he/she receives second language "input" that is one step beyond his or her current stage of linguistic competence. Since not all of the learners can be at the same level of linguistic competence at the same time, Stephen Krashen suggests that natural communicative input is the key to designing a syllabus, ensuring in this way that each learner will receive some input that is appropriate for his or her current stage of linguistic competence. The type of input may also be important. One tenet of Krashen's theory is that input should not be grammatically sequenced. He claims that such sequencing, as found in language classrooms where lessons involve practicing a "structure of the day", is not necessary, and may even be harmful.

5. Strategy of the affective filter hypothesis. Stephen Krashen claims that learners with high motivation, self-confidence, a good self-image, and a low level of anxiety are better equipped for success in second language acquisition. Low motivation, low self-esteem, and debilitating anxiety can combine to "raise" the affective filter and form a "mental block" that prevents comprehensible input from being used for acquisition. In other words, when the filter is "up" it impedes language acquisition.

Thus, strategies can be divided into *learning strategies* and *communicative strategies*. Learning strategies are techniques used to improve learning, such as mnemonics or using a dictionary. It is generally agreed that pedagogy restricted to teaching grammar rules and vocabulary lists does not give students the ability to use the second language with accuracy and fluency. To become proficient in the second language, the learner must be given opportunities to use it for communicative purposes [1]. Communicative strategies are strategies a learner uses to convey meaning even when he/she doesn't have access to the correct form, such as using pro-forms like thing, or using non-verbal means such as gestures. If learning strategies and communicative strategies are used properly language acquisition will be successful. There are some tips on how to implement Krashen's theories in teaching: provide lots of comprehensible inputs, use visual aid to help the acquisition of vocabulary, focus on reading and listening (as speaking is a result of acquisition, and not its cause); lower affective filter (create relaxed atmosphere).

Teachers should understand the development stages and theories of second language acquisition and apply some teaching strategies to help students acquire second language successfully.

References

1. Krashen, Stephen (1981b). "The "fundamental pedagogical principle" in second language teaching". *Studia Linguistica* 35: 50–70.

2. Krashen, Stephen. (1988). *Second language acquisition and second language learning*. Prentice-Hall International. 350 p.
3. Haynes, Judie (2007). *Getting Started With English Language Learners: How Educators Can Meet the Challenge*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development. 230 p.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФЛОТУ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Аналіз міжнародних та державних освітніх стандартів, навчальних планів і програм вищих морських навчальних закладів свідчить про посилення значущості розвитку критичного мислення курсантів у період їх вузівського етапу навчання. За часів нестримного технічного прогресу, вибухового розростання інформаційних та комунікаційних мереж, і, як наслідок, постійно зростаючих обсягів інформації, надзвичайно важливим є своєчасно дізнаватися про нові досягнення у морській галузі, озброюватися ними, опановуючи та впроваджуючи їх у професійну діяльність.

Не можна відкидати й вплив глобалізаційних процесів на суспільне життя, одним із виявів яких є лінгвістична глобалізація, визначувана науковцями як передумова співробітництва з усім світом. Попри відсутність офіційного статусу світової мови, глобальна англійська є визначальною рисою нашого часу. У цій площині неспростовним є твердження про те, що той, хто володіє англійською мовою, має сьогодні набагато більше шансів для професійної й особистісної самореалізації, ніж той, хто її не знає.

Для фахівців морської галузі англійська мова, окрім професійно значущого фактору в іншомовному робочому середовищі, є також життєво важливим фактором соціально-психологічної адаптації та успішної взаємодії з членами багатонаціонального екіпажу в особливих умовах роботи на судні, якими є: довготривале перебування на обмеженому просторі з відносною соціальною ізоляцією та суміщенням сфер виробництва і побуту. Отже, маємо підстави припустити, що технічно обізнаний, критично мислячий, із знанням англійської мови випускник морського вишу є потенційно перспективним і конкурентоспроможним фахівцем на світовому ринку праці моряків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні питання щодо підвищення якості морської освіти та головних тенденцій її розвитку досліджували у своїх роботах Г. Бокарева, М. Булатов, Л. Герганов, В. Захарченко, В. Дулін, С. Єгорова, В. Єфентьев, М. Кулакова, М. Міюсов, С. Мойсеєнко, А. Нетребенко, І. Сокол, В. Скрипник, О. Станіславов, В. Чернявський, М. Шевченко та ін. Різним аспектам навчання англійської мови присвячено дисертаційні дослідження Г. Верби, Н. Дорошкевич, І. Драгомирецького, В. Зикової, Р. Зайцевої, С. Козак, О. Нужної, Г. Походзей, О. Соловйової, В. Теніщевої, О. Цибульської та ін. Особливості формування критичного мислення сучасних студентів засобами різних навчальних дисциплін описано в публікаціях Ж. Айтжановаї, В. Болотов, В. Брюшинкіна, А. Великанова, І. Загашев, С. Заір-Бек, М. Кларін, Т. Клімової, Т. Любимової, І. Муштавинської, В. Муякіної, О. Столбникової, Л. Сухової, Н. Туласинової, О. Федотовської, В. Халанської та ін.

Мета статті – дослідити роль критичного мислення у професійному становленні майбутніх фахівців флоту та способи його формування засобами

англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Специфіка судноплавства, як екстремального виду людської діяльності, зумовлює особливі вимоги до особистості офіцера флоту, оскільки саме він є носієм унікального досвіду дій в екстремальних умовах. Проєктування професійної освіти морських офіцерів має передбачати не лише набуття ними нових знань, умінь та навичок, а всебічний розвиток їхньої особистості. Отже, зміст професійного стандарту та особливості підготовки майбутніх фахівців флоту передбачають оволодіння спеціальними вміннями та професійними компетентностями, необхідними для роботи в особливих, а також екстремальних умовах праці на борту під час експлуатації судового технічного обладнання.

Утім, сучасний флот швидко поповнюється суднами нового зразка, де технічні спеціалісти за змістом виконуваних ними функцій, на авторитетну думку експертів, «давно вже «переросли» професію, в основі якої лежить експлуатація лише механічних пристроїв» [2]. На сьогодні серед видів діяльності морських офіцерів такі, як прогнозування, програмування, проєктування, організація, керівництво та управління. Очевидно, що для такого широкого спектру відповідальності потрібен професіонал нового типу.

Між тим, останні дослідження рівня фаховості сучасних моряків констатують стійку тенденцію до зниження рівня їхньої компетентності, що пов'язується з впливом низки об'єктивних факторів, як-от: недоліками базової освіти, недосконалістю професійної підготовки і навіть порушеною системою підвищення кваліфікації [2, 3]. Більш того, висновки вітчизняних дослідників збігаються з даними зарубіжних експертів, що свідчать про гостру нестачу у світовому флоті фахівців «with quick mind», тобто спеціалістів з добре розвиненим концептуальним мисленням, здатних швидко і якісно аналізувати ситуацію, виявляти та критично оцінювати необхідні дані, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, зіставляти інформацію з різних джерел, враховувати та оцінювати різні точки зору, аргументовано відстоювати власну позицію й адекватно діяти.

Серед головних причин такого становища називається переважання пасивних форм навчання у професійній освіті майбутніх фахівців флоту, недостатня увага їхній методологічній підготовці, розвитку аналітичних здібностей як підґрунтя для системного мислення. Аналіз освітньої практики виявив існуючі протиріччя між необхідністю оволодіти великими обсягами навчальної інформації (нерідко англійською мовою) та відсутністю вмінь аналізувати, систематизувати та структурувати її на основі смислових зв'язків між окремими частинами навчального матеріалу; вимогою встановлювати зв'язки між фактами та поняттями професійної інформації та недостатньою зорієнтованістю процесу навчання на активізацію розумового потенціалу особистості; нагальною потребою у технологічних підходах до навчання і недостатньою представленістю в освітній практиці ефективних методик активізації розумових здібностей курсантів [3].

Однією з таких технологій є технологія розвитку критичного мислення, як результат міжнародного проєкту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» ряду американських учених та викладачів. Технологія розвитку

критичного мислення характеризується як універсальна, або «метапредметна» і придатна до будь-якої програми та навчальної дисципліни. Її метою є розвиток розумових здібностей, необхідних не лише у навчанні, але й у буденному житті. Вона покликана формувати культуру співпраці, культуру роботи з інформацією, уміння критичного сприйняття світу і себе в ньому, тобто формувати «людину мислячу».

Через набір спеціальних прийомів і стратегій ця технологія дозволяє замінити пасивні інформативні форми навчання на активну пошукову діяльність заради досягнення поставлених навчальних цілей, що передбачає не просто активний пошук інформації для засвоєння, а співвіднесення засвоєного з власним досвідом, а також порівняння з іншими дослідженнями в цій галузі знань. Заохочується піддавати сумніву достовірність чи авторитетність отримуваної інформації, перевіряти логіку доказів, робити висновки, добирати нові приклади та розглядати інші варіанти розв'язання проблеми.

Існує велика кількість визначень поняття *критичне мислення*. Так, у педагогіці, «критичне мислення – це мислення оціночне, рефлексивне, таке, що розвивається шляхом накладання нової інформації на життєвий особистий досвід»; «один з видів інтелектуальної діяльності людини, що характеризується високим рівнем сприйняття, розуміння, об'єктивності підходу до оточуючого її інформаційного поля» [1, с. 18, 21]. У зарубіжній науковій літературі знаходимо визначення терміна *критичне мислення* як «розумне рефлексивне мислення», «відкрите мислення», «аргументоване і логічне мислення», «пошук здорового глузду та вміння відмовитися від власних упереджень», «скероване мислення», що відрізняється зваженістю, логічністю та цілеспрямованістю [5].

Критичне мислення вчить активно діяти і допомагає зрозуміти, як треба опрацювати отриману інформацію. Викладачі-практики відмічають, що критично мислити можуть усі, проте не всі хочуть це робити. Звісно, що для такої діяльності потрібні не лише здібності до внутрішніх роздумів, але й уміння обговорювати, взаємодіяти з іншими. На думку психологів, ідеальне критичне мислення зазвичай пов'язане з допитливістю, достатньою обізнаністю, неупередженістю, справедливістю в оцінці, чесністю в зіткненні з власними переконаннями, розсудливістю в судженнях, бажанням переглядати і прояснити складні питання, ретельністю у пошуку достовірної інформації.

У методичній літературі сьогодні досить широко обговорюється сприятливий вплив технології розвитку інтелектуальних умінь критичного мислення на підвищення коефіцієнту якості оволодіння іноземною мовою [4]. Для майбутніх моряків, професійна діяльність яких тісно пов'язана з великими обсягами англійської технічної літератури (посібники з технічної експлуатації різних видів обладнання, матеріали інструктивного характеру, планово-звітна документація тощо), уміння самостійної аналітичної й оціночної роботи з інформацією будь-якої складності набувають надзвичайного значення.

Базова модель технології представлена трьома стадіями: *виклик – осмислення змісту – рефлексія*. Кожна стадія має свої цілі та завдання, а також набір прийомів активізації розумових дій з дослідження, осмислення та узагальнення

отриманих знань.

На стадії *Виклику* (evocation stage) відбувається активізація наявних знань та пробудження інтересу до обговорюваного питання, виявлення та усвідомлення недостатньої поінформованості щодо теми, спонукання до активної діяльності. Ситуація виклику створюється за допомогою малюнків, сформульованих питань, проблем, завдань, аудіо- та відеофрагментів тощо.

Серед найпоширеніших прийомів цього етапу роботи – добре відомі:

– прогнозування за ключовими словами (термінами), за малюнком (серією малюнків); формулювання асоціативних рядків; відкладена здогадка (висловлення припущень щодо назви теми упродовж всього заняття);

– укладання кластерів (Cluster) – систематизація матеріалу в графічний спосіб на кшталт виноградного грона, зазвичай шляхом групування смислових одиниць навколо смислового ядра;

– «мозковий шторм» (Brain Storm), що включає створення банку ідей з варіантів вирішення проблеми, їх обговорення та вибору найперспективніших рішень з точки зору наявних на даний момент ресурсів;

– «концептуальне колесо» (Conceptual Wheel / Circle Map) – формування понятійного ядра шляхом підбору синонімів до базового поняття у центрі «колеса»;

– «кола по воді» (Water Circles) – формування тематичного словника шляхом добирання слів будь-якої частини мови за літерами опорного слова, записаного у стовпчик;

– «текст врозкид» (Scattered Text) – укладання варіантів зв'язного тексту із розрізнених речень;

– «тонкі та товсті питання» (Thin & Thick Questions) – формулювання до тексту питань двох типів: загальних, або «тонких», що потребують простої односкладної відповіді, та спеціальних, або «товстих», на які треба давати повну розгорнуту відповідь. Звірення наданих відповідей після читання або прослуховування інформації;

Стадія *Осмислення змісту* (Realization of Meaning) – стадія сприйняття нової інформації з пошуком відповідей на питання. Для збереження інтересу до інформації пропонується її активне сприйняття, супроводжуване помітками на полях під час читання (так зване маркірування тексту) або нотатками під час слухання або перегляду. До прийомів активного сприйняття відносять *Занурення* (Insert), *Фішбоун* (Fishbone) та *Ідеал* (Ideal):

– «занурення» (Insert) – спосіб активного читання тексту за рахунок спеціального маркірування інформації на полях, як «v» – відомої, «+» – нової, «-» – суперечливої, «?» – раніше не відомої;

– «фішбоун» (Fishbone) – діаграма причинно-наслідкових зв'язків (у вигляді риб'ячої кістки), що у стислій та послідовній формі розкриває причини виникнення тієї чи іншої проблеми. В голові риб'ячого скелета позначається проблема, що розглядається, на верхніх кісточках скелету відзначаються причини виникнення проблеми, на нижніх – наводяться факти на підтвердження причин.

– «ідеал» (Ideal) – стратегія, сутність якої розкривається послідовним

розшифруванням кожної літери її назви: *I* – Identify a problem (ідентифікація проблеми), *D* – Debate a problem (дискусія стосовно проблеми), *E* – Essential solutions (пропозиції щодо вирішення проблеми), *A* – Activity (вибір оптимального варіанту вирішення), *L* – Logical conclusions (логічні висновки).

Стадія *Рефлексія* (Reflection) – це стадія міркувань, цілісного осмислення інформації, прояву особистого ставлення до неї через творчу переробку й власну інтерпретацію; стадія самооцінки й самоаналізу та визначення нової проблеми, або нового виклику для подальшого вирішення.

Найбільшу ефективність у систематизації інформації на даному етапі роботи з нею демонструють різні види письма: повернення до ключових слів, корекція встановлених причинно-наслідкових зв'язків і заповнення кластерів, таблиць, есе та інші форми творчих письмових робіт, організація дискусій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Особистісно-зорієнтована технологія розвитку критичного мислення в умовах швидкоплинних перетворень сприяє формуванню якісно нового типу фахівця – фахівця відкритого інформаційного простору з новим способом мислення, характерними рисами якого є самостійність, логічність, відкритість, гнучкість, обґрунтованість, рефлексивність й альтернативність. Критичне мислення та знання англійської мови є найкращою запорукою затребуваності фахівця на ринку праці.

Перспективним для подальшого дослідження вважаємо звернення до пошуків шляхів реалізації розвиваючого потенціалу дисципліни *Англійська мова* у продуктивних видах англомовної мовленнєвої діяльності – говорінні й аудіюванні.

Література

1. Заир-Бек С. И. Развитие критического мышления на уроке. / С. И. Заир-Бек / – М.: Просвещение, 2004. – 173 с.
2. Мойсеенко С. С. Социально-педагогические условия продолженного профессионального образования морских инженеров: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08. – Калининградский ин-т экономики. – Калининград, 2004. – 337 с.
3. Скрыпник В. П. Формирование готовности морских инженеров к управленческой деятельности: дис....канд. пед. наук: 13.00.08. – Калининградский ин-т экономики. – Калининград, 2010. – 159 с.
4. Федотовская Е. И. Методика развития критического мышления как важного фактора формирования иноязычной коммуникативной компетенции в специализированных вузах: дис. ... канд. пед. наук. – М., 2005. – 260 с.
5. Халперн Д. Психология критического мышления. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: http://skepdic.ru/wp-content/uploads/2013/05/Diane-Halpern_-_Psixologiya-kriticheskogo-myshleniya_Skepdic_.pdf – Назва з екрана.

Петрашенко С.

Науковий керівник – к. пед. н. Іванова О.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ВИКЛАДАННЯ ФАХОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІОНАЛА

Із розвитком країни одночасно відбувається навчальний, літературний і науковий розвиток. У відповідь на це, варто враховувати усі аспекти та розпочати адаптацію навчального процесу до сучасного міжнародного досвіду викладання. Із цими вимогами також приходять і умови викладання до фахівців. Головним чином розвиток передбачає знання англійської мови, що призводить до ефективнішого виконання професійних завдань.

Багато вчених досліджують проблему викладання фахової англійської мови, серед них: Т. Хатчінсон, А. Уотерс, Т. Дадлі-Еванс, П. Робінсон, Дж. Девіс та інші.

Отже, **актуальність теми** зумовлена постійним розвитком і удосконаленням сфер, що вимагають професійного знання та майстерності у викладанні англійської мови для збільшення чисельності фахівців з досконалим знанням іноземних мов.

Мета статті полягає в дослідженні різних підходів у викладанні фахової англійської мови та її ролі у формуванні сучасного професіонала.

Фахова мова – спеціальна мова, що обслуговує конкретну сферу чи галузь знань [1].

Студенти мають набути професійної кваліфікації відповідно до європейських та світових стандартів володіння англійською мовою з метою професійного спілкування [2, с. 18].

Головним завданням вищого навчального закладу є формування програми для підготовки фахівців, які зможуть швидко реагувати на зміни у світі, на інформатизацію світового простору.

Для досягнення високого рівня іноземної мови викладачеві важливо знати новітні методи викладання, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод відповідно до рівня знань, потреб, зацікавлень студентів тощо. Раціональне та вмотивоване використання методів навчання на заняттях іноземної мови вимагає креативного підходу з боку викладача, адже педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога [3].

На сьогоднішній день популярними є **особистісно-діяльнісний та комунікативний** підходи в навчанні іноземних мов студентів. У процесі навчання за **комунікативним методом** студенти набувають комунікативної компетенції – здатності користуватися мовою залежно від конкретної ситуації. Вони навчаються комунікації у процесі самої комунікації. Цей метод допомагає долати мовний бар'єр, позбавляє людину від страху говорити іноземною мовою. На заняттях студенти мають змогу використовувати мову в реальних життєвих ситуаціях. Комунікативний метод розвиває всі мовленнєві навички: від усного і писемного мовлення до читання й аудіювання. Граматика вивчається в процесі спілкування: студент спочатку засвоює і запам'ятовує слова, вирази, мовні кліше і лише після того доходить висновку про ту чи іншу граматичну конструкцію, що вживається. Спілкування відбувається виключно іноземною мовою. При вивченні іноземної мови неабияке значення має комунікативна мотивація, пов'язана із задоволенням студентів від мовленнєвого процесу. Різні чинники впливають на комунікативну мотивацію, серед них: доброзичливе середовище на занятті, позитивний емоційний клімат, довірливе

взаємовідношення між усіма учасниками процесу вивчення мови. **Діяльнісний підхід** передбачає, що навчальний процес має бути максимально наближеним до майбутньої професійної діяльності студента. Робота з інформацією будь-якою мовою вимагає формування певних інтелектуальних умінь: уміння аналізувати інформацію, відбирати необхідні факти, вибудувавши їх в логічній послідовності, уміння висувати аргументи і контраргументи. Як правило, починаючи працювати за фахом, при спілкуванні зі своїми іноземними колегами молодий фахівець зіштовхується з необхідністю вирішення проблем теоретичної й практичної значущості, що вимагають чіткої й ясної думки, уміння сформулювати цю думку усно або письмово іноземною мовою. Тому процес викладання іноземної мови можна ефективно актуалізувати шляхом проблематизації навчального процесу з використанням інформаційних джерел. Мова йде про використання цілої низки проблемних за своїм характером методів. Сюди ми відносимо дослідницькі, пошукові, дискусійні методи, метод проектів, який включає всі перераховані вище методи. Формування фахівця нового рівня, що володіє творчими здібностями, критичним мисленням, професійною компетентністю, здатним продукувати і приймати рішення в нестійкій швидкозмінній ситуації, передбачає вживання методів активізації й проблематизації мовної освіти. Ці методи дозволяють майбутнім фахівцям сформулювати певні моделі наукового дослідження, моделі ухвалення рішень, що можна застосувати в майбутній професійній діяльності [3].

Отже, дослідивши два основні підходи підготовки фахівця, слід зауважити, що гарний результат приносить лише позитивне ставлення до студентів. Методика викладання ще раз доводить, що неабияке значення в навчанні відіграє невимушена та спокійна атмосфера.

Також слід зауважити, що у процесі навчання студент має не лише вчити граматичні структури та слова, а й активно кожного дня використовувати ці знання на практиці, спілкуючись із носіями мови.

Література

1. Вікіпедія. Фахова мова: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Фахова_мова
2. Белкина И. В. Технология обучения иностранному языку в малых группах сотрудничества / И. В. Белкина, А. Е. Воробьева // Актуальні проблеми викладання іноземних мов для професійного спілкування. – Дніпропетровськ, 2012. – С. 18–20.
3. Портал КПІ. Проблемні методики викладання іноземної мови професійного спрямування: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1099>

Поплавська Є.

*Науковий керівник – к. філол. н. Мазур О. В.
Херсонський національний технічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДІАЛЕКТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ М. ТВЕНА «ГЕКЛЬБЕРРІ ФІНН»)

Мовленнєві аномалії неодноразово привертали увагу й теоретиків

перекладу, проте можливість їх відтворення засобами іншої мови або взагалі заперечувалася, або визнавалася вельми проблематичною внаслідок дії низки обмежень як власне мовного (системного), так і соціокультурного характеру.

Фонографічні особливості вимови відносилися теоретиками радянської доби до невиришуваних перекладацьких труднощів, оскільки їх «необхідно якось передати, не завдаючи шкоди колориту та загальному тону й водночас не примушуючи лондонського конкі розмовляти ламаною російсько-українською говіркою» [3, с. 50–51].

Ведучи мову про переклад діалектів, слід наголосити, що діалекти взагалі не можна перекладати діалектами. Ось як міркує про це К. І. Чуковський: «Згадайте любого Джима з роману Марка Твена “Гекльберрі Фінн”. В оригіналі усе його мовлення – багате на відхилення від норми. На кожну сотню вимовлених ним слів припадає (я підрахував) чотири десятки таких, що різко порушують усі норми граматики» [4, с. 135]. З цього робиться невтішний висновок: «Будьте хоч талантом, хоч генієм, але ви ніколи не зможете відтворити у перекладі жодного з цих семи [згаданих Марком Твеном у передмові до роману] колоритних жаргонів, оскільки російська мова не має жодних лексичних засобів для виконання подібних завдань. У нашій мові (...) не знайти жодних відповідників тим зламам та звихненням мови, якими рясніє першотвір. Тут кожного перекладача, навіть найсильнішого, очікує неминучий провал» [4, с. 135].

Єдиною можливістю урізноманітнити текст перекладу, на думку цілого ряду теоретиків-перекладачів є просторіччя. Та й робити це потрібно дуже обережно, щоб мимохіль не переобтяжити текст перекладу.

Просторіччя – це одна з форм національної мови, поряд з діалектами, жаргонним мовленням та літературною мовою. Просторіччя має наддіалектний характер, на відміну від говорів та жаргонів – це мовлення, загальнозрозуміле для носіїв національної мови [2].

На нашу думку, якщо при перекладі виникає необхідність передати додаткову інформацію про приналежність мовця до певної соціальної групи, або про місце його проживання, слід використовувати просторіччя. Звісно, негативним у такому підході є те, що просторіччя не досягне такої ж мети у перекладі, як діалекти в оригіналі: якщо (низьке) соціальне походження персонажа відтворити в такий спосіб цілком вдасться, то географію його походження або приналежність до певної етнічної групи – ні. Та переклад з використанням просторічної лексики все ж є певною компенсацією лексико-стилістичних особливостей оригіналу, і видається нам переважнішим за повне опущення діалектів у перекладі.

Розгляньмо приклад, узятий із роману Марка Твена «Гекльберрі Фінн», і його переклад українською мовою Ірини Стешенко. Цитована репліка належить Джіму – чорношкірому рабу міс Вотсон, яка є опікункою Гекльберрі Фінна.

"Yo' ole father doan' know yit what he's a-gwyne to do. Sometimes he spec he'll go 'way, en den agin he spec he'll stay. De bes' way is to res' easy en let de ole man take his own way. Dey's two angels hoverin' roun' 'bout him. One uv 'em is white en shiny, en t'other one is black. De white one gits him to go right a little while, den de black one sail in en bust it all up" [5, с. 181]. – *"Ваш батенько, – передає Джім, – сам не знає, що*

йому робити. То думає ніти звідси, а то – лишитися... Найкраще його не чіпати, нехай старий сам вирішує, як йому бути. Навколо нього літають два ангели. Один з них білий – увесь так і світиться, а другий – зовсім чорний. Білому ангелові часом щастить повернути старого на добрий шлях, а тоді підлетить чорний – і все пропало" [1, с. 230–231].

Як бачимо, мова чорношкірих рабів вельми відрізняється від загальноприйнятої норми. А в перекладі жодного натяку на те, що вони розмовляють діалектом. Тим більше, сам автор в передмові зазначає, що використовує у творі цілих сім діалектів, а саме: негритянський діалект штату Міссурі, найрізкішу форму закутного південно-західного діалекту, діалект Пайк-Каунті, а також чотири трохи пом'якшені відміни цієї останньої говірки [1]. У такому випадку можна спробувати передати діалектне мовлення персонажів за допомогою так званих «покручів», тобто неправильного вживання слів, переставляння літер у слові, або ненормативного використання граматичних форм. Українська мова має достатньо засобів, щоб експериментувати із створенням різних слів на рівні фонетики, морфології тощо аби точніше відтворити неправильну вимову персонажів.

Ми пропонуємо такий варіант перекладу обраного уривка:

"Ваш старий сам не зна, як йому чинить. То кажесть, що йдесть геть, а то, що зостається. Ви ліпше не чіпляйтесь зараз до нього, хай старий сам рішить, як йому бутъ. Навколь нього кружлять двоє янголи. Один – білий що аж виблискуєть, а другий – зовсім чорний. Тількись білий янгол наверта старого на добру шлях, зразу підліта чорний – і все пропалось" (переклад наш – С. П.).

Ми спробували відтворити граматичні метафори, присутні в оригіналі («doan' know», «he's a-gwyne to do»), за допомогою граматичних метафор у межах української мови. Продемонструємо нашу спробу на прикладі дієслів («не зна, як йому чинить. То кажесть, що йдесть геть, а то, що зостається»). Ми дозволили собі використати просторічні скорочені форми «не зна», «наверта», форми фонетичного скорочення повноголосних закінчень дієслів «чинить», «чіпляйтесь» тощо, покручі, утворені за псевдо-морфологічною моделлю творення дієслів «кажесть», «йдесть», змінити правописні норми «кружлять» та використати просторічні слова «зостається», «рішить». Наше рішення було продиктоване логікою оригіналу: у відтворенні діалектів автор теж вдається до цілої ланки порушень лінгвістичних норм на різних рівнях: від морфологічного до фонетичного.

Ми навмисне уникали використання наявних у діалектах української мови морфологічних побудов (можливими були б варіанти «чіпляйте-сь» або «ся виблискує») та фонетичних варіацій («янгули»), а також питомої діалектної лексики («дві янголи», «старин'(é)» – «батько»), щоби не одомашнити текст оригіналу.

Як бачимо, відтворення територіальних та соціальних діалектів суміжними засобами цільової мови вимагає розуміння «правил» їх побудови в оригіналі та намагання компенсувати неминучі втрати в перекладі відповідними прийомами компенсації на аналогічних мовних рівнях. Неабиякого вміння та майстерності потребує дотримання, так би мовити, «мовної міри», адже, якщо вдатися до стратегії одомашнення і замінити діалект першотвору діалектом мови перекладу, існує загроза повного спотворення оригіналу, створення штучного стилю, який звучатиме

неприродно та змістить акценти, розставлені автором. Те саме справедливе і для стратегії очуження: введення стилізованих діалектних слів мови оригіналу навряд чи додасть природності звучання перекладу та легкості сприйняття його реципієнту. З іншого боку, повна нейтралізація мовлення персонажа спричиняє руйнування цілісності образу, неадекватного сприйняття твору. Єдиним шляхом відтворення діалектів у перекладі вважаємо використання просторіччя, що не є цілком адекватним засобом перекладу діалектів, та править за компенсацію втрачених лексико-стилістичних особливостей оригіналу.

Література

1. Марк Твен. Пригоди Гекльберрі Фінна. – [Електронний ресурс] / Марк Твен (Семюел Клеменз) / перекл. І. Стешенко. – К.: Веселка, 1990. – 496 с.– Режим доступу до джерела:
http://www.ae-lib.org.ua/texts/twain_the_adventures_of_hec_finn_uu.htm
2. Просторіччя [Електронний ресурс] // Wikipedia the free encyclopedia. – Режим доступу до джерела:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/Просторіччя>
3. Флорин С. Муки переводческие / Сидер Флорин. – М.: Высшая школа, 1983. – 213 с.
4. Чуковский К. Высокое искусство / Корней Иванович Чуковский. – М.: Советский писатель, 1968. – 384 с.
5. Mark Twain Tom Sawyer & Huckleberry Finn (Wordsworth Classics) / Mark Twain (Samuel Langhorne Clemens). – Hertfordshire: Wordsworth Editions, 1992. – 390 p.

Трибушна О.

*Науковий керівник – к. пед. н. Радецька С.В.
Херсонський національний технічний університет*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВІ СВІТОВОЇ СИСТЕМИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Постановка проблеми: стаття присвячена проблемі застосування у процесі вивчення іноземних мов новітньої технології CLIL (Content and Language Integrated Learning – інтеграції вивчення іноземної мови та фахових дисциплін).

Метою дослідження є уточнення завдань викладачів та студентів як учасників процесу реформування викладання та вивчення іноземних мов на засадах нових підходів та технологій згідно з вимогами часу.

Ці питання досліджували С. Ю. Ніколаєва, Род Болайто, Майк Сколі. Практичну допомогу у впровадженні технології (на основі ЕМІ – курсу Британської Ради) надавав університету «Львівська політехніка» тренер у сфері сучасних технологій викладання фахових дисциплін англійською мовою у вищих навчальних закладах Ніколас Манбі (дипломований фахівець RSA Dip., Кембрідж).

До інноваційних підходів відносяться:

- 1) використання інтерактивних методів навчання;
- 2) використання інформаційних ресурсів (відео- та аудіо-матеріалів, інтернету, підручників іноземних видавництв з мультимедійним забезпеченням,

цікавим автентичним текстовим матеріалом дискусійного характеру), а також впровадження мультимедійних технологій у лекційних заняттях і під час виконання лабораторних робіт;

3) акцент на стимулювання реальної самостійної роботи студентів з опанування навчальних дисциплін.

Під час інтерактивного навчання змінюється взаємодія викладача і студентів. Переваги інтерактивних технологій вивчення іноземної мови над традиційними є незаперечними, тому що вони дозволяють тренувати різні види мовної діяльності, допомагаючи усвідомлювати мовні явища, формувати лінгвістичні здібності, створювати комунікативні ситуації, автоматизувати мовні і мовленнєві дії.

Застосування інтерактивних технологій надає викладачеві можливості для творчого різноманіття і активної роботи, гнучкого використання навчальних матеріалів, здійснення індивідуального підходу, а також сприяє формуванню загальнокультурних і професійних знань, таким чином, значно підвищуючи рівень підготовки студентів [4, с.25].

Вивчення іноземних мов має бути пов'язаним з іншими галузями знань. Зміст тем інших галузей повинен інтегруватися з вивченням фахових тем іноземною мовою. Студент у процесі фахового навчання знайомиться з іншими точками зору щодо нюансів своєї спеціальності завдяки мимовільному засвоєнню іноземної мови та культури її носіїв. У процесі вивчення за інтегрованою методикою професійної іноземної мови на нефілологічних факультетах важливо дотримуватись, по-перше, міждисциплінарного характеру навчання, по-друге, активного використання інноваційних технологій, і по-третє, формування у студентів відношення до самореалізації як до мети навчання. Іноземна мова поєднується на інтегрованих курсах зі спеціальними дисциплінами. Такі курси знижують втомлюваність, тому що увага переміщується на різноманітні види діяльності на заняттях [1, с. 144]. Викладач постійно самовдосконалюється. До змісту інтегрованого вивчення іноземної професійної мови входять три елементи: лінгвістичний, методологічний та психологічний. Під інтегрованим навчанням розуміється не ізольоване викладання іноземної мови для спеціальних цілей, а паралельне оволодіння мовою під час вивчення спеціальної дисципліни. Вперше «вивчення через процес виконання дій» (learning by doing) розробив американський психолог і педагог Дж. Девей [8]. Експеренціальне навчання пов'язане з будь-якою екстралінгвістичною діяльністю, а не тільки з вивченням спеціальної дисципліни [7]. Розглянемо характерні особливості такого навчання. Сутність навчальної програми має повноцінне змістовне (екстралінгвістичне) наповнення. Мимовільне засвоєння мовних і мовленнєвих явищ відбувається в результаті значущості для учнів змісту спілкування іноземною мовою. Осмислення спілкування іноземною мовою передбачає звичайну, особистісну мовленнєву взаємодію. Крім мимовільного вивчення іноземної мови, досягається оволодіння стратегічною компетенцією (здатність визначати навчальні цілі) і набуваються навички ситуаційного спілкування. Екстралінгвістична діяльність на навчальному матеріалі відображає соціокультурні особливості носіїв мови. Нарешті, комунікація для здійснення

екстралінгвістичної діяльності розвиває предметну компетенцію. Відбувається розвиток усіх видів розумової діяльності. Дуже важливою є орієнтація не на продукт вивчення, а на процес вивчення мови. Підсвідоме вивчення мови можуть забезпечити підходи, пов'язані з діяльністю та проблематикою [6, с. 72]. Це підтверджує думку Дж. Лакоффа про значущість невимушеного, образного аспектів мислення людини [5].

Електронні ресурси дозволяють інтенсифікувати та урізноманітнити процес навчання завдяки створенню мультимедійних програм, текстових завдань, презентацій, завдань до самостійної творчої роботи (за допомогою програми Microsoft Publisher). Використання фільмів, електронних словників, відеоматеріалів, мультимедійних довідників та енциклопедій дозволяє наблизити умови вивчення іноземної мови до реального спілкування нею. Обмінюючись інформацією з іноземними студентами, можна організовувати різноманітну навчальну діяльність. Досягнення результатів, очікуваних від реалізації інноваційного навчального процесу, залежить і від мотивації студентів. Потрібно створити необхідні умови для їх зацікавленості, визначити індивідуальні і колективні стимули. Створення таких умов не завжди супроводжується позитивним ставленням і зацікавленістю студентів в освоєнні нововведення. Деякі люди мають свої переконання та ігнорують, протидіють нововведенню, або імітують участь у його реалізації. Студенти та викладачі часто не розуміють важливості реформування, тому психологічно не готові до змін. Дуже важливо передбачити тактику для послаблення опору, підвищення зацікавленості й активізації всіх учасників процесу. Якщо у ВНЗ утвердилися демократичні принципи співжиття, колектив такого закладу позитивно сприймає і згаджене працює над втіленням нововведень. Необхідною умовою ефективної інноваційної діяльності є спеціальна підготовка викладача іноземної мови немовних спеціальностей у ВНЗ, накопичення досвіду такої діяльності, налаштованість на пошук та втілення нового. Кожна людина може культивувати в собі такі потреби. Завдяки застосуванню нових технологій, комп'ютери відкрили новий вимір вивчення іноземних мов. Інформаційні системи дозволяють знайти справжні й актуальні навчальні ресурси цільовою мовою. Викладачі іноземних мов активно використовують он-лайн матеріали у своїх навчальних програмах. Це призвело до появи нового методу – змішаного навчання, що є стратегічним поєднанням он-лайн навчання з безпосереднім досвідом навчання. Однією з ефективних технологій вивчення іноземних мов є «Case-Study» [4, с. 25]. Це набір завдань, які потребують обговорення і вирішення певної проблеми або ситуації, пов'язаної з обраною спеціальністю. Кейсове навчання направлено на колективний пошук нових ідей, визначає оптимальні шляхи, технології та механізми реалізації. Воно включає поєднання самостійної роботи з науковою літературою, мозковий штурм, метод проєктів і може проходити у формі рольової, ділової гри, практичного заняття. Формуються навички спільної діяльності, наближені до реальної професійної обстановки. «Мозковий штурм» – це діяльність, що вчить студентів прислухатися до оточуючих та висловлювати свої думки. Комп'ютерні конференції мають дидактичну цінність з погляду на спроможність студентів висловлювати свої думки та мислити [4, с. 24]. У дидактичній грі формуються навички і вміння

міжособистісного спілкування в процесі моделювання навчальної діяльності для вирішення завдань професійного характеру. Метод проектів являє собою детальну розробку проблеми для досягнення практичного результату і оформлення його у вигляді сторінки на сайті, відеофільму, презентації, альбому, плакату. Проектні завдання торкаються знань з різних галузей, тому вони важливі для освіти міжпредметних зв'язків.

Технологія мультимедіа є однією з найбільш важливих. Добре відомо, що впровадження цієї технології не замінить викладача, але може розвинути вміння читати, слухати, говорити і писати. Впровадження мультимедійних технологій сприяє підтриманню самоконтролю студентів і самооцінці знань, дозволяє постійно стежити за їх прогресом. Інтеграція мультимедійних технологій дасть можливість спілкування в реальних ситуаціях

Студенти мають бути налаштованими на самостійне вивчення іноземної мови. Це супроводжується високим рівнем взаємно спрямованої активності учасників процесу вивчення, конструктивною співпрацею викладача і студентів, динамікою керуючої ролі викладача від максимальної допомоги викладача студентам у вирішенні навчальних завдань до підтримки, далі до послідовного наростання власної активності студентів і самостійного вивчення матеріалу, до появи відносин партнерства з викладачем.

У процесі впровадження інновацій, що описані вище, змінюється роль викладача. Вона полягає в наступному:

Головною метою викладача є посилення переконання, віри студентів у їх можливість оволодіти професійною англійською мовою. Координатор у галузі іноземної мови має можливість на заняттях застосовувати обізнаність студентів з різних тем за спеціальністю. Викладач стає консультантом з комунікації. Між викладачем та студентами мають узгоджуватися цілі вивчення іноземної мови. Роль викладача в групі більш схожа на партнерську, а не управлінську.

Інновації в навчанні іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей мають бути пов'язані з проектуванням технологічного рівня реалізації теорії викладання. Технологія вивчення передбачає управління дидактичним процесом (організацією діяльності та її контролем). З огляду на світові тенденції вивчення іноземних мов, контроль розуміється як взаємодія викладача і студента. Таким чином будуть досягнуті інтереси та цілі, визначені на основі освітніх стандартів. Через недостатню кількість спеціалізованих матеріалів для інтегрованих курсів, роль викладача полягає не тільки в тому, щоб планувати і надавати матеріали для курсів, а й оцінювати досягнення тих, хто вивчає іноземну мову. Матеріали для вивчення іноземної мови можуть бути як опубліковані, так і розроблені власноруч.

Викладач виступає не єдиним, а одним із авторів навчальних матеріалів поряд з викладачами спеціальних дисциплін. Він постійно співпрацює з колегами з інших кафедр, уточнюючи нюанси щодо предмета навчання, разом з ними розробляє завдання для виконання студентами.

Викладач виступає у ролі дослідника, щоб задовольнити потреби студентів. Дослідження, проведене з метою виявлення специфічних інтересів студентів і для

проведення аналізу їх потреб, допомагає розробити актуальний курс навчання.

Викладач повинен уміти оцінювати досягнення студентів шляхом тестування. Також мають оцінюватися курс навчання та навчальні матеріали.

Висновки. Усі розглянуті інноваційні підходи та технології вивчення іноземних мов у комплексі направлені на допомогу, підтримку, розвиток майбутнього фахівця в його прагненні вивчити професійну англійську мову та розвиток впевненості студентів у здатності досягти комунікативної, професійної компетенції. Зміст інноваційної діяльності викладача іноземних мов полягає в тому, що одна людина виступає і викладачем, і проєктувальником навчальної діяльності, і розробником навчальних матеріалів, і співавтором з викладачами інших кафедр, і оцінювачем навчальних досягнень студентів, і носієм іншомовної культури. Найбільш зацікавленими в процесі вивчення іноземних мов є студенти, завдання яких – знайти порозуміння з викладачем, інформувати його про конкретні потреби у вивченні іноземних мов, докладати зусиль щодо активної участі в навчанні та самонавчанні.

Література

1. Дружченко Т. П. Інтегроване навчання іноземній мові як засіб оптимізації професійної освіти майбутніх юристів// Молодий вчений. – 2015. – № 9, с. 143–147.
2. Носач О. О. Проблеми професійно направленої підготовки викладачів іноземної мови у вищих навчальних закладах. [Електронний ресурс] / О. О. Носач, І. В. Петрик – Режим доступу до джерела: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/930>
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва.– К.: Ленсвіт, 2003 – 273 с.
4. Серостанова Н.Н. Интенсификация процесса обучения иностранному языку в неязыковом вузе посредством применения интерактивных технологий // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 6. – с. 23–26
5. Lakoff G. Cognitive Semantics. / G. Lakoff // Meaning and Mental Representations./ ed. by Umberto Eco, Marco Santambrogio, Patrizia Violi – Bloomington : Indiana University Press, 1988. – P. 119–154.
6. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes (A Learning – centred approach). / Hutchinson T., Waters A. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 183 P.
7. Jerald M., Clark R. C. Experiential language teaching techniques. Out-of-class language acquisition and cultural awareness activities. Resource handbook number 3. Second revised edition. – Brattleboro, Vermont: Prolingua Associates, 1994. –148 p.
8. Dewey J. Experience and education. – New York: Collier, 1938. – 345 p.
9. Interview with Rod Bolitho [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <https://iatefl.britishcouncil.org/2015/interview/interview-rod--bolitho>

Франков Н.

Науковий керівник – Журба О.Р.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЗАСТОСУВАННЯ ВІДЕО- ТА АУДІО МАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ)

Постановка проблеми. Щоб відповідати потребам сучасності і бути у попиті на ринку праці, випускник ВНЗ повинен бути спеціалістом у своїй сфері діяльності. Але в сучасних умовах першим і основним критерієм до претендента на посаду та фахівця є володіння іноземною мовою.

На сьогодні вивченню англійської мови приділяється все більше і більше уваги: розробляються нові методи, підходи, вводяться інноваційні технології в процес навчання для кращого та якісного оволодіння студентами іноземною мовою.

Традиційно навчання з іноземної мови включає 4 види діяльності: читання, говоріння, письмо та аудіювання. Комплекс цих видів діяльності визначатиме рівень володіння іноземною мовою студента.

Предметом нашого дослідження став окремий із основних видів діяльності – аудіювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою проблеми комунікативності в процесі навчання іноземних мов займався багато вчених і відомих методистів: Г. Удоусан, І. Литлвуд (Англія), Г. Е. Гифо (Німеччина), Ю. І. Пассов (Росія), І. Б. Красногорова (Україна). Практичне застосування зазначеного комунікативного методу дає можливість розвинути здібності об'єктів навчального процесу та активізувати їх творчі навички. Питанням використання відео матеріалів займалися такі видатні вчені, як Д. Хаймз, Н. Беленюк, А. Холлідей, Ван Ек. Проблемою використання аудіо та відео технологій у навчальному процесі займалися у своїх наукових дослідженнях Тернопольський О. Б., Зубченко О., Ніколаєва С. Ю. та інші. Вони дослідили технологію використання відео на заняттях іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Розвиваючи навички, необхідні для розуміння живої мови, студентів необхідно знайомити з автентичними текстами, або тими, які звучать як автентичні. Це можуть бути фрагменти художніх фільмів, телепередач, діалоги, тощо.

Сучасні методики викладання іноземних мов якраз ґрунтуються на принципі автентичності (наприклад, видавництва Великої Британії: “Oxford University Press”, “Westley Longman”, тощо). На використанні матеріалів цих підручників базуються сучасні програми навчання англійської мови, що націлюють студентів на навчання через комунікацію, більш природну ситуацію, а викладачів-на особисто-орієнтований підхід до кожного студента. Ці підручники містять аудіо матеріали для прослуховування, що і відрізняє їх від інших навчальних посібників.

Відтак, основне завдання викладача-це правильно організувати подачу такого матеріалу та використовувати його якомога частіше з метою реалізації комунікативних завдань таких підручників.

Існує два способи подачі текстів для прослуховування:

Перший: студентам подається незнайома лексика перед прослуховуванням;

Другий: студенти прослуховують новий текст без попередньої підготовки.

Обираючи той чи інший спосіб, викладач повинен урахувувати деякі особливості та певні фактори: складність тексту для аудіювання, рівень

підготовленості та знань студентів, а також завдання, які педагог ставить перед собою та чого він прагне досягти в результаті від прослуховування.

Перший спосіб полегшує роботу студенту і стає причиною більш пасивного сприйняття матеріалу. Він краще застосовується у випадку низького рівня розвитку навичок аудіювання у студентів й коли необхідно досягти максимального розуміння тексту від студентів. Після прослуховування тексту студентам повинні бути запропоновані завдання, де б вони могли виявити свої уміння з аудіювання. Це можуть бути:

- розгорнуті відповіді на запитання відповідно до змісту тексту,
- доповнення речень з тексту,
- визначити, чи відповідає висловлена думка змісту тексту,
- переказ прослуханого тексту,
- пояснення значення багатозначного слова в певному тексті, якщо таке є.
- добір синонімів до поданих нових слів.

Другий спосіб спрямований на активізацію розуміння мови на основі накопичених знань. Основна мета цього способу загальне розуміння змісту тексту, без зосередження уваги на окремих незнайомих словах.

Варто зазначити, що після перевірки розуміння прослуханого того ж тексту можна здійснити ще одне прослуховування тексту з метою виділення нових слів, які студенти мають сприйняти на слух, записати і пояснити їх значення. Це нелегке проте цікаве завдання і сприяє інтенсивності сприйняття та розуміння нових слів, а також самовдосконаленню та саморозвитку особистості шляхом вивчення мови.

Прослуховування заздалегідь підготовлених текстів є дуже важливим на занятті. Як спосіб розвитку навичок сприйняття і розуміння іноземної мови та мовлення на слух не менш ефективним є використання аудіо та відеоматеріалів, що відповідають темі заняття. Перевага використання невеличких відеороликів як засобу наочності та інноваційної методики є очевидною: студенти ознайомлюються з лексикою з цієї теми і не виникає необхідність у поясненнях викладача. Тобто, створюється комфортна та сприятлива атмосфера на занятті, що є найважливішим фактором успішного оволодіння іноземною мовою. Основною умовою є те, що матеріал повинен бути цікавим, і студенти повинні бути обізнані в цій темі, що стимулює їхній інтерес.

Дуже доречним є використання відеоматеріалів-фільмів. Після перегляду, у процесі обговорення фільму варто пам'ятати про багатоваріантне виконання домашніх завдань. Так, сильним студентам можна запропонувати написати твір-роздум, дати відповіді на ключові запитання за допомогою окремих фраз і слів з фільму, написати короткий переказ або дати характеристику героям (в разі якщо фільм художній).

Складність у використанні фільмів полягає в тому, що звісно не завжди можна знайти фільм, який би відповідав навчальним темам. Але це в більшості залежить від викладача і його бажання застосовувати аудіоматеріали на заняттях.

Аудіоматеріали також можна використовувати і для розгляду граматичного іншомовного на сьогодні у вільному доступі матеріалу. Багато граматичних тем, у вигляді відеоуроків або тренінгів пояснюються викладачами – англійцями чи

носіями мови. Такі відеоматеріали стимулюють студентів до уважного прослуховування й урізноманітнюють навчальну діяльність на уроці. Після пояснення граматичного матеріалу таким чином, тобто через використання відеоролика, дуже доцільним є організація постановки питань з метою виявлення незрозумілого або необговореного попереднього матеріалу.

Використання аудіо-відеоматеріалів на заняттях з іноземної мови дозволяє постійно підтримувати у студентів активність і жвавий інтерес до вивчення мови й уникнути монотонності, що може іноді виникати на заняттях з усної практики за традиційною методикою, коли на вивчення однієї теми виділяється кілька занять, учням пропонується великий обсяг лексичного матеріалу (що може бути як перевагою, так і недоліком традиційного методу).

Висновки. Відеоматеріали надають практично необмежені можливості для проведення аналізу, побудованого на порівнянні і зіставленні культурних реалій і особливостей поведінки людей у різних ситуаціях міжкультурного спілкування (за умови, що відібрані відеотексти дають необхідну основу для такого порівняння).

Література

1. Ляховицкий М. В. Технические средства в обучении иностранным языкам. / М. В. Ляховицкий, И. М. Кошман – М.: Просвещение, 1981. – 144 с.

2. Федоренко Ю. П. Доцільність і особливості використання аудіо і відео матеріалів на уроках іноземної мови. – [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://rusnauka.com/10_NPE_2008/Philologia/29839.doc.htm

Чабан Н. І.

Херсонський державний університет

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Інтеграція української освіти в міжнародний полікультурний простір розширила сферу надання освітніх послуг іноземним громадянам. Сьогодні іноземних студентів можна зустріти в більшості вітчизняних вишів. Відповідно до статей 67, 68 Закону України «Про вищу освіту» [5] та з метою підвищення якості підготовки фахівців для зарубіжних країн МОН України було видано наказ від 04.04.2006 року «Про вивчення української (російської) мови іноземними студентами й аспірантами» [4]. Цим наказом встановлено рівні й обсяги годин для вивчення української мови іноземними студентами, які навчаються у вищих навчальних закладах України III-IV рівнів акредитації.

Загальноуніверситетська кафедра мовної освіти Херсонського державного університету забезпечує оволодіння української мови студентами-іноземцями на 1-4 курсах. На опанування української мови відводиться 702 години, які відповідно розподіляються на весь період навчання, після закінчення якого проводиться випускова атестація. За національним складом мовну підготовку проходили й проходять: англомовні й франкомовні студенти африканського континенту, студенти з Азербайджану, Узбекистану, Туркменістану, Туреччини, Сирійської Арабської республіки, Вірменії, Російської Федерації, Молдови.

Викладання української мови іноземним студентам здійснюється на основі

стандартів з української мови як іноземної початкового рівня (А 1), базового рівня (А 2), середніх рівнів (В 1, В 2) та професійного рівня (С 1). Згідно зі стандартами студенти-іноземці набувають знань та умінь із основ професійної мовної комунікації в обраній ними фаховій діяльності; вони повинні продемонструвати не лише систематизовані знання лексико-граматичного матеріалу та вміння здійснювати аналіз функціонально-стилістичних особливостей мови, характерних для усної та писемної форм мовлення, але й навички анотування та реферування професійних і наукових текстів [6].

За 2011–2016 рр. з дисципліни «Українська мова (для іноземних студентів)» для всіх курсів та спеціальностей викладачами кафедри розроблено навчально-методичні комплекси, що включають: робочі навчальні програми, плани, завдання та рекомендації до практичних занять, завдання та рекомендації для самостійної роботи, тести й завдання для поточного контролю знань студентів, питання до заліків та екзамену, комплекти фахових текстів, комплекти фахової ділової документації, комплекти аудіоматеріалів, списки рекомендованої літератури, питання та рекомендації для підготовки до випускової атестації, для вступного випробування до магістратури. У процесі викладання використовуються підручники таких авторів, як О. В. Антонів, П. С. Вовк, Р. М. Кривко, Т. М. Крик, Н. О. Лисенко, Л. М. Паучок, В. В. Радченко, Є. І. Світлична, Л. І. Селівестрова, А. А. Сербенська, З. М. Терлак, А. Б. Чистякова, де наведено основні теоретичні положення з вивчення української мови та завдання для практичної і самостійної роботи студентів. Таким чином, на сьогоднішній день навчальний курс повністю укомплектовано необхідним базовим навчально-методичним забезпеченням [1-3].

Окрім аудиторного навчання юнаки та дівчата залучаються до наукової роботи в позааудиторний час. Метою таких заходів є не лише формування навичок наукового дослідження, але й ознайомлення іноземних громадян з культурними традиціями українського народу. Це, круглі столи за тематикою: «ХДУ — єдина родина» (20 березня 2013 р.), «Мови українська та англійська: навчальні дисципліни чи засіб спілкування?» (16 травня 2013 р.), «Україна – Азербайджан: перетин культур Заходу й Сходу» (15 травня 2014 р., 16 травня 2015 р.) та регіональний науково-практичний семінар «Культурно-мовні зв'язки як шлях формування національної свідомості» (27 вересня 2014 р.).

Кращі іноземні студенти під керівництвом викладачів кафедри підготували доповіді на науково-практичних конференціях, а саме:

- студентка Сафарова Х. доповідала з теми «Формування моральних якостей майбутніх юристів засобами риторики» на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні» (26.10.2012, м. Дніпропетровськ, ДДУВС) та з теми «Юридична термінологія в творчості Т. Г. Шевченка» на Регіональному науково-методичному семінарі «Актуальні проблеми викладання дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» (11.03.2014, м. Херсон, ХДУ);
- студент Мамедов О. виступив на VII Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів «Актуальні питання сучасної науки і права» (15.04.2016,

Сумська філія ХНУВС) з теми «Іншомовна складова професійного словникового апарату юриста» та Регіональному круглому столі «Україна – Азербайджан: перетин культур Заходу й Сходу» (16.05.2015, м. Херсон, ХДУ) з теми «Якість вищої освіти в Україні»;

- студенти Ахмедова С. та Гасанов О. результати наукового дослідження з тем «Традиції шариату в мусульманській сім'ї» та «Юридична система Азербайджану» представили на Регіональному круглому столі «Україна – Азербайджан: перетин культур Заходу й Сходу» (16.05.2015, м. Херсон, ХДУ).

Залучення іноземних студентів до різнопланових заходів полікультурного характеру сприяло розширенню соціальних взаємозв'язків представників різних національностей. Необхідно відзначити, що цьогоріч студенти-іноземці з власної ініціативи вперше взяли участь у Всеукраїнській олімпіаді з української мови, написавши диктант єдності разом із українськими юнаками та дівчатами.

Питання методики викладання української мови як іноземної постійно розглядаються та обговорюються як на засіданнях загальноуніверситетської кафедри мовної освіти: «Про викладання української мови іноземним студентам» (грудень 2014, січень 2016), «Про рівень мовленнєвої підготовки іноземних студентів 1-го року навчання» (січень 2014, січень 2015), «Результати контрольного зрізу знань з української мови іноземних студентів» (травень 2013, травень 2014, квітень 2016), «Результати іспиту з української мови (для іноземних студентів) на 4 курсі» (листопад 2015), так і на засіданнях науково-методичного семінару кафедри: «Обговорення проспекту навчальної програми з української мови (за професійним спрямуванням) для студентів-іноземців» (грудень 2012), «Активізація мовленнєвої діяльності іноземних студентів на заняттях з української мови» (червень 2014), «Обговорення Концепції мовної підготовки іноземців у ВНЗ України й стандартів з української мови як іноземної» (жовтень 2015).

Такий підхід дозволив виокремити певні проблеми в мовній підготовці іноземних студентів. Як показав чималий досвід навчальної роботи, у викладанні української мови іноземним студентам важливого значення набуває інша мова, яка відіграє роль посередника в поясненні навчального матеріалу. Залежно від цього контингент студентів-іноземців, які вивчають українську мову, можна умовно поділити на 4 категорії: перша категорія — іноземні студенти, які на початку навчання не володіли англійською, російською та українською мовами; друга категорія – іноземні студенти, які на початку навчання добре володіли англійською мовою, проте не володіли російською та українською мовами; третя категорія — іноземні студенти, які на початку навчання розуміли російську мову й не володіли українською мовою; четверта категорія – іноземні студенти, які на початку навчання розуміли російську та українську мови.

Незважаючи на те, що стандарти вимагають розподілу студентів по закінченню підготовчого курсу за рівнями володіння українською мовою, проте практика кількарічного викладання переконує в доцільності змішаних груп, до складу яких входять студенти, що виступають тьюторами у спілкуванні викладача з першою та другою умовними категоріями студентів. Таким чином, досвід навчання англomовних студентів переконав у необхідності залучати до роботи викладачів

подвійних спеціальностей – української та англійської мов, російської та англійської мов. Остання вимога обумовлена завданням здійснювати підготовку іноземних студентів не лише з української, але й російської мови, яке було поставлене перед загальноуніверситетською кафедрою мовної освіти цього річ. У цьому напрямі кафедрою здійснюється робота із залучення до мовної підготовки іноземних студентів викладачів, які мають подвійні освітні спеціальності. У перспективі слід розглянути також можливість створення англійськомовних та російськомовних підручників із вивчення української мови як іноземної для категорії студентів, які володіють цими мовами.

Література

1. Антонів О. В., Паучок Л. М. Українська мова для іноземців. Модульний курс: навч. посібн. / О. В. Антонів, Л. М. Паучок – К.: Фірма «Інкос», 2012. – 270 с. + CD
2. Вовк П. С. Українська мова для іноземних студентів: навч. посіб. [Текст] / П. С. Вовк, В. В. Радченко, Т. М. Крик. – К.: Вища шк., 2007. – 215 с.
3. Лисенко Н. О. Українська мова для іноземних студентів: навч. посіб. української мови / Н. О. Лисенко, Р. М. Кривко, Є. І. Світлична, Т. П. Цапко. — К.: Центр учбової літератури, 2010. – 240 с.
4. Про вивчення української (російської) мови іноземними студентами й аспірантами: Наказ МОН України від 04.04.2006 р. №260 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://document.ua/pro-vivchennja-ukrayinskoyi-rosiiskoyi-movi-inozemnimi-stude-doc119238.html>
5. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. №156-VII// Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Стандарт з української мови як іноземної. Професійний рівень (С1) / Укл. Ніколаєва Н. С., Бондарєва Н. О., Дем'янюк А. А., Шевченко М. В., Овдіюк В. В., Якубовська М. Ю.: Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.06.2014 № 750 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/1410876247/>. – 43 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Херсонський державний університет
Загальноуніверситетська кафедра мовної освіти

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, аспірантів і молодих учених
«Роль іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей у сучасному
освітньо-професійному середовищі»

Автори несуть відповідальність за зміст поданих матеріалів, достовірність отриманих результатів та їх відповідність до норм чинного законодавства, моралі та етики.

Технічний редактор – Мунтян Т. В.
Коректор – Грицина В. І.

Підписано до друку 31.05.2016.
Формат 60×84 1/8. Папір офсетний. Друк різнографія. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк.10,1. Наклад 100.

Віддруковано з готових оригінал-макетів у ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД»
м. Херсон, вул. Петренко, 45,
тел.: (0552) 46-05-43, 46-05-35, 26-40-64
www.stardruk.com.ua